

حكومهتی ههریمی كوردستان _ عێراق
وهزارهتی خوێندنی باڵا و توێژینهوهی زانستی
زانكۆی سلیمانسی
كۆلیجی پهروهردهی بنهڕهت
بهشی باخچهی منداڵان

وێنه‌ی خود و په‌یوه‌ندی به ئاستی خواست و پازیبوون له پسیپۆری خوێندن له‌لای خوێندکارانی به‌شی باخچه‌ی منداڵان له زانکۆکانی ههریمی كوردستان

ئهم نامه‌یه

پێشكه‌شكراوه به ئه‌نجومه‌نی كۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌ره‌تی - زانکۆی سلیمانسی وه‌كو به‌شێك له پێداوێستیه‌كانی
به‌ده‌سته‌ینانی بڕوانامه‌ی ماسته‌ر له به‌شی باخچه‌ی منداڵان/ پسیپۆری ده‌روونزانی په‌روه‌رده‌یی.

له‌لایه‌ن

بلال محمود عبدالقادر

به سه‌ره‌په‌رشته‌یی

پ. ی. د. عبدالصمد احمد محمد

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

"وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا"

صدق الله العظيم

سورة طه: الآية (١١٤)

بیریاری سهرپه رشتیاری

نهم نامهیه (وینهی خود و په یوه ندیی به ناستی خواست و رازیوون له پسیوپی خویندن له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندالان له زانکوکانی هه ریمی کوردستان)، که فیروخواری خویندن بالآ/ماستر (بلال محمود عبدالقادر) ناماده و پیشکەشیکردووه، له زانکوی سلیمانی_کوئیچی په روه ردهی بنه رتهی، وهکو به شیک له پیداویستییهکانی به دهسته هینانی بروانامهی ماسته ر له باخچهی مندالان_دهروونزانی په روه ردهیی، له لایهن منه وه سهرپه رشتیاری و چاودیرییکراوه.

سهرپه رشتیاری

پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد

۲۰۲۲ / /

به پیی نهو پیشنیازانهی سهره وه نهم نامهیه پیشکەش به لیژنه ی تاوتویکردن ده که م.

پ. د. صابر بکر مصطفی

سهرۆکی به شی باخچهی مندالان

۲۰۲۲ / /

بىرىرى لىژنەى تاوتۇيىكىردن

ئىمە وەكو ئەندامانى لىژنەى تاوتۇيىكىردن، ئەم نامەيەمان بە ناوئىشانى: (وئىنەى خود و پەيۋەندىي بە ئاستى خواست و رازىبوون ئە پىپۆرىي خويئندن ئە لاي خويئىلكارانى بەشى باخچەى مندالان ئە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان)، خويئندەوہ و ئەگەل فيرخواز (بلال محمود عبدالقادر) دا گفتوگۆمان دەربارەى ناوہرۆك و لايەنەكانى ترى كرد و بىرىارماندا، كە ناوبراو شايەنى ئەوہيە بروانامەى ماستەر ئە بەشى باخچەى مندالان _ دەروونزانى پەروەردەيى پىبدرىت.

سەرۆكى لىژنە	ئەندام
واژۇ	واژۇ
ناو: پ. ي. د. حسن فخرالدين خالد	ناو: پ. ي. د. وليد خالد عبدالكريم
۲۰۲۲ / ۹ / ۱۷	۲۰۲۲ / ۹ / ۱۷

ئەندام	ئەندام و سەرپەرشتىيار
واژۇ	واژۇ
ناو: پ. ي. د. ايوب خسرو نادر	ناو: پ. ي. د. عبدالصمد أحمد محمد
۲۰۲۲ / ۹ / ۱۷	۲۰۲۲ / ۹ / ۱۷

ئەلايەن ئەنجومەنى كۆلىجى پەروەردەى بنەرەتتییەوہ پەسەندكرا.

پ. د. على قادر عثمان
راگرى كۆلىجى پەروەردەى بنەرەتى

نهم ههولنه زانستیه پيشكه شه به...

- دايك و باوكى نازيز و خوشه ويستم.
- نالا، هاوسهر و هاوژينى دنم.
- تهژى، جگه رگوشه و هوى ژينم.
- برا و خوشكه كانم، پشتوپه نام.

تويژه: بلال محمود عبدالقادر

سوپاس و پيژانين

- سوپاس و ستايشى پيپايان بۆ پەروەردگار، كە توانستى پيپەخشيپ بۆ بە ناكامگە ياندنى ئەم نامە يە.
- سوپاس بۆ بەريز (پ. د. على قادر عثمان)، راگرى كۆليجى پەروەردەى بنەرەتى لە زانكۆى سلیمانی كە ئەركى زۆرى كيشا لە كاتى خويندەكەم و هاوكارم بوو.
- سوپاس بۆ بەريز (پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد) مامۆستای ئازيزم، كە ئەركى سەرپەرشتيى كردنى نامەكەمى ئەنەستوگرت و بە دريژايى ماوهى نوسينى ماستەرنامەكە بە تيبينيهكانى دەوڵەمەندترى كرد.
- سوپاس بۆ بەريز (پ. د. صابر بكر مصطفى)، سەرۆكى بەشى باخچەى مندالان، كۆليجى پەروەردەى بنەرەتى لە زانكۆى سلیمانی كە ئەركى زۆرى كيشا لە كاتى خويندەكەم و ئامادەكردنى تويزينهوهكەمدا.
- سوپاسى تايبەتم بۆ ئەو مامۆستا بەريزانەى لە ماوهى قوناعى ئامادەكارى خويندنى ماستەردا وانەيان پيگوتەم.
- سوپاسى تايبەتم بۆ هەرسى هاوڕيى بەريز (م. سەرکەوت جمال محمد، م. هيژا عبدالله حمد، م. ريبەر بەختيار حسن) كە لە ديزاين و نوسين و هەنەگرى و كارى ئاماربيدا هاوكاربيانكردووم.
- سوپاسى تايبەتم بۆ مامۆستا (ژيان فاضل أسعد) كە پوختەى تويزينهوهكەيان وەرگيرايە سەر زمانى ئينگليزى.
- سوپاس و پيژانينم بۆ هەموو ئەو شارەزا و پسيپۆرانەى كە هاريكاربوون لە دەرختتى راستى ئامرازەكان و بەزانستىيەكردنيان.
- سوپاس و پيژانين بۆ بەريزان سەرۆكى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى (سلیمانی، سەلاحەدين_هەولير، گەرميان، راپەرین، هەنەبجە)، كە بە دەم داواكاربيەكانمەوه هاتن و هاوكاربيانكردم.
- سوپاس بۆ هەموو ئەو بەريزانەى كە بە هەر شيوەيهك لە شيوەكان بسووه بە سەريانكردوومەتەوه و هاوكاربيانكردووم، بە تايبەت بەريزان (د. نزيه صالح، م. نارام محمد، م. فواد جاسم، م. ريبوار كەريم).
- سوپاس و پيژانينم بۆ كارمەندە بەريزەكانى كتيبخانەى كۆليجى پەروەردەى بنەرەتى زانكۆى سلیمانی و كتيبخانەى ناوهندى زانكۆكانى سلیمانی و سەلاحەددین. تويزەر

پېرستی ناوهرۆک

لا په ږه	بابه ت
أ	نایاتی قورنات
ب	برپاری سهرپه رشتیار
ج	برپاری لیژنه ی تاوتویکردن
د	پېشکه شکردن
ه	سو پاس و پېزانین
و-ز-ح-ط	پېرستی ناوهرۆک
ط-ي	پېرستی خشته کان
ک	پېرستی پاشکوکان
۲-۱	پوخته ی توپژینه وهکه
به شی یه که م: چوارچپوهی گشتی توپژینه وهکه	
۶-۴	۱-۱ کیشه ی توپژینه وهکه
۱۰-۷	۲-۱ گرنگیی توپژینه وهکه
۱۱	۳-۱ نامانجه کانی توپژینه وهکه
۱۲	۴-۱ سنووری توپژینه وهکه
۱۵-۱۲	۵-۱ پیناسه ی چه مکه کان
به شی دووهم: چوارچپوهی تیوری و توپژینه وهکانی پېشو	
۱۷	۱-۲ چوارچپوهی تیوری
۱۷	۱-۱-۲ وینه ی خود
۲۰-۱۷	۱-۱-۲-۲ وینه ی خود
۲۲-۲۰	۴-۱-۲-۲ گه شه کردنی وینه ی خود
۲۳-۲۲	۵-۱-۲-۲ جوړه کانی وینه ی خود
۲۶-۲۳	۶-۱-۲-۲ فاکتوره کاریگه ره کان له سهر وینه ی خود
۳۳-۲۶	۷-۱-۲-۲ تیوره کانی تایبته به وینه ی خود
۳۵-۳۳	۲-۱-۲ ناستی خواست

۳۸-۳۶	۱-۲-۱-۲ گەشەى ئاستى خواست
۴۰-۳۸	۲-۲-۱-۲ جۆرەكانى ئاستى خواست
۴۵-۴۰	۳-۲-۱-۲ فاكتەرە كارىگەرەكان لەسەر ئاستى خواست
۴۶-۴۵	۴-۲-۱-۲ ئاستەكانى خواست
۴۶	۵-۲-۱-۲ تايبەتمەندىيەكانى كەسى پىرخواست
۵۲-۴۶	۶-۲-۱-۲ تىۋرەكانى تايبەت بە ئاستى خواست
۵۲	۳-۱-۲ رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن
۵۳	۱-۳-۱-۲ پىناسەى رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن
۵۵-۵۴	۲-۳-۱-۲ گرنگى رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن
۵۹-۵۵	۳-۳-۱-۲ فاكتەرە كارىگەرەكان لەسەر رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن
۶۰-۵۹	۴-۳-۱-۲ پەيوەندى رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن بە ھەندىك گۇراوى ترەو
۶۱-۶۰	۵-۳-۱-۲ گرنگى ئەو كىشانەى كە دەيىتە ھۆى نارەزايى خويندكار لە خويندن
۶۵-۶۱	۶-۳-۱-۲ تىۋرەكانى تايبەت بە رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن
۶۶	۲-۲ تويژىنەوكانى پىشوو
۷۲-۶۶	۱-۲-۲ تويژىنەوكانى تايبەت بە ويىنى خود
۷۸-۷۲	۲-۲-۲ تويژىنەوكانى تايبەت بە ئاستى خواست
۸۱-۷۸	۳-۲-۲ تويژىنەوكانى تايبەت بە رازىبوون لە پىسپۇرى خويندن
۸۳-۸۲	۴-۲-۲ شىكارى بەراوردکردنى تويژىنەوكانى پىشوو
۸۴	۵-۲-۲ سوودىيىن لە تويژىنەوكانى پىشوو
بەشى سىيەم: رىنكارى تويژىنەوكانە	
۸۶	ھەنگاوەكانى جىبە جىكردنى تويژىنەوكانە
۸۶	۱-۳ مېتۇدى تويژىنەوكانە
۸۶	۲-۳ كۆمەلگەى تويژىنەوكانە
۸۸-۸۷	۳-۳ نەمۇنەى تويژىنەوكانە
۸۸	۴-۳ نامرازەكانى تويژىنەوكانە

۸۹-۸۸	۱-۴-۳ فۆرمى پېئوهرى دەررونى بۆ وېنەى خود
۹۰-۸۹	۱-۱-۴-۳ راستگۆيى روالەت
۹۱-۹۰	۲-۱-۴-۳ راستگۆيى وەرگېران
۹۶-۹۱	۳-۱-۴-۳ شيگردنەوہى ئامارى بۆ برگەکانى پېئوهرى وېنەى خود
۹۷-۹۶	۴-۱-۴-۳ جيگېرىى
۹۸	۵-۱-۴-۳ تايبەتمەندىى پېئوهرى وېنەى خود
۹۹-۹۸	۲-۴-۳ فۆرمى پېئوهرى دەررونى بۆ ئاستى خواست
۱۰۰-۹۹	۱-۲-۴-۳ راستگۆيى روالەت
۱۰۰	۲-۲-۴-۳ راستگۆيى وەرگېران
۱۰۵-۱۰۰	۳-۲-۴-۳ شيگردنەوہى ئامارى بۆ برگەکانى پېئوهرى ئاستى خواست
۱۰۶-۱۰۵	۴-۲-۴-۳ جيگېرىى
۱۰۷-۱۰۶	۵-۲-۴-۳ تايبەتمەندىى پېئوهرى ئاستى خواست
۱۰۷	۳-۴-۳ فۆرمى پېئوهرى دەررونى بۆ رازىبوون لە پىپۆرىى خويندن
۱۰۸	۱-۳-۴-۳ راستگۆيى روالەت
۱۰۹-۱۰۸	۲-۳-۴-۳ راستگۆيى وەرگېران
۱۱۳-۱۰۹	۳-۳-۴-۳ شيگردنەوہى ئامارى بۆ برگەکانى پېئوهرى رازىبوون لە پىپۆرىى خويندن
۱۱۵-۱۱۴	۴-۳-۴-۳ جيگېرىى
۱۱۶	۵-۳-۴-۳ تايبەتمەندىى پېئوهرى رازىبوون لە پىپۆرىى خويندن
۱۱۷	۵-۳ ئەنجامدانى تويژىنەوہى بە شىوہى كۆتايى
۱۱۸-۱۱۷	۶-۳ ئامرازە ئامارىيەکان
بەشى چوارەم: خستنەرۈو و راقە و دەرئەنجام	
۱۴۰-۱۲۰	۱-۴ خستنەرۈو و شيگردنەوہى ئەنجامەکان
۱۴۱	۲-۴ دەرئەنجامى تويژىنەوہى
۱۴۲	۳-۴ راسپاردەکان
۱۴۳	۴-۴ پيشنيازەکان
۱۶۰-۱۴۴	ليستى سەرچاوەکان

۲۰۰-۱۶۳	پاشکۆکان
۲۰۳-۲۰۱	پوختهی تویرینه‌وه‌که به زمانی عه‌ره‌بیبی
۲۰۶-۲۰۴	پوختهی تویرینه‌وه‌که به زمانی ئینگلیزی

پێرستی خشته‌کان

ژماره	ناویشان	لا په‌ره
۱	هیلکاری ته‌وه‌ره سه‌ره‌کییه‌کانی وینه‌ی خود	۲۱
۲	دابه‌شبوونی کۆمه‌لگه‌ی تویرینه‌وه‌که به پیبی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌زانکۆکانی هه‌ریمی کوردستان	۸۷
۳	دابه‌شبوونی نموونه‌ی تویرینه‌وه‌که به پیبی قۆناعی خویندنیان	۸۸-۸۷
۴	پێژهی سه‌دی بره‌گه‌کان به پیبی بۆچوونی شاره‌زایان سه‌باره‌ت به وینه‌ی خود	۹۰
۵	هاوکۆلکه‌ی جیاکاری بۆ بره‌گه‌کانی پێوانه‌ی وینه‌ی خود	۹۴-۹۲
۶	هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی نهری هه‌ر بره‌گه‌یه‌ک به کۆی گشتی نهره‌کانی پێوانه‌ی وینه‌ی خود	۹۶-۹۵
۷	هاوکۆلکه‌ی جیگیری پێوه‌ری وینه‌ی خود له نیوان جیه‌جیکردنی تاقیکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م و دووهم	۹۷
۸	خسته‌ه‌رووی بره‌گه‌ ئه‌رتیبی و نه‌رتیبیه‌کانی پێوه‌ری وینه‌ی خود	۹۸
۹	پێژهی سه‌دی بره‌گه‌کان به پیبی بۆچوونی شاره‌زایان سه‌باره‌ت به ئاستی خواست	۱۰۰-۹۹
۱۰	هاوکۆلکه‌ی جیاکاری بۆ بره‌گه‌کانی پێوانه‌ی ئاستی خواست	۱۰۳-۱۰۱
۱۱	هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی نهری هه‌ر بره‌گه‌یه‌ک به کۆی گشتی نهره‌کانی پێوانه‌ی ئاستی خواست	۱۰۵-۱۰۴
۱۲	هاوکۆلکه‌ی جیگیری پێوه‌ری ئاستی خواست له نیوان جیه‌جیکردنی تاقیکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م و دووهم	۱۰۶
۱۳	خسته‌ه‌رووی بره‌گه‌ ئه‌رتیبی و نه‌رتیبیه‌کانی پێوه‌ری ئاستی خواست	۱۰۷
۱۴	پێژهی سه‌دی بره‌گه‌کان به پیبی بۆچوونی شاره‌زایان سه‌باره‌ت به رازیبوون له پسیپۆری خویندن	۱۰۸
۱۵	هاوکۆلکه‌ی جیاکاری بۆ بره‌گه‌کانی پێوانه‌ی رازیبوون له پسیپۆری خویندن	۱۱۲-۱۱۰
۱۶	هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی نهری هه‌ر بره‌گه‌یه‌ک به کۆی گشتی نهره‌کانی پێوانه‌ی رازیبوون له	۱۱۳-۱۱۲

	پسپۆری خویندن	
۱۱۴	هاوکۆلکه‌ی جیگیری پیوه‌ری رازیبوون له پسپۆری خویندن له نیوان جیه‌جیکردنی تاقیکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م و دووه‌م	۱۷
۱۱۵	خستنه‌رووی برگه‌ نه‌رینی و نه‌رینییه‌کانی پیوه‌ری رازیبوون له پسپۆری خویندن	۱۸
۱۱۹	تاقیکردنه‌وه‌ی تایی (یه‌ک نمونه) بۆ نمره‌کانی وینه‌ی خود	۱۹
۱۲۱	تاقیکردنه‌وه‌ی تایی (یه‌ک نمونه) بۆ نمره‌کانی ئاستی خواست	۲۰
۱۲۲	تاقیکردنه‌وه‌ی تایی (یه‌ک نمونه) بۆ نمره‌کانی رازیبوون له پسپۆری خویندن	۲۱
۱۲۴	هاوکۆلکه‌ی پی‌رسۆن بۆ دۆزینه‌وه‌ی ئاستی به‌نگه‌داریی له نرخ‌ی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی له نیوان وینه‌ی خود و ئاستی خواست	۲۲
۱۲۶	هاوکۆلکه‌ی پی‌رسۆن بۆ دۆزینه‌وه‌ی ئاستی به‌نگه‌داریی له نرخ‌ی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی له نیوان وینه‌ی خود و رازیبوون له پسپۆری خویندن	۲۳
۱۲۷	هاوکۆلکه‌ی پی‌رسۆن بۆ دۆزینه‌وه‌ی ئاستی به‌نگه‌داریی له نرخ‌ی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی له نیوان ئاستی خواست و رازیبوون له پسپۆری خویندن	۲۴
۱۲۹	تاقیکردنه‌وه‌ی تایی (t-test) (دوو نمونه) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان (نموونه‌ی توێژینه‌وه‌که) له‌سه‌ر پیوه‌ری وینه‌ی خود به‌پیی گۆراوی قۆناغی خویندن (یه‌که‌م – سییه‌م)	۲۵
۱۳۰	تاقیکردنه‌وه‌ی تایی (t-test) (دوو نمونه) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان (نموونه‌ی توێژینه‌وه‌که) له‌سه‌ر پیوه‌ری ئاستی خواست به‌پیی گۆراوی قۆناغی خویندن (یه‌که‌م – سییه‌م)	۲۶
۱۳۱	تاقیکردنه‌وه‌ی تایی (t-test) (دوو نمونه) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان (نموونه‌ی توێژینه‌وه‌که) له‌سه‌ر پیوه‌ری رازیبوون له پسپۆری خویندن به‌پیی گۆراوی قۆناغی خویندن (یه‌که‌م – سییه‌م)	۲۷
۱۳۲	ئه‌نجامی شیکاری یه‌ک ئاراسته (ANOVA) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان به‌پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازه‌کان له‌سه‌ر پیوه‌ری وینه‌ی خود	۲۸
۱۳۳	تاقیکردنه‌وه‌ی (LSD) بۆ وینه‌ی خود	۲۹
۱۳۵-۱۳۴	ئه‌نجامی شیکاری یه‌ک ئاراسته (ANOVA) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان به‌پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازه‌کان له‌سه‌ر پیوه‌ری ئاستی خواست	۳۰

۱۳۶-۱۳۵	تأقیکردنه‌وهی (LSD) بۆ ئاستی خواست	۳۱
۱۳۷	ئەنجامی شیکاری یەک ئاراسته (ANOVA) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی بەشی باخچه‌ی مندالان به پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازه‌کان ئەسه‌ر پیوه‌ری رازیبوون له پسیپوری خویندن	۳۲
۱۳۹-۱۳۸	تأقیکردنه‌وهی (LSD) بۆ رازیبوون له پسیپوری خویندن	۳۳

پیرستی پاشکۆکان

لا په‌ره	ناویشان	ژماره
۱۶۳	لیستی ناوی شاره‌زایان	۱
۱۶۳	ناوی پسیپورانی راستگویی وه‌رگیپان	۲
۱۶۶	ئەنجامدانی راستگویی رواله‌تی بۆ پیوانه‌ی وینه‌ی خود	۳
۱۶۹-۱۶۷	پیوانه‌ی وینه‌ی خود دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی لای پسیپوران	۴
۱۷۲-۱۷۰	ئەنجامدانی راستگویی رواله‌تی بۆ پیوانه‌ی ئاستی خواست	۵
۱۷۵-۱۷۳	پیوانه‌ی ئاستی خواست دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی لای پسیپوران	۶
۱۷۹-۱۷۶	ئەنجامدانی راستگویی رواله‌تی بۆ پیوانه‌ی رازیبوون له پسیپوری خویندن	۷
۱۸۳-۱۸۰	پیوانه‌ی رازیبوون له پسیپوری خویندن دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی لای پسیپوران	۸
۱۸۷-۱۸۴	فۆرمی پیوه‌ری وینه‌ی خود به شیوه‌ی کۆتایی	۹
۱۹۱-۱۸۸	فۆرمی پیوه‌ری ئاستی خواست به شیوه‌ی کۆتایی	۱۰
۱۹۵-۱۹۲	فۆرمی پیوه‌ری رازیبوون له پسیپوری خویندن به شیوه‌ی کۆتایی	۱۱
۲۰۰-۱۹۶	نوسراوه‌ی فهرمییه‌کان	۱۲

پوختەى توێژینهوه

وێنەى خود بەشێكى گرنگە ئە كەسایەتییى مرۆف و بنەمایەكە بۆ ئاراستەكردنى رەفتاری تاك، ئیتر ئەو رەفتارە ئاسایی بیت، یان ئاسایی، ئەمەیش پەیوەستە بەو ئەزموون و شارەزایی و ئاكوکییانەى كە تاك پێیدا تێپەرێوو، چونكە ئەمانە وێنەى خود دیاریدەكەن بە وێنەىكى ئەرینیى و پەسەند، بە تاییەت لەلای ئەو تاكانەى كە باوەریان بە توانا و تیگەیشتی خۆیان هەیه، یان بە شیوەیهكى نەرینیى لەلای ئەو تاكانەى كە كردهوهكانیان ناپەسەندە و گومانیان ئە تواناكانیان هەیه.

پاشان ئاستی خواست كە رەهەندیكى بنەرەتییه ئە رەهەندەكانى دارشتی كەسیتی، كاریگەری راستەوخۆى لەسەر رەفتاری تاك هەیه، رەنگە زۆریك ئە دەستكەوتەكانى تاك و گەشەى كۆمەنگەكان بۆ گونجاویی ئاستی خواست بگەڕێنەوه. ئەم چوارچێوهیهیشدا رازیوونى خۆئىندكار لە پەسپۆری خۆئىندنەكەى، فاكتەریكى كاریگەرە بۆ سەرکەوتنى ئە پەسپۆری و پێشەى داهاوتوى، بە ئامانجى سەرکەوتن و بەدیھێنانى ئامانج و خویا و ئاواتەكانى ئە ژيانى پێشەبیدا.

ئامانجى توێژینهوهكە بریتییه ئە زانینى ئاستى وێنەى خود و رادەى ئاستى خواست و رازیوون لە پەسپۆری خۆئىندن لەلای خۆئىندكارانى بەشى باخچەى منداڵان ئە زانكۆكانى هەریمی كوردستان، هەروەها دۆزینەوهى پەیوەندیى ئە نیوان ئەو سێ گۆراوهدا بەگۆیرەى هەردوو گۆراوى: زانكۆ جیاوازهكان، قۆناعى خۆئىندن.

سنوورى توێژینهوهكە بریتییه ئە زانكۆ حكومییهكانى هەریمی كوردستان، بۆ سائی خۆئىندن (٢٠٢١_٢٠٢٢)، نموونەى توێژینهوهكە بریتییه ئە خۆئىندكارانى بەشى باخچەى منداڵان_ خۆئىندن بەیانیان ئە زانكۆ حكومییهكانى هەریمی كوردستان، قۆناعى (یەكەم، سێهەم) كە ژمارەیان بریتییه ئە (٦١٠) خۆئىندكار لە رەگەزى م.

توێژەر بۆ بەدیھێنانى ئامانجەكانى ئەم توێژینهوهیه پشتی بە پێوهى (حمد، ٢٠٠٤) بەستوووە بۆ وێنەى خود كە پێكھاتبوو ئە (٦١) بڕگە، دواتر پاش پێداچوونەوه بەگۆیرەى رادەى گونجاویی بڕگەكانى پێوهرەكە ئەگەڵ نموونەى توێژینهوهكە، لەسەر پێشنىازى پەسپۆران پێوهرەكە بوو بە (٤٦) بڕگە، پاشان توێژەر بە سوودوهرگرتن ئە سەرچاوه زانستییهكان و توێژینهوهكانى پێشوو، هەردوو پێوهى ئاستى خواست و رازیوون لە پەسپۆری خۆئىندنى ئامادەكرد، بەگۆیرەى هەنگاوهكانى ئامادەكردنى پێوهى زانستی، پاشان دەرھێنانى راستگۆیی و جیگىری بۆ هەر یەكێك ئە پێوهرەكان.

توێژینهوهكە بە گشتی گەشتوووە بەو ئەنجامانەى كە بە شیوەیهكى گشتی ئەنیوان وێنەى خود و ئاستى خواست و رازیوون لە پەسپۆری خۆئىندن پەیوەندییهكى راستەوانەى بەھیز هەیه، ئەمەیش بەو بەنگەیهى كە بەنگەدارى ئامارییان هەیه، هەروەها گۆراوهكانى وەكو قۆناعى خۆئىندن (یەكەم و سێهەم)، كاریگەری ئە

بهشی یه که م

چوارچیوهی گشتی توئزینه وه که

۱-۱ کیشهی توئزینه وه که

۲-۱ گرنگیی توئزینه وه که

۳-۱ نامانجه کانی توئزینه وه که

۴-۱ سنووری توئزینه وه که

۵-۱ پیناسهی چه مکه کان

۱-۱ کیشەى تویژینه وه که:

زانایانی دەر وونزانی و پسرپورانی بواری که سیتی نه وه میان دووپا تکر دووه که هه موو مروفتیک وینه یه کی بو خودی خوئی هه یه له سه ر بنه مای یه که ی که سیتی، که کاریگه ریه کی گه وره ی له سه ر رهفتاری تاک و دروستی دهر و نیان هه یه، بویه سولیفان (Sullivan) وایده بینیت که که سی شله ژاو وینه یه کی زور ناروونی بو خودی خوئی و بو په یوه ندیی به که سانی تریشه وه هه یه. (مصطفی، ۱۹۹۰: ۱۶).

هه ر بویه وینه ی خود به شیک گرنکه له که سایه تی مروفت و بنه مایه که بو ناراسته کردنی رهفتاری تاک، ئیتر نه و رهفتاره ناسایی بیت یان شار، نه مه یش په یوه سه ته به و نه زموون و شاره زایی و ناکوکیان ه ی که تاک پیتدا تپیه رپووه، چونکه نه مانه وینه ی خود دیاریده کهن به وینه یه کی نه رینی و په سه ند به تاییه ت له لای نه و تاکانه ی که باوه ریان به توانا و تیگه یشتنی خوین هه یه، یان به شیوه یه کی نه رینی له لای نه و تاکانه ی که کرده وه کانیا ن ناپه سه نده و گومانیا ن له توانا کانیا ن هه یه، بویه هه ر تاکیک سیسته میکی گرنگی خوئی هه یه که بیروکه ی تاییه ت له خوده گریت، نه مه یش له ریگه ی هه سه نگاندنی خوده وه ده بیت که کاریگه ری ده بیت له سه ر ناراسته کردنی رهفتاری تاک، نه مه یش یارمه تیده ره بو پیکه ینانی وینه یه کی خودی نه رینی که فاکته ریکشه بو دروست کردنی که سیتی به کی به هیژ. هه موو نه مانه یش یارمه تیده ریکی باشن بو هه سه نگاندنی خود و پیشکه وتنی تاک بو خو قه بو تکردن و گه شه کردنی متمانه به خو بوون و نه هیشتنی دل ه پاوک و پیکه ینانی نارامی ناوخوئی. (حمد، ۲۰۰۴: ۲).

بویه وینه ی خود له لای خویندکاران لایه نیکی گرنکه بو تیگه یشتن له چوئیه تی مامه له کردنی تاک له گه ل نه رکه نه کادی میه کان، چونکه زوریک له خویندکاران له باز نه یه کی به تالدا هه سه وکه وتده کهن، وایبرده که نه وه که ناتوانن به باشی کار له سه ر چالاکیه کی تاییه ت بکهن، بویه خوینی ئیبه دوورده گرن، هه وئیش نادهن راهینانی له سه ر بکهن و کاتیکیش داوای وه لامدانه وه یان لیده گریت ناتوانن به باشی وه لامدانه وه، بویه نه زموونه نه رینی به کان ده بنه هوئی که متوانایی له وه لامدانه وه به شیوه یه کی دروست، نه مه یش باوه رپوون به بیتوانایی له لایان دروسته کات، بویه قوربانایی دهستی نه و بیروبوونه ته نها خودی خوینان، خالی سه ره کییش نه وه یه که چه مکی نیگه تیقی خودی کاریگه ریه کی دووردریژی له سه ر ده سته وتی نه کادی می ده بیت. (عدس، ۱۹۹۹: ۱۵۷).

ههروهه ئاستی خواست که رهه‌ندیکی بنه‌رتییه له رهه‌نده‌کانی دارشتنی که‌سیتی و تاییه‌تمه‌ندییه که له تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی تاک و یه‌کیکه له و گۆراوانه‌ی که کاریگه‌ری له‌سه‌ر هه‌تسوکه‌وتی تاک داده‌نیت، ره‌نگه زۆریک له ده‌ستکه‌وته‌کانی تاک و پیشکه‌وتنی گه‌لان بۆ گونجایی ئاستی خواست بگه‌ریتته‌وه و فاکته‌ریکی هاریکار و یارمه‌تیده‌ره بۆ ده‌ستکه‌وت و پیشکه‌وتن. (عبدالفتاح، ۱۹۸۴: ۱۹).

بۆیه ئاستی خواست گۆراویکی گرنکه و گرنگییه‌کی زۆری پیندراوه له لیکۆلینه‌وه‌کانی بواری ده‌رونزانییدا، چونکه رۆلێکی گه‌وره‌ی له‌سه‌ر لایه‌نه‌کانی ژبانی تاک هه‌یه، به تاییه‌تی له بواری خویندنی نه‌کادیمی. بۆیه ئاستی خواست ره‌نگدانه‌وه‌ی نامانج و مه‌به‌سته‌کانی تاکه که چاوه‌روانده‌کریت له‌سه‌ر نه‌ریکی دیاریکراو نه‌نجامبدریت. ئاستی خواست په‌یوه‌سته به نه‌زموونه‌کانی سه‌رکه‌وتن و شکسته‌وه، به جۆریک ئاستی خواست زیاده‌ده‌کات له نه‌نجامی دووباره‌بوونه‌وه‌ی نه‌زموونی سه‌رکه‌وتن و که‌میش ده‌بیته‌وه له نه‌نجامی دووباره‌بوونه‌وه‌ی شکست، بۆیه نه‌زموونه دووباره‌بوونه‌کانی سه‌رکه‌وتن و شکست رۆلیان له‌سه‌ر پیکه‌ینانی چه‌مکی خود به شیوه‌یه‌کی گشتیی و چه‌مکی خودی نه‌کادیمی به شیوه‌یه‌کی تاییه‌ت له‌لای تاک هه‌یه. (زه‌ران و اخرون، ۲۰۰۶: ۷۲).

پاشان کیشه‌ی هه‌لبژاردنی پسپۆری خویندن و رازیبوون لێ له‌لای خویندکاران یه‌کیکه له کیشه‌ گه‌وره و به‌رچاوه‌کان که به‌هۆی نه‌بوونی زانیاری له سروشتی نه‌و بابه‌ت و پسپۆریانه‌ رووبه‌رووی خویندکارانی خویندنی بالا ده‌بیته‌وه به‌و ژماره زۆری خویندکار که له پسپۆریه‌کانیان ده‌خوینن. (عیاد، ۲۰۱۱: ۲۰).

بۆیه لیکۆلینه‌وه له بابه‌تی رازیبوون له خویندن به شیوه‌یه‌کی گشتیی پیشبینیی راده‌ی سه‌رکه‌وتن له پیشه‌ی داهاتوو ده‌کات، بۆیه بنه‌مای سه‌رکه‌وی بۆ گونجانی تاکه‌که‌سی و کۆمه‌لایه‌تی به شیوه‌یه‌کی گشتیی به‌ستراوته‌وه به رازیبوون له ژبان، له لایه‌کی تره‌وه‌ نزمیی ئاستی رازیبوونی خویندکار ده‌بیته‌وه‌ی دروستبوونی په‌ستان و نا‌ارامیی و سوتانی ده‌رونی له نه‌نجامی نه‌گونجانیان له‌گه‌ڵ نه‌و شتانه‌ی له ده‌وربه‌ریدان، بۆیه رازیبوون له پسپۆری خویندن ده‌کریت ئاراسته‌ی که‌سانی خاوه‌ن‌بیرار و پلاندارێژهرانی په‌روه‌ده‌یی بکریت، هه‌تا له ریگه‌ی دیزاینکردنی به‌رنامه‌یه‌کی رینمایی و ئاراسته‌ی په‌روه‌ده‌یییه‌وه له‌ناو دامه‌زراوه په‌روه‌ده‌یییه‌کاندا بیته‌وه‌ی

به‌رزکردنه‌وهی ئاستی ره‌زامه‌ندیی له‌خویندن و پیدانی توانا به‌خویندکاران بو‌دروستکردنی که‌سیتییه‌کی به‌هیز و هاوسه‌نگ. (ل‌زعر و‌آخرون، ۲۰۱۴: ۹۷).

له‌م روانگه‌یه‌وه توێژهر پێی‌وايه که‌هر سه‌ گۆراوی (وینه‌ی خود) و (ئاستی خواست) و (رازیبوون له‌ پ‌سپۆری خویندن) سه‌ باب‌ه‌تی گرنگن بو‌ئه‌وه‌ی توێژینه‌وه‌ی زانستییان له‌بار‌ه‌وه‌ نه‌جام‌د‌ریت، چونکه‌ چۆنیه‌تی روانینمان بو‌خۆمان و جووری نه‌و وینه‌ ه‌زریه‌ی که‌ کیشاومانه‌ بو‌خۆمان، ره‌نگدان‌ه‌وه‌ی راسته‌وخۆی له‌سه‌ر جووری ه‌ه‌ست و سوژ و ره‌فتار و کرداره‌کانمان له‌ناو ژینگه‌ پ‌یشه‌یی و کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا ده‌ییت، جا باش بیته‌ یان خراب. ه‌روه‌ها نزمی ئاستی خواست و رازینه‌بوون له‌ پ‌سپۆری خویندن ده‌بنه‌ سه‌رچاوه‌یه‌کی مه‌ترسی گه‌وره‌ له‌سه‌ر توانای زانستی و ئاستی خوازیاری و نه‌فراندنی خویندکاران و ده‌وربه‌ریان، به‌ تابه‌تییه‌ش له‌ ناوه‌ندیکی وه‌کو زانکۆدا، چونکه‌ نه‌گه‌ر هات و خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ پ‌سپۆری خویندنه‌که‌یان نارازی بن، نه‌وا پاش ده‌رچوونیان له‌ زانکۆ نه‌م نارازیبوونه‌ ره‌نگه‌ کاریگه‌ری ه‌بیته‌ له‌سه‌ر ئاستی خزمه‌ت‌کردنیان له‌ ناوه‌ندیکی فێرکردنی وه‌کو باخچه‌ی مندالاندا، بو‌یه‌ زانیی جووری ویناکردنی خود له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ه‌هریمی کوردستان باب‌ه‌تیکی گرنگه‌ و توێژهر به‌ پ‌یوستی زانی که‌ توێژینه‌وه‌یه‌کی زانستی له‌سه‌ر نه‌جام‌د‌ریته‌. ه‌روه‌ها زانیی ئاستی خواست و راده‌ی رازیبوونیان له‌ پ‌سپۆری خویندن نامانجی سه‌ره‌گی توێژینه‌وه‌که‌یه‌، بو‌یه‌ کیشه‌ی نه‌م توێژینه‌وه‌یه‌ خۆی له‌م پ‌رسیاراندا ده‌یینه‌وه‌:

۱) وینه‌ی خود له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ه‌هریمی کوردستان له‌ چ ئاستیکدايه‌؟

۲) ئاستی خواست له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ه‌هریمی کوردستان له‌ چ

ئاستیکدايه‌؟

۳) رازیبوون له‌ پ‌سپۆری خویندن له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ه‌هریمی کوردستان

له‌ چ ئاستیکدايه‌؟

۴) ئایا په‌یوه‌ندی ه‌یه‌ له‌نیوان وینه‌ی خود و ئاستی خواست و رازیبوون له‌ پ‌سپۆری خویندن له‌لای

خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ه‌هریمی کوردستان؟ په‌یوه‌ندییه‌که‌ له‌ چ ئاستیکدايه‌؟

۲-۱ گرنگی توئزینە وەكە:

بونیاتنانی مروؤف لەسەر بنەمای كەسیتییه کی دروست بنەمایەکی بنەرەتییه بۆ بونیاتنانی كۆمەنگەیه کی پتەو، بە جوریک تاک ئەگەر وینەیه کی خودی ئەرتینی هەبیت بۆ خودی خۆی ئەوا زامنی كۆمەنگەیه کی دروست دەكات، چونكە مروؤف ئەو یەكە سەرەکییه یە كە كۆمەنگە ی لەسەر دروستدەبیت، هەرەها رۆئیکی گرنگ و بنەرەتییه هەیه ئە دروستکردن و بەرەو پێشبردنی كۆمەنگە. (برافین، ۲۰۱۰: ۱۸۶).

بۆیه وینە ی خودی ئەرتینی بەشیک گرنگە ئە یەكخستن و پێكە وەنانی كەسایەتییه کی بەهیز، بە جوریک یارمەتییمان دەدات بۆ هەلسەنگاندنی خود و پەرەسەندن و پەسەندکردنی خود و گەشەکردنی متمانە بەخۆی و نەهیشتنی دلەراوکی و پێكەینانی ناشتی ناخۆیی، لەمانەیش زیاتر هاریكارە بۆ پێكەینانی وینەیه کی گونجاو بۆ خود، ئەگەر كەسیك هەر زەكار بیت یاخود بەتەمەن، ئەوا وینە خودییه ئەرتینییه كە ی دەتوانیت ژيانی بگوریت بۆ باشتر و هیزی پێدەدات بۆ بەدیھینانی خودی خۆی، هەرەها وینە ی خود كاریگەرییه کی بەهیزی هەیه لەسەر بەختە وەری و روانینی تاکەكان بۆ خودی خۆیان و بۆ ژیان. (حمد، ۲۰۰۴: ۲).

بەهۆی گرنگی ئەو وینەیه ی كە تاک هەئیدەگرت بۆ خۆی و كاریگەری لەسەر ژيانی هەیه، چەندین لیکۆئینە وە ئەنجامدراوە لەسەر وینە ی خود و پەيوەندی بە گۆراوە جیاوازەکانی ترەو، وەكو توئزینە وە ی برۆدی و ئەوانی تر (Brodie, ۱۹۹۴)، كە پەيوەندی دۆزییە وە ئەنیوان رازیبوونی تاک ئە وینە ی جەستییه و شلەژانی دەرونی، بە جوریک پەيوەندی هەیه ئە نیوان وینە ی خود و نرخاندنی خود ئە لایەك و خەمۆکی ئە لایەکی ترەو، بە شیوہیەك هەتا وینە ی خود گونجاو بیت ئەوا برۆابەخۆبوون زیاددەكات و خەمۆکی كەمدەبیتە وە. (كانبی، ۲۰۱۰: ۴).

كارل رۆجەرز ئە رینگە ی لیکۆئینە وە كانیە وە هەوئیداوە بە شیوہیە کی بابەتیانە لیکۆئینە وە دەربارە ی وینە ی خود بكات، ئەمەیش لەسەر بنەمای بەكارھینانی تاقیکردنە وە ی پۆلینی (Q_Sort)، كە بریتییه ئە پرۆسە ی چارەسەری، بە تاییەت ئە كاتی چارەسەری نەخۆشدا، كە نەخۆش پێوستی بە تیگەیشتنی خودە ئە ئیستا و پاشان زانیاری دەربارە ی وینە ی خودی نموونە یی، بە جوریک ئەگەر ناکۆکی هەبیت ئەگەر ئەم پۆلینە دا، ئەوا

ههست بهوه دهكریت تاكهكه توشى ناتهبایى (دژ، یان ناهاوئاهاهنگیى) دهبیتهوه، بویه رۆجهرز پیبوايه كه نهم كیشهيه له ناخى ههموو دهرونارىكىكدا ههیه، بویه دهكریت پرۆسهى چارهسهرىی نهم ناتهواییه كه مېكاتهوه، سهركهوتن لهم كارهدا دهتوانییت كۆمه لیک تاقیکردنهوهى زیاتر به كهسى نهخۆش بدات پاش وهگررتى چارهسهر. بویه رۆجهرز دهلیت: "كۆشش له پیناو خود پالنه ریکى سهركهكى مروقه". (دافیدوف، ۱۹۸۸: ۵۹۵).

له توێژینهوهیهكى تردا كه (زهران، ۱۹۸۴)، نهجامیداوه نهوهى دۆزییهوه كه وینهى خودى نه ریتیى، یان خوویتناکردنى پۆزه تیشف گرنگییهكى بهرچاوى ههیه و کاریگه ریی ههیه له سهر گونجانی كۆمه لایه تیی و بهها كۆمه لایه تیبه كانی مروقه و بايه خدان به كه سانى تر و گرنگییبییدانیان و چالاکیى كۆمه لایه تیی، به بهراورد له گه ل نهوانه ی كه وینهیهكى نه ریتییان ههیه بو خودى خویمان. (زهران، ۱۹۸۴: ص ۲۹۷-۲۹۹).

به گۆیره ی توێژینهوه ی ویلارد (Willard, 1971)، كه پینشیازی نهوه دهكات كه ئاستى دهستكهوت کاریگه ریی ههیه له سهر تیروانیى تاك بو خودى خو ی، به جوړیک تاكى كه مدهستكهوت وینهیهكى نه ریتیى ههیه بو خودى خو ی له كاتیكدا كه تاكه كانی دهستكهوت زۆر كه له ئاستى زانكۆدان وینهیهكى نه ریتییان ههیه بو خودى خویمان و ههست به بروابه خو بوونیكى بهرز دهكهن. (Willard, 1971: 33).

ههروهها ئاستى خواست گۆراویكى گرنگه له لای تاك، به جوړیک تهوه ریکى سهركهکیه له تهوه ره كانی پالنه ر به مه به ستی به دیهینانی خود، ههروهها سهركهوتن له به دهستهینانی کاریكى شیاو، كه ئامانجى ئاراسته کردنى ربهفتارى تاكه به رهوه سهركهوتن، یان شكست. (هاجر، ۲۰۱۳: ۶۷).

ئاستى خواست په یوه ندییهكى به هیزی به دروستیى دهرونییهوه ههیه، به جوړیک سهلامه تیی دهرونیى به لگه ی دروستیى دهرونییه له نیوان ئاستى خواستی تاك و ئاستى لیها تووی، یان توانای تاك، به پیچه وانه ی شهوه لیكترازان و جیاوازیی گه و ره له نیوان ئاستى خواست و توانای تاكدا، نه مه یش ههستیكى ناخۆش و بی توانایی له لای تاك دروسته كات، به تایبهت كاتیك كه هه ندیك له دایك و باوكان توشى نهو هه له یه ده بن زۆر له منداله كانیان دهكهن بو نهوه ی بگه نه ئاستیكى بهرز له ناوات و خواست كه له گه ل توانا كانیان ناگونجین، بویه كاتیك ناتوانن بگه نه نهو ئاسته له خواست، نهوا نهم دۆخه کاریگه ریی نه ریتیى له سهر دروستیى دهرونییان ده بییت

و فشارى دەرونيان زىاددەكات و توشى دئەراوگى و ئاۋومىدىي و شلەژانى دەرونيى دەبن، ئە كۆتايىدا ھەست بە شكىست و كەمىي دەكەن. (راج، ۱۹۷۳: ۳۴۴).

ھەرۇھا رازىبوون ئە پىپۆرىي خويندن گىرنگىيەكى گەورەي بۇ خويندكار ھەيە، بە جۆرىك دەيىتە ھۇي ئارامىي و ئاسودەيى دەرونيى ئە بواری پىپۆرىي، پاشان ھەستىكى ناوەكىي بە خويندكار دەبەخشىت ئەمەيش ئە رەفتار و ھەئسوكەوتىدا رەنگدەداتەو، گوزارشتىكىشە بۇ رادەي خۆشەويستىي تاك و پەسەندىي و بەختەوهرىي ئە بواری پىپۆرىيەكەي، دوجار ھەموو ئەمانە ھاوکاردەبن ئە بوياقتانى كۆمەنگە. (سعاد، ۲۰۲۰: ص ۱۸_۱۹).

لەم روانگەيەو ھەندىك ئە تويژىنەو ھەكان گىرنگىي رازىبوون ئە پىپۆرىي خويندنيان خستووئەروو، وەكو تويژىنەو ھەي جاكسون و جيتزل (Jakson & Jetsels)، بۇ زانىنى كاريگەرىي ئەداي پۆل ئەسەر دروستىي دەرونيى بۇ دوو گروپ ئە خويندكارانى كور و كچ، كە يەككىيان رازى و ئەوي تريان نارازى، دەرئەنجام ئەو ھەئەندرا كە زۆرتىنى رازىبوون ئە پىپۆرىي ھەستيان بە ئارامىي دەرونيى دەكرد، ھەر ئەمەيش رەنگدانەو ھەي راستەو ھەبوو ئەسەر ئەو ھەي كە رازىبوون ئە پىپۆرىي ئەكادىمىي، رازىبوونى دەرونيى و ئارامىي ناوخويى دايندەكات و سەرکەوتتى تاك زياتر دەكات و تواناي پىدەبەخشىت بۇ گەيشتن بە ئاواتەكانى. (عبدالحميد واخرون، ۲۰۱۸: ۱۲).

بۆيە ئەم تويژىنەو ھەي گىرنگە بۇ مامۆستايان و خويندكارانى بەشى باخچەي مندالان، چونكە دەيىتە رىئيشاندەرىكى گىرنگ سەبارەت بە وينەي خود و پەيوەندىي بە ئاستى خواست و رازىبوون ئە پىپۆرىي خويندن ئەلاي خويندكارانى بەشى باخچەي مندالان. ھەرۇھا بە شىوۋەيەكى زانستىي بەرپىرسانى زانكو و مامۆستايانى بەشى باخچەي مندالان زياتر ئاشاندەكات سەبارەت بە تىروانىنى خويندكاران بۇ خودى خويان و زانىنى ئاستى خواستيان و رادەي رازىبوونىي ئە پىپۆرىي خويندنيان. بۆيە گىرنگى ئەم تويژىنەو ھەي ئەم خالانەي خوارەو ھەدا خراونەتەروو:

۱) ئەم تويژىنەو ھەي ھەولەدات ئاستى سى گۆراوى گىرنگ و پەيوەندىي ئىوانيان بدۆزىتەو، كە كاريگەرىيەكى زۆريان ئەسەر ژيانى خويندكارانى زانكو و ئاستى زانستيان ھەيە.

- ٢) کارکردن له سهر تووژئکی گرنگ و ههستیاری وهکو نموونهی تووژئنه وه که که خویندکارانی زانکویه و داهاتووی کۆمه لگه و ولاتیان له سهر بهنده.
- ٣) دهرئه نجامه کانی ئەم تووژئنه وهییه رهنگه یارمه تیده ریکی گه وهی پسهپۆر و تووژهر و رینه ماییکارانی پهروه دهیی و دهرونی و کۆمه لایه تی بیته بو دۆزینه وه و دهست نیشان کردنی ئەو گرفتانهی که رهنگه خویندکار به دهستیانه وه بنائینیت و بیناگابیت لیبان.
- ٤) ئەم تووژئنه وهییه سه رچاوه یه کی گرنگ ده بیته بو تووژهران و خویندکارانی خویندنی بالا، که ده یانه ویت له م بواره دا تووژئنه وهی تر نه نجام بدهن/ بنوسن.
- ٥) برگه و پیوه ره کانی ئەم تووژئنه وهییه ده کریت سوو دبه خشی بیته بو تووژهران و خویندکارانی خویندنی بالا، که بیانه ویت به کاری به یتن بو تووژئنه وهی تر.
- ٦) ئەم تووژئنه وهییه سه رچاوه یه کی گرنگ ده بیته بو مامۆستایانی به شی باخچه و لپیر سراوانی زانکو، بو ئەوهی زیاتر ناماده سازیبکه ن بو خویندکاران له رووی پیشکه شکردنی باشتترین ریگه و شیوازی وانه و وتنه وه و دایین کردنی ژینگه یه کی گونجاوی ئەکادیمی به مه به ستی زیاتر رازی بوونی خویندکار له پسهپۆری خویندنه که ی.
- ٧) ههروه ها گرنگه بو کتیبخانه ی کوردیی، چونکه ئەم تووژئنه وهییه ده بیته مایه ی ده و نه مەند کردنی زیاتری کتیبخانه ی کوردیی، چونکه تووژئنه وهی زانستی و ئەکادیمی به زمانی کوردیی، سه بارهت به خود به شیوه یه کی گشتیی و وینه ی خود و ناستی خواست و رازی بوونی خویندنی له لای خویندکارانی به شی باخچه ی مندالان، زۆر که مه.

۳-۱ ئامانچەكانى تويژىنەۋەكە:

ئامانچەكانى تويژىنەۋەكە بىرىتىن لە:

- ۱) زانىنى ئاستى وىنەى خود لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.
- ۲) زانىنى ئاستى ئاستى خواست لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.
- ۳) زانىنى ئاستى پارىبوون لە پىپۆرى خويندەن لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.
- ۴) زانىنى پەيوەندىي نيوان وىنەى خود و ئاستى خواست لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.
- ۵) زانىنى پەيوەندىي نيوان وىنەى خود و پارىبوون لە پىپۆرى خويندەن لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.
- ۶) زانىنى پەيوەندىي نيوان ئاستى خواست و پارىبوون لە پىپۆرى خويندەن لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.
- دەرخستى جياوازى لە نيوان ھەرسى گۆراوى وىنەى خود و ئاستى خواست و پارىبوون لە پىپۆرى خويندەن، بە پىي گۆراوى (قۇناغەكانى خويندەن زانكۆيى، زانكۆ جياوازەكان) لەسەر گۆراۋەكان.
- ۷) بە پىي گۆراوى (قۇناغەكانى خويندەن زانكۆيى) بۇ پىوھرى وىنەى خود.
- ۸) بە پىي گۆراوى (قۇناغەكانى خويندەن زانكۆيى) بۇ پىوھرى ئاستى خواست.
- ۹) بە پىي گۆراوى (قۇناغەكانى خويندەن زانكۆيى) بۇ پىوھرى پارىبوون لە پىپۆرى خويندەن.
- ۱۰) بە پىي گۆراوى (زانكۆ جياوازەكان) بۇ پىوھرى وىنەى خود.
- ۱۱) بە پىي گۆراوى (زانكۆ جياوازەكان) بۇ پىوھرى ئاستى خواست.
- ۱۲) بە پىي گۆراوى (زانكۆ جياوازەكان) بۇ پىوھرى پارىبوون لە پىپۆرى خويندەن.

٤-١ سنووری توئزینه وه که:

١) سنووری مرۆیی: خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان- خویندنی بهیانیان، له زانکۆ حکومییهکانی ههریمی کوردستان.

٢) سنووری کات: سائی خویندنی (٢٠٢١_٢٠٢٢).

٣) سنووری جوگرافی: زانکۆ حکومییهکانی (سهلاحه دین_ههولیر، سلیمانی، ههله بجه، گهرمیان، راپهرین) له ههریمی کوردستان.

٤) سنووری بابته: وینهی خود، ناستی خواست، رازیبوون له پسپۆری خویندن.

٥-١ پیناسهی چه مکه کان:

وینهی خود:

١) (Allport, 1961)، نه لیپورت: بریتیه له فاکته ریکی مه عریفیی که ههولنی پاراستنی یه کیری یی که سایه تیی ده دات، له میانهی فه راهه مکردنی نه م شتوازه وینا کردنه خودییه وه تاک توانایده بییت له نیستا و داهاتوودا رۆلی خۆی بینیت بو گه یشتن به و مه به سته ی که ده یه ویت له ناینده دا پییگات. 1961 (Allport, :p.382).

٢) (Dimbleby, 1985)، دیمبلی: بریتیه له چۆنیه تیی درککردنی تاک بو خودی خۆی و هه ژمارکردنی نه وه هه ستانه ی که به درنژیایی کات له لای دروستبووه، له وانه ییش وه کو هیواکان و خه ونه کان و نه وه ی که تو بیرلیده که یته وه و هه ستیپیده که ییت، به گویره ی نه وه ی که کردووته له ژیا نی خوت و نه وه ییش که ده ته ویت بیکه ییت. (Dimbleby :1985, 50).

۳) (حبیب، ۲۰۱۰): بریتییە لە تیروانینی تاک بۆ خودی خۆی و ئەو وینەییە که بۆ خۆی دەکیشیت، پاشان بەراوردکردنی بە ئەوانی تر لە ڕووی فۆرمەوه، که ئەمەیش سەرچاوەی سەرەکی دەرکەوتنی ڕەفتارە بە شیوەییەکی گشتییە لە وینەیی خودەوه. (حبیب، ۲۰۱۰: ۲۹).

۴) (سالح، ۲۰۲۱): بریتییە لەو وینە هزرییە که ئیمە لەناو میشکماندا بۆ خۆمانمان کیشاوه، واتە بریتییە لە شێوازی ڕوانینی زینیییمان بۆ خودی خۆمان، جا ئەو بینین و ڕوانینە ئەرتیییی بیت یا ئەرتیییی، وینەیی خودیی و کەسیتی ئیمە بە پلەیی نایاب بەرەمەهینراوی ئەو ژینگە پەرودەدیی و خیزانیی و کۆمەلایەتی و کۆلتووورییە که ئیمە تیییدا ژیانمانکردوو و تیییدا گەورەبووین. (سالح، ۲۰۲۱: ۵۰).

پیناسەیی ڕیککاریی: (بریتییە لەو نەرییە که بە دەستدیت لەلایەن نمونەیی تووژینەوه که وه لەسەر ئەنجامی جیبەجیکردنی پێوهی وینەیی خود بۆ هەر تاکیک لە تاکەکانی نمونەیی تووژینەوه که).

پیناسەیی تیوری: بریتییە لە تیروانینی تاک بۆ خودی خۆی، یان ئەو وینەییە که لە هزری خۆماندا بۆ خۆمانی دەکیشین، بە جۆریک ئەم وینەیی ئەرتیییی بیت یان ئەرتیییی، ئەم وینەییەیش سەرچاوەی سەرەکی دەرکەوتنی ڕەفتارە و داهاوتومان ڕەنگرێژدەکات.

ئاستی خواست:

۱) (عبدالفتاح، ۱۹۹۰): ئاستی خواست خەسڵەتیکی هەتا ڕادەییەک جیگیرە که جیاوازیی لە نیوان تاکەکان لە گەشتن بە ئاستیکی دیاریکراو دەکات، بە جۆریک گونجاو بیت لەگەڵ پیکهاتەیی دەرونیی و چوارچێوهی بنەرەتی تاک، ئەمەیش بەگۆیرەیی ئەزمونەکانی سەرکەوتن و شکست لەلای تاک لە ماوهی ژیانیدا. (عبدالفتاح، ۱۹۹۰: ۱۳).

۲) (Sillamy, 1999)، سیلامی: بریتییە ئە ئارەزوویکی بەهیزی مروفا، که پائەنرەتەتی بۆ گەشتن بە ئامانجەکانی. (Sillamy, 1999: 105).

۳) (شریف، ۲۰۰۱): پرۆسە ی پلان دانانی تاکە بۆ گەشتن بە ئامانجە نزیک و دوورەکان ئەسەر بنەمای شارەزایی و چوارچۆیە بالاکانی بۆ بەرزکردنەوی ئاست و توانا ئەکادیمیەکانی که دەیهوئیت ئە داها توودا بەدەستبەئیت. (جبر، ۲۰۱۲: ۴۵).

۴) (بۆکانی، ۲۰۲۰): ئارەزووی سەرکەوتنە بە تاییەتییە ئە ژبانی پیشەبیدا، سەرکەوتنی کۆمەلایەتی و داینگردنی ئاینده و ریز و پیزانیی ئەوانی تر، خواست (پرهیوایی) بە واتای ویستی سەرکەوتن دیت ئە رینگە هەول و تەقەلای تاکەکەس خۆیەوه و بە خستەگەری تەواوی هیز و تواناکانی خۆی. (بۆکانی، ۲۰۲۰: ۸۷).

پیناسە ی ریکاری: (بریتییە ئەو نمرەیهی که بەدەستدیت ئەلایەن نموونە ی توئزینەوهکەوه ئەسەر ئەنجامی جیەجیگردنی پێوهی ئاستی خواست بۆ هەر تاکیک ئە تاکەکانی نموونە ی توئزینەوهکە).

پیناسە ی تیوری: بریتییە ئە ئارەزووی تاک بۆ گەشتن بەو ئامانجانە ی که پلانی بۆ داناو، یان دەیهوئیت بەدەستیانبهئیت بە تاییەتی ئە ژبانی پیشەبیدا، سەرەرای بوونی ئاستەنگی تیایدا، ئەمەیش بە پشتبەستن بە ئەزمون و لیها تووی و هیزی مروی و توانا جیاوازهکانی.

پازیبوون ئە پسپۆری خوئندن:

۱) (علی، ۲۰۰۱): بە واتای رادە ی تیرکردنی پیداو ویستی سەرەتایی و بنەرەتییەکانی خوئندکار ئە ماوهی خوئندنی زانکۆی و رەزامە ندبوونی دیت، ئە چوارچۆیە هۆکارە پیکەوه بە ستراوهکان بە پسپۆری خوئندن و کاریگەری ئەسەر پازیبوون بە پسپۆری و کار و پیشە. (عطیة، ۲۰۰۸: ۷).

(۲) (الرغبی، ۲۰۱۳): بریتیبه له حاله تیکی دهرونی که گوزارشت له راده ی په سه ندردن و ناسوده بوونی خویندکاری زانکو دهکات له پسپوری خویندن، له میانهای رازیبوونی به پروگرام و بریاره کانی خویندن، دهسته ی وانه بیژان و تیروانینی کومه لایه تیی بو پسپورییه که ی له پیشه ی داهاتووی. (الرشیدی، ۲۰۱۸: ۳۴).

(۳) (Alsalkhi, 2018)، صالحی: راده ی رهمانه ندیی خویندکاره بو پیداویستییه بنه رته تیی و لاوه کییه کان له ماوه ی خویندنی پسپوری و کارکردنی بو داهاتووی پیشه یی. (Alsalkhi, 2018: 108).

(۴) (قطاف، ۲۰۲۱): رازیبوون هه سترکردنی تاکه به ناسوده یی و به خته وه ریی له نه نجامی تیرکردنی پیداویستی و خواسته کانی که بوی پیکه یینراوه له بواری خویندن له زانکودا، نهم رهمانه ندبوونه ییش له لای خویندکار به دیدیت له به رانبر نه و پاداشته دا که به ده سته ده هیئت له میانهای تیگه یشتن له کومه نیک نه زموون و زانین. (قطاف، ۲۰۲۱: ۵۲۲).

پیناسه ی ریککاری: (بریتیبه له و نمره ییه که به ده سته دیت له لایه ن نمونه ی توئزینه وه که وه له سه ر نه نجامی جینه جیکردنی پنه وری رازیبوون له پسپوری خویندن بو هر تاکیک له تاکه کانی نمونه ی توئزینه وه که).

پیناسه ی تیوری: بریتیبه له حاله تیکی دهرونی که گوزارشت له راده ی په سه ندردن و ناسوده بوونی خویندکاری زانکو دهکات له پسپوری خویندنه که ی، له میانهای رازیبوونی به پروگرام و بریاره کانی خویندن و ماموستایان و تیروانینی کومه لایه تیی بو پسپورییه که ی له پیشه ی داهاتووی.

به شی دووهم

چوارچیوهی تیوری و توئزینه وهکانی پیشوو

۱-۲ چوارچیوهی تیوری

۱-۱-۲ وینهی خود

۲-۱-۲ ئاستی خواست

۳-۱-۲ رازیبوون له پسپۆری خویندن

۲-۲ توئزینه وهکانی پیشوو

۲-۲-۲ توئزینه وهکانی تایبەت به وینهی خود

۳-۲-۲ توئزینه وهکانی تایبەت به ئاستی خواست

۴-۲-۲ توئزینه وهکانی تایبەت به رازیبوون له پسپۆری خویندن

۵-۲-۲ شیکاری به راوردکردنی توئزینه وهکانی پیشوو

۶-۲-۲ سوودبینین له توئزینه وهکانی پیشوو

به شی دووه م:

چوارچیوهی تیوری و توئینه وه کانی پیشوو:

۱-۲ چوارچیوهی تیوری:

۱-۱-۲ وینهی خود (صورة الذات):

۱-۱-۱-۲ وینهی خود:

بابه تی خود مه و دایه کی فراوانی له بواره دهروونی و کومه لایه تی و فه لسه فیه کاندایا داگیر کردوو نه مهیش به هوی گرنگیه که یه وه دیت له ژبانی تاکه کاندایا که پیندا چوونه وهی نه ده بی ده کهن له بواری خوددا، بویه ده گهین به و نه جامه ی که خود ره هندیکی بنه رتهی له که سایه تییدا پیکده هیئتیت. (حمد، ۲۰۰۴: ۲۲).

وینهی خود پیکهاته یه کی مه عریفیی ریکخراو و په روه رده کراوه بو هه ستردن و پیشینی بکردن به مه بهستی هه لسه نگاندنی تایبهت به خود، له هه مان کاتدا چه مکی خود له لای تاک پیکهاتوو له بیرو که کان ده باره ی خوی وه کو پیشینی بیه کان و تیگه یشته کان بو دیار بکردنی تایبهت مه ندیبه کانی. (یوسف، ۲۰۱۱: ۴۱).

(کاتل) پیشینازی نه وه ده کات که بونیاتی جیگیری و ریکخستن بو خود، ده بیته دوو بهش به شیکیان (خودی واقعیه) واته خودی راسته قینه یان عه قلا نیی، به شه که ی تریان (خودی ویناکراو) واته خودی خه یاییه که به خودی خوارا ویش ناوزه نده کريت. (رفضة، ۲۰۰۵: ۱۳).

مه به ستمان له وینهی خود هه موو لایه نه کانی هوشیاری خودی ده گریته وه له تایبهت مه ندیبه کان که درکیبیده کهین له وانهیش وه کو بیرو که کان و هه لویسته کان و به ها کان و عاده ته کان که ده توانین درکیانینی بکه ن و پشکینان بو بکهین و گفتوگویان له باره وه بکهین له گه ل نه وانی تر دا نه گهر بمانه ویت، بویه لییره دا پیوسته نامه به هه ندیک لایه نی خودی بدین وه کو خودی هوشیار به شیوه یه کی ته و او و خودی که میک نا هوشیار و خودی نا هوشیار به ته و او یی له هوشی تاکدا، به م جو ره ده توانین وینه یه کی خودی دروست وینا بکهین شیوه یه کی ریژه یی.

(Sartain et al, 1972: 98).

خود وینهی ناخمانه به رانبر به خومان، یان وینهی تاکه که سه له روانگهی خویهوه، یان ویناکردنیه تی بو خوی، که پینویسته چون بیت و چون خوی دهربخت یان دهرنه خات، یان حزبکات و ناواته خواز بیت چون و به چ شیویهک بیت، مروقی ناسایی له خودیک زیاتری ههیه (خودی کومه لایه تیی و خودی نمونه یی و خودی راسته قینه یه)، له چه مکی خوددا چوار ره گه زی سهره کی ههیه و که جهسته و شتومه کی مادیی و کهسانی تر و کومه لیک هزری رووت و نه بستراکتن. جهسته له لای زوربه یی خه لکی سه نته ری چه مکی خوده، خواستی چونه تیی دهرکه وتتمان له چاوی کهسانی تر دا ده گریته وه، واتا ههر بایه خ پیدانیککی روخسار و به ژن و بالامانه، ههر پرسیاریکه که له باره یی شیوه و روا له تی دهره کییمانه وه، له کهسانی تری ده که یین. له وانه یی له خومان وه نزیکن وه کو هاوسهر و دایک و هاوری و... تاد. له ره گه زه له لای ژنان به هیتره و له وان له پیاوان زیاتر گرنگی پیده ده ن. شتومه کی مادیی جلوه رگ و سهروه ت و سامان و پاره و نوتومییل و خانوو... تاد، ده گریته وه که دریزکراوه یی خودن و پاریزگارییان نیده که یین ههر وه کو له وه یی به شیککی دانه براوین لیمان و ههرده م له خه میاندا یین. کهسانی تر وه کو مندا ل و دایک و ده سنگیران... تاد. به شیککی سهره کیی خودن، هه ندیک که س نزیکنتر له جهسته یی خویان ده یانینن، زور جار دایک یان باوک له پیناو پاراستنی مندا له که ییدا جهسته یی خوی ده خاته مه ترسییه وه. لیره دا جهسته یی خوی که ره گه زکی سهره کیی چه مکی خوده ده که ویتته دوا ی کهسانی تره وه پله یه کی که متری پیده بریت. به ها و هزر و بوچوونه کان واتا له چه مکه له بستراکتانه یه که باوه ری پینانه و له گوفتار و ره قتاره کانیدا ره نگیاندا وه ته وه. له وانه یه بیروباوه ری نایی، یان سیاسی و نایدولژیی و زانستی بیت و هه لگره که یی له پیناویدا قوربایی به خوی بدات. (بوکانی، ۲۰۲۰: ۱۵۶).

(زهران) ناماژهی به خود کردوه که گه شه ده کات به شیویه کی پله به پله یی و جیاده بیتته وه له بواری مه عریفیی، پیکهاته یی خودیش دروسته بیت له نه جامی کارلیکی کومه لایه تیی له گه ل ژینگه و خودی هوشیار و خودی خه یایی و خودی کومه لایه تیی، که هه موو له مانه یارمه تیده رن بو دروستبوونی وینه یه کی خودی دروست که ره نگه به هاکانی له وانی تر هه لگریت له نه جامی پیگه شتن و فیربوون و گونجان و شاره زاییه کانی. (زهران، ۱۹۹۶: ۹۰).

(Gersild) جهخت لهوه دهکاتهوه که زانیانی دهروونیی دهستهواژی خود بهکاردهیئنن بو گوزراشتکردن له چهمیکی گریمانهیی گشتگیر که ههموو بیروکه و ههستهکانی کهسیک له خوځگریت که گوزراشت له تایبهتمهندیی جهسته و عهقل و کهسایهتییی خوئی دهکات، بویه بیروباوهر و بهها و متمانهی تاک بو نهزموونهکانی رابردوو و خواستهکانی داهاتووی دهگه ریتهوه، بویه بهگویرهی بیروپرای فرۆید و شونینکهوتوانی وهکو (نانا فرۆید و یونگ) که تهنها جهخیتان لهسهرگرنگیی وینهی خودی و ویناکردنی خهیاالیی، یان نموونهیی کردووتهوه، بهلام (نهدلهر و سۆلیشان و هۆرنای) جهختیان لهسهر خود کردووتهوه لهمیانهی نهزموونه کومه لایه تیبهکانهوه. (عبدالکریم، ۲۰۱۴: ۱۴).

وینهی خود روئیکی گرنگ دهبینیت له ژبانی تاکدا، به جوړیک کاریگری ههیه لهسهر لایهنی ههئچوونیی و باری سۆرداری، زانیاریی (مهعریفهیی) خودییمان پیدهوات بو نهوهی له پهیوهندییدا بین لهگهئ لهوانی تردا، ههر نهم مهعریفهیهیه یارمهتیماندهوات بو ریکخستنی خودی بو ئاستیکی بهرزتر. (Elena ، 2012: 871).

بویه کهسانی تر روئیان له دیاریکردنی بههای خود ههیه، بو نهمهیش دهگه ریینهوه بو (لندهولم) که باس لهوه دهکات که وینهی خود جیگیر نییه، بهلکو نهم وینهیه فراواندهبییت، یان بچووکدهبیتهوه نهمهیش به پشتبهستن به فاکتهرهکانی وهکو هاوکاریی، یان ملانن لهگهئ لهوانی تر، رادهی ههولدانن پنیوست بو بهجیهینانی نهریکی دیاریکراو. (سید خلیل وأخرون، ۲۰۰۴: ۱۵۵).

له فهرهنگی نیودهولتهی بو شیکردنهوهی دهروونیی واتای (وینهی خود) واته نهو نوینهرایه تیبهیی که ههر تاکیک ههئیدهگریت بو خوئی لهسهر ئاستی دهروونیی، فسیولوژیی، کومه لایه تییی و فیزیکیی، به رهچاوکردنی ریزگریتنی تاک له خودی خوئی له قوناغه جیاوازهکانی گهشه کردنییدا، له ههموو نهو بارودوخانهی که پییدا تیپه ردهبییت، بهلام له فهرهنگی دهروونزانییدا وینهی خود نهو نوینهرایه تییی و پیزانین و نرخاندنیه که تاک له قوناغه جیاوازهکانی گهشه کردنییدا ههیه تی بو خودی خوئی له دوخه جیاوازهکاندا، به جوړیک تهنها بریتی نییه له یهک وینهی خودی، بهلکو وینهیه کی ههمه جوړی ههیه، بویه نهم وینهیه گرنگیه کی زوری ههیه له دروستکردنی پیکهاتهی کهسایه تی تاکدا، به جوړیک لهسهر بنه مای بیروکهی تاکه بو خودی خوئی،

هه‌ئسوكه‌وته‌كانيشى كارىگه‌رده‌بن پى، ئه‌م وینه‌یه به‌رده‌وام ده‌گۆریت به شیوه‌یه‌كى دینامیکى. (حمزه، ۱۹۷۹: ۳۹).

(بىنگ) جه‌ختى له‌وه‌ کردووه‌ته‌وه‌ كه‌ خودى جه‌سته‌ی ته‌واوكه‌رى بواری تاكه‌كه‌سى و تابه‌تمه‌ندى مادى و به‌ها مه‌عنه‌وييه‌كه‌یه‌تى، به‌ جوړىك جه‌ختى له‌سه‌ر پىكه‌اته‌یه‌كى تری بنه‌ره‌تى بۆ وینه‌ی خود کرده‌وه‌ كه‌ پىنده‌گوتريت (خودى جه‌سته، Body image)، یان (وینه‌ی جه‌سته، Body self)، بۆیه شیوه‌ی تیروانىنى تاك بۆ خودى جه‌سته‌ی خۆی له‌ كاتىكى دیارىكراودا، جوړى هه‌سكردنى دیارىده‌كات له‌و كاته‌دا كه‌ هه‌ست به‌ خوشى ده‌كات یان به‌ نازار، به‌هیزی یان لاوازی و زیندویتى، یان شیواندن، بۆیه ره‌نگه‌ تیروانىن بۆ دۆخى جه‌سته‌ی زیاتر له‌ بارى جه‌سته‌ی به‌ شیوه‌یه‌كى كارىگه‌ر ده‌ستیشانى هه‌ست و سۆز و هه‌ئچوونه‌كان بكات. (Epstein, 1973: 230).

۲-۱-۱-۲ گه‌شه‌کردنى وینه‌ی خود:

چه‌مكى خود (وینه‌ی خود) شتىك نیه‌ كه‌ به‌ میراتى بۆ مرؤف مایته‌وه، به‌ئكو له‌میان‌ه‌ی كارلىك‌کردن له‌گه‌ل ئه‌و ژینگه‌یه‌دا دروسته‌بیت كه‌ له‌ منداییه‌وه تپیدا ده‌ژى، ئه‌مه‌یش پاش تپه‌رپوون به‌ قۆناغه‌ جیاوازه‌كانى گه‌شه‌کردنیدا، كه‌ له‌ سه‌ره‌تایى ژيانیدا هۆشيارى خودى كه‌مه‌ ده‌باره‌ی خۆی، دواتر ئه‌م هۆشياریه‌ گه‌شه‌ده‌كات و زیادده‌بیت له‌ نه‌جامى مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل ئه‌و ژینگه‌یه‌ی كه‌ تپیدا ده‌ژى، ئه‌مه‌یش له‌میان‌ه‌ی نه‌زموون و هه‌ئوئىستىكه‌وه‌ كه‌ تاك هه‌وئى خۆگونجاندن ده‌دات له‌گه‌ل ژینگه‌ی ده‌روبه‌ر. (الظاهر، ۲۰۱۰: ۴۷).

ده‌روونزانی بواری كه‌سایه‌تیی له‌میزه‌ جه‌ختیان له‌وه‌ کردووه‌ته‌وه‌ كه‌ هه‌موو مرؤفیک وینه‌یه‌كى هه‌یه‌ بۆ خود خۆی و ئاماژه‌شیان به‌وه‌ داوه‌ كه‌ ئه‌و وینه‌یه‌ به‌ دوو شیوه‌یه‌، یه‌كیكان وینه‌ی خودى راسته‌قینه‌یه‌ و ئه‌وى تریان وینه‌ی خودى نموونه‌یى (ناراسته). جیاوازی هه‌یه‌ له‌ نیوان خودى راستى و خودى نموونه‌یى، به‌ جوړىك ئه‌گه‌ر جیاوازی نیوان خودى راسته‌قینه‌ و نموونه‌یى زیادبیت ئه‌وا ده‌بیتته‌ هۆی دروستبوونى وینه‌یه‌كى خودى نه‌رتیى، به‌

پنجه وانه شه وه نه گهر جياوازي نيوان خودي راسته قينه و نمونيهي كه ميبت نهوا ده بيته هوي دروستبووني وينه يه كي خوديي نه ريني. (New comp, 1965: p.43-44).

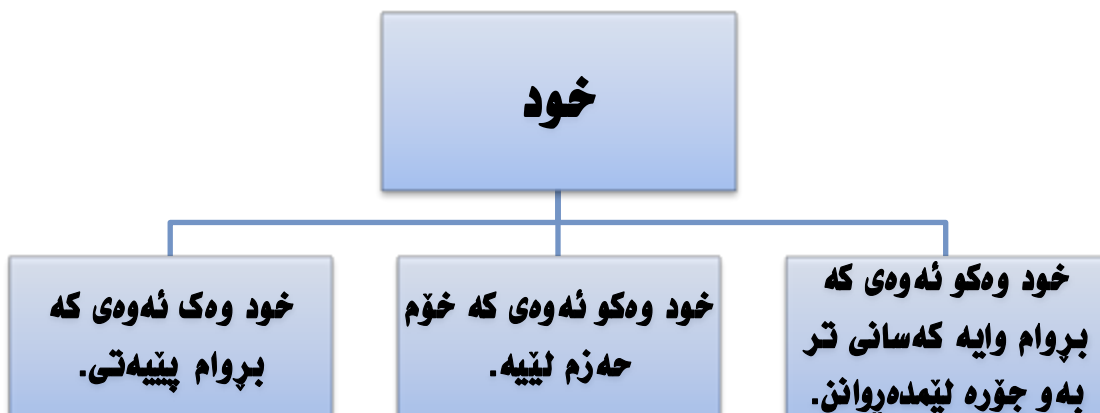
هه ريه كه نه البورت (Allport) و سوليفان (Sullivan) يه كه م ههنگاويان بو پيكه يناني وينه ي خود دياريكردوو، نه مهيش نهو كاته وه ي كه مندال ههست به رازيبوون نه جهسته ي خوي تييدا نه دايكده بيته به بي بووني هه مان چه مك، به لام نه نه جامي نه زموندا كه شه دهكات كاتيک په يوه سته ديته به وينه وه يه وه كه نه جهسته ييدا هه يه، نه مهيش به دوزينه وه ي نه ندامه كاني جهسته ي ده ستيپندهكات، وهكو په نجه كاني، ده سته كاني، نه ندامه سيكسيه كاني، به م شيوه يه مندال ده توانيت ناوه نديك پيكه ينيته كه تييدا وينه ي جهسته ي خوي دروستبكات، وهكو قهواره يه كي جيا نه دنياي دهره وه. (صالح، ۱۹۸۸: ۳۰).

(Dimbleby) نامه ژه بو نه وه دهكات كه وينه ي خود س نه وه ري سه ره كيي نه خوده گريته:

۱. خود وهكو نه وه ي كه بروام وايه كه ساني تر به و جوړه ليده پروان.
۲. خود وهكو نه وه ي كه خوم جه زم ليته تي.
۳. خود وهكو نه وه ي كه بروام پييه تي.

هينكاري ژماره (۱)

ته وه ره سه ره كييه كاني وينه ي خود

(Dimbleby, 1985: 7)

بۆيە گەشەکردنى وىنەي خود لەلای منداڵ بە ئاراستەي ئەرئىنى يان نەرئىنى بە شىۋەيەكى سەرەكى پەيوەستە بەو ستايشە يان بەو رەخنە و بوختانانەي كە لە داىك و باوك، يان كەسانى نرئىكىەوۋە ئاراستەيدەكرىت، چونكە بەردەوام ستايشکردنى منداڵ دەبىتە ھۆي ئەوۋي كە وىنەيەكى ئەرئىنى و بەرزى لەلا دروستبىت و نرخاندى بۆ خودى خۆي بەرزىت، بەلام بوختانکردن بۆ منداڵ و خستتە پالى ئەو سىفاتە خراپانەي كە پەسەندكراو نىن دەبىتە ھۆي ئەوۋي كە وىنەيەكى نەرئىنى و كەمى لەلا دروستبىت و نرخاندى بۆ خودى خۆي نزمىت و ھەستى برباۋەخۆنەبوۋنى لەلا دروستبىت. واتە دەكرىت زىانىكى گەورە بەر منداڵ بگەۋىت بەھۆي وەسفى ناتەواۋي كەسانى پىگەيشتوۋەو، رەنگە داىك و باوكى منداڵكە بەرەو ئەو ئاراستەيە ببات كە ئەو منداڵە گەمزە و بىمتەمانەيە، ئەمەيش لە رىگەي ئەو رەخنە خراپانەي كە ئاراستەيدەكرىت و كارىگەرى لەسەر كەسايەتتى منداڵكە دەبىت. (Stagner, 1961: 188).

رادەي جىاۋازىي لە نىۋان ئەو وىنەيەي كە تاكەكان دەيانەۋىت ھەئىبگرن دەربارەي كەسانى تر، ئەو وىنەيەي كە تاكەكان لە راستىدا سەبارەت بە خۆيان ھەئىدەگرن كارىگەرى ئەرئىنى ھەيە لەسەر گۆرىنى تاكەكان بە پىي ئەوۋي كە كۆمەنگە پىشېنىدەكات نىيان، ھەتا ئەو رادەيەي كە تاك ھەست بەو دەكات كە كەسانى تر وىنەي نەرئىنىيان لەبارەي ئەوۋە ھەيە، بۆيە نارەزوۋي زىاددەكات بۆ گۆرىنى وىنەي خۆي لە نىۋان ئەوانى تردا، چونكە ھەست بە شكست و دارمان دەكات سەبارەت بە وىنە كۆمەلايەتتەيەكەي، بۆيە دەستدەكات بە گەران و چاكسازىي بىنەرەتتى بۆ ئەوۋي وىنەيەكى پەسەند و قەبولكراو پىشانى ئەوانى تر بدات. (Leary & Kowalski, 1990: 38).

۲-۱-۱-۲ جۆرەكانى وىنەي خود:

بەگۆيرەي راي زانايانى دەروونزاني وىنەي خود دوو جۆرە:

- وىنەي خودى پۆزەتئىف (ئەرئىنى): ئەو تاكەيە كە خودى خۆي قەبوئە و رازىيە ئەو وىنەيەي كە بۆ خودى خۆي كىشاۋە، بە جۆرىك چىژ ئەو خۆۋىناكردنە دەبىنەت بە شىۋەيەكى ئەرئىنى و ئاشكرا، ئەمەيش رەنگدەداتەو لە شىۋازى مامەئەكردنىدا لەگەئ كەسانى تر. (الشىخ، ۲۰۰۲: ۲۳).

• **وینەى خودى نىگە تىف (نەرىنى):** كەسىكە كە تىگە يىشتى بۇ خودى خۇى نەرىنىيە و وینەيەكى نەرىنىى بۇ خۇى كىشاو، بە شىوۋەيەكى گىشتى دەكرىت بە كەسىك وەسفىكرىت كە متمانەى بە تواناكانى خۇى نىيە كاتىك دووچارى گىرقتىك دەبىت، چونكە ناتوانىت چارەسەر بۇ كىشەكانى بدۇزىتتەو. (خىراللە، ۱۹۸۱: ۱۵۸).

۲-۱-۱-۴ فاكترە كارىگەرەكان لەسەر وینەى خود:

پىسپۇرانى دەروونزانى ئاماژەيان داو بە كۆمەلىك فاكترە، ئەوانىش برىتىن ئە:

۱) وینەى جەستە:

وینەى جەستە يەكىكە ئە فاكترە گىرگەكان كە كارىگەرىى لەسەر ھەئسەنگاندنى خود بۇ خۇى ھەيە، ھەرچەندە كارىگەرىيەكە ئە قۇناغىكەوۋە بۇ قۇناغىكى تر دەگۆرىت، بەلام ھەموو گۆرانكارىيەك كە بەسەر جەستەدا دىت دەبىتە ھۇى گۆرانى بنەرەتىى ئە تىگە يىشتى كەسىك بۇ خودى خۇى. (عبداللە، ۲۰۰۰: ۲۹).
بۆيە وینەى جەستە بەكارھاتوۋە بۇ ئاماژەدان بە لايەنە فىزىكىيەكانى وینەى خود. (أبوزىد، ۱۹۸۷: ۹۵).

۲) سۆشيان مىدىيا و تۆرە كۆمەلايە تىەكان:

ئاشكرايە تاك كارىگەر دەبىت بە فاكترە دەرەككىيەكان، يەكىك ئەو فاكترەرانەش برىتىە ئە سۆشيان مىدىيا، بەجۆرىك لەسەردەمى ئىستادا تاك بەرىژەيەكى زۆر سەرقالە بەسۆشيان مىدىياو، كە تىايدا كەسايەتى خۇى نمايش دەكات بەجۆرىك وینای خۇى دەكات جىاوازە ئەو وینە راستەقىنەيەى كە ئە واقىعدا ھەيە، ئەمەش بۇ زۆر ھۆكار دەگەرپتەو، بۆيە تۆرە كۆمەلايە تىيەكان كارىگەرىيەكى زۆرىيان ھەيە لەسەر وینەى خود لەرىگەى ئەو بلاوكرائانەى كە دەيخەنەبەردەست تاكى بەكارھىتەر.

٢) سیستهم و دەسەلاتی سیاسەتی:

سیستهم و دەسەلاتی سیاسی ھەر ولاتیک کاریگەری راستەوخۆی ھەیە ئەسەر کەسایەتی تاکەکانی کۆمەڵگەکە، ئەم چوارچۆپوھێشدا دەسەلاتی کوردی ئەمیانە و ئەو جۆرە حکومەتدارییە کە پێدای دەکات رۆتیک بەرچاوی گێراوە ئەسەر جۆری تێروانینی تاک بۆ خۆی خۆی و بۆ داھاتوویی، بەجۆریک تاک کورد ھەست بە بێھێوایی و کەم بایەخی خۆی خۆی دەکات بەرامبەر بە رۆتی ئە کۆمەڵگادا، بۆیە ویناکردنی بۆ خۆی و کەسایەتیە کە بە شتوویەکی نەرتییە و ھەست بەکەمی دەکات، ئەم وینە نەرتییە بەتایبەتی لای دەرچووانی زانکۆ پەیمانگاکان بەدیدیەکریت، چونکە زیاتر ئە شەش ساڵە دامەزراندن ئەھەریمی کوردستان پارگراوە، ساڵانە ھەزاران خۆتندکار، ئەبوارە جیا جیاکاندا خۆتندن تەواو دەکەن و دانامەزین، ئەمە بوو بەمایە ئەوێ کە خۆتندکار ھیچ ھیوایەکی بەبەش و پەسپۆرییە کە نەبیت، بۆیە ئەم رۆووە دەسەلاتی سیاسی کاریگەری بەرچاوی ھەیە ئەسەر وینە خود لای تاک کورد ئە ھەریمی کوردستان.

٤) رۆتی کۆمەڵایەتی:

ئەو رۆتە کۆمەڵایەتیە کە تاک ئە ژینگە کۆمەڵایەتی خۆیدا دەبیینت ئە کاتی کارلیککردنی بەردەوامی ئەگەڵ ئەندامەکانی تەدا، گرتگییەکی زۆری ھەیە ئە دروستکردنی بیروکە دەربارە خود، ئەمەیش ئەمیانە تێروانین و ھەستکردن و ئاراستەو بەرانبەری، ئە ماوەی کارلیککردنی کۆمەڵایەتی ئە کاتی دانانی تاک ئە زنجیرەیک رۆتی کۆمەڵایەتییدا، بە جۆریک ئە کاتی جولانەوێ تاک ئەناو ئەو پیکھاتە کۆمەڵایەتیە کە تێیدا دەژی، ھەر ئە مندالییەو ئە قالبی جیاوازدا رۆتەکانی بۆ دانراوە، بۆیە ھەر ئە چوارچۆپوھێ ئەو رۆلانەدا دەجویت، فیری ئەو دەبیت کە ھاویشەکانی ئە ھەنۆستە کۆمەڵایەتیە جیاوازەکاندا فیریدەبن، بۆیە ھەر یەکەیان فیری پێوەرە کۆمەڵایەتیەکان و پێشینیە رەفتارییەکان دەبن، کە ھاوبەش ئەگەڵ رۆتەکانی ئەوانی تەدا. (کۆھن) و ھاویرکانی ئەمیانە لیکۆئینەوھێکیاندا بە ناوی (من کیم) ئەوھیان دۆزیووە کە ئەم تێروانینە بۆ خود، ئە رینگە رۆتی کۆمەڵایەتیەو گەشەدەکات ئەگەڵ خود. (زھران، ٢٠٠٥: ٤٣٨).

٥) ریزبەندی ئەدایکبوونی مندال:

ریزبه‌ندیی له‌دایکبوون یه‌کیکه نه‌و هۆکارانه‌ی که کاربگه‌ریی له‌سه‌ر خودیبینی منداڵ هه‌یه، ژینگه‌ ده‌رونییه‌کانی منداڵ وه‌کو یه‌ک نیین، به‌ئکو هه‌ر منداڵیک ژینگه‌یه‌کی تایبه‌تی خۆی هه‌یه، نه‌مه‌یش له‌ ریگه‌ی نه‌و رۆله‌ی که له‌ناو خیزانه‌که‌یدا ده‌یبینیته‌ که په‌یوه‌سته به‌ کارلیکی کۆمه‌لایه‌تی له‌گه‌ڵ دایک و باوکیدا. (الظاهر، ۲۰۱۰: ۱۲۳).

٦) خه‌سه‌ته‌ و تایبه‌تمه‌ندیی خیزان:

نه‌و ژینگه‌ خیزانییه‌ی که تاک تیبیدا گه‌شه‌ده‌کات کاربگه‌ریی له‌سه‌ر راده‌ی نرخاندن و ریزگرتنی خود ده‌یبته‌، به‌ جوړیک تیروانیی بو نه‌وانی تر به‌گۆیره‌ی جوړی په‌یوه‌ندیی خیزانیی و ئاستی په‌یوه‌ندییه‌که‌یانه، بۆیه کاتییک منداڵیک له‌ خیزانییدا گه‌وره‌ده‌یبته‌ که چاودیریبیده‌کریت و ریزی لیده‌گیریت و گرنگی به‌ توانا و لیهاتووویه‌کانی ده‌دریت، نه‌وا نه‌و منداڵه‌ زیاتر خودی خۆی له‌ لا گرنگده‌یبته‌ و هه‌ست به‌ ریزی نه‌وانی تر ده‌کات و به‌ شیوه‌یه‌کی ئیجابیی خۆی په‌سه‌ندده‌کات و متمانه‌ی به‌ خۆی ده‌یبته‌. (مجناح و آخرون، ۲۰۱۹: ۲۰).

نه‌زموونه‌کانی پیگه‌یانندی سه‌ره‌تایی بو منداڵ سه‌رچاوه‌ی گرنگن بو دروستکردن و بونیاتنانی چه‌مکی خود له‌لای تاک، که خۆی له‌ بیروکه‌ و هه‌سته‌کان و ئاراسته‌کاندا ده‌یبینیته‌وه له‌میان‌ه‌ی پیگه‌یانندی کۆمه‌لایه‌تی و کارلیککردنی رۆژانه له‌ناو نه‌و ژینگه‌ خیزانییه‌ی که تیبیدا ده‌ژی، به‌ جوړیک شیناوه‌کانی پاداشت و سزا و ئاراسته‌ی دایک و باوک، پاشان نه‌زموونه‌کانی سه‌رکه‌وتن و شکست و دۆخی کۆمه‌لایه‌تی و ئابوویری رۆلیکی گه‌وره‌ ده‌یبینیته‌ له‌سه‌ر نه‌م پیگه‌یاننده، په‌نگه‌ گرنگترین سه‌رچاوه‌کانی نه‌م پیگه‌یاننده نه‌زموونه‌کانی پیگه‌یانندی خیزان بیت، بۆیه چه‌مکی خود راده‌یه‌کی زۆر کاربگه‌ره به‌ په‌یوه‌ندیی نیوان منداڵ و دایک و باوک، به‌ جوړیک نه‌و منداڵه‌ی که به‌ خۆشه‌ویستییه‌وه مامه‌له‌ی له‌گه‌ڵدا ده‌کریت، نه‌وا زیاتر هه‌ست به‌ خودی خۆی ده‌کات و وینه‌ی دروست و ئیجابیی بو خۆی وینه‌ده‌کات. (الظاهر، ۲۰۱۰: ۵۰).

هه‌ریه‌که له‌ زانیان (1934) G. M Head و (1937) M. Argule، جه‌ختیان له‌وه کرده‌وه که پرۆسه‌ی کارلیکی کۆمه‌لایه‌تی و په‌یوه‌ندییه‌ دینامیکیه‌کان له‌ نیوان تاک و کۆمه‌لگه‌ و چۆنیه‌تی مامه‌له‌کردنی

ئەوانى تر ئەگەل تاك، بەراورکردنى تاك ئە نىوان خۇى و ئەوانى تر دەبىتتە ھۆى دروستکردنى وىنەى خود.
(منیره، ۲۰۰۸: ۴۱).

۷) قوتابخانە و دەستكەوتى خويندان:

ئەزمونەكانى قوتابخانە سەرچاوەیەكى گرنگن ئە پىكەيتانى چەمكى خود، بە تايبەتتى مامۇستا رۆئىكى گەورەى ھەيە ئە دروستکردنى چەمكى خود ئەلای مندال ئەمیانەى رینگە و و شىوازه پەرودەدەيىبە سەردەمەيىبەكانەو، ئە لايەكى تریشەو سەرکەوتن و شگستى ئەكادیمییش کاریگەرىى ھەيە ئەسەر شىوازی تیروانىنى خويندكاران بۆ خودى خویان. (الظاهر، ۲۰۱۰: ۴۹).

بۆیە دەستكەوتى خويندان یەكیکە ئە رەھەندە سەرەکیبەكانى پىكەيتانى چەمكى خود، بە جۆرىك توپزینەو و بەنگە زانستیبەكان ئەوھیان سەلماندووھە كە چەمك یان وینەيەكى نەرىنىی خودیى دەتوانیت کاریگەرىى خراپی ھەبیت ئەسەر ئەدای قوتابخانە بۆ مندال تەنانت ئەگەر ئەو مندالە تەمەنیشى كەم بیت. (كانبى، ۲۰۱۰: ۲۴).

۲-۱-۱-۵- تیۆرەكانى تايبەت بە وینەى خود (صورة الذات):

۱) تیۆرى كەسايەتتى و سیماتەكان، گۆردن ئۆلپۆرت (Allport)، (۱۸۹۷-۱۹۶۷):

ئەلپۆرت چەمكى من (Ego) ى بەكارھینا وەكو ھاوواتای چەمكى خود، بە جۆرىك ئەلپۆرت پىبوايە كە من پروسەيەكى دینامىكى بەھیزى نەرىنىی گەورە ئەخۆدەگریت، بەگۆیرەى تیروانىنى ئەلپۆرت (من) یان (خود) ھیزىكى یەكپارچەيە ئە ھەموو نەرىت و تايبەتەندیى و تیروانىن و ھەست و مەیلەكانى مرؤف. وینەى خود رابەرایەتتى (منى نموونەيى) (ego ideal) دەكات، بۆ ئەوھى منى نموونەيى بە شىوہەيەكى ئۆتوماتىكى رینگە بە خود بدات بۆ ئەوھى بىتتە بزوتنەر، یان ھاندەر و پائنەرىك بە ئاراستەى ئەنجامدانى كاریكى بنەرەتتى، وینەى خود تەنھا ئەو كەسە نىبە كە خۆى دەربارەى خۆى دەزانیت، بەئكو زۆر جار وینەى خود دەكریت ئە روانگەى كەسانى ترەوھە گەشەبكات، چونكە وینەى خود ئە نیازباشى و گرنگیبىپىندانى ئەوانى ترەوھە دەكریت گەشەبكات ئە تیۆرەكەى ئەلپۆرتدا. (Bischof, 1970: 301).

ویندی خود ئه و بیروکویه له خوده گریته که تاکیک له ریگهی دهربرینه کانیه وه بو ئه وانی تر دهریده بریت له میانهی دهرکه و تنه دهره کییه کانیه وه، ههروهها نرخاندنه کومه لایه تییه که ی. (Boeree, 1998: 58).

ویندی خود له نیوان سائی چوارهم و شه شه مدها دست به دهرکه و تنی دهکات و تاکه کان لهم قوناغه دا ده توانن جیاوازی له نیوان باشبوون و خراپیووندا بکه ن. ویندی خود چوارچیوهی هه ئسه نگانندی خومان ده گریته وه له رووی توانا و نه و رۆلانهی که خومان ده یگیرین و هیوای بو ده خوازین له داهاتوودا. (Cloninger, 1993: 203).

بویه ئه لپورت بروای وایه که ویناکردنی خود واته نه و رۆلانهی که خه ئک ده یگیرن بو نه وهی ره زامه ندی له وانی تر به ده سه ته یینن و پلان و ستراتیژی رهفتاری داهاتوویان پیکه یینن هه تا یارمه تیانبدا ت بو گه یشتن به ئامانجه کانیا ن. (Allport, 1955: 47).

کاتیک مندال ده سته دکات به زانینی نه وهی که دایک و باوکی ده یانه ویت باش بیت نه مه سه رباری نه وهی که مندال له هه ندیک کاتی دیاریکراودا هه وئی پشینی ددات، نه مه ییش ده توانریت له ریگهی پرۆسه ی کارلیک کردنه وه بزانیته که دایک و باوک چاره بری چی له م منداله ده که ن، به راوردکردنی چاره پروانییه کانی دایک و باوک له گه ل هه ئسوکه وتی منداله که، که بیگومان ده بیت ره چاوی نه وه ییش بگریته که منداله که هیشتا ویزدانیکی پیگه یشتووی نییه به شیوه یه کی روون، به لام له گه ل نه مه ییشدا بناغه ی مه به ست و ئامانج و به رپرسیاریتی نه خلاق باش و زانیاری خودی له لا داده مه زریته که دواتر رۆئیکی دیار و به رچاو له که سایه تییدا ده گیرن. (Allport, 1961: 122).

ئامانجی تیوری تاییه تمه ندییه کان دروستکردنی وینیه که بو که سایه تی به گویره ی ژماره یه ک تاییه تمه ندی پیوانه کراو و جیا له وانی تر به شیوه یه کی جیگیر و ریژه یی، بو نه وهی تاک جیا بکاته وه له وانی تر به شیوه یه کی روون، مه به ست له تاییه تمه ندی یان ره هه ند خه سله تیکی هه تا راده یه ک نه گۆره سه ره رای گۆرانی بارودۆخی ژینگه یی له لای که سه که، که جیا یه دکاته وه له وانی تر به روونی، به واتایه کی تر نه مه ئاماده کارییه کی هه تا راده یه ک به رده وامه بو جوړیکی دیاریکراو له هه ئسوکه وت سه ره رای هه لومه رچی ژینگه یی جیاواز. (الزینی، ۱۹۷۴: ۸۴).

٢) تیۆری خود و ریزگرتن له خود، کارل رۆجهرز (Carl Rogers)، (١٩٠٢-١٩٨٧):

تیۆرانییه‌کانی رۆجهرز بۆ خود و بیروکه‌کانی دهرباره‌ی تاک به‌ردی بناغه‌ی تیۆره‌که‌یه‌تی، که پێیده‌گوتریت

تیۆری خودی (Rogers, 1959: 200).

رۆجهرز پێیوایه که چه‌مکی خود له‌گه‌ڵ مندالدا گه‌شه‌ده‌کات به تایبه‌تی کاتیک که سه‌رنجی کاره‌کانی خۆی و هه‌لسوکه‌وته‌کانی ئه‌وانی تر ده‌دات، بۆیه له سالانی سه‌ره‌تایی مندالییدا فیزی زۆر ره‌فتار ده‌بن و خۆیان به کۆمه‌لیک تایبه‌تمه‌ندیی دیاریکراو ده‌ناسینن، له ئاستیکی زۆر بالادا باناگان له هه‌ندیک ره‌فتاری وه‌کو توپه‌یی، که‌له‌ره‌قیی، ئیره‌یی، شه‌پانگیزیی مندالی، هه‌روه‌ها ئهم مندالانه زۆر تایبه‌تمه‌ندیی ئه‌رینیی فێرده‌بن وه‌کو هاوکاریی، نزیکایه‌تی، قه‌بوئکردنی ئه‌وانی تر، تیگه‌یشتن، هه‌تا پیکهاتتی (خود)ی کۆمه‌لایه‌تی، مندال به هیواشیی په‌ره به چه‌مه‌کانی خودی خۆی ده‌دات، بۆیه رۆجهرز پێیوایه که مرۆف تیده‌کوشتیت بۆ ئه‌وه‌ی ریکه‌ستتیک به‌دییه‌تییت له نیوان ئه‌زمونه‌کان و وینه‌ی خودی. (الاماره، ٢٠١٤: ٢١٦).

به‌بروای (رۆجهرز) مرۆف کارلیکده‌کات له‌گه‌ڵ ژینگه و به تایبه‌تییش له‌گه‌ڵ که‌سانی گرتگی وه‌کو: دایک و باوک و خوشک و براکان و نزیکه‌کانی. چه‌مکی خود گه‌شه‌ده‌کات به ئاستیکی به‌رز له‌سه‌ر بنه‌مای هه‌لسه‌نگاندنی ئه‌وانی تر، ئیمه له‌میان‌ه‌ی پیکه‌یانندی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه فێرده‌بین که هه‌ندیک له هه‌ست و هه‌لسوکه‌وته‌کانمان "گونجاون" و هه‌ندیکی تریان "نه‌گونجاون". بۆیه کاتیک ئهم یاسایه به شیوه‌یه‌کی ریکوپینک وه‌ربگرین، یان له خالی هه‌لسه‌نگاندنه‌کانی ئیمه‌دا بن، ئه‌وا جوئه‌کانمان به‌رده‌وامده‌بن به ئاراسته‌ی به‌دییه‌تانی خود، به‌لام کاتیک پێشبینیه‌کان به پێچه‌وانه‌ی خه‌ملاندنه تایبه‌تییه‌کانه‌وه ده‌کرین، ئه‌وا کاته کیشه و گرتنه‌کان روده‌ده‌ن و هه‌وته‌کانی به‌دییه‌تانی خود په‌کده‌خه‌ن. (صالح، ١٩٨٨: ٨٦).

کارل رۆجهرز یه‌کیکه له رابه‌ره پێشه‌نگه‌کانی ده‌روونزانیی که تیۆری خودی داناوه له‌سه‌ر بنه‌مای که‌سایه‌تی، بروای وایه مرۆف ئاره‌زووی هه‌یه بۆ به‌دییه‌تانی توانا‌کانی، ئه‌مه‌یش به‌و واتایه دیت که تاکه‌کان به ته‌واوی له‌گه‌ڵ خۆیان و ئه‌وانی تر ده‌ژیین به ئامانجی گونجان له‌گه‌ڵ خۆیان و ئه‌وانی تر. (وینتج، ١٩٧٧: ٢٥٦).

(رۆجهرز) وا داده نیت که مرؤف تیده کوشیت بؤ گه یشتن به گونجان له نیوان نه زموون و وینه ی خودییدا، بویه نه گهری نهوه هیه که خه تک ریگه بهو هه نویستانه بدن که نه گه ل چه مکی خوددا ده گونجین بؤ چوونه ناو ناگییان، چونکه به وردی درکیان پیده کهن به گویره ی که سایه تیی دروست، به لام نه زموونه کانی مملانی وا دهرده کهون که ریگریان لیبریت له چوونه ناو هه سته کانه وه به بی ناگاداری. (دافیدوف، ۱۹۸۸: ۵۹۷).

(کارل رۆجهرز) ده نیت هه رچه نده چه مکی خود نه گوره هه تا ناستیکی زور، به لام ده کریت گۆرانکاری به سهرادییت به تایه تیی له ژیر هه لومه رچی چاره سهری دهرونییدا له لای نه خوشه رینماییکراوه کان، به جوریک پییویه که باشتین ریگا بؤ گۆرانکاری له رهفتار و هه ندیک لایه نی که سایه تیی نه وه یه که نه و گۆرانه روبات له چه مکی خوددا. (الاماره، ۲۰۱۴: ۲۱۶).

۳) تیوری که سایه تیی و ناسایشی دهرونی، کارین هۆرنای (Karen Horney)، (۱۸۸۵-۱۹۵۲):

(هۆرنای) پییویه نیمه هه موومان (چ که سانی ناسایی، یان دهمارگیر) وینه یه کی خودی، یان وینه یه کی نمونه یی بؤ خومان دروستده کهین، که رهنگه نه و وینه یه له سهر بنه مایه کی راست بییت، یان دوورییت له راستیی، له لای که سی ناسایی نه و وینه یه دروستده بییت به پیی هه سه نگان دنیکی واقعی بؤ تواناکانی و هه روه ها بؤ لاواری و نامانجه کانی و په یوه نندیه کانی له گه ل نه وانی تردا. نه و وینه یه هه ستیکی یه کگرتوو و کامل ده داته که سایه تیی هه موو، نه مه ییش سهره تایه ک و چوارچیوه یه که که له ریگه یه وه له خومان و نه وانی تر نزیکه ده بیینه وه. له پییناو جینه جیکردنی نامانجه کوتایی (سازدانی خود) (لونه کی گه شه کردن له پییناو به گه رختنی تواناکانمان)، ده بییت نه و وینه خودییه به شیوه یه کی زور روون رهنگدانه وه یه ک بییت بؤ خومانی راسته قینه. (شلتز، ۱۹۸۳: ۱۰۷).

(هۆرنای) نامازه بؤ نه وه ده کات که هه ندیک فاکتهری بؤ ماوه یی، هۆکاری وهرگیراو و فیکرار هه ن که یارمه تیدهرن بؤ گه شه پییدانی چه مکی خود (وینه ی خود) له لای مرؤف، (هۆرنای) جه ختی خسته سهر رۆلی چالاکانه ی ژینگه ی کومه لایه تیی له ناو خیزاندا بؤ پیکهینانی چه مکی خود له لای مندا ل له میانه ی هه سترکردن به نارامیی دهرونی به بی هه سترکردن به دله راوکی. (غنیم، ۱۹۷۳: ۶۱۳).

هۆرنای جیاوازی له نیوان چه مکی خودی واقعی و خودی نمونه پیدا کرد. له دیدی هۆرنایدا خودی واقعی گوزارشت له واقعی مروف دهکات به دروستی، له کاتیکدا خودی نمونه یی گوزارشته له و بیروپایه ی که مروف بیریلیده کاته و وهکو مۆدیلیک به کاریده هینیت که یارمه تیده دات بو گه شه پیدانی تواناکانی، گه یشتن به خه ونه کانی. پیکهینانی خودی نمونه یی تایبه تمه ندیه کی بالایه بو هر یه کیک له ئیمه، هه ولدان بو بوون به مامۆستایه کی لیهاتوو ده بیت نمونه یه کی بالا دابنریت و مامۆستا هه وئی بو بدات به شیوه یه کی کاربگر. له لای که سی ناسایی، خودی نمونه یی و خودی واقعی په یوه ست و تیکه لاون هه تا ناستیکی بهرز، چونکه خودی نمونه یی هه ئده سه نگیندریت له سه ر بنه مای واقعی توانا و لیهاتوو یه کانی تاک. به لام له دۆخی ده مارگیریدا جیاوازه به جوړیک مه و دایه کی زور له نیوان خودی واقعی و خودی نمونه پیدا هه یه. (انجلر، ۱۹۹۱: ۱۲۷).

که سی ده مارگیر به هه مان مه به ستی که سی ناسایی وینه یه کی نمونه یی بو خو ی دروسته دکات له پیناو یه کخستنی که سایه تیه که ی، نه م هه و لیش بو یه کخستن نه نجامه که ی شکستخواردنه، له به رنه وه ی نه و نمونه یه ی که سه ده مارگیره که ده ربه ری خو ی دروستیکردوه له گه ل واقیعدا ناگونجیت. وینه که بریتیه له وه م و نمونه یه ک نییه بتوانیت جیه جیبیکات. (مصطفی، ۲۰۱۹: ۱۵۰).

(وینه ی خود) که سی ده مارگیر زور دوورده خاته وه له خودی راسته قینه، نه و وینه یه له لای ده مارگیر دروستبووه بو نه وه ی هاوسه نگیه ک هه بیت له نیوان شیوازه دژه کانی رهفتار، به لام ده بیته توخمیکی زیاتر بو مله لانی بنه رته تیه که. بویه نه م وینه یه چاره سه ری مله لانیکه ناکات، به لکو هه ست به بیهووده یی له لای ده مارگیره که زیاده دکات، که مترین کیشه یان درز له و وینه نمونه یی هه ره شه له ناسایی ده مارگیر ده کات. نه م وینه یه له به رنه وه ی له سه ر بنه مایه کی هه نه دروستبووه بویه به ناسایی داده رمیت. (هۆرنای) ده ئیت: (وینه ی خودی ده مارگیری بریتیه له خه زینه یه کی پر له دینامیت). (مصطفی، ۲۰۱۹: ۱۵۱).

٤) تیۆری قهیرانی شوناس (ئیریك ئەریکسون) (Erik Erickson)، (١٩٠٢-١٩٩٤):

ئەریکسون پێیوایه که قوناعی هەرزەکاری له تەمەنی (١٢ _ ١٨) سایی زۆر گرنگه، له بەرههوهی پرسی ناسنامه وهکو پرسیکی سەرەکی له لای تاک لهم تەمەنه دا دەبیت رووبەر و روبیتهوه و چاره سەریکیت، ئەم قوناعهیش قوناعیکی ئیکدانهوه و یه کخستن و تیکه لا بوونه، تیایدا هه موو نهوهی تاک ههستی پێدهکات له گشتیکی یه کبووندا (کل موحد) کۆده بیتهوه. (مصطفی، ٢٠١٩: ٢٣٧).

تاک پێیوسته له سەری وینه یهک دەر باره ی خۆی دروست بکات، که واتا به خش و به هاداریت و وا له تاک بکات به رده و امیبت له گه ل رابردوودا و به رهو ناینده ش بروت. بۆیه لیره دا جوړیک له کامل بوون و یه کخستن بۆ نهو بیروکانه دروست ده بیبت له لای که سه که دەر باره ی نهوهی نهوانی تر چون لیتیده گهن و خویشی چون له خۆی تیده گات. ئەمەیش وینه یه کی گونجاو و جیگیر ده به خشیته تاکه که، ئەم وینه یه که وینه ی مرؤف خویشه تی دەر باره ی خۆی، شوناس یان ناسنامه ی تاک دروست ده کات. (ئیریکسون) هه سته ده کات که وا پیکهینانی شوناسی تاک و رازیبوون لێی ئەریکی زۆر سه خته و پره له دله راوکی، ده بیبت تاک تیایدا چه ندیین رۆل و ئایدیای خۆی تاقی بکاتهوه، بۆ نهوهی باشتیرینه که یان دیاری بکات. (شلتز، ١٩٨٣: ٢٢٠).

(ئەریکسون) وا تەماشای هەرزەکاری دەکات وەک بۆشاییهک له نیوان مندایی و پێگه یشتندا، که بریتیه له جوړیک وهستان و دوا خستیکی دهرونی، که زۆر پێیوسته بۆ نهوهی تاک کات و وزه به کار بهینیت له پیناو تاقیکردنهوهی چه ندیین رۆل و وینه ی هزیی. (حمد، ٢٠٠٤: ٤٤).

ئهو که سانه ی که لهم قوناعه سه خته دا به ههستیکی به هیز دهرده چن بۆ به ده ستهینانی شوناس، بروایان به خویمان ده بیبت و توانای رووبەر و روبوونهوهی قوناعی پێگه یشتیان ده بیبت، به لام نهوانه ی شکسته هیتن له جیه جیکردنی ناسنامه و نهوانه ی ده نایتین به ده ست قهیرانی ناسنامه وه، نهوانه ن که (ئەریکسون) ناماز ه بییداون، تیکچوونی رۆلیان پێوه دیاره، واتا نهوانه ن که خویمان نازانن کین و چین و نینتیمایان چیه؟ له نهجامی نهوه دا نهوانه یه بکشینه وه له رهوتی ئاسایی ژبان (پهروه ده و کار و هاوسه رگیری) و به دوا ی شوناسیکی نه رینییدا

دهگه رین، که جیاوازه له گه لّ نه و شوناسه ی که کومه لگه دهیسه پینیت به سه ریدا. (Erikson, 1963: P.30-31).

۵) تیۆری په یوه ندی نیوان که سه کان، هاری ستاک سۆلیفان (Sullivan)، (۱۸۹۲-۱۹۴۹):

تیروانینی تاک لایه نی دوومه له که سایه تی که بریتیه نه وینه هزیبه ی که تاک هه ئیگرتوو ده باره ی خوی و نهوانی تر. مهرج نیبه نه وینه نواندنیکی راسته قینه بیت، له بهر نه وه ی وه کو هه درکردنیکی، یان تیبنیبه ک زور کاریگه ر ده بیت به سیستمی خودی تاک. وینه هزیبه ی که تاک هه ئیگرتوو ده باره ی خوی و نهوانی تر وه کو دینامیه کان وایه، له ماوه ی شیره خورییدا ده ستیده کات و نه رکه که یشی پاراستنه له دله راوکی، له ریگه ی دروستکردنی درکردنیکی جیگیر بو جوریکی دیاریکراو له خه لک، ده توانیت به شیوه یه کی جیگیرانه هه ئسوکه وتیان له گه لّ بکات. (شلتز، ۱۹۸۳: ص ۱۴۱-۱۴۲).

(سۆلیفان) پییوایه که گرنگترین دینامیه ت (Dynamisms) له که سایه تییدا دینامیه تی ده روون، یان خوده (Self-Dynamism)، که پییده گوتریت سیستمی خود، یان تاک (Self-System)، نه مه ییش بریتیه له بیروکی تاکه که ده باره ی خوی، که له سه رچاوه ی په یوه ندیه کان له گه لّ نهوانی تر وه رگیراوه. بویه خود یان ده روون له و دله راوکیبه گه شه ده کات که له نه جمای په یوه ندیه بنه چه کان نیوان مندا ل و دایک دروسته بیت، نه مه ییش سیستمیکه له خو پاراستن، که له هه و لدا نه سه ره تاییه کان مندا ل بو رازیکردنی دایکی وه رگیراوه له پیناو دایینکردنی تیربوون و ئاسایش. بویه شیره خور به پیی یاساکانی کومه لگه کارده کات، نه و یاسایانه له دایکیدا خو یان ده بیننه وه، له و کاته دا ده ستده کات به جیاوازی نیوان منی باش و منی خراپ، یه کیکیان خه لات و پشتگیری ده هیئت، به لام نه وی تریان سزا و سه رزه نشت ده هیئت. (مصطفی، ۲۰۱۹: ۱۸۹).

(سۆلیفان) نامه به سیستمی خود ده کات وه کو بونیاتیکی ناوخوی و کونترۆلکردن که ریتوتیپی هه ئسوکه وتی تاک ده کات و ناراسته یده کات بو گه یشتن به نارامی و ئاسایشی ده روونی و دوورکه و تنه وه له دله راوکی و گرزی له تهمه نی منداییدا، به جوریک که ئاواتی دایک و باوک نه وه یه که مندانه که ی دووربیت له

دلەراوکی و لەدەستدانی خۆشەویستی، خۆی بتوانیت کۆنترۆلی هەنسوکەوتەکانی خۆی بکات بۆ پیکهینانی (سیستەمی خۆی) لەسەر بنەمای بەها کۆمەلایەتییهکان. (الظاهر، ۲۰۱۰: ۲۶).

(سۆلیشان) ئەوەمان بەبیردەهینیتەوه که خود "رەنگدانەوهی ستایشکردنی ئەوانی تره" بۆیه منداڵ فێردەبیّت که "کی بۆچوون و ئاراسته و پیشبینییهکانی ئەوانی تری بەرانبەری هەیه"، بۆیه ئاشکرایه که ستایشکردن و پیاوه‌لدانی زیاتر و زیاده‌رۆییکردن له ستایشکردن، یان بوختانکردن و سزادانی نادروست کاریگەری نەرتیبی دەبیّت لەسەر چەمکی خود لەلای منداڵ و لەسەر وینەهی خودی. (واطسن و آخرون، ۲۰۰۴: ۴۰۵).

له چوارچێوهی خۆیندەوهی سه‌رچاوه زانستییه‌کان و خستنه‌پرووی ئەو تیۆرانەهی سه‌ره‌وه، که تایبه‌تن به وینەهی خود، توێژەر (تیۆری خود)ی کارل رۆجه‌رز به گونجاوترین تیۆر دەزانیت، چونکه ئەم تیۆره یارمه‌تیده‌ره بۆ ئامرازی پێوانه‌کردن و شیکردنه‌وهی ئەنجامه‌کان، هه‌روه‌ها کارل رۆجه‌رز یه‌کیکه له رابه‌ره پیشه‌نگه‌کانی ده‌روونانی که تیۆری خودی داناوه له‌سەر بنه‌مای که‌سایه‌تی، که تیایدا ئاماژه به قوناعه‌کانی گه‌شه‌ی خود ده‌کات، هه‌روه‌ها به‌روونی ئاماژه به کارئیکی مرۆف ده‌کات له‌گه‌ڵ ژینگه و به تایبه‌تییش له‌گه‌ڵ که‌سانی گرنگی وه‌کو: دایک و باوک و خوشک و براکان و نزیکه‌کانی. بۆیه (رۆجه‌رز) وا داده‌نیّت که مرۆف تیده‌کۆشیت بۆ گه‌یشتن به گونجان له نێوان ئەزموون و وینەهی خودییدا.

۲-۱-۲ ناستی خواست (مستوی الطموح):

ناستی خواست یه‌کیکه له گرنگترین ئەو گۆراوانه‌ی که کاریگەری گه‌وره‌ی له‌سەر ژبانی تاک هەیه، ئەمەیش له‌سەر ئەو بنه‌مایه‌ی که داها‌تووی مرۆف دیاریده‌کات، هه‌روه‌ها به یه‌کیکه له گرنگترین ئەو فاکتەرانه داده‌نریت که ده‌بی‌ته هۆی گونجانی ده‌روونی له‌لای تاک، چونکه ئەو تاکه له‌میان‌ه‌ی خواسته‌کانیه‌وه ده‌کریت تواناکانی به‌کاربه‌ی‌نیّت بۆ زانبوون به‌سەر ئەو قه‌یران و زه‌حمه‌تیانه‌ی که رۆبه‌روویده‌بی‌ته‌وه، به مه‌به‌ستی به‌دیه‌ینانی ئەو ئامانجانە‌ی که پلانی بۆ دارشتوو له داها‌توودا، هه‌روه‌ها ئەمه جوړیکیشه له ئانگاریی بۆ ئەو هه‌لومه‌رجی ژبانه‌ی که تاکه‌که پێیدا تیده‌په‌ریت. (حاج، ۲۰۱۴: ۲۷).

ئاستى خواست رۇئىكى گىرنگ لى ژىيانى تاك و كۆمەنگە دەگىرىت، يەككە لى و گۇراوانەى كە كارىگەرىيەكى زۆرى لى سەر چالاكىى مۇف ھەيە، رەنگە زۆرىك لى دەستكەوتەكانى تاك و پىشكەوتنى گەلان بۇ گونجاوى ئاستى خواست بگەرىتەو، فاكتهرىكى ھارىكار و يارمەتيدەرە بۇ دەستكەوت و پىشكەوتن، ئەمە جگە لى وەى كە پەيوەندىيى ئىوان ئاستى خواست و بەرھەم و دەستكەوت پەيوەندىيەكى ئىجايە بە شىوہىەكى پەسەند، لى بىر و جۇر (كوالىتىيى)، ئەم پەيوەستبۇونە بە ئاستىكى بەرز بەستراوہتەو بە ئاستى خواستەو. لى بوارى پەروەردە و پىگەياندى كۆمەلايەتيدا دەتوانىن تىيىنى كارىگەرىيى ئاستى خواست بگەين لى سەر رەفتارى تاكەكان و گىگىيىپىدان و چالاكىيە جياوازەكانيان، ھەرەھا دەتوانىن سەرنجەدەينە كارىگەرىيى ئاستى خواست لى سەر شىوازى جياوازي رەزامەندىيان. (عبدالفتاح، ۱۹۹۰: ۳).

ئاستى خواست ئەو ئاستەيە كە تاك خواستى ھەيە پىيىگات، يان چاوەرىيدەكات لى خودى خۇى، چ لى دەستكەوتى خويندى بىت يان لى كارەكەيدا كە ئاواتى بۇ دەخوازىت، يان بىت بە كەسىكى ديار و زانايەكى مەزن، ئەمەيش بە پىشكەوتن بە نىرخاندى تاك بۇ خۇى بە پىيى تۈانا و بارودۇخەكان، بە جۇرىك ھەتا تاك سەرگەوتوتىر بىت ئەو ئاستى خواستى بەرزتر دەبىت، بە پىچەوانەيشەو ھەتا دووچارى شكست بىت ئەو ئاستى خواستى نىزتر دەبىت. بۇيە نەگەر تاكىك نىرخاندى بۇ خودى خۇى و ھەلومەرجەكەى دروستتەبىت، لى ئاستى تۈاناکانيدا نەبىت، ئەو دووچارى گىرت و لادان دەبىت و توشى شەژان دەبىت لى ئاستى خواستيدا. (طە و آخرون، ۱۹۸۹: ۴۱۵).

مۇف وزەيەكى سنووردارى ھەيە بە جۇرىك ناتوانىت زىادەرووى لى تۈاناي خۇى بكات و بەرگەى ئەو نەگىت لى سەروو تۈاناي خۇيەو كارىكات، بۇيە ھەندىك كەس فرىودەخۇن ئەو دەرفەتە زۆرى لى بەردەمىاندايە نايقۇزەو ئىتر بەھۇى چالاكىى زۆرەو بىت يان بەھۇى ئەو كە لى تۈانايان بەدەرە، بۇيە دواتر ھەست بە دلەراوكى و شەژان و بىبەرھەمىيە دەكەن. ئەم كىشەيە زىاتر رووبەرووى ئەو كەسانە دەبىتەو كە خواست و ھىوايان زۆرە، بۇيە پىنوئىستان بە چارەسەرە. (بدران، ۲۰۱۴: ۵۹).

(عافل) سائی (۱۹۸۴) ئه وهی خسته روو که ئاستی خواست گه شه ده کات له گه ل زیادبوونی ته مه ندا، گۆرانکاری به سه ردادیت له رووی هاندان به دوای سه رکه وتندا، ئهم ئاسته به رزده بیته وه، به لام ئه و نا ئومیدیهی که مندال له ماوهی ته مه نی ژیانیدا دوو چاریده بیت له میانه ی نه زموونه کانی شکسته وه ئاستی خواستی که مده کاته وه. (عافل، ۱۹۸۴: ۲۰۶).

ئاستی خواست گوزارشتیکه مه به ست لئی به ده سته ینان و باشترکردنه، به و واتایه ی که ئاستی خواست هاندانیکه بو زالبوون به سه ر ئالوژی نه رکه کان، هه وئدانی هه میشه یی و هاندانی تاکه بو کارکردن به ره و نامانجه کان. (Frhana, 2011: 15).

به لام (Gardner) پینوایه که ئاستی خواست چه ندیتی، یان نرخاندنی چه ندیتی به له ی تاک بو خو ی و ئاستی نه دای داها تووی له چالاکیه کی دیاریکراودا، ئاماژه ی به وه کردوو که ره نگه تاک ئاستی له کاریکدا باش و بالابیت و ئاره زووی بو به دیه ینانی کاریک زور باشتر بیت به شیوه یه کی بری دیاریکراو وه ک له کاریکی تر، بو یه ره نگه که سه که گرنگی زور به نمره ی تابیته نه دات له کاره که یدا وه ک نه وه ی که هه وئده دات لاوازیبه کانی خو ی بزانیته و به و شیوه یه نه نجامیبدات که خواستی له سه ریته تی. (علی و آخرون، ۲۰۱۰: ۲۹۳).

سه رکه وتنی مرو ف یارمه تیده ره بو زیادبوونی متمانه به خو بوون، زیادبوونی متمانه به خود مرو ف به ره و پیشکه وتن و سه رکه وتن و سه رفرازی و جیاکاری ده بات له نیوان تاکه کانی کومه لگه، نه مه یش ئاستی خواست له لای تاک زیادده کات و ده بیته هو ی سه رکه وتنی. که سی سه رکه وتوو ده رفه تی باشتری ده بیت له داها توودا، نه مه یش ده رخه ری نه وه یه که په یوه ندیی نیوان سه رکه وتن و ئاستی خواست په یوه ندیه کی راسته وخویه و هه ر زیادبوونیکه ئاستی خواست په یوه ندیی راسته وخو ی به سه رکه وتنه وه هه یه، له کاتیکدا شکست به ته واوی پیچه وانیه. دوباره بوونه وه ی شکست بیرو که ی نیگه تیف ده به خشیت به تاک و خو به که مزانی له لا دروستده کات، به م پینیه یش په یوه ندیی نیوان شکست و ئاستی خواست په یوه ندیه کی پیچه وانیه، بو یه له م ریگه یه وه ده کریت بریار له سه ر ئاستی خواست بدریت له سه ر بنه مای به رز و نزیمی ئاستی سه رکه وتن له لای تاک. (أبو راس، ۲۰۱۸: ۳۳).

۱-۲-۱-۲ گەشەى ئاستى خواست:

ئىكۆنئىنەۋەكانى (ئىقىن) ئەۋەيان دەرختوۋە كە ئاستى خواست دەرەدەكەۋىت ئەلەى مندال ئە تەمەنى كۆرپە ئەيىدا، بە تايىبەت كاتىك كە مندال ئارەزوۋدەكات زائىبىت بەسەر گىرقتەكانى ۋەكو ھەۋئدان بۇ ۋەستان ئەسەر پىيەكانى ۋ رۆشتن بە تەنھا ۋ بەبى يارمەتىي ئەۋانى تر، يان ھەۋئدان بۇ دانىشتن ئەسەر كورسىي يان پاكىشانى پارچە قوماشىك، ھەموو ئەمانە ئەلەى (ئىقىن) گوزارشت ۋ نىشانەن بۇ ھەبوۋنى ئاستى خواست، بۆيە بەم جۆرە جىاۋازىي ئە نىۋان ئاستى خواست ۋ خواستە سەرەتايىبەكان دەكات، بۆيە (ئىقىن) دەئىت كە ئارەزوۋى مندال بۇ ئەنجامدانى ھەر كارىك بەبى يارمەتىي كەسانى تر قۇناغىكە پىش ئاستى خواست دەكەۋىت ۋ ئەم شىۋازە ھەئسوكەۋتە بە خواستى سەرەتايى ناۋزەندەدەكرىت ۋەكو ئەۋەى كە (فلىز) ئامازەپىيىكردوۋە كە مندال مەبەستى ھەيە ئە دوبارەكردنەۋەى كارەكانى ھەتا دەكاتە مەبەست، بۆيە (فلىز) ئامازە بەۋە دەكات كە ئارەزوۋى مندال بۇ ئەنجامدانى ھەر كارىك بەبى يارمەتىي كەسانى تر ھەنگاۋىگە ئە ھەنگاۋەكانى گەشەكردنى سەرەتايى بۇ ئاستى خواست ۋ رايىنانى مندالە بۇ سەرەخۆيى بۇ ئەۋەى بتوانىت رۋوبەرۋوى كىشە سادە ۋ مامناۋەندەكان بىتتەۋە، كە ئە توانىدايە. (المصرى، ۲۰۱۰: ۷۹).

(فلىز) نەۋونەى مندالانى ھىنايەۋە ئە داىەنگەى مندالان ئە تەمەنى (۲ - ۳) سالىيدا، دەربارەى پۆشىن ۋ ئەبەركردنى جلوپەرگەكانيان، ئامازەى بۇ ئەۋە كىر كە رىژەى رەتكردنەۋەى يارمەتىدان ئەم پىرۋسەيەدا پىۋانەى ئاستى سەرەتايىبە ئەلەى مندالانى تەمەن دوو سال، بۆيە دواتر (فلىز) رايىنانى بە كۆمەئىك مندال كىر دەربارەى پۆشىنى جلوپەرگ ۋ بەراۋردىكرد بە كۆمەئىكى تر كە مەشقىان پىنەكراۋە، ئەمەۋە گەيشتە ئەۋ ئەنجامەى كە ئەۋ گروۋپەى مەشقىان پىنەكراۋە رىژەى رەتكردنەۋەى يارمەتىدانىان زىادىكردوۋە ۋ خۆيان جلوپەرگەكانيان دەپۆشن بە بەراۋرد بەۋ گروۋپەى كە مەشقىان پىنەكراۋە، بۆيە ئەمەۋە گەيشتە ئەۋ ئەنجامەى كە ئاستى خواست ئە تاكىكەۋە بۇ تاكىكى تر جىاۋازە، ۋەكو ھەر خەسلەتتىكى ترى كەسىتتى، كە رەنگە تەنھا ئارەزوۋىبەك بىت بۇ بەدەستەيىنانى كارىكى دىارىكراۋ ئەلەى ھەندىك كەسى دىارىكراۋ، بۆيە ھەندىك كەس خواستىان زۆرە ۋ ھەندىكى تر كەم، ئەمەيش پەيوەندىي بە ھەندىك ھۆكارەۋە ھەيە. (خىياطە، ۲۰۱۴: ۳۱).

مروفا له ژبانی خویدا به قوناغه جوراوجورهکانی گه شهکردندا تیده په پرت، له وانه وهکو قوناغی شیره خوړی و مندایی و هه زه کاری و پیگه یشتووی و پیری، به جوریک دهستکه و تهکانی له قوناغیکه وه بو قوناغیکی تر زیاددهکات به هوی نه زموون و فراوانبوونی تیروانین و زیادبوونی تواناکانی، هه روهها له لایه نی دهرونی و عه قلی و کومه لایه تییه وه تاک گه شهدهکات به شیوه یه کی جیاواز، بویه ناستی گه شهکردن و پیگه یشتنی تاک له هه قوناغیکدا دهیته هوی گه شهکردنی خواستهکانی به ریژه ی جیاواز که نه مه یش جیاوازی هیه له گه ل ته مهن و قوناغه کهیدا، بویه هه گه شهکردنیک تاک له ته مهنیدا زیاتر گه شه به ناستی خواستی ددهات. (القطنانی، ۲۰۱۱: ۵۷).

(نه ندرسون) له سالی (۱۹۴۰) له ریگه ی توژیینه وه کانیه وه له میانه ی نه زموونهکانی له گه ل س گروپ له مندالانی ته مهن جیاوازا، که داوای لیکردن پینج نه لقه فریبدنه ناو دار، له مه وه ناماژهی به چوار دهرکه و ته ی رهفتاری کرد له لای مندالنهکان، که گوزارشت له قوناغه جیاوازهکانی گه شهکردنیا ددهکات له لای مندالنهکان به گویره ی ته مهن و پیگه یشتووی ناستی خواستیان، که سهراوه کانیس بریتین له:

۱) شیوازی هه لدان: واته رهنگه مندالنهکه نه لقهکان فریبدات به شیوازیک، یان ریگه یهک بو دارهکه، یان بهردانهوی له مه و دایه کی دیاریکراوه وه، به مه یش قوناغهکانی گه شهکردن به دوا ی نه م سیسته مه دا دیت، واته یه که میان که متر پیگه یشتووه له دووم و سییه میان پیگه یشتنی پیویست پيشاندهات.

۲) دوباره کردنهوی هه لدان: رهنگه نه و نه لقهکانی که نامانجه که له دهسته دهن دوباره بکریته وه و چهند جاریکی تر هه لبدریته وه، که نه م قوناغه گوزارشته له قوناغیکی به رزتر له گه شهکردن، به تایبته کاتیک که بازنهکان دوباره دهرکریته وه دوا ی ته و او بوونی زنجیرهکان که نه مه رهنگدانهوی قوناغیکی به رزتری گه شه یه. (عبدالفتاح، ۱۹۸۴: ۱۶).

۳) قهباره ی یه کهکان: کاتیک مندالنهکان نه لقهکان فریبدنه هه ندیکیان هه موو نه لقهکان به یه که یه کی سه ربه خو داده نین، به لام هه ندیکی تریان زنجیره که به زنجیره یه کی پینج_ نه لقه یی دهزانن، که نه مه یش قوناغیکی به رزتری گه شهکردن پيشاندهات.

۴) بېرى شىكىست: سووربوونى منداڭ لەسەر مۇجازەفە كىردن بە ئەنقە ھە ئەكانەو، گوزارشتىكى زىاترە بۇ قۇناغىكى بەرزتر لە گەشەى رەفتارى ئاستى خواست. (طە، ۱۹۸۸: ۴۴).

بۆيە بەم شېۋەيە ئەگەڭ زىادبوونى تەمەندا ئاستى خواستىش زىاددەكات بە جۇرىك سەرەتاي پىنگەشتن لە تەمەنى ھەشت سائىدىايە، وەكو ئەوۋى كە (جاكنات) لە سالى (۱۹۳۷) لە ئەنجامى ئىكۆئىنەو ەكانىەو ەستىەروو، كە ھىچ جىاوازيەك نىيە لە پەلى پىنگەيشتنى رەفتارى مەبەستدار لەلای كۆمەئىك لە منداڭنى تەمەن (۱۱ بۇ ۱۲) سال. ئاستى پىنگەيشتنى رەفتار دەكەوتتە ژىر كارىگەرىي بارودۇخىكى دىارىكراوۋەو كە لەوانەيە كەمتر پىنگەيشتنى، وەكو ئەوۋى لە يەكىك لە ئەزمونەكانى (ئەندرسۆن) دا سىستەمى پاداشتى بەكارھىنا بۇ دانانى چەند ئەنقەيەك لەسەر دار، ئامازەى بە كەمىي پىنگەيشتن و نزمبونەو ەيش كىر ئەگەر ھات و تاكەكە لە بارودۇخىكى شكىستى و ئاومىدىيدا دابىرىت، بۆيە ئەمىانەى دەرئەنجامى ئەزمونەكان ئەوۋە خراوۋتەرۋو كە ئاستى خواست كەشەدەكات و پەرەدەسەننىت ئەگەڭ زىادبوونى تەمەن و فاكتەرەكانى تىرى وەكو ھاندان و سەرگەوتن، بە ھەمان شېۋەيش شىكىست و بېھىۋايى بەردەوام دەبىتتە ھۆى نزمبونەوۋى ئاستى خواست. (بن كرىمە، ۲۰۱۴: ۶۹).

۲-۲-۱-۲-۲ جۆرەكانى ئاستى خواست:

خواستى تاكەكان جىاوازە بەگۆنرەى جۆرى ئەو خواستە لەلای تاك، يان ئەو كۆمەئەى كە بەدوۋاي بەدەستەينانىدا دەچن، جۆرەكانىش بىرىتىين لە:

۱. خواستى تاكى (Individual Ambition):

ئەو خواستەيە كە تايبەتە بە كەسىك، وەكو خواستى قوتابخانەيى، سىياسىي، زانستىي، وەرزشىي، لەسەر ئەم بىنەمايەيش ھەموو تاكىك مافى خۆيەتى ئەو شتەى كە لە ئاستى خواستىدايە بەدەستىبەينىت بە جۇرىك گونجاويىت ئەگەڭ تۋانا و واقىع و ژىنگەكەيدا، كە ئەمەيش مافىكى رەوايە بۇ ھەموو كەسىك، كە ئاۋاتىك بۇ ژيانىكى خۇش بخوازىت، وەكو سەرگەوتنى ئەكادىمىي و پىشەيى و زانستىي، يان ئاۋاتى بەدەستەينانى دەستكەوتى زانستىي و وەرزشىي و جىزىبىي و كۆمەلايەتتىي و كولتۋورىي و رۆشنىبىرىي. (شكور، ۱۹۸۹: ۲۳).

۲. خواستی کۆمەن (Social Ambition):

گومانی تیدا نییه که خواستی گەلانی پیشکەوتوو جیاوازه به شیوهیهکی ریشەیی له گەڵ خواستی گەلە هەژار و دواکەوتووکان، به جۆرێک گرووی یه کهم به دوای بهرزترین ناستی خواستدا دهگهڕیت بۆ خوشگۆزه رانی، ئەمە ئەو شتیه که ئەنجدفیل (Angedvil) ناویدەبات به بهرزترین ناستی خواست وەکو دیاردەیهکی پۆلینکراو له کۆمەنگه پیشکەوتووکان. (رقیة ، ۲۰۱۹ : ۳۳).

له کاتیگدا که گرووی دووهم به دوای گه‌یشتن به بریکی دیاریکراو له خوشیی ژياندا دهگه‌ریت، بۆیه له گەڵ پیشکەوتنی کۆمەنگه و خوشگۆزه رانییدا خواستی نوێ هاته ئاراوه که له گەڵ واقعیی ژياندا دهگونجیت، بۆیه له ناو هه‌مان کۆمەنگه‌دا ناستی خواستی تاکه‌کان زۆر جیاواز نییه له که‌سیکه‌وه بۆ که‌سیکی تر، یان له نیوان منداڵ و دایک و باوک وەکو خواست و ئاوات بۆ پیشه و فیربوون و فیرکردن و تهن‌دروستی، به‌لام گومانی تیدا نییه که به تپه‌ربوونی کات و پیشکەوتنی خیرای کۆمەنگه‌کان خواستی ئەندامانی کۆمەنگه گۆرانکاریی به‌سه‌رادیت بۆ پیشه‌ی نوێ و کاری مۆدیرن و پسپۆری نوێی خویندن، که ئەمانه جیاوازن له خواسته‌کانی باووباپیرانمان و خواسته‌کانی ئیمه‌یش جیاوازه‌بیت له خواستی منداڵه‌کانمان له داهاتوودا. (میسە و‌خرون ، ۲۰۱۴ : ۲۹).

۳. خواستی خێزانی (Family Ambition):

په‌یوه‌ندیی به خواستی خێزانه‌وه هه‌یه وەکو هه‌موو ئەو شتانه‌ی که خواستیان بۆی هه‌یه، ده‌توانین ئەم جۆره له خواست پۆلینبکه‌ین به‌ پێی جۆری خواستی چینه کۆمە‌لایه‌تییه‌کان و گرووپه‌کان له روانگه‌ی تپروانینه جیاوازه‌کانیا‌نه‌وه بۆ سیسته‌می به‌ها و چه‌مکی تایبه‌ت به ئیستا و داهاتوو، که په‌یوه‌ستن به چالاکیی و هه‌لۆسته‌کانه‌وه. (رقیق ، ۲۰۱۷ : ۳۲).

۴. خواستی مرو‌فایه‌تی (جیهانی) (Global Ambition or Humanitrian):

له کۆتاییدا ئەو خواسته‌ی که گشتگیره و بابەتیکی مرو‌ییه به شیوه‌یهکی گشتیی، ئەو خواسته‌یه که ئەمرو‌ له‌لایه‌ن ریکخراوی نه‌ته‌وه یه‌کگرتوو‌ه‌کانه‌وه دا‌کۆکیی لێده‌کریت بۆ به‌ده‌سته‌ینانی بنه‌ماکانی مافی مرو‌ف له هه‌موو دنیا، به‌و واتایه‌ی که سپۆنسه‌رکردن و پشتیوانیی و گوتاری نازادی و دادپه‌روه‌ریی و یه‌کسانیی، خواستی

رېځخراوی خوراکی جیهانی و خواستی کومه ټی چاودیریی منډالانه له سر بنه مای خواستی رېځخراوه نیوده و ټیبه کان و سندیکان و رېځخراوه جیهانی کان. (شکور، ۱۹۹۷: ۲۱).

۵. خواستی پیشه یی:

نهم جوړه خواسته له لای خویندکاران دروسته بیټ به تاییه ت له دوای ته او کردنی خویندن، یان له لای کسینک که رهنکه هرگیز نه یخویند بیټ، بویه ژور جار نه و پیشه یی که خویندکار ه و ټی بؤ ددات و ناواتی بؤ ده خواریت نه و کاریه که په یوه ندی به پسرپیه که یه وه هیه و خواستی له سریه تی، به تاییه ت کاتیک تاک ده گاته قوناغی دیاریکراو له هاوسه نگی له نیوان واقع و ناماده باشیه تاییه تیبه کان. (دغیش، ۲۰۱۷: ۱۰۴).

۲-۱-۲-۳ فاکتوره کاریگره کان له سر ناستی خواست:

ناستی خواست په یوه سته بیټ له گه ټ تاک به هووی کاریگره یه ناوه کیه کان و وکو زیره کی و دستکوت و پیگه یشتن، هروه ها کاریگره به فاکتوره دهره کیه کان و وکو کومه ټ و هاوریان و خیزان، هوکاره کانیش به م شیویه ده خینه روو:

۱. فاکتوره ی خودی/که سیی: ناستی خواست ده گواریت له گه ټ گواری ته مندا، کاریگره رده بیټ به په ره سندن فاکتوره تاکه که سیی له گه ټ ته مندا و وکو زیره کی و دستکوت، هروه ها نه و لیها توویانه ی که مروف له میانه ی نه زمونه کانیه وه له قوناغه جیاوازه کان ته مندا به سرکه وتن و شکستیه وه وریانده گریت، له گه ټ نه و فاکتوره خودیانه ی که کار ده که نه سر ناستی خواستی تاکه که س، فاکتوره کانیش بریتین له:

أ- زیره کی: زیره کی په یوه ندی به دیاریکردنی ناستی خواسته وه هیه، به جوړیک ناستی خواست په یوه سته به توانای عه قلی تاکه وه، بؤ نه وه تاک بتوانیت نامانجه قورس و گرانه کان به دیبه بیټ، هروه ها زیره کی یارمه تی تاک ددات بؤ نه وه توانا کان خوی بخاته گه ټ به مبه سته تیژی نیی و شیوازی قوسته وهی دهره ته کان و چاره سهری کیشه کان، بؤ گه یشتن به و نه جامانه ی که پیشینی کردبوو به توانا کان.

بۆيە زېرهكى له وانه يه به شيويهكى ناراسته و خو كارېكات، چونكه تاكى لاواز له تېروانىنى كه سانى تردا زېرهك نيين و ناتوانن وهكو نهوان به شداريېكهن و به نه رېئىنى كارېكهن، بۆيە رهنگه ئاستى خواستيان كه مېيته وه، بۆيە لېردها نهو تاكانه تاييه تمه ندييه كاني پشتبه خوڼه به ستن و كشانه وه پيشانده دن و ناتوانن به شيويهكى واقعييانه نامانجه كانيان به دييه تېن و پاشه كشه ده كهن، به پېچه وانه يشه وه تاكى زېرهك پېشېيى توانا كاني خوى دهكات و ناراسته كاني نيجايييه و به شدارييهكى كاراي ده بيت، متمانه ي به خوى زيادده كات و ده توانيت سهر كه وتن به ده سته بيت و ئاستى خواستى به رزده بيت وه. (المشېخى، ۲۰۰۹: ۹۵).

ب- ده سته هوت: زورېك له تويزينه وه عه رېيى و بيانييه كان نه و يان دوپا تكدروه ته وه كه په يوه ندييه كى به هيز له نيوان ئاستى ده سته هوت و ئاستى خواستدا هيه، به جورېك خوڼدكار كه ئاستى ده سته هوتى به رزه نه وه واتا ئاستى خواستى زوره، به پېچه وانه يشه وه نزمى ئاستى ده سته هوت ده گه رېته وه بو كه مېي ئاستى خواست. (راجى، ۲۰۱۶: ۱۹).

ت- چه مكي خود: گومانى تيدا نيه نهو وينه يه كى كه تاك بو خودى خوى ده يكي شيت رويكى گه وره و ديارى هيه له سهر ئاستى خواستى، به جورېك (شارلوك) له ليكوئينه وه كه ي نه وه ي ده ريخت كه نهو بينينه ي تاك بو خودى خوى ده بيته هوى بونيانتنانى خواستى واقعيى، بۆيە تيزيى تاك بو خودى خوى ده بيته هوى بونيانتنانى ئاستى خواستى به رز، بۆيە له كاتيكدا لاوازي پېشېيى تاك بو خودى خوى ده بيته هوى نه وه كى نامانجه كاني سنوورداربيت و هه ست به شكست و كه متوانايى بكات و ئاستى خواستى كه مېيته وه، بۆيە هر كاتيك تاك توانى نامانجه كاني به ده سته بيت، نهوا متمانه ي به خوى زيادده كات و ئاستى خواستى به رزده بيت وه، به پېچه وانه يشه وه هر كاتيك تاك خواسته كاني ناواقعيى بوون، نهوا ناتوانيت بگاته نامانجه كاني و ئاستى خواستى كه مده بيت وه. (يوسفى، ۲۰۱۶: ۳۰).

ث- ره گه ز: ره گه زى تاك (كوړ و كچ) كارده كاته سهر وينا كرنى ئاستى خواست، خواستى نيرييه جياوازه له ئاستى خواستى مېينه، پېگه ياندى كومه لايه تى رويكى ديارى هيه له سهر ره گه ز بو وينا كرنى ئاستى خواست، له نه جامى پېشكه وتتى شارستانى و كولتور و روشنيريى له بواره جياوازه كان، هه نديك جياوازي بنه رته تى

دروستبووه له نیوان رهگهزهکان، ئەم جیاوازییه بو پلهی خواست دهگهزیتتهوه به دیاریکراوی به جوړیک له ئەنجامی تووژینهوهکان ئەوه پشتراستکراوتهوه که ئاستی خواست لهلای کور بهرزتره وهک له ئاستی خواست لهلای کج. (عبابة واخرون، ۲۰۱۹: ۵۲).

ج- فاکتەری پیگه‌یشتن: ئەم فاکتەرە هه‌موو ئەو قوناغانه دیاریده‌کات که ئاستی خواست ده‌ستتیشاندەکن ئەمەیش به‌گۆیره‌ی قوناغی مندایی که ره‌نگه خواستیکی ناروون بیت، به‌لام بوونی هه‌یه وه‌کو ئەوه‌ی که له قوناغی دروستبووندایه، ئەمه له هه‌رزه‌کاریدا باشتر پیناسه‌ده‌کریت، له قوناغی پیگه‌یشتندا زیاتر ده‌بیته واقیعی، بۆیه ئاستی خواست له قوناغیکه‌وه بو قوناغیکی تر زیاتر رو‌نده‌بیتتهوه، ئەمەیش به پشته‌ستن به پله‌ی پیگه‌یشتووی و ئاستی هۆشیاری تاک، بۆیه پله‌ی خواست جیاوازی تیدا دروستده‌بیت له‌لای تاک به‌گۆیره‌ی قوناغه جیاوازه‌کانی ته‌مه‌نی، بۆیه خواست کاریگه‌ره به پله‌ی پیگه‌یشتووی جه‌سته‌ی و کۆمه‌لایه‌تی و ده‌رونی تاک. (برکییه، ۲۰۱۸: ۱۹).

ح- پالنه‌ر و پیداو‌یستییه‌کان: خلیل ودیع شکور له سالی (۱۹۸۹) ده‌لێت: ئاستی خواست زۆر جار پشت به پالنه‌ر و پیداو‌یستییه‌کانی تاک ده‌به‌ستیت، بۆیه ئەگه‌ر تاک به‌دوای گه‌یشتن به ئامانجه‌کانیدا بچیت ئەوا پێویستی به پالنه‌ر و تیرکردنی پیداو‌یستییه‌کانیه‌تی بو ئەوه‌ی سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ستبه‌ینیت، بۆیه زۆریک له زانیان ئەوه‌یان دوپاتکردووه‌ته‌وه که هاندان و پالنه‌ر فاکتەریکی سه‌ره‌کییه بو هیشته‌وه‌ی تاکه‌کان له ئاستیکی به‌رزى خواستدا، جه‌ختیشیان له‌وه کردووه‌ته‌وه که سه‌رکه‌وتنی به‌رده‌وام ده‌بیتته هوی به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی خواست، هاوکات دوباره‌بوونه‌وه‌ی بیهیوایی ئاستی خواست که‌مه‌دکاته‌وه، به واتایه‌کی تر سه‌رکه‌وتن له گه‌یشتن به ئامانجه‌که ره‌نگدان‌ه‌وه‌ی هاوانه‌نگییه له نیوان ئەو ئاواته‌ی پشتر له‌لایه‌ک و تواناکانی تاک و هاندەر به‌هیزه‌کانی له‌لایه‌کی تر، هه‌روه‌ها نا‌ئومیدی له‌لایه‌کی تره‌وه ره‌نگدان‌ه‌وه‌ی جیاوازییه له نیوان ئەو ئاواته‌ی پشتر له‌لایه‌ک و تواناکانی تاک و هاندەر به‌هیزه‌کانی له‌لایه‌کی تره‌وه، به‌مەیش جیاوازییه‌کی روون هه‌یه له نیوان نیر و میدا، چونکه هه‌موو خواست و توانایان بو به‌دیته‌نانی پشبینییه‌کانیان له‌سه‌ر بنه‌مای پالنه‌ره‌کانه. (شکور، ۱۹۹۷: ۵۱).

خ- نه زموونه کانی سرکه و تن و شکست: نه زموونه کانی تاک چ نه زموونی سرکه و تن، یان نه زموونی شکست کاریگه ریه کی گوره یان هیه له سر ناستی خواستی تاک، به جوړیک نه زموونی سرکه و تن خواستی و هیوای تاک زیاده کات و وایلیده کات کاربکات بو پاریزگارییکردن له سرکه و تنه کانی و پالنه ری ده بیته بو پیشکه و تن و گه شه سندن زیاتر، به لام نه زموونه کانی شکست ده بیته هو ی که مېوونه و هی ناستی خواستی و هیوا له لای تاک و وایلیده کات به ره و نائارامی و نائومیدی بچیتا. (شعبان، ۲۰۱۰: ۶۳).

د- گونجانی دهرونی و خواستی: مروقی ناسایی به پله یه کی گونجاو چیژوهرده گریته له دروستی دهرونی، هر نه مېش وایلیده کات که مافی هموو شتیک بدات و سوپاسی نه و شتانه بکات که پیبیه خشراوه، نه م جوړه یش له رازیبوون ریگر نیبه له وهی که همیشه بگه ریته به دوا ی باشتړیندا، بو یه گونجانی دهرونی بو مروقی، یارمه تیده ره بو دانانی پلان و به رنامه ی گونجاو به مبه سته گه یشتن به و نامانجه، پاشان به هیمنی و به دنیا پیوه به ره و نه و نامانجه دهروات، که گونجاوه له گه ل توانا و لیها تووی و خواسته کانیدا که پلانی بو دارشتووه، به لام نه و مروقی که به دست گریزی و ناکوکیه وه ده نائینیت، جموونه کانی ناریک و هر په مکیین و هو ل و کوشه کانی دابه شده کات و ناتوانیت بگاته نه و مبه سته ی که خو ی دیه ویت، بو یه سرکه و تن و به خته وهری پیوه سته به گونجانی دهرونی وه. هر وه ها ناستی چیژوهرگرتنی مروقی له گونجانی دهرونی پیوه سته به ناستی خواسته کانیه وه، به جوړیک مروقی چه نده نریک بیت له هاوسه نگیی هه لچوونیه وه، نه واه نه وه نده نریکه له گه یشتن به نامانجه کانی به وریا پیه کی زوره وه. (شپیر، ۲۰۰۵: ۳۸).

نه گهر نه م نامانجان هیش به رز و گه ورن و له لایه ن تاکه وه به دینه هینرین، نه واه شکستیکی به رده وام دروسته کات و دوا جار واده کات که تاک هه ست به نه گونجانی دهرونی بکات، به لام نه گهر خواستی تاک واقعی و جیابیت نه وه واتای نه وه یه که نه م که سه چیژ له گونجانی دهرونی وهرده گریته له نه نجامی دروستی دهرونی و پته ویی گونجانی دهرونی له گه ل خواستدا. بو یه هندیک له تویره ران پیانوایه که ده کریته جاریک ناستی خواستی وه کو تاقیکردنه وه یه ک، یان پیوه ریگ به کار به یتریت بو جیا کردنه وهی نه وانه ی که گونجاوی دهرونیان هیه له گه ل نه وانه ی که نه گونجاون، نه مېش نه وه یه که (راج) ناماژه پییده کات:

که ده‌لټت "مروټنیک که نه‌خوښی دهرونی هه‌یه و ناهوسه‌نگه له رووی هه‌لچوونیه‌وه، زور جار وینه‌ی خو‌ی له ناستیکی به‌رزی خواستدا ده‌کټټیت، نه‌مه‌یش جوړیکه له قه‌ربوو‌کردنه‌وه‌ی نائارامیی، یان هه‌ستبه‌که‌می‌کردن". (راج، ۱۹۷۳: ۱۳۱).

۲. فاکته‌ری ژینگه‌یی و کومه‌لایه‌تیی: فاکته‌ری ژینگه‌یی و کومه‌لایه‌تیی روټیکی گرنگی هه‌یه له دیاریکردنی ناستی خواست، هه‌روه‌ها نرخاندنی که‌سانی تر بو‌ تاک به تایبه‌ت خیزان و که‌سانی دهوروبه‌ر کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ژبانی تاک و ناستی خواستی به‌م شیوه‌یه:

ا- روټی خیزان: خیزان روټیکی گه‌وره له دیاریکردنی گه‌شه‌ی ناستی خواست ده‌بینیت، به جوړیک تاکه‌کانی خیزانیکي جیگیر له رووی کومه‌لایه‌تیی و ژینگه‌یی‌وه‌باشتر ده‌توانن بگه‌ن به دوخی ناستی به‌رز که گونجاو‌بیټ له‌گه‌ل تواناکانیان، تاکه‌کانی نه‌م خیزانه له خو‌یان رازین و ده‌توانن باشتر له‌وه بگه‌ن که سه‌ر به خیزانه ناسه‌قامگیره‌کان بن، بویه (هیرلوک) له ریگه‌ی لیکوټینه‌وه‌کانیه‌وه‌ نه‌وه‌ی دوپانکرده‌وه که جیگیری تاک په‌یوه‌سته به دوخی ناو‌خوی خیزانه‌وه، چونکه خیزان روټیکی گه‌وره ده‌بینیت له‌وه‌ی که ناستی خواست به‌رزیټ، به‌و پییه‌ی که خواست و چاوه‌روانی و ناواتی مندا‌لان به چاوه‌روانی و خواستی دایک و باوکه‌وه ده‌به‌ستریته‌وه، نه‌م خواسته‌یش په‌یوه‌ندی به دوخی چینایه‌تیی خیزانه‌وه هه‌یه. بویه (هیرلوک) ده‌لټت په‌یوه‌ندی‌ه‌کی نه‌رینی و پیچه‌وانه هه‌یه له‌نیوان ناسته‌کانی نابووری و کومه‌لایه‌تی له‌گه‌ل ناستی خواست، به‌جوړیک ناستی خواست به‌رزه‌بیته‌وه له‌گه‌ل دابه‌زینی چینی کومه‌لایه‌تی. (زقاو، ۲۰۱۹: ۲۳).

ب- روټی هاوړی و که‌سانی دهوروبه‌ر: نه‌و گرووپه‌ی که هاوته‌مه‌ن و هاوړی مندا‌له‌که‌ن و له دهوروبه‌روپشتین روټیکی گه‌وره‌یان له‌سه‌ر ناستی خواستی تاکه‌که هه‌یه، چونکه تاک له بواریکی دیاریکراودا له نیوان خو‌ی و هاوته‌مه‌نه‌کانیدا وه‌کو (گرووپ و قوتابخانه و یانه) جوړیک له کارلیک‌کردن و ناوگوړی خواست له نیوانیاندا روده‌دات، که تیایدا کاریگه‌رییان له‌سه‌ر یه‌ک ده‌بیټ، به‌گویره‌ی سروشت و خواستی کومه‌لایه‌تیی و کولتووری و نابووری. (أبو‌عمرة، ۲۰۱۲: ۴۳).

ت- پۆلى ژینگەى قوتابخانە و زانكۆ: گەشەسەندنى ئاستى خواستى خویندكاران دەوہستیتەسەر ژینگەى كۆمەلایەتیی و بارودۇخى دەرونیى گونجاو لە قوتابخانە و زانكۆكاندا بە تايبەتیی لە پۆلى خویندندا، بۆیە مامۆستا بەتواناترین كەسە بۆ دروستکردن و داينکردنى ئەم كەشوهەوا گونجاوہ بۆ ناو پۆل بە مەبەستى بەرزکردنەوہى ئاستى خواستى خویندكاران و یارمەتیدانیاى بۆ وەرگرتنى لیھاتووویبەكان بۆ چارەسەرى كیشەكان، بۆیە توانای مامۆستایش لەم پرۆسەییەدا دەوہستیتەسەر ئاستى پۆلگىپرانى لە پيشەكەیدا كە ھەتا چەند سەرقالە و بەپەرۆشە بۆ ئەم پۆلانە، ئەمەيش لە رینگەى رەخساندنى كەشوهەواى باش و گونجاو بۆ پرۆسەى خویندن. ھەرۆھەا لەمیانەى ھەلسوكەوتى مامۆستا لەگەڵ خویندكارانەوہ دەكریت لە رینگەى كارلیكکردنىكى پۆزەتیشى نیوانیاى لە پۆلدا و بەشداریکردنى خویندكار لە وانەكاندا، دروستکردنى كەشوهەوايەكى باش لە نیوان خۆى و خویندكاراندا. (میسە و آخرون، ۲۰۱۴: ۳۷).

۲-۱-۲-۴ ئاستەكانى خواست:

تویژەران ئاستەكانى خواستیان جیاكردووہتەوہ و ریزبەندیانكردووہ لەسەر سى ئاست بەم شیبوہیە:

۱. ئاستى یەكەم: خواستى یەكسان بە تواناكان: لەم ئاستەدا ئاستى خواست لەدواى پرۆسەى تیگەیشتن و ھەلسەنگاندن دیت كە تیايدا تاك توانا و نامادەباشیبەكانى بەرز دەرخینیت، لەسەر ئاست و تواناكانى خۆى دەوہستیت، بۆیە لەم ئاستەدا خواست گونجاو و یەكسانە بە بەھای تواناكانى، بۆیە بەم خواستە دەگوتریت خواستى راستەقینە، یان ئاسایى. (أونيسى، ۲۰۱۹: ۶۶).
۲. ئاستى دووہم: خواستى كەمتر لە تواناكان: لەم ئاستەدا تاك توانایەكى بەرز و گەورەى ھییە، بۆیە ناتوانیت ئاستىك لە خواست بونیاتبنیت كە یەكسان و ھاوتا و گونجاوینیت، واتە ئاستى خواستى كەمترە لە ئاستى تواناكانى. (ھناء، ۲۰۱۲: ۳۵).
۳. ئاستى سینیەم: خواستى زیاتر لە تواناكان: ئەم ئاستە پیچەوانەى ئاستى پیشووہ، واتە ئاستى خواستى تاك لە تواناكانى زیاترە، بە جۆرىك ناكۆكىی و نەگونجان ھییە لە نیوان خواست و تواناكانیدا، بۆ نموونە وەكو

ئەو خۆپىندىكارى كە ئە ھەموو تاقىكرىدئەوھەكاندا شىكىستىھىپناوھ، كەچى خواستى سەركەوتنى ھەيە بۇ بەدەستەھىپنانى بىروانامە ئەو قۇناغەدا، ئەم خواستەھىش بە خواستى ناواقىيى، يان ئاناسايى پىناسەدەكرىت. (خىياطە، ۲۰۱۵: ۳۱).

۲-۱-۲-۵ تايپەتمەندىيەكانى كەسى پىرخواست:

۱. بە كەم رازىنايىت و ئاستى نزم قەبوئناكات، بەئكو ھەولئەدات بگاتە ئاستىكى بەرزتر.
۲. باوھرى بەبەخت نىيە و ناھىيىت شتەكان بە رىككەوت بىروات.
۳. ئە سەركىشى، يان پىشېركى ناترسىت.
۴. سەركەوتن ئە بەدەھىپنانى خواستەكانىدا زىاتر ھانئەدات بۇ بەدەھىپنانى ئامانجە بالاکان.
۵. ناترسىت ئە دواكەوتنى ئەنجامى كارەكانى، بەئكو دئىيايە كە بە بەردەوامبۇون و كارى جدىي دەتوانىت زائىيىت بەسەر زەھمەتتەيەكاندا.
۶. بەرگەي سەختى دەگرىت ئە گەھىشتن بە ئامانجەكانى و ھەست بە ئانومىدىي ناكات، ھەروھە ئەزمۇونەكانى وای لئەدەكات كە ئاستى خواستى بەپىي تواناكانى خۇي رىكبخات. (عوض، ۱۹۸۵: ۳۳).

۲-۱-۲-۶ تىۋرەكانى تايپەت بە ئاستى خواست:

(۱) تىۋرى دەروونزانى تاكىتى، ئالفرىد ئەدلەر (Alfred Adler)، (۱۸۷۰-۱۹۳۷):

ئەدلەر كە سەر بە فوتابخانەي شىكارىي دەرونييە، بىرۆكەيەكى تايپەتى ھەيە دەربارەي تاك، ئەمەھىش خۇي دەبىنيئەوھ ئە قەرەبۇوكردنەوھى ھەستبەكەمىيىكرىن، ئە تىۋرەكەيدا ئەوھ دوپاتدەكاتەوھ كە بىركرىدئەوھى تاك گىرنگىيەكى تايپەتى ھەيە، ئەمەھىش دەگەرئەتەوھ بۇ بىرۆكەي فرۆيد دەربارەي منى نمۇونەيى و بالا، ئەم تىۋرە ئەوھ دوپاتدەكاتەوھ كە پەيۋەندىيە كۆمەلايەتتەيەكان گىرنگىي خۇيان ھەيە ئەسەر تىرامان ئە ئىستا و رابردوو،

ئەدلەر لە تیۆرەكەیدا ئەو دەخاتەرۆو كە مەرۆف بونەوهریكى كۆمەلایەتییه، توانای دانانی پلانی هەیه دەربارەى پېشه و ئاراستەكانى، چونكە كردارەكانى ئامانجىكى كۆمەلایەتییه. (العيسوي، ۲۰۰۴: ۱۰۱).

ئەدلەر پېیوایه كە مەرۆف بە شېوهیهكى بنەرەتى لەلایەن هاندەرى كۆمەلایەتیى و ئامانجى ژيانەوه بەرئۆهەبریت، بۆیه هەست بە هۆكاره رەفتارییهكان و ئەو ئامانجانە دەكات كە هەولئى بەدەستەینانى دەدات، توانای ئەوهى هەیه كە بەرنامەریژیى بۆ كردارەكانى بكات و ئاراستەیانبكات، بۆیه چەمكە بنەرەتییهكان لەلای ئەدلەر بریتیین لە: خودى داھینەر، شیوازی ژیان، ئامانجى كۆتایی، هەستکردن بە كەمیی و قەرەبووکردنەوهى. ئەدلەر جەخت دەكاتە سەر پرنسیپى هەولدان بۆ بالادەستیى ناوهكیی، بە جۆریك تاك هەولئەدات بۆ سەرفرازیى، هەر لە ئەدايكبوونیەوه هەتا مردنى، ئەمەیش ئەو ئامانجەیه كە هەموو مەرۆفیک لە پیناو بەدیھتەنانیدا تیدەكۆشیت، بۆیه ئەو ئامانجەى كە مەرۆف تیدەكۆشیت بۆ بەدەستەینانى ئەوه فاكترىكى یەكلاكەرەوهیه بۆ ئاراستەکردنى رەفتارەكانى. (سرحان، ۱۹۹۳: ۱۱۴).

ئەگەر كەسێك هەستبكات كە شتیكى كەمە، یان هەست بە كەمیی بكات ئەوا بە شېوهیهك هەولئەدات بۆ بالادەستکردنى خۆى یان قەرەبووکردنەوهى، بەم شېوهیه ئەدلەر ئەو برۆایەدايه كە پالئەرى خۆسە پاندن، نەك پالئەرى سێكسیى، ئەو هیژە كاریگەرە پۆزەتیقهیه لە ژياندا كە وا لە تاك دەكات هەمیشە لە هەولئەدانا بیت بۆ بالادەستیى، یان بەلایەنى كەمەوه بۆ قەرەبووکردنەوهى هەست بە كەمیی. (مجموعه باحثین، ۲۰۰۳: ۳۳).

۲) تیۆرى بواری "كیرت لیفین"، (Kurt levin)، (۱۸۹۰-۱۹۴۷):

ئەم تیۆرە خاوەنەكى (كیرت لیفین)ە، ئەم تیۆرە گرنگیی بە دیارده دەرونییهكان دەدات، كە دەكەوتنە ژێر كاریگەریی جیاجیا. لیفین لە تیۆرەكەیدا ئاماژەى بە چەمكى هۆدۆلۆجیى (Hodology) كردوووە كە مەبەست لێى ئەو وزهیهیه كە ئاراستەكان دەستتیشاندەكەن لەناو كەسایەتیى، واتە كارلیكى كەسەكە. بواری رەفتارییش یەكێكى ترە لە چەمكەكانى ئەم تیۆرە كە مەبەست لێى ئەو شوینەیه كە دەورى خودى داوه كە سەرچاوهى رەفتارە، هەرچەندە ئیمە گشتەمان لە هەمان ژینگەى جوگرافییدا دەژیین، بەلام بواری رەفتاری هەریهكە لە ئیمە جیاوازیی

ههیه لهگهڵ ئهوانی تر، بههۆی جیاوازی خواست و کار و ئاراسته و بیرکردنهوه و ئامانجمان له ژيان و ڕیگهکانی هه‌ئسوکه‌وتمان بهوانی له ده‌ورمان. (عزیز وئهوانی تر، ۲۰۲۱: ۱۵۳).

به برۆای لیقین هه‌ندیک پالنه‌ری بههیز هه‌ن که کاریگه‌رن له‌سه‌ر ئاستی خواست ئه‌وانیش بریتیین له

فاکته‌ره‌کانی وه‌کو:

- **فاکته‌ری پینگه‌یشتن:** لیقین باوه‌ری وایه که هه‌تا تاک پینگه‌یشتووتر بیت ئه‌وا توانای زیاتر ده‌ییت بۆ به‌ده‌سته‌ینانی خواسته‌کانی، به‌جۆریک تاک ته‌واوی توانا‌کانی بۆ ریکه‌ستنی کاره‌کانی به‌کارده‌یه‌ییت.
- **توانای عه‌قلیی:** به‌و واتایه‌ دیت که تاک خاوه‌نی چه‌ندیین توانای عه‌قلیی و ئاماده‌باشیی و ئاره‌زوو و مه‌یله، که ئه‌مه‌یش یارمه‌تیده‌ده‌ن بۆ سه‌رکه‌وتن له‌و خواسته‌ی که هه‌ئیده‌بژیریت.
- **تیروانینی تاک بۆ داها‌توو:** واته‌ چاوه‌پوانیی و پینبیینی تاک له‌ داها‌توو به‌ جۆریک بیت که گومان‌ی نه‌ییت له‌ هه‌ئبژاردنی پیشه‌که‌ی، یان ته‌نانه‌ت له‌و جۆری خۆندنه‌ی که ده‌یه‌ویت ناوی خۆی تیدا تۆماربکات، چونکه‌ گومان‌ی تیدا نییه‌ که جیاوازی تاکایه‌تی له‌ په‌یوه‌سته‌بوون به‌ داها‌توو هه‌یه. (الزه‌رائی، ۲۰۱۲: ۱۹_۲۰).
- **به‌راوردکردنی ئاستی تاک به‌ ئاستی ئه‌وانی تر:** تاک به‌ ته‌نها کارناکات، به‌ئکو له‌ناو گرووپه‌کانی تردا کارده‌کات، ره‌نگه‌ هه‌ست به‌ پارزبوون له‌ خۆی بکات، یان هه‌ست به‌ پارزبوون له‌ ئاستی خۆی به‌ به‌راورد له‌گه‌ڵ ئاستی ئه‌وانی تردا بکات له‌سه‌ر بنه‌مای ئه‌نجامی به‌راوردکاری پالنه‌ری تاک، به‌ پارزبوون، یان پارزینه‌بوون له‌ ده‌سته‌وته‌کانی.
- **سروشتی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئه‌وانی تر:** سروشتی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ که‌سانی تر له‌ خۆندن یان له‌ کارکردندا به‌ جۆریکه‌ که ره‌نگه‌ شیوه‌ی کێپرکێیه‌کی ته‌ندروسته‌تانه‌ له‌خۆگریت، یان ره‌نگه‌ بگۆریت به‌ پینچه‌وانه‌وه‌ بۆ هاندان و کیشه‌ و گیروگرفت به‌ راده‌یه‌ک که ژینگه‌یه‌کی گه‌نده‌ڵ دروستبکات که هیچ ئاست و پله‌یه‌ک له‌ خواست به‌ده‌سته‌یه‌ییت.

- **سروشتی کەشی زالبوو:** لیقین چەند ژینگەیه ک دەخاتەر وو که تاک مامە ئەی تێداده کات، بە جوړیک ئەم ژینگەیه کاریگەری هەیه لەسەر تاک و لەسەر کۆمەلگە بە لەبەرچاوگرتنی هەموو ھۆکارەکان، ئەگەر کەسێک بە پێی یەکیک لە بۆچوونەکان لاپەرەیه کی بە تال دروستبکات واتە (خراپە نەبیت) ئەو ئەو واقعە کۆمەلایەتییه کی تێیدا دەژین رەنگە وابکات هەندیکمان روو لە خراپە و تاوان بکەین، هەندیکی تر روو لە کاری باشە و خێرخوازی بکەین، کە ئەمانە بابەتی کۆمەلایەتیین و دەبیت لەبەرچاوگیری کاتیک یارمەتی تاک دەدەین لە هەبژاردندا بۆ ئەوێ لە ناستی خواستەکانیدا بێت، جا ئەم خواستە پەيوەندیان بە کاری ئەکادیمی، یان کاری پیشەیی جوړاوجۆرهو هەبیت. (الغالی وحسن، ۲۰۲۰: ۲۷).

۳) **تیۆری پێداویستی بۆ دەستکەوتن، (دیئید ماکیلاند)، (David McCllland)، (۱۹۹۸-۱۹۱۷):** ئەم تیۆرە لەلایەن (دافید ماکیلاند) لە ساڵی (۱۹۶۴) داھێنراوە، تیروانی وایە کە تاکەکان دا بەش دەبن بەسەر سێ جوړ لە پێداویستیەکان بە مەبەستی بەدیھێنان، کە تیایدا تاکەکان نوێنەرایەتی خواستەکانیان دەکەن لە کۆمەلگەکاندا بە ئامانجی بەدیھێنان بەم شیوہی خوارەو:

- **پێداویستی بۆ ھیز:** بە پێی رای ماکیلاند ئەو کەسانە کی خواستیان هەیه بۆ دەسەلات و کۆنترۆلکردن هەمیشە کار دەکەن بە پیشەیی بە ئامانجی بەدیھێنانی کۆنترۆل.
- **پێداویستی بۆ ئینتیم:** ماکیلاند لەو برۆیەدا ئەو کەسانە کی دەگەڕین بەدوای بەدیھێنانی ئینتیم، خواستیان هەیه بۆ کارکردن لە ریکخراوەکان و بەستنی پەيوەندی کۆمەلایەتی باش، هەروەھا ئارەزوویان هەیه بۆ کارلێککردن و بەشداریکردن لە چالاکییە کۆمەلایەتیەکان. (امین، ۲۰۱۷: ۱۸).
- **پێداویستی بۆ دەستکەوت:** ماکیلاند پێیوایە ئەو کەسانە کی خواستیان هەیه بۆ گەشتن بە ئەنجامی باش، جیاوازیان هەیه لە بەھیزی پێداویستی هاندان بۆ بەدەستھێنانی دەستکەوت، بە جوړیک ئەوانە کی پائەنریکی بەھیزیان هەیه بۆ بەدەستھێنانی دەستکەوت ئاراستەیی ئەرتیبیان هەیه بەرانبەر بە دۆخی

شکست که زۆرتین جار رووبه روویده بنه وه، به لّام ئەوانەى که له ژینگه یه کی پیشبرکی و کیشمه کیشدا سرکه وتیان به دهسته ئناوه پالنه ریکی به هیتریان ههیه بو دهسته وت، ئەم جوړه که سانهش بهم شیوه یه یه ی خواره وه دیاریده کریڤ:

۱. ئەوانەى که خواستیان ههیه پله و پۆست وه برگرڤ، ئەو که سانهن که به پرسیاریتی و ئەرک له نه ستۆده گرن.

۲. ئەوانەى که خواستیان ههیه بو به دیه ئنای ئامانجه دروسته کان به شیوه یه کی رێژه یی، پالنه ریکی به هیتریان ههیه بو به رده وامبوون و هینانه دیی ئامانجه کان و خوراگری له به رانه ر کیشه کان و زالبوون به سه ر شکسته کاندای. (سایمنتن، ۱۹۹۳: ۸۳).

۴) تیۆری به های خودی بو ئامانج، "ئیسکالونا"، (Escalona)، (۱۹۴۰-۲۰۱۱):

تیۆری به های ناوخوی بو ئامانج ئەم تیۆره له سه ر دهستی ئیسکالونا (Escalona) له سالی (۱۹۴۰) پیشه شکر و دواتر له سه ر دهستی فستنگه ر خویندرا، پاشان گۆلد و لیفین چه ند گۆرانکاریه کیان تیدا کرد و ئەم لیکۆلینه وه یان به بیرۆکه ی چوارچیوه ی مه رجه وه به سه ته وه.

ئیسکالونا له و بره وه دایه که له سه ر بنه مای به های ناخوی بو ئامانج بریار له سه ر هه ئبژاردن ده دریت، هه ئبژاردنیش پشت نابه ستیت به بنه مای هیز و به های ئامانجی خودی به ته نها، به لگو پشت به به های ناوخوی ده به ستیت سه رباری ئەگه ره پیشینییکراوه کانی سه رکه وتن و شکست بو خوی و بو ئەگه ره کانی سه رکه وتن، به جوړیک تاک پیشینییه کانی خوی له سنووری تواناکانی داده نییت. (زقاو، ۲۰۱۹: ۱۶).

ئەم تیۆره هه ولده دات سی راستی رونه کاته وه، ئەوانیش بریتین له:

- هه ندیک خه ئک مه یلیان هه یه بو گه ران به دوای ئاستی خواست به راده یه کی به رز.
- هه ندیک تر مه یلیان هه یه بو به رزکردنه وه ی ئاستی خواستیان بو سنووریک دیاریکراو.

- مهیل بۆ دۆخی ئاستی خواست زۆر دووره له سنوورهکهوه به جۆریک یان زۆر سهخته، یان زۆر ئاسانه. (رقیق، ۲۰۱۸: ۴۳).

هه ندیک فاگتهر هه ن نهگه ری با به تییانه بۆ سه رکه وتن و شکست له داها توودا دیاریده که ن:

- شاره زایی پیشوو: کاتیک تاک شاره زایی و نه زموونی پیشووی هه بیته نهوا ده زانیته نهوا ئاسته ی که پیشبیینی ده کات پییده گات، به لام له نه گه ری نه بوونی شاره زایی پیشوو نهوا رهنگه تاک نه توانیته به شیوه یه کی دیاریکراو چالاکییه کانی نه جامه دات و بریار له سه ر ئاستی پیشبیینی کراوی بدات، به مه یش ده سته دکات به کارکردن به بی بوونی ئامانجیکی پوون و دیاریکراو له سه ر بنه مای هه وئه کردارییه کانی.

- دروستکردنی ئامانجی چالاکییه که: نه گه ر هات و ئامانجه کان به که مترین ئاست دیاریکرا بن، نهوا ناگه ی نه به رزترین ئاست و نه مایش.

- ئاره زوو و ترس و پیشبیینی: بریاردان له سه ر نه گه ری سه رکه وتن و شکست به ئاستیکی دیاریکراو ته نه ا به په چاوگرتنی واقعیانه بریاری له سه ر نادریت، به لکو له ژیر کاریگه ری ئاره زوو و ترس له شکست له ئاینده دا بریاری له سه ر ده دریت، بۆیه زانینی ئاسته کانی کۆمه ل کاریگه ری له سه ر ئاستی پیشبیینی کردنه مان ده بیته، دروستکردنی ده روون له رابردوودا کاریگه ری له سه ر بونیاتنانی ده روون له ئاینده دا ده بیته. (حاج، ۲۰۱۴: ۶۱).

له نه نجامی خویندنه وه و خسته پرووی نهو تیۆرانه ی سه ره وه دا، توێژه ر (تیۆری بواری)، که خاوه نه که ی (کیرت لیقین) ه، به گونجاوترین تیۆر ده زانیته بۆ با به ته ی ئاستی خواست، چونکه نه م تیۆره یارمه تیده ره بۆ بونیادنانی ئامرازی پیوانه کردن و شیکردنه وه ی نه نجامه کان، هه روه ها نه م تیۆره گرنگی به دیارده

دەرونییه‌کان دەدات که دەکەوتتە ژێر کاریگەری جیاجا. هەرۆه‌ها ئیقین هەندیک پائەنەری دیاریکردوو هە که کاریگەرییان لەسەر ئاستی خواست هەیه، ئەوانیش بریتیین لە (فاکتەری پینگەشتن، توانای عەقڵیی، تیروانینی تاک بۆ داھاتوو، بەراوردکردنی ئاستی تاک بە ئاستی ئەوانی تر، سروشتی پەییوەندیی ئەگەڵ ئەوانی تر، سروشتی کەشی زائبوو)، که هەموو ئەمانە وادەکەن ئەم تیۆرە زیاتر لەوانی تر بە وردیی بابەتی ئاستی خواست بخاتە بەرباس و بە قوویی تیشکیبخاتەسەر و ھۆکاری دروستبوونی رۆنکاتەو، پاشان بە وردیی ئەو پائەنەرانە دیاریکردوو هە که کاریگەرییان لەسەر ئاستی خواست هەیه.

٢-١-٢ پارزبوون لە پەپۆری خویندن (الرضا عن التخصص الدرسي):

بابەتی پارزبوون لە پەپۆری خویندن گرتگیه‌کی تاییه‌تی بۆ خویندکاری زانکۆ هەیه، بە تاییه‌تی جەختکردنەوی خویندکار لەسەر ئامانجیکی دیاریکراو زۆر گرتگە، که ئەمەیش لە رینگە پارزبوون و تیرکردنی پەداویستییه‌کان و ئارەزووکانەو دیتەدی لە پیناوی زیادبوونی دئسۆزیان بۆ ئەو زانکۆیە که ئیسوودمەندەبن، بەو پینەیی ئەم زانکۆیانە کار بۆ زیادکردنی زانیاری و مەعریفە و پینگەشتتی خویندکاران دەکەن لە رینگە گرتگییان بە توانا و ئیھاتویی و ئارەزووکانیان، هەرۆه‌ها پارزبوون لە پەپۆری خویندن و پرۆسە فیکردن و هەئسەنگاندن لە چوارچێوەی دامەزراوەی زانکۆ لەمیانە پارزبوون لە پرۆگرام و بریارەرانە بەش کاریگەرە لەسەر ئارەزووی خویندکاران لە پەپۆری خویندکەیان و ئەو ئەزمونەیی که لە داھاتوی پیشەیییدا پیشکەش بە خویندکاران دەکریت، دواجار ئەمە رۆئیکی گرتگ دەبینیت لە هەئبژاردنی پەپۆری خویندنی ئەکادیمییدا، بۆیە هەئبژاردنی پەپۆری دروست یارمەتیدەرە بۆ دەستکەوتی ئەکادیمی لەماوەی خویندن و دواي خویندن و بە درێژایی ژیان لەسەر پیشە داھاتوویان. (مولاتی، ٢٠١٩: ٦).

۱-۳-۱-۲ پیناسه‌ی رازیبوون له پسیپوری خویندن (الرضا عن تخصص الدراسی):

رازیبوون له پسیپوری خویندن بریتییه له ههستیکی ناوهکیی له‌لای تاک که له ره‌وشت و ره‌فتاره‌کانیدا ره‌نگه‌داته‌وه، رازیبوون واته راده‌ی جه‌زیبوون و په‌سه‌ندیی له ژینگه‌ی خویندن که ئاماره‌یه بۆ پسیپوری خویندن، هه‌روه‌ها رازیبوون له پینداویستییه‌کانی خویندن و ئاستی فیکرکاران و ئە‌دای ده‌سته‌ی وانه‌بیژان و شیوازه‌کانی هه‌سه‌نگاندن و تاقیکردنه‌وه. (بکیر، ۲۰۱۵: ۲۰۷).

هه‌ستیکی ناوه‌کییه له‌لای فیکرخواز که له ره‌فتار و هه‌سه‌سه‌که‌وتنه‌کانیدا ده‌رده‌که‌وینت، گوزارشته له راده‌ی خۆشه‌ویستی و په‌سه‌ندی و ئاسوده‌یی و رازیبوون له پسیپوری ئە‌کادیمی و ژینگه‌ی خویندنه‌که‌ی، که ئە‌ویش خۆی ده‌بینیته‌وه له: (ریگه‌کانی وانه‌وته‌وه و فیکرکردن، شیوازه‌کانی هه‌سه‌نگاندن، مامۆستاگان، هاوپی و هاوپیسه‌گان)، که هه‌موو ئە‌مانه کاریه‌رییان له‌سه‌ر رازیبوون له پسیپوری خویندن و پیشه‌ی داها‌توو ده‌بیته. (عبدالحمید و‌آخرون، ۲۰۱۸: ۱۱).

رازیبوون له پسیپوری گرنگیه‌کی زۆری بۆ تاک هه‌یه، ئە‌مه‌یش ره‌نگدانه‌وه‌ی هه‌یه له‌سه‌ر رازیبوونی خویندکار له‌و بواره‌ی که تییدا ده‌خوینیت، له‌مه‌وه بۆمان ده‌رده‌که‌وینت که جوړیک له خۆشالیی به‌دییه‌ناوه و ئە‌مه‌یش هانیده‌دات بۆ پیشکه‌وتنی خویندن له داها‌توودا، بۆیه ره‌زانه‌ندی و رازیبوونی خویندکار له پسیپوری خویندنه‌که‌ی ده‌رئه‌نجامیکی باشی ده‌بیته و گونجانی ئە‌کادیمی و کۆمه‌لایه‌تی لێ‌ده‌که‌وینته‌وه، له کۆتاییشدا وا له خویندکار ده‌کات که ئاسوده‌یی ده‌رونیی به‌ده‌سته‌یه‌یته‌ت. (میسسه و‌آخرون، ۲۰۱۴: ۱۲).

بۆیه هه‌لبژاردنی پسیپوری ئە‌کادیمی یه‌کیکه له گرنگترین ئە‌و بریارانه‌ی که قوتایی له ماوه‌ی خویندنییدا ده‌یدات که تیایدا به‌دوای بژارده‌ی خۆیدا ده‌گه‌ریت و هه‌لێ‌ده‌بژیریت بۆ داها‌تووی، بۆیه گرنگه ئە‌م بریاره له‌سه‌ر بنه‌مای ره‌زانه‌ندی قوتایی بیت هه‌تا له بواری ئە‌کادیمییدا سه‌رکه‌وتوویت. (حنی، ۲۰۱۴: ۳۳).

۲-۳-۱-۲ گرنگیی رازیبوون له پسرپوری خویندن:

رازیبوونی تاک له پسرپوری گرنگییهکی زوری ههیه، چونکه زور جار به ناماژیهکی گرنگ بو پیاوانهی ماوهی کاریگهیری ناست داده نریت، بویه نه گه ر به شیوهیهکی گشتی رازیبوونی تاک به رزیبت نهوا ده بیته هوی نهجامیکی په سهند و سه رکه وتن، ههروهه رازیبوون له خویندن و پسرپوری پشبینی سه رکه وتنی خویندکاران دهکات له سه ر بنه مای گرنگیی له داها توودا، بویه رهنگه بنه مای سه رکه کی بو گونجانی تاکه که سی و کومه لایه تی به شیوهی سه رته تای و کوتای په یوه ستیبت به رازیبوون له ژیان. (شیبو و آخرون، ۲۰۲۰: ۱۹).

به لام له لایه کی ترهوه رازینه بوون و ناره زایی ده بیته هوی نه مانی خواست و وازهینان له خویندن و دواختی خویندن یان جیهیشتتی، بویه که می ناستی رازیبوون له خویندن و پسرپوری له لای خویندکاران هه تا رادهیه کی زور په یوه ندیی به دنه راوکیی زور و سوتانی دهرونییه وه ههیه. (حکیمه، ۲۰۱۰: ۶۲).

رازیبوون له پسرپوری خویندن گرنگییه کی زوری ههیه، به تایبته بو خویندکاری زانکو له میانیه وه ههست به نارامیی و ناسودهیی دهکات له بواری پسرپوری، بو زانکو و کومه نگهیش به هه مان شیوه. نه م گرنگییه ش له سه ر س ناسته:

۱. له سه ر ناستی تاک:

دانیال گولمان له سالی (۲۰۰۰) ناماژه به وه دهکات که رازیبوون له ناراسته کردن و پسرپوری، نارامیی دهرونیی فه راهه مدهکات و پالنه رهکانی سه رکه وتن زیادهکات و به ره می تاک زیاتر ده بیته، چونکه تاک رازی زیاتر توانای وه به رهینانی به رهکانی ههیه. دانیال گولمان جهختیشی له وه کردووه ته وه که گرنگترین شت بو خویندکار به شداریکردنی فیروونه له و پسرپورییه کی که یارمه تیدهکات بو ناراسته کردنی به ره و نه و بواری که گونجاوه له گه ل به ره و تواناکانیدا. بویه ده توانین تیبینی نه وه بکهین که ناراسته کردن به ره و پسرپوری ته نها به ناره زوو و مهیل نهک ته نها زامنی باشترین دهسکهوت دهکات بو تاکه کان، به نکو دنیا ییش دهکات بو به ردهوامیی له و پسرپورییه، بویه گرنگیی رازیبوون بو تاک له رووی گونجانی دهرونیی و خویندنه وه کاریگهیری ههیه له سه ر پالنه ره دهسکهوت له لای خویندکار. (معروف، ۲۰۱۷: ۴۴).

۲. ئەسەر ئاستى زانكۆ:

ئاراستەكردنى خويندكارىك بەرەو پىپۇرىي خويندن بە رەزامەندىي خوى تەنھا سوودى بۇ خويندكارەكە نىيە وەكو تاكىك، بەئكو زياتر ئەو سوودى بۇ ئەو زانكۆيەيە كە ئىيدەخوينىت. بۇيە دەرونزاني كۆمەلايەتتى زياتر گرنىگى بە تويژىنەو دەدات ئەسەر رەزامەندىي خويندن و پىپۇرىي وەكو رننىشاندەرىك بۇ تاك بە مەبەستى گونجان ئە بوارەكانى ژياندا، بۇيە پىپۇرانى پەرورەدە گرنىگىدانەكانيان بە تويژىنەو دەربارەي رازىبوون ئە خويندن وەكو بەشىكى سەرەكىي ئە خويندنى گشتىي دەينن. بۇيە رازىبوون ئە پىپۇرىي كارىگەرىي ئەسەر بەرەمەينانى تاك و داھىنانەكانيان ھەيە، ھەرورەھا كارىگەرىيشى ئەسەر ئاستى بەرەمەينان و دەستكەوتى ئەو زانكۆيەيش ھەيە كە ئەو خويندكارە ئىيدەخوينىت. (سىدھەم، ۲۰۲۰: ۳۲).

۳. ئەسەر ئاستى كۆمەنگە:

كۆمەنگە سەرچاۋى وزىيە بۇ تاكەكان ھەتا ئە پەيوەندىي بەردەوامدا بن و كارىگەرىي ئەسەريان ھەيە و ھاوكارىياندەكات ھەتا بەرەمەيان ھەيىت، بۇيە زانكۆ تاك ئاراستەدەكات بەرەو پىشەي گونجاو ئەناو كۆمەنگە. ئە بەرانبەرىشدا رازىنەبوون ئە ئاراستەكردن بۇ ھەندىك ئە خويندكاران دەيپە ھوى شكست و سەرنەكەوتن و دواكەوتتى كۆمەنگە، دواچار ماندووبوونىكى زۆر بۇ كۆمەنگە دەھىنىت و پارەيەكى زۆر بەھەدەردەدرىت ئەماۋى خويندندا، ھەرورەھا نىگەرانىي و ترس و دلەراوكى دروستدەكات ئەلاي دايكان و باوكان. (مەروف، ۲۰۱۷: ۴۵).

۲-۱-۳-۳ فاكترە كارىگەرەكان ئەسەر رازىبوون ئە پىپۇرىي خويندن:

بەگوئەرىي راي شارەزايانى بواری دەرونزاني، كۆمەنىك فاكترە ھەن كارىگەرىيان ھەيە ئەسەر رازىبوون ئە پىپۇرىي خويندن، فاكترەكانىش برىتىن ئە:

۱. فاکتھری کھسی: تاییہ تمندی کھسیتی کاریگھری لھسەر رازیبوون لھ پسیپوری خویندن ههیه، به جورڈک توانا و نارهزوو و خواست و لیھاتووییهکانی تاک و رھفتار و ههئسوکھوتھکانی و تورھبوون و مھلانی لھگھل خیزان و ئەندامھکان و چۆنیھتیی ویناکردنی بۆ چه مکی خودی خوئی و شکست و سھرکھوتنهکانی لھ قوتابخانه و ناراسته ئەرتیی و نەرتییھکانی بۆ خویندن کاریگھرن لھسەر کھسایهتیی تاک بۆ ههئبژاردنی پسیپوری و پیشه ی داھاتووی، سەرھرای فاکتھرہ دھروویی و کۆمھلایهتییھکان کھ کاریگھرن لھسەر کھسایهتیی تاک بۆ ههئبژاردنی پسیپوری خویندن و رازیبوون یئی. (عبدالھادی و آخرون، ۲۰۱۴: ۱۳۷).

۲. پھوھندیھکانی مرؤف: ئەو پھوھندیھکانی کھ خویندکار لھگھل ئەوانی تردا ههیهتی، لھ ئەنجامی ئەو کاریککردنھیشوھ تیربوون لھ پیوستییھکانی خویندکاردا رۆدھدات، لھ ئاکامدا ههست به رازیبوون لھ پسیپوری و ژینگھی زانکۆمان بۆ دھردھکھوینت لھمیانهی پھوھندیھکانی خویندکار لھگھل خویندکارھکانی تر و مامۆستاکانی بهشھکھی، رھنگدانھوھی ئەم ههست به راییوونھیش دھیتھ هۆی خۆگۆنجانندی خودیی و کۆمھلایهتیی و پھروھدھیی خویندکار. (سیدھم، ۲۰۲۰: ۲۹).

۳. پائنھر: بههۆی ئەو رۆلھ گرنگھی کھ پائنھر ههیهتی لھ فیربوون و پاراستتی ئاست و رازیبوون، زانایانی دھرونزایی هۆکارھ کاریگھرهکانیان دیاریکردووه، به جورڈک پائنھرهکانیان دابهشکردووه بۆ دوو جور، یهکھ میان پائنھره بایۆلوجییھکان، وهکو (برسیتیی و خهوتن و سیکس و خۆرژگارکردن لھ پاشهپۆ و پشوو)، دووه میان پائنھره کۆمھلایهتییھکان وهکو (ئاسایش و دھستکھوت و نرخاندنی خود و بهدیهیتانی خود). بۆیه پائنھر گرنگیھکی بهرچاوی ههیه لھ بوار پھروھدھ لھ رۆوی بوونی ئامانج و هاندانی خویندکار و ناراستهکردنی بۆ بهدیهیتانی ئامانجھکانی، بۆیه پیادهکردن یان ئەنجامدانی چالاکییھ مھعریفیی و کرداریھکان دھکریت بهکاربهینریت بۆ بهدھستھیتانی ئامانجھ پھروھدھییھکان، بۆیه پائنھر یهکیکھ لھ ئامانجھ پھروھدھییھ گرنگھکان لھ هھر سیستھمیکی پھروھدھیی، ههروهھا گرنگی پائنھر لھ روانگھی فیربوونھوھ دھریخستووه کھ وهکو ئامرازیک دھتوانریت بهکاربهینریت بۆ بهدھستھیتانی ئامانجی پھروھدھیی

دیاریکراو، ئەمەیش بە ئەبەرچاوغرتتی یەکیک ئە فاکتەرە دیاریکراوەکان بۆ توانای خویندکار، کە هاندەری دەبیت بۆ پارێزبوون و بەدەستەینانی دەستکەوت و سەرکەوتن، چونکە پائەنەر پەییوەندی بە مەیل و ئارەزووی خویندکارەوه هەیە، کە سەرنجەدەخاتەسەر هەندیک چالاکی بەبێ ئەوانی تر، ئەبەرئەوهی پەییوەندی بە پێداویستیپەکانییەوه هەیە، ئەمەیش وادەکات کە هەندیک ئە پائەنەرەکان کاریگەرییان ئەسەر هەئسوکەوتەکانی هەبیت و هانیبەدات بۆ بەردەوامبوون ئەسەر چالاکی و کردارەکان بە مەبەستی بەدەستەینانی پارێزبوونی تەواو. (نشواتی، ۲۰۰۳: ۲۰۷).

۴. ئاستی خواست: توێژینه‌وه‌کان ئەوه دوپاتەدەکە‌ن‌وه کە ئەو هەستانی پەییوەستن بە بەدەستەینانی خواست و نامانجەکانی تاکەوه دەبیتە هۆی ئەوهی کە پلەیه‌کی بەرزی پارێزبوون بەدیبه‌یتت ئە ژبانی تاکدا، بە جۆریک تاک هەوئەدات نامانجەکانی بەدەستەینانی ئەسەر بنەمای بڕوابەخۆبوون و نرخاندنی ئەوانی تر، بۆیه زۆرجار ئاستی خواست ئە شیوهی پلەوپایەیه‌کدا‌یه و هەر کاتیک تاک گە‌یشتە ئەو ئاستە ئەوا هەست بە ئارامیی و پارێزبوون دەکات، ئەم دۆخە‌یش دەبیتە هۆی دەرکەوتنی نامانجی نوێ و ئاستی خواستی تازه کە تاک بەدوای بەدەستەینانیدا دەگەریت، بۆیه هەر کاتیک تاک نامانجیک بەدەستەینانی، یان دەگاتە ئاستیکی خوازراو، ئەوا هەوئەکانی زیاتر دەکات بۆ پارێزبوونی تەواو ئە پێشه و کارەکه‌ی. (عکاشه، ۱۹۹۹: ۱۲۳).

۵. پارێزبوون ئە ریگە‌ی وانەوتنە‌وه: ئەو شیوازی وانەوتنە‌وه‌یه‌ی کە مامۆستایانی زانکۆ پەیره‌ویدە‌کە‌ن کاریگە‌ریی ئە‌ری‌تی‌یان ئەسەر پرۆسە‌ی خویندن هەیە و دەبیتە هۆی پارێزبوونی خویندکاران ئە خویندن و پسپۆری، بۆیه ئە‌رکی مامۆستای زانکۆ تە‌ن‌ها پیدانی زانست و زانیاری نییه بە خویندکار، بە‌ئ‌کو گ‌ر‌نگ‌تر ئەوه ئامادە‌کردنی خویندکارە بۆ ژبانی دا‌ه‌ات‌وو ئە ریگە‌ی سوود‌ه‌ر‌گ‌رتن و بە‌کار‌ه‌ینانی ئەو زانست و زانیاریانە‌وه کە وه‌ریان‌گ‌رت‌وو، بۆیه ئاستی پارێزبوونی خویندکار ئە شیوازه‌کانی وانەوتنە‌وه پە‌نگ‌دانە‌وه‌ی ئە‌ری‌تی و ئە‌ری‌تی هەیە ئەسەر ئاستی دەستکەوتی خویندن (العمرات وأخرون، ۲۰۱۱: ۸۴).

۶. پارێزبوون ئە شیوازی هەئسە‌نگ‌اندن: کۆمه‌ئیک فاکتەر هەن کاریگە‌رییان ئەسەر ئاستی پارێزبوون ئە خویندن ئە زانکۆدا هەیە، وه‌کو پە‌چ‌او‌کردنی داد‌پە‌روه‌ری و بابەتی بوون و وێژدان ئە پرۆسە‌ی هەئسە‌نگ‌اندنی خویندکاردا

نه لايهن ماموستاوه، به بې گوندانه بيروباوه و رهوته فيکرييه کان، سه رباري نه وه يش دهرقه تيکي تر دهر دريتته خویندکار بو نه وهی له نه گه ری ناماده نه بوونیدا به پاساوی دروست کاره کانی جیبه جیبکات و به شداری له تاقیکردنه وه کاندای بکات. (نسیمه، ۲۰۱۴: ۶۲).

۷. تیرکردنی پیداویستییه کان: هر تاکیک پیوستی جیاوژی هیه له گه ل نه وانی تر، که به دوا داچوونی بو دهکات و نه م پیداویستییه له ریگه ی کارکردن یان خویندنه وه تیرده کرین، بویه هر کاتیک پیداویستی گونجاو له به رده ست بیت نه وای بریاری گونجاو دهر دريت. (عکاشه، ۱۹۹۹: ۱۲۲).

عاشور شیکردنه وهی بو په یوه نډی نیوان رازیبون و تیرکردنی پیداویستییه کان کردوه له سالی (۱۹۸۹)، په یوه نډییه که ی دیار کردوه له م ته وهرانه دا:

۱) مروفا پیوستی به وه هیه کاتیک که بارگرژی، یان دوخیکی نه خوازوای بو دروسته بیت به خیرای پیداویستییه کانی داینبکات و جه خت بکات وه له سه ر داینبکردنیان.

۲) هه وئدریت له ژینگه ی خویندن، یان کاردا نه و بابته تانه لادرین که ده بیتته هوی که مکردنه وهی نه و گرژی و فشارانه به شیوه یه کی خیرا.

۳) هه موو نه و شتانه ی که یارمه تی که مکردنه وهی نه و فشار و بارگرژی به دهن جه ختیان لیکرینه وه، چونکه نه مانه سه رچاوه ی ره زامه نډین.

۴) هرزیج له سالی (۱۹۵۹) جه خت له گرنگی تیرکردنی پیداویستییه کان دهکات وه بو به دیهینانی خود به نامانجی به دهسته یینانی دهسکه وت و پیشکه وتن، هه موو نه مانه یس کاریگه ربیان هیه له سه ر به رزکردنه ی ناستی رازیبوونی خویندکار له پسپوری خویندن. (عبدالحمید وأخرون، ۲۰۱۸: ۱۵).

۸. هاگته ری دهره کی: پیوسته خویندکار پسپورییه که ه لیبزیریت که گونجاو بیت له گه ل توانا و ناماده باشی و ویست و خواسته کانیدا، بو نه وهی هاوکاری بکات بو سه رکه وتن له پرۆسه که دا، نه مه یس له ریگه ی ه لیبزاردنی پسپوری خویندن و پرۆسه ی رنماییکردنی زانکوی، نه گه ر هات و خویندکار له م دوو پرۆسه یه دا سه رکه وتنی

به‌دهسته‌ئینا و هه‌ئبژاردنی پسیپۆرییه‌که‌ی گونجاو بوو، ئه‌وا ده‌بیته هۆی پارێبوون و ئاسوده‌یی و به‌رده‌وامبوون له‌ خوێندن، به‌ پێچه‌وانه‌یشه‌وه ئه‌گه‌ر شکسته‌یه‌ئینا له‌و پرۆسه‌یه‌دا ئه‌وا له‌ ئه‌نجامی ئه‌و شکسته‌وه دووچاری نا‌ئارامیی و کشانه‌وه ده‌بیته له‌و به‌شه دیاریکراوه. (سعاد، ۲۰۲۰: ۲۰).

۲-۱-۳-۴ پهیوه‌ندی پارێبوون له‌ پسیپۆری خوێندن به‌ هه‌ندیک گۆراوی تروه‌ه:

پارێبوون له‌ پسیپۆری خوێندن کاریگه‌ره به‌ زۆریک له‌ گۆراوه‌کانی تر، ده‌توانیته ئه‌م کاریگه‌ربوونه به‌ پهیوه‌ندی لیک‌به‌ریته‌وه له‌ ئیوانیاندا، ئه‌م پهیوه‌ندییه‌یش رونده‌کریته‌وه له‌گه‌ڵ گۆراوه‌کانی وه‌کو:

۱. پهیوه‌ندی پارێبوون له‌ پسیپۆری خوێندن به‌ پائنه‌ری سه‌رکه‌وتنه‌وه:

ئه‌م پهیوه‌ندییه‌ ئه‌وه رونده‌کاته‌وه که‌ پارێبوون له‌ پسیپۆری خوێندن کاریگه‌ریی له‌سه‌ر پائنه‌ری ده‌ستکه‌وت هه‌یه، چونکه‌ پارێبوونی تاک له‌ پسیپۆرییه‌که‌ی هانده‌ری ده‌بیته بۆ به‌دییه‌ئانی ده‌ستکه‌وت و سه‌رکه‌وتنی له‌ بواری پسیپۆری خۆی. بۆیه هه‌ریه‌که‌ له‌ جابر و کفافی له‌ ساڵی (۱۹۸۷) پیناسه‌ی پائنه‌ری ده‌ستکه‌وتیان کردووه به‌: ئاره‌زووه بۆ سه‌رکه‌وتن و گونجان و به‌دییه‌ئان به‌سه‌ر ئه‌وانی تردا، هه‌روه‌ها گرنگی‌دانه به‌ چاره‌سه‌رکردن و ته‌واوکردنی کاریک هه‌تا تاک له‌ خۆی خۆی پارێبیته و متمانه‌ی به‌ خۆی خۆی هه‌بیته. بۆیه له‌ ریگه‌ی ئه‌و پیناسه‌یه‌وه ئه‌وه‌مان بۆ رونده‌بیته‌وه که‌ پارێبوونی خوێندکار له‌ پسیپۆری و ئاره‌زووه‌که‌ی وایله‌ده‌کات که‌ بیه‌ویته سه‌رکه‌وتوو بیته و به‌توانیته خۆی بگونجینیته له‌گه‌ڵ پیشه‌که‌ی و خۆی ته‌رخانه‌بات بۆ کاره‌که‌ی، هه‌روه‌ها متمانه‌ی به‌ خۆی زیاتر بیته. (له‌موزه، ۲۰۲۰: ۶۳۸).

۲. په یوه نډی پازیبوون له پسرپوری خویندن به ناماده باشی کومه لایه تیه وه:

پازیبوون له پسرپوری خویندن کاریگه ریی له سر ناماده باشی کومه لایه تیی تاک هه یه، هه ریه که له (أحمد عواد و عبدالحمید) پیناسه ی ناماده باشی کومه لایه تییان کردوه: گوزارشته له توانای تاک و چالاکیه کانی بۆ په یوه نډی کردن به نه وانی تر و مامه له کردن له گه تیان و نرخاندنیان به ناستیکی به رز. بهم شیویه به مان رونه بیته وه که پازیبوونی تاک له پسرپوریه که یارمه تیده دات بۆ گونجان له گه ل کومه نگه و هاوریکانی له ناو زانکو و له دهره وهی زانکو، هه روه ها بونیاتتانی په یوه نډی کانی و به شداریکردنی له چالاکیه کانی ناو زانکو له ریگه ی پیشکه شکردنی خزمه نگوزاریه کان و هاوکاریکردنی نه و تاکانه ی که پیوستیان به هاوکاریه وه کو که سانی خاوه ن پیدایستی تاییه ت و که منه نامی (بیستن و بینین و جوته). (سعاد، ۲۰۲۰: ۲۴).

۲-۱-۳-۵ گرنترین نه و کیشانه ی که ده بیته هوی ناره زای خویندکار له خویندن:

۱. قورسی کتیب و بابته کانی خویندن و نه توانینی کتیبخانه کانی زانکو بۆ تیرکردنی پیدایستی کانی خویندکاران.
۲. نه توانینی خویندن له و پسرپوریه ی که خویندکار حه زی لیده کات لیب خوینیت.
۳. نه بوونی په یوه نډی و کارلیکی دروست له گه ل ماموستایان له نه نجامی نه بوونی دهره ت بۆ نه وهی په یوه نډی کی نه کادیمی و تاییه ت دروست بیت.
۴. نه بوونی ناراسته ی گونجاو بۆ خویندکار به مه به ستی ریتوینی نه کادیمی له کاتی هه لبراردنی نه و به شه ی که ده یوه بیت لیب خوینیت، یان له کاتی روه به روه بوونه وهی کیشه ی خویندن.
۵. زیادبوون و چری وانه کان و که می هوی خویندن.
۶. پشتبه ستن به وه رگرتن و له به رکردنی زانیاریه کان، به مه یش خویندکاره که هه سته دات که به های وانه که ی له لا نییه.

۷. نەبوونی توانای زانکۆکان بۆ وەرگرتن و جێکردنەوهی خوێندکاران نە بەشەکان و چارەسەرکردنی کێشەکانیان.

۸. نەبوونی توانای بەردەست و تاقیگە ی پێشکەوتوو بۆ خوێندنی بابەتەکان، هەندیک جاریش بیکە ئێککردنی توێژینەوهی زانستیی.

۹. نەبوونی شیوازی دروست و زانستیی بۆ هەئسەنگاندنی قوتاییان، هەروەها جیاکاریبیکردن و هەندیک جاریش هەستبەچەوسانەوهکردن.

۱۰. نەبوونی دنیایی بۆ دەستکەوتنی کاریکی شیوا لەدوای تەواوکردنی خوێندنی زانکۆ، بە جۆریک کە گونجاویت لەگەڵ پەڕی خوێندنەکانیان. (نەسبە، ۲۰۱۴: ۶۴).

۲-۱-۳-۶ تیۆرەکانی تاییبەت بە رازیبوون لە پەڕی خوێندن:

(۱) تیۆری مەعریفیی کۆمەلایەتیی پێشەیی "لینت براوت و هکیت" (۱۹۰۳-۱۹۹۴):

بە پێی ئەم تیۆرە سێ فاکتەر کاریگەریمان لەسەر رازیبوونی ئەکادیمی و پێشەیی هەیه کە بریتیین لە:

- پێشکەوتنەکان لە بەدیھینانی ئامانجە خواراوهکاندا.
- هەلبژاردن.
- نمایش و ناست.

(لینت) جەخت لەوە دەکاتەوه کە هەندیک گۆرانکاری مەعریفیی کۆمەلایەتیی وەکو چالاکی خودیی و

ئامانجەکان کاریگەرن لەسەر لیکۆئینەوه لە ژیان لە چوارچێوەی تاییبەت بە بواری وەکو (خوێندن و پێشە)

هەروەها لەسەر لیکۆئینەوهکانی ژیان بە شیوەیهکی گشتیی، هەروەها جەختیشیکردوووه تەوه لەسەر چالاکی خودیی

و تواناکان لە گەشەسەندنی بەدیھینانی ئامانج و پشنگیری ژینگەیی و کۆمەلایەتیی، کە رۆئیکی بەرچاو دەگێرن

لە رازیبوونی خوێندکاران لە ژیان کۆمەلایەتیی و ئەکادیمی. (میسە و آخرون، ۲۰۱۴: ۱۶).

بۆيە مۆدىلى كۆمەلایه تىي مه عريفىي جهخت له سهر رازىبوونى ئەكادىمىي دهكاتوه كه بىتوانايى له گهشه پىدان بۆ به ديهينانى نامانجهكان ده بىته هوى ههستکردن به نارازىبوون، بۆيە پىشكهوتن له به ديهينانى نامانجهكان كارىگه ره و وادهكات كه به ئاسانى رويدات، بۆ ئهوى تاك به ئاسانى بتوانىت بگات به نامانجهكانى وهكو (هاندانى كۆمەلایه تىي، مۆدىلى كۆمەلایه تىي، فىركردن و راهىنانى كارىگه ره) ئەمەيش تهنها به وه ده بىت كه قوتايىي زالبىت به سهر هه موو ئاستهنگهكانى بهردهمى له رىگه ي گهيشتن به نامانجه خوازواهكانى. (سىدهم، ۲۰۲۰: ۲۸).

۲) تىورى هه ئسهنگاندى بنه ره تىي بۆ خود "جدج"، (Judge)، (۱۹۰۵-۱۹۹۷):

(جدج) پىيوايه كه هه ئسهنگاندى به شىي بۆ هه موو بواره تايبه تهكان له ههر بوارىكى ژيان ئه وهيه كه ههستى گشتىي به رهامه ندىي ژيان به دىيىت، بۆيە تويزينه وهكان ده ريانخستوه كه رازىبوون به بواره گرنگهكانى ژيان، وهكو (خيزان و كار و ته ندروستىي) نزىكه ي له سه دا په نجاي جياوازيهكان ده گه رىته وه بۆ رازىبوونى گشتىي به ژيان، ئه و له سه دا په نجايه ي كه ده مىننىته وه بۆ جياوازيى تاكايه تىي و هه ئه ي ئەزموونى و گۆرانكارىيهكانى ناوخۆ ده گه رىته وه. (شىبوط و اخرون، ۲۰۲۰: ۲۱).

(جدج) پىناسه ي هه ئسهنگاندى بنه ره تىي بۆ خود دهكات به وه ي برىتىيه له كۆي ئه و ئەنجامه بنه ره تىيانه ي كه تاكهكان ده رباره ي خودى خۆيان و تواناكانيان پىيده گهن، چونكه پىيوايه كه چوار پىوه رى ستاندارد هه يه بۆ ديارىكردى ئه و فاكته رانه ي كه نوينه رايه تىي هه ئسهنگاندى بنه ره تىي بۆ خود دهكهن كه ئەوانىش برىتىين له:

- سه نته رى خود: چوارچىوه يه كه بۆ تاك و هه ئسهنگاندى خودى خۆي و تواناكانىي پىبه خشىت.
- سه رنجى هه ئسهنگاندى: دهسته واژه يه كى تايبه ته بۆ ئه وه ي مرؤف خودى خۆي هه ئسهنگىننىت له سهر بنه ماى شتهكان و كردارهكان و برىارىدات.
- تايبه ته ندىي روكه ش: تواناى تاك و هيز و ناماده باشىيه بۆ هه ئسهنگاندى.

• فراوانی بینین و گشتگیری تیروانین: مهبست لئی زانیاری و فراوانی بینینی تاکه له ههموو بوارهکانی ژياندا.

بۆیه (جدج) بۆی دهرکهوت ئهو که سانهی که ههسهنگاندنی بنههتیی بۆ خودی خویان دهکهن زیاتر له ژيان و زۆرتر له بوارهکانی ژيانی وهکو خیزان و کار و خویندن رازین، چونکه له توانایاندا ههیه که به شیوهیهکی ورد سوود له دهرهفتهکانی ژيان وهربگرن. (نسیمة، ۲۰۱۴: ۵۸).

۳) تیوری گهشهی پیشهیی، دۆنالد سوپهر، (Donald Super) (۱۹۱۰-۱۹۹۴):

سوپهر له تیورهکهیدا جهخت لهوه دهکاتهوه که تاک ههولدهدات زیاتر له رۆئیک بگيریت له ژيانیدا، وهکو رۆئی لهناو خیزان، یان رۆئی لهناو کۆمهنگه، یان رۆئی وهکو هاوړی و... هتد، دهکریت بیته هوی ههستکردن به رازیبوون، یان دلهراوکی، ههموو ئەمانهیش پشتدبهستن بهوهی که ههیهکه لهم رۆلانه چهنده گرتگن و چی پینگهیهکیان له ژيانیدا ههیه، بۆیه زۆریک له تویرینهوهکان بۆچوونهکانی سوپهریان پشتراستکردوووتهوه بهوهی که ئهو تاکانهی که پلهیهکی بهرزیان ههیه له رووی هاوناهاهنگییهوه له ژياندا زیاتر لهوانی تر، بهو واتایهی ئهو تاکانهی که زیاتر خویان لهگهڵ رۆئه جیاوازهکان دهگونجینن و زیاتر له رۆئیک دهگیرن، ئهوا زووتر و باشتتر ههست به رازیبوون دهکهن له پیشه و کار و ژيانی خیزانی، به بهراود لهگهڵ ئهو تاکانهی که تهنها رۆئیک دهگیرن لهناو ژياندا. (أحمد، ۲۰۰۸: ۱۹).

قۆناغهکانی ههلبژاردنی پیشه بهگۆیرهی تیورهکهی سوپهر، بریتین لهمانه:

۱. قۆناغی دهرکهوتن (۱۴-۱۷)، سائی.
۲. قۆناغی دهستنیشانکردن و پسهپۆری (۱۸-۲۴)، سائی.
۳. قۆناغی جیههچیکردن (۲۲-۲۴)، سائی.
۴. قۆناغی جیگیری و نارامی (۲۵-۳۰)، سائی.
۵. قۆناغی دنیایی و گهشهکردن و پیشکهوتن (۳۰ بۆ سهروو)، سائی.

بۆيە ھەريەكە ئە ئينون ورنزفيلد (Ienen & Rosenfield) بۆيان دەرکەوت ئەو تاكانەي كە ئە زۆربەي رۆلەكانى ژياندا ليهاتوون و تواناي زياتريان ھەيە ئە ژياندا، ئاستى نرخاندنى خوديان بەرزە و دروستى دەرونيان ھەيە و ھەستىكى بالايان ھەيە بۆ ئارامىي و پارىبوون ئە ژيان. ھەروھە بارنت و ھايد (Barnet & Hyde) ناماژەيان بەوھە كەردووه كە مروف كاتىك سەرکەوتوودەييت ئە تىكە ئکردنى رۆلى زياتر ئە بوارە جياجياكانى ژياندا ئەو زياتر ئەزموون وەرەگريت ئە ژيانى، ھەروھە سەرکەوتتەكانى زياتر دەبن و باشتەر ھەست بە پارىبوون دەكات. (نوال واخرون، ۲۰۱۶: ۷۵).

۴) تىۆرى دەستنيشانکردن و ھاوتاکردن "گوتفريدسون" 'Gottfredson' ، (۱۹۴۷-۲۰۰۶):

ئەم تىۆرە تيشكەدەخاتە سەرگەشەسەندن و بەدواداچوونى كۆتايى بۆ ئامانجە پيشەيەكان، كە تيايدا ئازادىي بە تاك دەبەخشيت بۆ ھە ئبژاردن ئە نيوان ئامانجە بەردەستەكان ئەگەل ئەوھى كە ھيواخوازە بەدەستيبھييت، بۆيە (Gottfredson) پيىوايە كە پرۆسەي پيشكەوتنى پيشەيى چوار قۇناغى گەشەسەندوو بۆ ھەرزەكاران ئەخۆدەگريت، كە ئەوانيش برىتئين ئە:

- قۇناغى گەشەي مەعريفىي.
- قۇناغى بونيائتاني خود.
- قۇناغى دەستنيشانکردن.
- قۇناغى دانان و پارىبوون.

ھەروھە (Gottfredson) جەختيكردووه ئەسەر ئەوھى كە رەنگە پىكھاتە كۆمەلايەتبيەكانى وەكو رەگەز و ئاستى ئابوورىي كارىگەرييان ئەسەر ھە ئبژاردنى پيشە ھەييت، پشتيوانيانبكات بە شيۆەيەكى جياواز بەگويەري جياوازي ژينگە و كۆمەلگەي ناوخويى وەكو: خيزان، كۆمەللى ھاوريان، نموونەي كۆمەلايەتبي بۆ رۆلە پەسەندەكان. (سیدھم، ۲۰۲۰: ۲۶).

تىۆرەكە رەزايبوونى تاكەكان روندەكاتەوھ ئە رىگەي ئەو تايەتمەندىيە ئابوورىي و پەروەردەيى و ئەزموونە كەسيانەي كە ئە پشت پرۆسەي ھە ئبژاردنەوون بۆ پسپۆرىي ئەكادىمىي، چونكە رەنگە ئەمە قوتايىي ناچاربكات

بۆ گۆرۈنى ئامانچە پېشەبېھكەنى بەپپى ئەو نەمەيەي كە پېئويستە بۆ وەرگىرانى ئەو بەشەي كە دەيەويت لىيەوربگىرەيت. (شافو و أخرون، ۲۰۱۷: ۱۹).

ھەرۇھا ئەم تىۋرە چۆنەتتى گونجانى خويندكار لەگەل ئەو ھەرەشە دەرەككەيەكانەي كە رووبەرووياندەيئەوھ رۈندەكاتەوھ، وەكو نەتوانىنى خويندكار بۆ وەرگىرانى ئە پىپۆرىي ئەكادىمىي كە زۆر نارەزوويدەكات، كە ئەمە چۆن كارىگەرىي لەسەر پائەنەرى دەستكەوتى خويندنى ئەكادىمىيان دەكات لەمیانەي رۈنكردنەوھى قۇناغەكانى پىرۆسەي سەرکەوتن و بەدەستەينان وەكو چارەسەرىكى ناوہندىي كە گوزارشت ئە بەشەيكى پىرۆسەي گەشەسەندن دەكات ئە قۇناغەكانى تەمەنىدا (عثمان، ۲۰۰۸: ۴۸).

لەمیانەي خويندەوھ و خستتەرووي ئەو تىۋرانەي سەرەوھ، تويژەر تىۋرى مەعريفىي كۆمەلایەتتى پېشەيى "لینت و اخرون"، بە گونجاوترىن تىۋر دەزانیت بۆ بابەتتى رازىبوون ئە پىپۆرىي خويندن، چونكە (لینت) جەخت ئەوھ دەكاتەوھ كە ھەندىك گۆرانكارىي مەعريفىي كۆمەلایەتتى وەكو چالاكىي خودىي و ئامانچەكان كارىگەرن لەسەر لىكۆلئىنەوھ ئە ژيان ئە چوارچىۋەي تايبەت بە بواری وەكو (خويندن و پېشە) ھەرۇھا لەسەر لىكۆلئىنەوھەكانى ژيان بە شىۋەيەكى گشتىي، كە رۆئىكى بەرچاۋ دەگىرن ئە رازىبوونى خويندكاران ئە ژيانى كۆمەلایەتتى و ئەكادىمىي. ھەرۇھا بە پپى ئەم تىۋرە سى فاكتەر كارىگەرىيان ھەيە لەسەر رازىبوونى ئەكادىمىي و پېشەيى كە برىتتىن ئە:

- پېشكەوتنەكان ئە بەدەيەنەنى ئامانچە خوازواوەكاندا،
- ھەلېزاردن،
- نەمەيش و ناست.

بۆيە تىۋرى كۆمەلایەتتى مەعريفىي جەخت لەسەر رازىبوونى ئەكادىمىي دەكاتەوھ، ھەرۇھا بە شىۋەيەكى ورد و زانستىيانەتر ئە تىۋرەكانى تر بابەتتى رازىبوون ئە پىپۆرىي خويندنى خستوۋتە بەرباس.

۲-۲ توئزینه وهکانی پیشوو:

۲-۲-۱ توئزینه وهکانی تایبەت بە وینەى خود:

- توئزینه وهى (حمد: ۲۰۰۴) : بە ناویشانى "صورة الذات وعلاقتها بالتفاعل الاجتماعي لدى طلبة الجامعة"

ئامانجى ئەم توئزینه وهى دەروستکردنى پێوه ریکە بۆ وینەى خود لە لای خۆیندکارانى زانکۆ، هەروەها پێوانە کردنى وینەى خود و کارلیککردنى کۆمە لایە تیی لە لای خۆیندکارانى زانکۆ، پاشان زانینی جیاوازی بۆ وینەى خود و کارلیککردنى کۆمە لایە تیی لە لای نموونەى توئزینه وهکە بە گۆیرەى گۆراوى رەگەز (کور و کچ)، بە گۆیرەى پەسپۆری (مروفایه تیی و زانستی)، ئە کۆتاییدا ئامانجى توئزینه وهکە زانینی پە یوه ندییه لە نیوان وینەى خود و کارلیککردنى کۆمە لایە تیی لە لای خۆیندکارانى زانکۆ. نموونەى توئزینه وهکە پیکهاتبوو لە (۲۲۰) خۆیندکار لە هەر چوار کۆلیجى زانکۆى بە غداد، ئەمە سەرەرای دەروستکردنى پێوه ریک لە (۳۵۰) خۆیندکارى زانکۆى بە غداد، هەروەها توئزەر پشتی بە پێوه رى التیمی (۱۹۹۳) بە ستوو بۆ پێوانە کردنى کارلیککردنى کۆمە لایە تیی لە لای خۆیندکارانى زانکۆ، توئزینه وهکە پشتی بە میتۆدى وه سفی بە ستوو.

توئزەر پێوانەى دەرونی بە کارهیناوه بۆ شیکردنه وهى ئاماری بۆ پێوه ریکەى بە مەبەستى دارشتتى برکە کان و جیاکاری برکە کان و راستگۆی ناوه رۆک بۆ پێوه ریکەى، بە ئامانجى شیکردنه وه یه کی گونجاو و نۆژیکیانە بۆ پێوه ریکەى، پاشان دەرهینانى راستگۆی پوانه تیی و راستگۆی ناوه رۆک و جیگیری بە ریکەى شیکردنه وهى جیاکاری (التحليل التباين) و هاوکۆلکەى هوایت که گەیشته بە های جیگری (۰،۸۷). هەروەها بە ریکەى دوباره کردنه ی تیسته که گەیشته بە های (۰،۸۵). هەروەها بە ریکەى بە شکردنى نیوهى (التجزئه النصفیه) گەیشته بە های (۰،۷۹). هەروەها توئزەر راستگۆی پوانه تیی و راستگۆی ناوه رۆکی دەرهیناوه بۆ پێوه رى کارلیککردنى کۆمە لایە تیی بە های (۰،۸۳). پاشان بە کارهینانى ئامرازى ئاماری گونجاو وه کو تیستى یه ک نموونه و دوو نموونه سەر به خۆ و هاوکۆلکەى پە یوه ندی و هاوکۆلکەى سپیرمان براون. ئە کۆتاییدا توئزینه وهکە بەم ئەنجامانەى خواره وه گەیشته:

- بونیاتتانی و دروستکردنی پیوهری وینهی خود له لای خویندکارانی زانکوی به غداد.
 - خویندکارانی زانکو ئاستیکی به رزی وینهی خودییان هیه به گویرهی ئاستی به لگه داری (٠,٠٠١).
 - بوونی جیاوازی به لگه داری ئاماری به گویرهی ئاستی به لگه داری (٠,٠٠١) بو وینهی خود به پینی گۆراوی رهگهز (کور وکج) له به رژه وهندی رهگهزی کور.
 - نه بوونی جیاوازی به لگه داری ئاماری به گویرهی ئاستی به لگه داری (٠,٠٥) بو وینهی خود به پینی گۆراوی پسپوری (زانستی و مروقیه تیی).
 - خویندکارانی زانکو ئاستیکی به رزی کارلیککردنی کومه لایه تییان هیه به گویرهی ئاستی به لگه داری (٠,٠٠١).
 - بوونی جیاوازی به لگه داری ئاماری به گویرهی ئاستی به لگه داری (٠,٠٠١) بو کارلیککردنی کومه لایه تیی به پینی گۆراوی رهگهز (کور وکج) له به رژه وهندی رهگهزی کور.
 - نه بوونی جیاوازی به لگه داری ئاماری به گویرهی ئاستی به لگه داری (٠,٠٥) بو کارلیککردنی کومه لایه تیی به پینی گۆراوی پسپوری (زانستی و مروقیه تیی).
 - بوونی په یوه ندیه کی نه رینی به هیز له نیوان وینهی خود و کارلیککردنی کومه لایه تیی له لای خویندکارانی زانکوی به غداد.
- له کوتاییدا تویره ره که چهند پیشیاز و راسپارده یه کی په یوه ست به تویره نه وه که یه وه خستوو ته پروو. (حمد، ٢٠٠٤).

• تویره نه وهی (عرطول: ٢٠٠٦) : به ناویشانی "صورة الذات لدى عينة البرنامج الدولي الدارسين في الجامعات الأردنية".

ئهم تویره نه وه یه ئامانجی ده ستیشانکردنی وینهی خود له لای خویندکارانی فه له ستینی که له زانکوانی ئوردون ده خوینن، پاشان زانینی په یوه ندیی وینهی خود به گۆراوی رهگهز (کور وکج) و گۆراوی ئاستی

خویندنه که بیان. نمونه‌ی توئیژینه وه که پیکهاتووه له (۳۱۹) خویندکاری کور و کچی فه له ستینی که له زانکۆکانی ئوردون ده خوینن له پسیورییه جیاوازه کان له قوناعی یه کهم و چواره مدا، توئیژر پاش به کارهینانی پیوه‌ری (پیرس_ هاریس) بۆ چه مکی خود، پاش به کارهینانی ئامراز ئامارییه کان توئیژینه وه که بهم نه نجامانه‌ی خواره وه گه‌یشت:

- ناستی وینه‌ی خود له لای نمونه‌ی توئیژینه وه که مامناوه‌ندییه.
 - نه بوونی جیاوازی به لگه‌داری ئاماری به گویره‌ی ناستی به لگه‌داری (۰,۰۵) بۆ وینه‌ی خود له لای نمونه‌ی توئیژینه وه که به پیی گۆراوی ره‌گه‌ز (کور و کج).
 - نه بوونی جیاوازی به لگه‌داری ئاماری به گویره‌ی ناستی به لگه‌داری (۰,۰۵) بۆ وینه‌ی خود له لای نمونه‌ی توئیژینه وه که به پیی گۆراوی ناستی خویندن (قوناعی یه کهم و چواره م) له میانه‌ی ته وه ره‌کانی وه‌کو (ره‌فتار، دله‌راوکی، لایه‌نی فسیؤلۆجیی، رازیبوون، به‌خته‌وه‌ری).
 - بوونی جیاوازی به لگه‌داری ئاماری به گویره‌ی ناستی به لگه‌داری (۰,۰۵) بۆ وینه‌ی خود له لای نمونه‌ی توئیژینه وه که به پیی گۆراوی ناستی خویندن (قوناعی یه کهم و چواره م) له میانه‌ی ته وه ره‌کانی وه‌کو (بیرکردنه وه، شوینی زانکۆی) له به‌رژه‌وه‌ندی قوناعی چواره م.
- له کۆتاییدا توئیژره‌که چهند پیشیاز و راسپارده‌یه‌کی په‌یوه‌ست به توئیژینه وه که یه وه خستوه‌ته‌روو. (عرطول: ۲۰۰۶).

• توئیژینه‌وه‌ی (الجوری: ۲۰۰۹): "صورة الذات وعلاقتها بالاضطرابات النفسية"

(الإكتئاب، والقلق من الموت، والأفكار الواسواسية) لدى كبار السن."

نامانجی ئەم توئیژینه‌وه‌یه بریتییه له:

- ناساندنی وینه‌ی خود و شله‌ژانه‌ی ده‌رونییه‌کانی وه‌کو (خه‌مۆکی، دله‌راوکی مردن، بیرکردنه‌وه‌ی واسواسیی) له لای کهسانی به‌ته‌مه‌ن.

▪ زانینی جیاوازیی به ئه گه داری ئاماریی بۆ وینهی خود و شله ژانه دهرونییه کانی وه کو (خه مۆکیی، دله راوکیی مردن، بیروکهی واسواسیی) له لای کسانیی به ته مه ن به گویره ی گوړاوی (ره گه ز، باری کومه لایه تیی، شوینی نیشته جیبوون).

▪ زانینی په یوه ندیی پیکه وه به ستراو له نیوان وینهی خود و شله ژانه دهرونییه کانی وه کو (خه مۆکیی، دله راوکیی مردن، بیروکهی واسواسیی) له لای کسانیی به ته مه ن.

تویژهر بۆ گه یشتن به ئامانجه کانی ئامرازیکی دروستکردوو و به کاریهیناوه بۆ پیوانه ی وینهی خود و شله ژانه دهرونییه کان له لای کسانیی به ته مه ن، دواي نه وه ی تویژهر راستگویی و جیگیری دهرهیناوه و جیبه جییکردوو له سه ر نمونه که به شیوه یه کی هه په مکیی له لای کسانیی به ته مه ن، بۆیه نمونه ی تویژینه وه که پیکهاتوو له (۲۲۵) کس، تویژینه وه که پشتی به میتودی وه سفیی به ستوو، پاشان کۆکردنه وه ی زانیارییه کان و چاره سه رکردنیان له ریگه ی ئامرازه ئامارییه گونجاوه کانه وه، له کۆتاییدا تویژهر به م نه جامانه ی خواره وه گه یشتوو:

▪ کسانیی به سالآچوو به شیوه یه کی گشتیی وینه یه کی نه رینیان به رانه بر به خود هه یه.

▪ کسانیی به سالآچوو به شیوه یه کی گشتیی توشی هه ی نه خوشییه کی دهرونیی نه بوون له بابته ی تویژینه وه که دا.

▪ له رووی ئاماره وه جیاوازیی به رچاو هه یه له وینه ی خوددا به پیی گوړاوی ره گه ز بۆ به رژه وه ندیی کوپ، گوړاوی باری کومه لایه تیی له به رژه وه ندیی خیزانداره کان، شوینی نیشته جیبوون بۆ به رژه وه ندیی دانیشتوانی رۆله که، له رووی ئاماره وه هه ندیک کارلیک هه یه له نیوان گوړاوی جوړ و باری کومه لایه تیی.

▪ له رووی ئاماره وه جیاوازیی به رچاو هه یه له خه مۆکییدا به پیی گوړاوی باری کومه لایه تیی له به رژه وه ندیی خیزانداره کان به شیوه یه کی هاوسه نگ، گوړاوی شوینی نیشته جیبوون له به رژه وه ندیی دانیشتوانی ده ولته ت، له کاتیکدا هه ی جیاوازییه ک نییه له خه مۆکییدا به گویره ی گوړاوی ره گه ز.

▪ له رووی ئاماره وه جیاوازیی به رچاو هه یه له دله راوکیی مردندا به پیی گوړاوی ره گه ز له به رژه وه ندیی مینییه، گوړاوی شوینی نیشته جیبوون له به رژه وه ندیی دانیشتوانی ده ولته ت، بۆیه له رووی ئاماره وه

کارلیککردنیکی گرنگ له نیوان رهگهز و باری کۆمه‌لایه‌تییدا هه‌بوو، له کاتیگدا که هیچ جیاوازییه‌ک نه‌بوو له دئه‌راوکیی مردندا به‌هۆی باری کۆمه‌لایه‌تی به‌سال‌چووانه‌وه.

▪ له‌هۆی ئاماره‌وه جیاوازیی به‌رچاو هه‌یه له‌بیرۆکه‌ی واسواسییدا به‌پیی گۆراوی شوینی نیشته‌جیبوون له‌به‌رژه‌وه‌ندیی دانیشتووان بۆ رۆئی ده‌وته‌ت، له‌کاتیگدا که هیچ جیاوازییه‌ک نه‌بوو له‌بیرۆکه‌ی واسواسییدا به‌هۆی ره‌گه‌ز و باری کۆمه‌لایه‌تی به‌سال‌چووانه‌وه.

▪ په‌یه‌وه‌ندییه‌کی پیچه‌وانه‌ی به‌هیز هه‌یه له‌نیوان وینه‌ی خود و شه‌ژانه‌ی ده‌رونییه‌کانی وه‌کو (خه‌مۆکیی، دئه‌راوکیی مردن، بیرۆکه‌ی واسواسیی).

له‌کۆتاییدا توێژه‌ره‌که چه‌ند پیشنیاز و راسپارده‌یه‌کی په‌یه‌وست به‌توێژینه‌وه‌که‌ی خستوه‌ته‌روو. (الجبوری: ۲۰۰۹).

• **توێژینه‌وه‌ی (کانبی: ۲۰۱۰) به‌ناونیشانی: "صورة الذات وعلاقتها بسلوك المساعدة لدى الطلبة الجامعة".**

ئامانجی ئهم توێژینه‌وه‌یه بریتیه‌ی له‌زانینی:

- ئاستی وینه‌ی خود له‌لای خویندکارانی زانکۆی سه‌لاحه‌دین/هه‌ولێر.
- ئاستی وینه‌ی خود له‌لای خویندکارانی زانکۆی سه‌لاحه‌دین/هه‌ولێر به‌پیی گۆراوه‌کانی وه‌کو (ره‌گه‌ز، پسپۆریی، قۆناغ).
- ئاستی ره‌فتاری هاوکاریکردن له‌لای خویندکارانی زانکۆی سه‌لاحه‌دین/هه‌ولێر.
- ئاستی ره‌فتاری هاوکاریکردن له‌لای خویندکارانی زانکۆی سه‌لاحه‌دین/هه‌ولێر به‌پیی گۆراوه‌کانی وه‌کو (ره‌گه‌ز، پسپۆریی، قۆناغ).
- سروشتی په‌یه‌وه‌ندیی نیوان وینه‌ی خود و ره‌فتاری هاوکاریکردن له‌لای خویندکارانی زانکۆی سه‌لاحه‌دین/هه‌ولێر.

تویژر بۆ هیتانه دی ئامانجه کانی پشتیبه ستووه به پیوه ری (حمد، ۲۰۰۴) بۆ وینه ی خود، به لام بۆ گۆراوی دووم (رهفتاری هاوکاریبکردن) تویژر خوی پیوه ره که ی درووستکردوه به گویره ی ههنگاوه کانی بونیاتنانی پیوه ره دهرونییه کان، تویژینه وه که پشتی به میتۆدی وه سفیی به ستووه.

پاش دنیا بونوه له پیوه ره کان و په سهندکردنیان و ده رهینانی راستگویی و جیگیری بۆ برکه کان و لابردنی برکه ناپه سنده کان، پیوه ره کان جیبه جیکراوه له سه ر (۶۰۰) خویندکار بۆ قوناغه کانی (یه که م هه تا چوارم) بۆ هه ردوو ره گه ز له زانکۆی سه لاهه دین/هه ویتر.

پاشان چاره سه رکردنی زانیاریه کان له ریگه ی ئامرازه ئاماریه کانی وه کو (هاوکۆلکه ی په یوه ندیی (معامل بیرسون)، هاوکیشی سپیرمان براون، تیستی تایی بۆ یه ک نمونه، تیستی تایی بۆ دوو نمونه)، هه روه ها به کارهینانی پرۆگرامی ئاماری بۆ زانسته کۆمه لایه تییه کان (spss) بۆ گه یشتن به ئه نجام.

له کۆتاییدا تویژینه وه که به م ئه نجامانه ی خواره وه گه یشت:

- نه بوونی جیاوازی به لگه داری ئاماری بۆ وینه ی خود له لای خویندکارانی زانکۆی سه لاهه دین به پیی گۆراوی ره گه ز (کور و کج)، به گویره ی ئاستی به لگه داری (۰,۰۵).
- بوونی جیاوازی به رچاوی به لگه داری ئاماری بۆ وینه ی خود له لای خویندکارانی زانکۆی سه لاهه دین به پیی گۆراوی پسپۆری (زانستی و مرؤفایه تی) له به رژه وه ندیی مرؤفایه تی، به گویره ی ئاستی به لگه داری (۰,۰۰۱).
- بوونی جیاوازی به رچاوی به لگه داری ئاماری بۆ وینه ی خود له لای خویندکارانی زانکۆی سه لاهه دین به پیی گۆراوی قوناغی خویندن (یه که م و چوارم) له به رژه وه ندیی چوارم، به گویره ی ئاستی به لگه داری (۰,۰۰۱).
- بوونی جیاوازی به رچاوی به لگه داری ئاماری بۆ رهفتاری هاوکاریبکردن له لای خویندکارانی زانکۆی سه لاهه دین به پیی گۆراوی ره گه ز (کور و کج)، له به رژه وه ندیی کور، به گویره ی ئاستی به لگه داری (۰,۰۰۱).

▪ بوونی جیاوازیی بهرچاوی بهنگهداری ناماریی بو رهفتاری هاوکارییکردن له لای خویندکارانی زانکوی سه لاهه دین به پپی گۆراوی پسپوری (زانستی و مروقییه تیی) له بهرژه وهندیی مروقییه تیی، به گۆیره ی ناستی بهنگهداری (۰,۰۰۱).

▪ بوونی جیاوازیی بهرچاوی بهنگهداری ناماریی بو رهفتاری هاوکارییکردن له لای خویندکارانی زانکوی سه لاهه دین به پپی گۆراوی قونای خویندن (یه کهم و چوارهم) له بهرژه وهندیی چوارهم، به گۆیره ی ناستی بهنگهداری (۰,۰۰۱).

▪ بوونی په یوه ندیه کی پیکه وه به سترای نه رینیی بهنگهداری ناماریی به گۆیره ی ناستی بهنگهداری (۰,۰۰۱) له نیوان وینه ی خود و رهفتاری هاوکارییکردن له لای خویندکارانی زانکوی سه لاهه دین. له کۆتاییدا تویره ره که چهند پیشنیاز و راسپارده یه کی په یوه ست به تویره نه وه که ی خستوه ته روو. (میراوده لی: ۲۰۱۰).

۲-۲-۲ تویره نه وه کانی تایبه ت به ناستی خواست:

• تویره نه وه ی (خیره: ۲۰۱۴) به ناویشانی: "الاتزان الإنفعالی وعلاقته بمستوی الطموح لدی الطالب الجامعی".

نهم تویره نه وه یه نامانجی ده ستیشانکردن و زانیی په یوه ندی نیوان هاوسه نگیی هه ئچوونی و ناستی خواستی خویندکاری زانکویه له زانکوی قاصدی مباح بورقله، پاشان زانی و دیاریکردنی پله ی جیاوازیی گۆراوه کانی تویره نه که به پپی گۆراوی ره گه ز و ناستی خویندنی زانکوی (یه کهم، دووهم (ماسته ر)، سییه م (لیسانس)، به مه به ستی به دیهینانی نامانجه کانی تویره نه وه که، نمونه ی تویره نه وه که پیکه اتوه له (۱۷۳) خویندکار که (۵۹ کور و ۱۱۴ کج)، تویره نه وه که پشتی به میتودی وه سفیی به ستوه.

ههروهه ها بۆ كۆكردنه وهی زانیارییه كان توێژینه وه كه پشتیبه ستووه به پیوه ره كانی: پیوه ری هاوسه نگیی هه ئچوو نیی له دانانی توێژه ر أحلام سمۆر (۲۰۱۲)، ههروهه ها پیوه ری ئاستی خواست له دانانی معوض عبدالعظیم (۲۰۰۵)، بۆیه به مه بهستی دئیابوو نه وه توێژه ر ئه م گریمانانه ی خواره وه ی داناه:

▪ له رووی ئامارییه وه په یوه ندییه کی به رچاو هه یه له نیوان هاوسه نگیی هه ئچوو نیی و ئاستی خواست.

▪ له رووی ئامارییه وه جیاوازییه کی به رچاو هه یه له هاوسه نگیی هه ئچوو نیی له نیوان خویندکاراندا به گویره ی ره گه ز.

▪ له رووی ئامارییه وه جیاوازییه کی به رچاو هه یه له هاوسه نگیی هه ئچوو نیی له نیوان خویندکاراندا به گویره ی ئاستی خویندنی زانکویی.

▪ له رووی ئامارییه وه جیاوازییه کی به رچاو هه یه له ئاستی خواست له نیوان خویندکاراندا به گویره ی ره گه ز.

▪ له رووی ئامارییه وه جیاوازییه کی به رچاو هه یه له ئاستی خواست له نیوان خویندکاراندا به گویره ی ئاستی خویندنی زانکویی.

توێژه ر بۆ گه یشتن به ئه نجام پشتی به پرۆگرامی ئاماریی بۆ زانسته كۆمه لایه تییه كان (spss) به ستووه،

له گه ل ئامرازه ئامارییه كانی وه كو (هاوكۆلكه ی په یوه ندی) (معامل بیرسون)، تیستی تایی بۆ یه ك نمونه، تیستی تایی بۆ دوو نمونه، ههروهه ها شیکردنه وه ی جیاوازییه كان.

بۆیه توێژینه وه كه به م ئه نجامانه ی خواره وه گه یشت:

▪ په سه ندردنی گریمانیه یه كه م به وه ی كه په یوه ندییه کی به رچاو هه یه له نیوان هاوسه نگیی هه ئچوو نیی و ئاستی خواست.

▪ ره تکرده وه ی گریمانیه ی دووم به وه ی كه له رووی ئامارییه وه جیاوازییه کی به رچاو هه یه له هاوسه نگیی هه ئچوو نیی له نیوان خویندکاراندا به گویره ی ره گه ز، به ئكو په سه ندردنی ئه و گریمانیه صفرییه ی كه وا ده ریده خات كه هه یج جیاوازییه کی به رچاو نییه له رووی ئامارییه وه بۆ هاوسه نگیی هه ئچوو نیی له نیوان خویندکاراندا به گویره ی ره گه ز.

▪ رەتکردنەووی گریمانەى سێبەم بەووی کە ئە رووی ئاماریبەووە جیاوازیبەکی بەرچاو ھەبە ئە ھاوسەنگی ھەتچووونی ئە نیوان خویندکاراندا بەگۆیرەى ئاستی خویندنی زانکۆی (بەکەم، دووم (ماستەر)، سێبەم (لیسانس)، بەتکو پەسەندکردنی ئەو گریمانە صفریبەى کەوا دەریدەخات کە ھێج جیاوازیبەکی بەرچاو نیبە ئە رووی ئاماریبەووە بۆ ئاستی خواست ئە نیوان خویندکاراندا بەگۆیرەى ئاستی خویندنی زانکۆی (بەکەم، دووم (ماستەر)، سێبەم (لیسانس).

▪ رەتکردنەووی گریمانەى چوارەم بەووی کە ئە رووی ئاماریبەووە جیاوازیبەکی بەرچاو ھەبە ئە ئاستی خواست ئەلای خویندکاران بەگۆیرەى رەگەز، بەتکو پەسەندکردنی ئەو گریمانە صفریبەى کەوا دەریدەخات کە ھێج جیاوازیبەکی بەرچاو نیبە ئە رووی ئاماریبەووە بۆ ئاستی خواست ئە نیوان خویندکاراندا بەگۆیرەى جیاوازی رەگەز.

ئە کۆتاییدا توێژەرەکە چەند پێشنیاز و پاسپاردەبەکی پەبووەست بە توێژینەووەکەى خستوووەتەرەو. (خیرە: ۲۰۱۴).

• توێژینەووی (بن کریمە: ۲۰۱۴) بە ناویشانی: "علاقة تقدير الذات بمستوى الطموح والتحصيل

الدراسي لدى الطلبة المعيدین في شهادة البكالوريا"

ئامانجی ئەم توێژینەوویە دۆزینەووی پەبووەندیبە ئە نیوان نرخاندنی خود و ئاستی خواست و دەستکەوتی خویندن ئەلای خویندکارە توێژەرەکان بۆ پرونامەى بەکالۆریۆس، ئەم توێژینەوویە جیاوازیبەکانی خستوووەتەرەو ئەسەر پەبووەندیبەکە بەپێی گۆراوی رەگەز، پەسپۆری، بۆ چەند جارێک دووبارە.

توێژینەووەکە پەستی بە میتۆدی وەسفیبە بەستوووە، توێژەر پەستی بە پەبووری (لکوبەر سمیث) بەستوووە بۆ گۆراوی نرخاندنی خود، ھەرەھا بە سوودەرگرتن ئە توێژینەووەکانی پەشو پەبووری ئاستی خواستی ئامادەکردوو.

پاشان دەرهینانی راستگۆیی و جیگری بۆ پەبووەرەکانی، نمونەى توێژینەووەکە پەکەتوووە ئە (۲۲۷) خویندکاری کور و کج توێژەری ھەنگری پرونامەى بەکالۆریۆس.

تویژره بۆ گه‌یشتن به ئه‌نجام پشته به پرۆگرامی ئاماری بۆ زانسته کۆمه‌لایه‌تییه‌کان (SPSS) به‌ستوه، نه‌گه‌ن ئامرازه ئامارییه‌کانی وه‌کو (هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندیی (معامل بیرسون) بۆ دۆزینه‌وه‌ی په‌یوه‌ندیی له‌ نیوان گۆراوه‌کان، هاوکۆلکه‌ی جیاوازیی (فیشر)، له‌ کۆتاییدا به‌م ئه‌نجامانه‌ی خواره‌وه‌ گه‌یشت:

❖ په‌یوه‌ندیی به‌رچاو هه‌یه به‌گۆیره‌ی به‌نگه‌داری ئاماریی له‌ نیوان نرخاندنی خود و ئاستی خواست له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

▪ جیاوازیی نییه له‌ په‌یوه‌ندیی نرخاندنی خود به‌ ئاستی خواست به‌گۆیره‌ی ره‌گه‌ز (کور و کچ) له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

▪ جیاوازیی هه‌یه له‌ په‌یوه‌ندیی نرخاندنی خود به‌ ئاستی خواست به‌گۆیره‌ی پسپۆریی (زانستی و وێژه‌یی) له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

▪ جیاوازیی نییه له‌ په‌یوه‌ندیی نرخاندنی خود به‌ ئاستی خواست به‌گۆیره‌ی جیاوازیی چهند جار دۆباره‌کردنه‌وه (جاریک، زیاتر له‌ جاریک) له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

❖ په‌یوه‌ندیی به‌رچاو هه‌یه به‌گۆیره‌ی به‌نگه‌داری ئاماریی له‌ نیوان نرخاندنی خود و ده‌ستکه‌وتی خۆیندن له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

▪ جیاوازیی هه‌یه له‌ په‌یوه‌ندیی نرخاندنی خود به‌ ده‌ستکه‌وتی خۆیندن به‌گۆیره‌ی ره‌گه‌ز (کور و کچ) له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

▪ جیاوازیی هه‌یه له‌ په‌یوه‌ندیی نرخاندنی خود به‌ ده‌ستکه‌وتی خۆیندن به‌گۆیره‌ی پسپۆریی (زانستی و وێژه‌یی) له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

▪ جیاوازیی نییه له‌ په‌یوه‌ندیی نرخاندنی خود به‌ ده‌ستکه‌وتی خۆیندن به‌گۆیره‌ی جیاوازیی چهند جار دۆباره‌کردنه‌وه (جاریک، زیاتر له‌ جاریک) له‌لای خۆیندکاره‌ تویژره‌کانی هه‌نگری برۆنامه‌ی به‌کالۆریۆس.

❖ په یوه نډیې بهرچاوه هییه به گویره ی به لگه داری ناماریی له نیوان دهستکه وتی خویندن و ناستی خواست له لای خویندکاره تویره ره کانی هه لگری پروانامه ی به کالوریوس.

▪ جیاوازی نییه له په یوه نډیې دهستکه وتی خویندن به ناستی خواسته وه به گویره ی ره گه ز (کور و کچ) له لای خویندکاره تویره ره کانی هه لگری پروانامه ی به کالوریوس.

▪ جیاوازی هییه له په یوه نډیې دهستکه وتی خویندن به ناستی خواسته وه به گویره ی سپوړی (زانستی و ویره یی) له لای خویندکاره تویره ره کانی هه لگری پروانامه ی به کالوریوس.

▪ جیاوازی نییه له په یوه نډیې دهستکه وتی خویندن به ناستی خواسته وه به گویره ی جیاوازی چهند جار دوباره کردنه وه (جاریک، زیاتر له جاریک) له لای خویندکاره تویره ره کانی هه لگری پروانامه ی به کالوریوس.

له کۆتاییدا تویره ره که چهند پیشنیاز و راسپارده یه کی په یوه ست به تویره نه وه که ی خستوه ته پروو. (بن کریمه: ۲۰۱۴).

• تویره نه وه ی (محمد: ۲۰۱۶) به ناویشانی: "مستوی الطموح وعلاقتة بالتحصيل الدراسي لدى طلاب المرحلة الثانوية بمحيلة بحري".

نامانجی هم تویره نه وه یه زانینی په یوه نډیې له نیوان ناستی خواست و دهستکه وتی خویندن له لای خویندکارانی پولى سی ناوه نډیې له شاری به حری، که تیایدا تویره میتودی وه سفی به کاره یناوه بو نه نجامدانی تویره نه وه که ی، نمونه ی تویره نه وه که ی بریتیبیه له (۲۱۶) خویندکار له هه ردوو ره گه ز، (۱۰۸) خویندکاری کور و (۱۰۸) خویندکاری کچ، هه لبراردنی نمونه که به ریگه ی هه ره مه کی، تویره پیوه ری ناستی خواستی (امال عبدالسمیع باقه، ۲۰۰۴) ی به کاره یناوه بو کۆکردنه وه ی زانیاریی له تاکه کانی نمونه که بو سالی خویندنی (۲۰۱۵_۲۰۱۶)، چاره سه رکردنی داتا کانی تویره نه وه که له ریگه ی به کاره ی نانی پرۆگرامی ناماریی بو زانسته

كۆمەلەيە تىيەكان بە رېگەي تىستى (ت) بۇ جىاوازىي يەك نەمۇنە و دوو نەمۇنە، ھاوكىشەي پەيۋەندىي پىرسۇن، ھاوكىشەي پەيۋەندىي (الفا كرونباخ)، تىستى شىكردنەۋەي جىاوازىي (نۇقا).

نەنجامەكانى توپزىنەۋەكە نەۋەي خستەروو كە ئاستى خواست نەلەي خويندكارانى پۇلى سىي ناۋەندىي نە شارى بەحرى كەمە، ھىچ پەيۋەندىيەكى بەرچاۋ نە نيوان ئاستى خواست و دەستكەۋتى خويندن نەلەي خويندكارانى پۇلى سىي ناۋەندىي نە شارى بەحرى نىيە، ھىچ جىاوازىيەكى ئامارىي نىيە نە ئاستى خواست نەلەي خويندكارانى پۇلى سىي ناۋەندىي نە شارى بەحرى بۇ ھەردوو رەگەزى كور و كچ، بەلكو جىاوازىي ئامارىي ھەيە نەلەي خويندكارانى پۇلى سىي ناۋەندىي نە شارى بەحرى بۇ ھەردوو رەگەزى كور و كچ نە نەمەي دەستكەۋتى خويندن بۇ گۆيرەي گۆراۋى جۆر، ھىچ جىاوازىيەكى ئامارىي نىيە نە ئاستى خواست نەلەي خويندكارانى پۇلى سىي ناۋەندىي نە شارى بەحرى بەگۆيرەي گۆراۋى پسپورىي (زانستىي، وپزەيي).

• توپزىنەۋەي (أمين: ۲۰۱۷) بەناونىشانى: "مستوى الطموح وعلاقتة بالرضا عن التخصص لدى طلبة الجامعة".

ئامانجى نەم توپزىنەۋەيە دۆزىنەۋەي پەيۋەندىيە نە نيوان ئاستى خواست و پارىبوون نە پسپورىي خويندن نەلەي خويندكارانى زانكو، ھەروەھا زانىنى ھەندىك جىاوازىي نە نيوان تاكەكانى نەمۇنەكە بەگۆيرەي گۆراۋەكانى (ئاستى خواست و پارىبوون نە پسپورىي خويندن)، نەمەيش بە دىارىكردنى جۆرى رەگەز (نير، م) يان جۆرى پسپورىي (زانستىي، وپزەيي)، نەنجامدانى توپزىنەۋەكە نە رېگەي مېتۇدى ۋەسفىي خراۋەتەروو، نەمۇنەي توپزىنەۋەكە (۸۹) خويندكار بوو نە ھەردوو رەگەز و نە ھەردوو پسپورىي زانستىي و وپزەيي بۇ سالى خويندننى (۲۰۱۶_۲۰۱۷) نە كۆلپىجى زانست و تەكنەلۇجىيا، كۆلپىجى زمان بەشى عەرەبىي، چارەسەركردنى داتاكانى توپزىنەۋەكە نە رېگەي بەكارھىنانى پروگرامى ئامارىي (Spss) جىبەجىكردنى نە رېگەي ئامرازە ئامارىيەكانى ۋەكو: ھاوكىشەي پەيۋەندىي پىرسۇن، تىستى (ت) بۇ جىاوازىي، ناۋەندىي ژمپەريي، لادانى پىۋەريي، نەنجامەكانى

تویژینه وه که نه وهی خسته روو که جیاوازی ناماری له نیوان قوتاییاندا نییه له رازیبوون له پسیوری خویندن و ناستی خواست به پیی رهگهز و پسیوری.

۲-۲-۳ تویژینه وه کانی تایبته به رازیبوون له پسیوری خویندن:

• تویژینه وهی (میسه و اخرون: ۲۰۱۴) به ناویشانی: " الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقتة بمستوى الطموح لدى الطالب الجامعي".

نامانجی نه تویژینه وهیه زانیی په یوه ندییه له نیوان رازیبوون له پسیوری خویندن و ناستی خواست له لای خویندکارانی قوناعی یه که می زانکو، نه تویژینه وهیه دوو گریمانهی گشتیی داناوه که بهم شیوهیه بوون: گریمانهی یه که م: نه وه ده خاته روو که هیچ په یوه ندییه کی به لگه داری ناماری نییه له نیوان رازیبوون له پسیوری خویندن و ناستی خواست له لای نموونهی تویژینه وه که. گریمانهی دووم: نه وه ده خاته روو که هیچ جیاوازییه کی به لگه داری ناماری نییه له نیوان رازیبوون له پسیوری خویندن و ناستی خواست به پیی گوډاوی رهگهزی و پسیوری بویه نه ژیر نه م گریمانهی دا چوار گریمانهی لوه کی تر دانراون. نموونهی تویژینه وه که ی بریتیبوووه له (۸۹) خویندکار له ههردوو رهگهز له سالی یه که می خویندنیان له ههردوو پسیوری ویزهیی و زانستیی بو سالی خویندنی (۲۰۱۳_۲۰۱۴)، به کارهینانی نامرازه کان بو کوکردنه وهی داتا و زانیارییه کان: به پیی پنهوری رازیبوون له پسیوری خویندن، پنهوری ناستی خواست، نه نجامدانی تویژینه وه که له ریگهی میتودی وه سفیی (په یوه ندی، جیاوازی) هوه به کارهینانی نامرازه نامارییه کانی وه کو: (تیستی (ت) بو جیاوازی، هاوکیشهی په یوه ندی پیرسون، ناوهنده ژمیهریی، لادانی پیوهری) بو دهرخستنی نه م نه نجامانه: په یوه ندی به لگه داری ناماری هیه له نیوان رازیبوون له پسیوری خویندن و ناستی خواست له لای نموونهی تویژینه وه که، جیاوازی به لگه داری ناماری نییه له نیوان کور و کج بو رازیبوون له پسیوری خویندن و ناستی خواست.

• تويزينه وهى (نسيمة: ٢٠١٤) به ناو نيشانى: " الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقتة بالدافعية

للإنجاز ومستوى الطموح لدى الطلبة الجامعين"

نامانجى نهم تويزينه وهيه دهستيشانكردى په يوه ندييه له نيوان رازيبوون له پسيپوري خونندن و پالنهري دهستكوت و ناستى خواست له لاي خونديكارانى زانكو، هه روهها به راوردكردى خونديكاران له نيوان له سيستمى سهردهم و سيستمى كلاسيك، تويزينه كه نهم نامانجانهي خواره وهى هه بووه:

- دياريكردنى ناستى رازيبوونى خونديكار له پسيپوريه كه ي به پيى سيستمى كلاسيك.
- دوزينه وهى په يوه نديي له نيوان پالنهري دهستكوت و رازيبوون له پسيپوري خونندن له لاي خونديكارانى زانكو.
- دوزينه وهى په يوه نديي له نيوان ناستى خواست و رازيبوون له پسيپوري خونندن له لاي خونديكارانى زانكو.
- دوزينه وهى جياوازي له رازيبوون له پسيپوري خونندن له نيوان خونديكاران له سيستمى سهردهم و سيستمى كلاسيك.
- دوزينه وهى جياوازي له پالنهري دهستكوت له نيوان خونديكاران له سيستمى سهردهم و سيستمى كلاسيك به پيى گوراوى پسيپوري.
- دوزينه وهى جياوازي له ناستى خواست له نيوان خونديكاران له سيستمى سهردهم و سيستمى كلاسيك به پيى گوراوى پسيپوري.

بو تاقيكردنه وه و سه لماندى گريمانه كانى تويزينه وه كه، تويزه ره كه تويزينه وه كه ي له سهر (٢٢٤) خونديكار نه نجامدا كه تيايدا نمونه كانى به شيويه كي نه نقه ست هه لبراردووه، نهو نامازانه ي كه به كارها تون بو كوكردنه وهى زانياريه كان برتيبين له: راپرسى رازيبوون له پسيپوري خونندن له ناماده كردنى له لايه ن تويزه ره كه وه، بو پيوهرى پالنهري دهستكوت پشتى به پيوهرى (فاروق عبدالفتاح موسى) به ستووه، هه روهها بو

پېوهرى ئاستى خواست پىشتى به پېوهرى (كاميليا عبدالفتاح) به ستووه. نه جامدانى تويزينه وهكه له ريگه ي ميتودى وهسفيى – شيكاربييه وه نه جامداوه. له كوتاييدا تويزينه وهكه بهم نه جامانه ي خواره وه گه يشت:

- ريزه ي سهديى مامناوهنده بو رازيبوون له پسپوريى خويندن له لاي خويندكارانى زانكو.
- هيچ جياوازيه كي بهرچاو نيبه به گويزه ي ئاستى به لگه دارى نامارى بو رازيبوون له پسپوريى خويندن له نيوان خويندكاران له سيستمى سهردهم و سيستمى كلاسيك.
- بوونى په يوهنديه كي پيگه وه به ستراو له نيوان رازيبوون له پسپوريى خويندن و پائنه رى ده ستهوت له لاي خويندكارانى زانكو.
- بوونى په يوهنديه كي پيگه وه به ستراو له نيوان پائنه رى ده ستهوت و ئاستى خواست له لاي خويندكارانى زانكو.

• تويزينه وه ي (حني: ٢٠١٥) به ناويزشاني: "جوده الحياه وعلاقتة بالرضا عن التخصص الدراسي

لدى الطائب الجامعي"

نامانجى نه م تويزينه وه يه زانينى سروشتى په يوهنديه له نيوان كواليتيى ژيان و رازيبوون له پسپوريى خويندن له لاي خويندكارانى زانكو، خستنه پروو و ناساندنى نهو په يوهنديه ده رياره ي كواليتيى ژيان و رازيبوون له پسپوريى خويندن به پيى ره گه ز و جوړى پسپوريى، تويزينه وهكه نه جامدراوه له سه ر (١٠٠) خويندكار له زانكو ي (حمة لخصر بالوادى) بو سالى خويندن ي (٢٠١٥)، تويزينه وهكه پىشتى به ميتودى وهسفيى به ستووه، به كارهيئان ي نامرازه ناماريه كانى وهكو: (تيسى ت) بو جياوازيى، شيكردنه وه ي جياوازيى، لادانى پېوهريى، بو ده رختنى نه م نه جامانه: هيچ په يوهنديه كي به لگه دارى نامارى نيبه له نيوان كواليتيى ژيان و رازيبوون له پسپوريى خويندن له لاي خويندكارانى زانكو، جياوازيى به لگه دارى نامارى نيبه له نيوان كور و كج بو كواليتيى ژيان به پيى جياوازيى پسپوريى زانكو ي.

• توئیژینه‌وهی (سیده‌هم: ۲۰۲۰) به ناویشانی: " الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقته بدافعية

للإنجاز لدى عينة من طلبة السنة الأولى ليسانس بجامعة أدرار"

نامانجی ئەم توئیژینه‌وهیه زانینی سروشتی په‌یوه‌ندییه له نیوان رازیبوون له پ‌سپۆریی خویندن و پائنه‌ری ده‌ستکه‌وت له لای خویندکارانی زانکۆ قوناعی یه‌که‌م له زانکۆی أحمد درایه‌ آدرار، نمونه‌ی توئیژینه‌وه‌که بیکهاتووه له (۱۵۰) خویندکار له به‌ش‌ه‌کانی زانسته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان و زانسته‌ ئیسلامیه‌کان و به‌شی بیرکاری و راگه‌یاندن، هه‌روه‌ها دیاریکردنی رینگه‌ی به‌مه‌به‌ست بۆ هه‌لبژاردنی گۆراوه‌کان به‌پێی پ‌سپۆریی پاش دیاریکردنی کیشه‌که، توئیژینه‌وه‌که پشتی به‌ میتۆدی وه‌سفیی - شیکاریی به‌ستووه، پاش جینه‌جیکردنی پ‌یوه‌ره‌کان و چاره‌سه‌رکردنی داتا و زانیارییه‌کان به‌پێی پرۆگرامی ناماریی بۆ زانسته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان (SPSS) توئیژینه‌وه‌که به‌م ئەنجامانه‌ی خواره‌وه‌ گه‌یشت:

▪ بوونی په‌یوه‌ندییه‌کی بیکه‌وه‌به‌ستراوی به‌رچاو له نیوان رازیبوون له پ‌سپۆریی خویندن و پائنه‌ری ده‌ستکه‌وت له لای خویندکارانی زانکۆ سالی یه‌که‌م له به‌ش‌ه‌کانی (زانسته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان و زانسته‌ ئیسلامیه‌کان و به‌شی بیرکاری و راگه‌یاندن).

▪ بوونی جیاوازییه‌کی به‌رچاوی به‌نگه‌داری ناماریی له ناستی رازیبوون له پ‌سپۆریی خویندن له لای تاکه‌کانی نمونه‌که به‌پێی جیاوازیی له پ‌سپۆرییه‌کانی وه‌کو (زانسته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان و زانسته‌ ئیسلامیه‌کان و به‌شی بیرکاری و راگه‌یاندن).

٢-٥- شیکاری بهراوردکردنی توئزینهوهکانی پيشوو:

له بهر رۆشنایی ئهو توئزینهوانه‌ی که پيشتر خراونه‌ته‌روو، توئزهر ئهم خالانه‌ی تيبينيبکر دووه:

١. سه‌بارهت به شونیی ئه‌نجامدانی توئزینه‌وه: هه‌ریه‌که له توئزینه‌وه‌کانی، (خیره، ٢٠١٤) و (نسیمة، ٢٠١٤) و (بن کریمه: ٢٠١٤) و (میسسه‌ و‌أخرون، ٢٠١٤) و (حنی، ٢٠١٥) و (أمین، ٢٠١٧) و (سیدهم، ٢٠٢٠) له جه‌زائر، (محمد، ٢٠١٦) له سوڊان، (عرطول، ٢٠٠٦) له ئه‌رده‌ن، (حمد، ٢٠٠٤) و (الجبوری، ٢٠٠٩) له عیراق ئه‌نجامدراون، به‌لام توئزینه‌وه‌که‌ی (میراوده‌لی، ٢٠١٠) له هه‌ریمی کوردستان له زانکۆی سه‌لاحه‌دین_هه‌ولێر ئه‌نجامدراوه، به‌لام توئزینه‌وه‌ی به‌رده‌ست زانکۆکانی هه‌ریمی کوردستانی کردووه‌ته‌ شونیی ئه‌نجامدانی توئزینه‌وه‌که‌ی به‌ تایبەت ئهو زانکۆیانه‌ی که به‌شی باخچه‌ی مندالانیان تیدایه‌ وه‌کو زانکۆکانی (سه‌لاحه‌دین_هه‌ولێر و سلیمانی و گه‌رمیان و راپه‌رین و هه‌له‌جه‌).

٢. ئامانجی توئزینه‌وه: ئامانجی توئزینه‌وه‌کان جیاوازی له نیوانیاندا هه‌بوو، به‌ جوړیک سه‌رجه‌میان ئامانجیان دۆزینه‌وه‌ی په‌یوه‌ندیی بوو له‌نیوان دوو گۆراو یان زیاتر، جگه‌ له توئزینه‌وه‌که‌ی (عرطول، ٢٠٠٦) که ئامانجی ده‌ستتیشانکردنی وینه‌ی خود بوو له‌لای خویندکارانی فه‌له‌ستینی که له زانکۆکانی ئوردون ده‌خوینن، هه‌روه‌ها له ناویشیاندا بوو که ئامانجی دروستکردنی پینوه‌ریک بوو بۆ وینه‌ی خود له‌لای خویندکارانی زانکۆ وه‌کو توئزینه‌وه‌که‌ی (حمد، ٢٠٠٤)، توئزینه‌وه‌ش هه‌بوو که ئامانجه‌که‌ی ته‌نها به‌راوردکردنی خویندکاران بوو له نیوان سیسته‌می سه‌رده‌م و سیسته‌می کلاسیک وه‌کو توئزینه‌وه‌که‌ی (نسیمة، ٢٠١٤)، هه‌رچی ئهم توئزینه‌وه‌یه‌ی به‌رده‌سته، هاوشیوه‌ی چوار توئزینه‌وه‌که‌ی سه‌ره‌تا که ئاماژه‌ی بۆ کراوه ئامانجی دۆزینه‌وه‌ی په‌یوه‌ندییه‌ له نیوان گۆراوه‌کاندا، به‌لام له‌وه‌دا جیاوازه‌ که له رینگه‌ی وه‌رگرتنی گۆراوی (قوناعی خویندن)، هه‌روه‌ها خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له زانکۆکانی هه‌ریمی کوردستان توئزینه‌وه‌که‌ ئه‌نجامدراوه.

۳. میتۆدی توئیزینه‌وه: سه‌رحه‌م توئیزینه‌وه‌کان میتۆدی وه‌سفیی (المنهج الوصفي) یان په‌یره‌وکردوو، هه‌ر وه‌کو ئه‌م توئیزینه‌وه‌یه‌ی ئیستا که هه‌مان میتۆدی په‌یره‌وکردوو له‌به‌رئه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ سروشتی ئامانجه‌کانیدا هاوڕیک و گونجاوه.

۴. له‌ رووی قه‌باره‌ی کۆمه‌لگه‌ی توئیزینه‌وه: توئیزینه‌وه‌کانی پیشوو نمونه‌ی جیاوازیان وه‌رگرتوو، (۳۲۰) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (حمد، ۲۰۰۴)، (۳۱۹) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (عرتول، ۲۰۰۶)، (۲۲۵) که‌س توئیزینه‌وه‌ی (الجوری، ۲۰۰۹)، (۶۰۰) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (حمد، ۲۰۱۰)، (۱۷۳) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (خیره، ۲۰۱۴)، (۲۲۷) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (بن کریمه، ۲۰۱۴)، (۲۱۶) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (محمد، ۲۰۱۶)، (۸۹) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (أمین، ۲۰۱۷)، (۸۹) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (میسسه و اخرون: ۲۰۱۴)، (۲۲۴) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (نسیمه، ۲۰۱۴)، (۱۰۰) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (حنی: ۲۰۱۵)، (۱۵۰) خویندکار توئیزینه‌وه‌ی (سیده‌م: ۲۰۲۰)، به‌لام ئه‌م توئیزینه‌وه‌یه‌ سه‌رحه‌م کۆمه‌لگه‌ی توئیزینه‌وه‌که‌ی (۶۱۰) خویندکاری به‌شی باخچه‌ی منداڵان له‌ زانکۆکانی هه‌ریه‌ی کوردستان له‌خۆده‌گرتت.

۵. له‌ رووی ئامرازی کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری: توئیزینه‌وه‌کانی پیشوو ئامرازی راپرسییان به‌کاره‌یناوه، ئه‌م توئیزینه‌وه‌یه‌ی ئیستایش هه‌مان ئامرازی به‌کاره‌یناوه به‌مه‌به‌ستی کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری ده‌باره‌ی نمونه‌ی توئیزینه‌وه‌که‌.

۶-۲-۲ سوودبیین له توئزینه وهکانی پیشوو

توئزر له چند پروویه که وه توانیویه تی سوود له توئزینه وهکانی پیشوو تر وه بگریت وه کو:

۱. هه سئکردن به هه بسوونی کیشه ی توئزینه وه که و راده ی گرتگییه که ی به مه به سستی کردنی به توئزینه وه که ی زانستی.
۲. توئزینه وهکانی پیشوو چوارچیویه که گشتی بو نه م توئزینه وه که ی پیکده هینن، چونکه له باب ته کاندای سوودی زوریان لیوه رگیراوه به تایبته له چوارچیویه تیورییدا.
۳. بو زیاتر باب ته بیبوونی توئزینه وه که و شونپیه هه لگرتی توئزینه وهکانی پیشوو سوودیان لیوه رگیراوه.
۴. سوود وه رگرتن له زانیارییه ریککارییه کان ی توئزینه وهکانی پیشوو، هه روه ها چۆنیه تی ره آقه کردنی داتا و زانیارییه کان و هاوکیشه کان ی نامارکردن.
۵. هه ر وه کو له ناماده کردنی نامرازه کان ی توئزینه وه که و چۆنیه تی ده رهینانی راستی و جیگیری نامرازه کاندای سوودیوه رگرتوه.

بەشى سىيەم: رېككارىي تويژىنەوەكە

هەنگاوهكانى جىبە جىكردنى تويژىنەوەكە

۱-۳ مېتۆدى تويژىنەوەكە:

۲-۳ كۆمەنگەى تويژىنەوەكە:

۳-۳ نمونەى تويژىنەوەكە:

۴-۳ نامرازەكانى تويژىنەوەكە:

۱-۴-۳ فۆرمى پىوهرى دەروونى بۆ وىنەى خود:

۲-۴-۳ فۆرمى پىوهرى دەروونى بۆ ئاستى خواست:

۳-۴-۳ فۆرمى پىوهرى دەروونى بۆ پارازىبون لە پىپۆرىي خویندن:

۵-۳ ئەنجامدانى تويژىنەوەكە بەشىوہى كۆتايى:

۶-۳ نامرازە نامارىيەكان:

به شی سیه م: ریککاری توئینه وه که

ههنگاه کانی جیهه جیکردنی توئینه وه که:

۱-۳ میتۆدی توئینه وه که:

توئهر بۆ هینانه دیی ئامانه کانی له جیهه جیکردنی ههنگاه زانستییه کانییدا، میتۆدی (وهسفی)، به کارهیناوه. ئاشکرایه که میتۆدی وهسفی ئهو دیاردهیه دهخوئیتته وه که له واقیعدا هیه به وهسفکردنیک ورد و ناساندنی چۆنیه تیی دیارده که و رۆنکردنه وهی تاییه تمه ندیه کانی، ههروهها چه ندیتیی له میانه ی وهسفی ژماره یی، که بری دیارده که و قه باره که ی پیشانده دات، له گه ل ئاستی په یوه ستبوونی به دیارده کانی تره وه. (محمد، ۲۰۱۲: ۸۹). وهکو ئاشکرایه که میتۆدی (وهسفی) بۆ دۆزینه وه و خسته رووی په یوه ندیی نیوان گۆراوه کان به کاردیت، به جۆریک باشترین میتۆده که به شیوه یه کی ورد و زانستییه ئه وه په یوه ندیه ده خاته روو، له گه ل دیاریکردنی ئاستی په یوه ستبوونی به دیارده کانی تره وه، بۆیه توئینه وه که پشتی به میتۆدی وهسفی به ستووه، چونکه ئه م میتۆده له گه ل ناویشان و ناوه رۆکی توئینه وه که دا گونجاوه.

۲-۳ کۆمه لگه ی توئینه وه که:

کۆمه لگه ی توئینه وه بریتیه له کۆی ئه وه یه که و ره گه زانه ی دیارده یه ک، که توئهر له باره یه وه توئینه وه نه نجامده دات، ده گونجیت ئه وه یه که و ره گه زانه تاک، خیزان، قوتابخانه، کارگه، یان دامه زراوه بیت. (البطش وأخرون، ۲۰۰۷: ۹۷). کۆمه لگه ی ئه م توئینه وه یه یه ییش پیکدیت له سه رجه م خوئندکارانی به شی باخچه ی مندالان له زانکۆ حکومیه کانی ههریمی کوردستان، که ژماره یان بریتیه له (۱۱۹۴) خوئندکار، به گۆیره ی ئه وه داتیانه ی که توئهر دهستی که وتووه له به شه کانی باخچه ی مندالان له زانکۆ حکومیه کانی ههریمی کوردستان (سلیمانی، سه لاحه ددین- هه ولیر، گه رمیان، پاپه رین، هه له بجه). وهکو له خشته ی ژماره (۲) دا خراوه ته روو.

خشتهی ژماره (۲)

دابەشبوونی کۆمەنگەهێ تۆیژینهوهکه به پێی خوێندکارانی بەشی باخچهی منداڵان له زانکۆکانی هەرێمی کوردستان

ژماره ی خوێندکار	بهش	ناوی زانکۆ
۲۴۴	باخچهی منداڵان	سلیمانی
۲۷۴	باخچهی منداڵان	سه لاجه ددین
۲۲۴	باخچهی منداڵان	گه رمیان
۲۸۵	باخچهی منداڵان	را په رین
۱۶۷	باخچهی منداڵان	هه له بجه
۱۱۹۴	کۆی گشتیی	

۳-۳ نمونهی تۆیژینهوهکه:

بریتییبه له به شیک له و کۆمهنگهیهی که خه سه تیکه هاوبهشی تیدایه و نوینه رایه تی کۆمهنگه که ی دهکات. (بۆکانی، ۲۰۱۶: ۱۲۶). نمونهی ئەم تۆیژینهوهیهی که به شیوهی گشتگیری سنوردار هه ئبژێردراوه، واته سه رجهم خوێندکارانی قوناعی یه کهم و سینه م له بهشی باخچهی منداڵان وه رگیراوه، که ژماره یان بریتییبه له (۶۱۰) خوێندکار له زانکۆ حکومییهکانی هەرێمی کوردستان (سلیمانی، سه لاجه ددین_هه ولیر، گه رمیان، را په رین، هه له بجه). وهکو له خشتهی ژماره (۳) دا خراوه ته روو.

خشتهی ژماره (۳)

دابەشبوونی نمونهی تۆیژینهوهکه به پێی قوناعهکانی خوێندن

پێژهی سه دی	ژماره	قوناعی خوێندن	ناوی زانکۆ
٪۱۰.۶۵	۶۵	یه کهم	سلیمانی
٪۹.۸۴	۶۰	سینه م	
٪۱۱.۳۱	۶۹	یه کهم	سه لاجه ددین
٪۸۲.۱۰	۶۶	سینه م	
٪۱۱.۶۴	۷۱	یه کهم	گه رمیان
٪۹.۵۱	۵۸	سینه م	

بهم شیوهیه توئزهر به شیوهیهکی سهرهتایی، ههر (۴۷) برگهکهی له فۆرمیکهی راپرسییدا وهرگرت. (پاشکۆی ژماره ۴).

پاشان توئزهر ریککارهکانی ئامادهکردنی پیوههرهکهی به نه نجامه یاندا، وهکو راستگویی و جیگیریی بهم شیوهیهکی خوارهوه:

۳-۴-۱- راستگویی روالهت (Face Validity):

راستگویی یه کیکه له تایبه تمه ندیه زانستییهکانی ههر پیوههریک له بواری توئزینهوهی زانستییدا، بو نهوهی نامرزی توئزینهوهکه به نامرزیکی دروست دابنریت که توانای پیوانهکردنی دیاردهی باسلیکراوی هه بییت. (ابراهیم، ۲۰۰۰: ۴۳).

توئزهر بو پیوهیری وینهی خود (راستگویی روالهت)ی دهرهیناوه، که بریتییه له رادهی دهستیشانکردنی دنیایی له لایهن پسرپورانوه بو برگهکان، که ئایا نهو برگانه هه مان چه مکی باسلیکراو ده پیویت، یان نا؟ نه م جورهیش له راستیی پشت به هه ئسهنگاندنی شارهزایان و پسرپورانی بواری پهروهردیهی و دهرونی و کومه لایهتی دههستیت. توئزهر دواي نهوهی به شیوهیهکی سهرهتایی، بهو شیوهیهکی که له سهرهوهدا ئامازهبییکراوه، فۆرمیکهی پیوهیری دهروونی وهرگرت له (حمد، ۲۰۰۴)، پاشان به مهبهستی هه ئسهنگاندن و گونجان و نهگونجانی برگهکان و ههر تیبینی و سهرنجیک که هه بییت، بو نه مهبهسته فۆرمی پیوههرهکهی خسته بهردهستی (۱۵) پسرپور و شارهزا له بواری دهروناسیی و پهروهردیهی و ریکهکانی وانهوتنهوه و دروستیی دهرونی و کهسایهتی، ههروهک له پاشکۆی ژماره (۱) روونکراوتهوه، بویه باشرین ریکه بو دنیابوون له دروستیی روالهتی پیوهر، پیشاندانی برگهکانه به کومه نیک شارهزا بو بریاردان له سهر دروستیی برگهکان، که ئایا هه مان بابتهی باسلیکراو ده پیویت؟ دواي کۆکردنهوهی فۆرمهکان، به پیی بوچوونی شارهزایان نهو برگانه مانهوه، که پرژهی ریکهوتن له سهر مانهوهیان (۸۶%) بوو، بهم شیوهیه سهرجه م برگهکانی پیوههرهکه مانهوه، جگه له برگهی ژماره (۳۷) که لابرا، بهم جورهش ژماره ی برگهکان بوون به (۴۶) برگه ههروهک له پاشکۆی ژماره (۳) روونکراوتهوه.

بۆ دەرختنى راستىي پىئورى توپىنەنەكە، سەبارەت بە پىئورى وىنەي خود، لەبەر رۆشنايى سەرنج و رىئەيەكانى پىپۆرانداندا (۳۲) بىرگە ئە لايەن ھەر (۱۵) پىپۆرەكەوھ پەسەندىكران و رىئەي (۱۰۰%) يان بەدەستەيتنا و بەبى ھىچ دەستكارىيەك وەكو خۇيان مانەوھ، (۱۲) بىرگەيش رىئەي (۹۳%) و (۳) بىرگەيش رىئەي (۸۶%) يان بەدەستەيتنا، (۱) بىرگەيش رىئەي (۵۳%) ي بەدەستەيتنا، بۆيە لابرا. بە پىي بۆچوونى شارەزايان ئەو بىرگانە مانەوھ كە رىئەي رىككەوتن لەسەر مانەوھيان (۸۶%) بوو، ئەمەيش رىئەيەكى بەرزە و ئە رووي زانستىيەوھ پەسەندەكرىت. ئەم رووھوھ ئاماژە بەوھ كراوھ كاتىك كۆدەنگىي پىپۆران (۷۵%) يان زياترىت، ئەوا پەسەندەكرىت ئە لايەنى راستىي روائەتییەوھ. (الزوبى، ۱۹۸۱: ۴۴). وەكو ئە خشتەي ژمارە (۴) خراوھتەروو.

خشتەي ژمارە (۴)

رىئەي سەدىي بىرگەكان بە پىي بۆچوونى شارەزايان سەبارەت بە وىنەي خود

دەرئەنجام	رىئەي سەدىي	راي شارەزايان		ژمارەي بىرگەكان	زنجىرەي بىرگەكان
		پەسەند نەكراو	پەسەند كراو		
مايەوھ	۱۰۰%	۰	۱۵	۳۱	۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۶، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۵، ۴۷
مايەوھ	۹۳%	۱	۱۴	۱۲	۴، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۲۴، ۲۷، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۳۹
مايەوھ	۸۶%	۲	۱۳	۳	۳۷، ۴۳، ۴۶
لابرا	۵۳%	۷	۸	۱	۴۴

۳-۱-۴-۲ راستگویی وهرگێپران (Trancelate validity):

به مه بهستی دیاریکردنی راستگویی وهرگێپران، پێوانه که درا به چه ند شاره زایه کی زمانه وانیهی، به جوریک پێوانه که (به جیا) درا به دوو شاره زای زمانی عه ره بیی و کوردیی، که هه ردووکیان به باشیی زمانی کوردیی و عه ره بیی ده زانن، بۆ ئه وهی پێوانه که وهرگێپرنه سه ر زمانی کوردیی، پاشان پێوانه کوردیه که درا به شاره زایه کی زمانی عه ره بیی که کوردیی به باشیی ده زانیت بۆ ئه وهی وهرگێپرنته سه ر زمانی عه ره بیی، دواتر پێوانه عه ره بییه (ئه سلێیه که) له گه ل پێوانه عه ره بییه (وهرگێپراوه که) به که سیک تری شاره زا درا له زمانی عه ره بیی، بۆ ئه وهی راده ی له یه که چوونی برکه کان ده ستیشانبکات بۆ دنیابوون له راستگویی وهرگێپرانه که، هه ره که له پاشکۆی ژماره (۲) خراوه ته روو.

۳-۱-۴-۳ شیکردنه وهی ناماری بۆ برکه کانی پێوه ری وینه ی خود:

به مه بهستی دنیابوون له بوونی مه رجه کانی راستگویی و جیگیری و توانای جیاکاری له نیوان برکه کانی پێوانه ی وینه ی خود، توێژه ر شیکاری ناماری بۆ سه رجه م برکه کانی پێوانه که نه نجامدا له رینگه ی ئه م هه نگاوانه ی خواره وه:

۳-۱-۴-۳-۱ هاوکۆلکه ی جیاکاری بۆ برکه کانی پێوه ره که:

ئه م رینگه یه پشت به جیاکاری ده به ستیت له نیوان ئه و تاکانه ی تایبه ته ندی پێوانه کراویان تیدا به دیده کریت و ئه وانیه ی تیااندا به دیناکریت. ئه م رینگه یه نامازه یه کی خیرا به راده ی راستگویی پێوانه که ده دات (عبدالرحمن، ۱۹۹۸: ۱۹۲)، توێژه ر هاوکۆلکه ی جیاکاری بۆ برکه کانی پێوانه ی وینه ی خودی ده ره یناوه به پشت به ستن به م هه نگاوانه ی خواره وه:

أ- ریزبه ندی کردنی ئه و نه رانه، که تاکه کانی نمونه ی توێژینه وه که به ده ستیان هیناوه له به رزترین نمره بۆ نزمترین نمره.

- ب- دابه شکردنی نمره کانی نموونه ی توپژینه وه که بؤ دوو گروپ، گروپیک که زورتین نمره یان به ده سته یناوه به ریژه ی (۲۷%) که ژماره یان (۴۰) خویندکار بوو، وه گروپیک که که متین نمره یان به ده سته یناوه به ریژه ی (۲۷%) که ژماره یان (۴۰) خویندکار بوو، وه دورخستنه وه ی نه و گروپه ی، که ناوه ندبوون.
- ت- به کاره ی نانی تاقیکردنه وه ی تانی بؤ دوو نموونه ی سه ربه خو (Independent Sample t.test) به به کاره ی نانی به رنامه ی ناماری (SPSS) بؤ هر برکه یه ک، نه نجامه کانش به م جوړه درکه وت، که برکه کانی پیوه ری وینه ی خود توانای جیاکاریان هه یه، وهک له خشته ی (۵) خراوه ته روو.

خشته ی (۵)

هاوکۆلکه ی جیاکاری بؤ برکه کانی پیوانه ی وینه ی خود

نرخه تانی هه ژماره کراو	گروپ نمره نزمه کان		گروپ نمره به رزه کان		ژماره ی برکه
	لادانی پیوه ری	ناوه ندی ژمیره یی	لادانی پیوه ری	ناوه ندی ژمیره یی	
۲.۱۵۸	۱.۲۲۱	۴.۰۹۰	۰.۳۰۱	۴.۹۰۹	۱
۲.۰۲۱	۱.۰۰۹	۲.۷۲۷	۱.۰۷۸	۳.۱۸۱	۲
۲.۳۳۶	۰.۸۲۰	۳.۵۴۵	۰.۷۷۴	۴.۰۰۰	۳
۳.۶۱۴	۱.۱۶۷	۲.۸۱۸	۰.۶۴۶	۴.۲۷۲	۴
۲.۶۲۰	۱.۰۰۰	۳.۰۰۰	۱.۱۰۳	۳.۷۲۷	۵
۲.۴۵۶	۰.۷۷۴	۴.۰۰۰	۰.۶۸۷	۴.۴۵۴	۶
۲.۸۵۰	۱.۱۳۶	۳.۶۳۶	۱.۱۳۶	۴.۰۹۰	۷
۴.۶۰۵	۱.۳۴۱	۳.۰۰۰	۰.۳۰۱	۴.۹۰۹	۸
۳.۵۲۸	۱.۵۳۷	۲.۲۸۱	۰.۵۲۲	۴.۵۴۵	۹
۲.۵۹۱	۱.۳۷۵	۲.۹۰۹	۱.۰۰۹	۳.۷۲۷	۱۰

۲.۰۵۷	۱.۲۴۱	۲.۰۰۰	۰.۸۹۴	۴.۰۰۰	۱۱
۲.۹۲۵	۰.۷۰۰	۲.۹۰۹	۱.۴۰۱	۲.۸۱۸	۱۲
۲.۲۱۵	۱.۰۷۸	۳.۸۱۸	۱.۰۲۶	۴.۳۶۳	۱۳
۲.۱۳۳	۰.۹۸۱	۲.۸۱۸	۰.۸۰۹	۲.۶۳۶	۱۴
۲.۴۷۰	۱.۲۹۳	۲.۴۵۴	۰.۶۸۷	۴.۵۴۵	۱۵
۲.۱۴۱	۱.۱۲۰	۳.۳۶۳	۰.۹۰۴	۴.۷۲۷	۱۶
۲.۹۷۱	۱.۴۲۰	۳.۷۲۷	۰.۰۶۳	۵.۰۰۰	۱۷
۲.۲۸۸	۰.۹۳۴	۲.۴۵۴	۰.۶۴۶	۴.۲۷۲	۱۸
۲.۹۸۶	۱.۴۴۶	۲.۹۰۹	۱.۱۲۸	۲.۴۵۴	۱۹
۲.۲۰۴	۱.۴۸۹	۳.۷۲۷	۰.۹۲۴	۴.۳۶۳	۲۰
۲.۱۳۵	۰.۹۸۱	۲.۸۱۸	۰.۷۷۴	۴.۰۰۰	۲۱
۲.۸۴۵	۰.۸۳۱	۴.۰۹۰	۰.۶۷۴	۴.۳۶۳	۲۲
۲.۵۶۹	۰.۹۳۴	۳.۳۶۳	۱.۲۱۳	۴.۵۴۵	۲۳
۱.۹۸۷	۱.۶۰۱	۳.۱۸۱	۰.۹۰۴	۴.۲۷۲	۲۴
۱.۹۸۹	۱.۰۳۵	۲.۴۵۴	۰.۷۵۰	۴.۱۸۱	۲۵
۲.۰۱۲	۱.۲۵۰	۳.۸۱۸	۰.۵۰۴	۴.۶۳۶	۲۶
۲.۲۸۸	۱.۲۷۲	۳.۲۷۲	۱.۱۸۳	۴.۰۰۰	۲۷
۴.۱۹۳	۰.۸۲۰	۲.۵۴۵	۰.۷۰۰	۲.۹۰۹	۲۸
۲.۰۰۰	۰.۸۷۳	۲.۳۸۱	۰.۸۳۱	۲.۹۰۹	۲۹
۳.۴۹۷	۱.۲۰۶	۳.۳۶۳	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۳۰

۲.۳۳۰	۱.۶۳۴	۲.۴۵۴	۱.۲۹۳	۲.۴۵۴	۳۱
۲.۹۰۸	۱.۱۲۸	۳.۵۴۵	۰.۷۰۰	۳.۹۰۹	۳۲
۲.۳۲۲	۱.۲۷۲	۳.۷۲۷	۱.۳۷۵	۳.۹۰۹	۳۳
۲.۴۴۰	۱.۱۲۰	۳.۳۶۳	۰.۵۲۲	۴.۵۴۵	۳۴
۲.۹۷۶	۰.۴۶۷	۳.۲۷۲	۰.۶۰۳	۴.۱۸۱	۳۵
۲.۱۳۹	۱.۱۶۷	۲.۸۱۸	۱.۴۳۹	۳.۴۵۴	۳۶
۴.۱۴۶	۱.۰۲۶	۲.۳۶۳	۰.۹۲۴	۴.۳۶۳	۳۷
۲.۴۲۸	۱.۲۲۱	۳.۹۰۹	۱.۱۶۷	۳.۱۸۱	۳۸
۲.۴۱۰	۱.۱۳۶	۳.۰۹۰	۰.۹۸۱	۴.۱۸۱	۳۹
۲.۴۴۹	۰.۶۷۴	۴.۳۶۳	۰.۳۰۱	۴.۹۰۹	۴۰
۲.۰۶۱	۱.۱۶۷	۲.۱۸۱	۱.۵۰۱	۳.۳۶۳	۴۱
۲.۷۷۷	۱.۲۱۳	۳.۵۴۵	۱.۵۱۳	۳.۰۹۰	۴۲
۲.۲۵۰	۱.۶۱۸	۲.۲۷۲	۱.۴۴۶	۳.۰۹۰	۴۳
۲.۲۳۴	۰.۸۳۱	۴.۰۹۰	۰.۹۸۱	۴.۱۸۱	۴۴
۳.۰۷۸	۱.۱۰۳	۳.۷۲۷	۰.۴۰۴	۴.۸۱۸	۴۵
۲.۰۰۲	۰.۶۸۷	۴.۵۴۵	۱.۵۰۷	۳.۵۴۵	۴۶

۳-۳-۱-۴-۲ پەيوەندى نمرەى ھەر بىرگەيەك بە نمرەى گىشتى پىئورەكە:

بەمەبەستى دىيارىكردىنى پەيوەندى نمرەى ھەر بىرگەيەك بە نمرەى گىشتى پىئورەى وىنەى خود، توپزەر

بەبەكارھىتەنى ھەگبەى نامارى بۇ زانستە كۆمەلايەتتەيەكان (SPSS) ھاوكۆلكەى پەيوەندى پىرسۆن (Person)

ی له نیوان برګه کانی پیوانه که به کوی گشتی پیوانه که ی دوزییه وه. نه نجام بهم شیوه یه ی خواره وه دهر که وت که هاوکونکه ی برګه کانی پیوه ره که به لگه داری ناماریان هه بوو له سهر ناستی به لگه داری (۰.۰۵)، وه سه رجه م برګه کانی پیوه ره که مانه وه چونکه توانای جیاکاریان هه بوو، بروانه خشته ی (۶).

خشته ی (۶)

هاوکونکه ی په یوه ندی نمره ی هه ر برګه یه ک به کوی گشتی نمره کانی پیوانه ی وینه ی خود

به های به لگه داری	به های په یوه ندی پیوسون به کوی گشتی پیوانه که	ژ.برګه	به های به لگه داری	به های په یوه ندی پیوسون به کوی گشتی پیوانه که	ژ.برګه
۰.۰۰۳	۰.۲۳۳	۲۴	۰.۰۵۸	۰.۹۲۹	۱
۰.۰۰۷	۰.۷۱۰	۲۵	۰.۰۶۴	۰.۲۹۳	۲
۰.۰۴۶	۰.۴۴۰	۲۶	۰.۰۵۲	۰.۳۳۲	۳
۰.۰۲۴	۰.۳۹۰	۲۷	۰.۰۰۹	۰.۳۲۸	۴
۰.۰۷۰	۰.۲۸۹	۲۸	۰.۰۹۰	۰.۲۷۰	۵
۰.۰۴۲	۰.۳۲۳	۲۹	۰.۰۰۲	۰.۴۶۹	۶
۰.۰۲۲	۰.۴۰۱	۳۰	۰.۰۰۳	۰.۶۴۰	۷
۰.۰۶۰	۰.۳۴۸	۳۱	۰.۰۴۸	۰.۳۱۵	۸
۰.۰۶۷	۰.۸۴۰	۳۲	۰.۰۰۵	۰.۳۹۰	۹
۰.۰۵۲	۰.۸۵۰	۳۳	۰.۰۵۰	۰.۳۱۲	۱۰
۰.۰۳۴	۰.۳۳۶	۳۴	۰.۰۲۲	۰.۳۶۱	۱۱
۰.۰۱۰	۰.۲۵۸	۳۵	۰.۰۶۳	۰.۷۸۰	۱۲
۰.۰۰۵	۰.۴۳۷	۳۶	۰.۰۶۱	۰.۸۱۰	۱۳

۰.۰۷۹	۰.۳۰۵	۳۷	۰.۰۶۳	۰.۷۱۰	۱۴
۰.۰۲۶	۰.۵۱۰	۳۸	۰.۰۹۴	۰.۳۱۳	۱۵
۰.۰۵۶	۰.۶۲۰	۳۹	۰.۰۹۶	۰.۸۶۰	۱۶
۰.۰۶۵	۰.۲۹۴	۴۰	۰.۰۴۶	۰.۸۸۱	۱۷
۰.۰۵۴	۰.۹۳۰	۴۱	۰.۰۳۱	۰.۷۸۰	۱۸
۰.۰۶۷	۰.۸۰۳	۴۲	۰.۰۱۴	۰.۲۳۴	۱۹
۰.۰۶۶	۰.۲۹۳	۴۳	۰.۰۸۵	۰.۹۰۱	۲۰
۰.۰۹۷	۰.۲۶۶	۴۴	۰.۰۶۷	۰.۶۸۰	۲۱
۰.۰۰۱	۰.۵۰۱	۴۵	۰.۰۰۴	۰.۲۹۱	۲۲
۰.۰۴۶	۰.۹۸۰	۴۶	۰.۰۳۶	۰.۲۸۰	۲۳

۳-۴-۱-۴: جیگیری (Reliability):

چەمکی جیگیری به واتای ئەوه دیت که پیۆهره که هه‌میشه بتوانیت هه‌مان ئە‌نجام به‌دیبه‌یتته‌وه، ئە‌گەر دوو جار به‌سه‌ر هه‌مان گرووپدا جیبه‌جیکرا. (بۆکانی، ۲۰۱۶: ۱۷۷). باوترین ریگه‌ی ده‌ره‌یتانی جیگیری ئامراز، ریگه‌ی دوباره‌تاقیکردنه‌وه‌ی پیۆهره به‌سه‌ر نمونه‌یه‌کی بچووکێ کۆمه‌لگه‌ی توێژینه‌وه‌که، به‌مه‌به‌ستی به‌ده‌سته‌یتانی دوو ئە‌نجام، دواتر دۆزینه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی له‌ ئیواناندا، پیۆهری گونجاویش ئە‌وه پیۆهره‌یه که له‌ ماوه‌ی ئیوان دوو هه‌تا سێ هه‌فته‌دا، له‌ ئیوان دوو ئە‌نجامی پراکتیزه‌دا هاوکیشه‌یه‌کی په‌یوه‌ستی به‌هیزی هه‌یت. (دی‌لوی، ۲۰۰۶: ۱۶۶). ئە‌مه‌یش واتای ئە‌وه ده‌گه‌یه‌یت که چه‌ند جار ئە‌وه تێسته‌ دوباره و پراکتیزه‌بکه‌ینه‌وه له‌سه‌ر هه‌مان نمونه، ئە‌وه ده‌بینین هه‌مان ده‌ره‌نجام، یان نزیک له‌ومان پێده‌دات. (قه‌ره‌چه‌تانی، ۲۰۱۸: ۱۳۰).

توێژه‌ر بۆ ده‌ره‌یتانی جیگیری پیۆهری وینه‌ی خود، پشتی به‌م ریگایانه به‌ستوه:

۱) ریگه‌ی دوباره‌تاقیکردنه‌وه Test_Retest method:

بۆ دهرهینانی جیگیری پیوه‌ره‌که، بۆ پیوه‌ری (وینه‌ی خود)، تویره‌ر ریگه‌ی دوباره‌تاقیکردنه‌وه‌ی به‌کارهینا، که بریتیبوو له (۴۰) خویندکار له کۆمه‌نگه‌ی تویره‌وه‌که، له‌ماوه‌ی نیوان (۲۱) رۆژدا دوو جار وه‌لامی پرسیاره‌کانی پیوه‌ره‌که‌یان دایه‌وه له ریگه‌وتسی (۴/۴/۲۰۲۲) بۆ ریگه‌وتسی (۲۵/۴/۲۰۲۲). له ریگه‌ی به‌کارهینانی (هاوکیشه‌ی پیوسۆن_Person) هوه، راده‌ی په‌یوه‌ستبوونی هه‌ردوو تاقیکردنه‌وه‌که دهرکه‌وت به‌های جیگیری پیوه‌ره‌که بریتیبه له (۰.۹۸۰)، ئه‌مه‌یش واتای وایه جیگیری له ناستیکی به‌رزدايه و گونجاوه بۆ جیبه‌جیکردن، بۆیه نامرازه‌که به زانستی دادریت و ده‌توانریت به‌کاربه‌ئیریت بۆ کۆکردنه‌وه‌ی داتا و زانیاریه‌کانی تویره‌وه‌که، وه‌کو له خشته‌ی ژماره (۷) خراوه‌ته‌وو.

خشته‌ی ژماره (۷)

هاوکۆلکه‌ی جیگیری بۆ پیوه‌ری وینه‌ی خود له نیوان جیبه‌جیکردنی تاقیکردنه‌وه‌ی یه‌که‌م و دووهم

جیگیری نامرازه‌که به‌پیی هاوکۆلکه‌ی پیوسۆن				
پیه‌ری وینه‌ی خود	ناوه‌ندی ژمیره‌ی	لادانی پیوه‌ری	هاوکۆلکه‌ی پیوسۆن	به‌های به‌لگه‌داری
تاقیکردنه‌وه‌ی جاری یه‌که‌م	۱۶۹:۳۰۰۰	۱۴.۲۷۲۴۴	۰.۹۸۰	۰.۰۰۱
تاقیکردنه‌وه‌ی جاری دووهم	۱۶۱.۰۷۵۰	۱۴.۲۷۰۹۸		

۲) ریگه‌ی ئه‌لفاکرونباخ (Cronbachs, Alpha):

تویره‌ر بۆ پیوانه‌ی جیگیری بره‌که‌کان پشتی به ریگه‌ی ئه‌لفاکرونباخ به‌ستوه، که یه‌کیکه له ریگه‌کانی دۆزینه‌وه و ده‌ستیشانکردنی گونجاندنی ناوه‌کی، به جوړیک ریژه‌ی جیگیری پیوانه‌که بۆ پیوه‌ری وینه‌ی خود

بریتیبوو له (۰.۷۵۲)، که ئەمەیش جیگیریهکی پهسەنده، بەمەیش دەردەکهوێت که هاوکۆلکهکه (جیگیری نایاب)ه، واتە بە شیوهیهکی گشتیی فۆرمی راپرسییهکه به دروستیی وهلامدراوتهوه.

۳-۴-۱-۵ تاییهتەندی پێوهری (وێهێ خود):

دوای دانیابوون له راستیی و دروستیی پێوهری توێژینهوهکه، توێژەر پێوهرهکهی بهسهەر نموونهی توێژینهوهکهدا جیبهجیکرد و شیوازی (لیکیرت)ی بهکارهینا، که بریتیبه له بوونی پینج جیگرهوه بو هەر برکهیهکی پێوهرهکه، جیگرهوهکانیش بریتیبووون له (زۆر رازیم، رازیم، ههتا رادهیهک رازیم، نارازیم، زۆر نارازیم)، نهری هەر جیگرهوهیهک بهم شیویه بوو: برکه نه ریتیبهکان: (۱، ۲، ۳، ۴، ۵). برکه نه ریتیبهکان: (۱، ۲، ۳، ۴، ۵). ههروهها توێژەر برکه نه ریتیبی و نه ریتیبهکانی پێوهری وێهێ خودی دیاریکرد، به جۆریک برکه نه ریتیبهکان ژمارهیان بریتیبه له (۳۱) برکه، برکه نه ریتیبهکانیش ژمارهیان بریتیبه له (۱۵)، وهکو له خشتهی ژماره (۸) خراوتههروو.

خشتهی ژماره (۸)

خستنه رووی برکه نه ریتیبی و نه ریتیبهکانی پێوهری وێهێ خود

ژماره	پێوهر	برکهی نه ریتیبی	برکهی نه ریتیبی	کۆی گشتیی
۱	وێهێ خود	۲، ۴، ۵، ۶، ۸، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۲	۱، ۳، ۷، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۷، ۲۴، ۲۸، ۲۹	۴۶
		۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۴۰، ۴۱، ۴۴، ۴۵، ۴۶	۳۱، ۳۷، ۳۹، ۴۳	
	کۆی گشتیی	۳۱	۱۵	۴۶

۲-۴-۳ پیوهری ئاستی خواست:

تویژر پیوهری ئاستی خواستی ناماده کردوه که پیکهاتووه له (۴۴) برکه، برکه کانی بهم شیوهیه به دهستهینا:
(۹) برکهی له تویژینهوهی (محمد، ۲۰۱۶). (۹) برکهی له تویژینهوهی (شیر، ۲۰۰۵). (۹) برکهی له تویژینهوهی (الصلابی، ۲۰۱۲). (۹) برکهی له تویژینهوهی (القطنانی، ۲۰۱۱). (۸) برکهی له تویژینهوهی (زقاو، ۲۰۱۹). بهم شیوهیه تویژر به شیوهیهکی سه رهتایی، ههر (۴۴) برکه کهی له فۆرمیکی راپرسییدا ناماده کرد.
پاشان تویژر ریککاره کانی ناماده کردنی پیوهره کهی به نه نجامه گیاندا، وهکو راستگیی و جیگیری بهم شیوهیهی خواره وه:

۱-۲-۴-۳ راستگیی روانهت (Face Validity):

تویژر بو پیوهری ئاستی خواست (راستگیی روانهت)ی ده رهیناوه، که بریتیه له رادهی ده ستیشان کردنی دنیایی له لایهن پسرپورانه وه بو برکه کان، که نایا نهو برگانه هه مان چه مکی باسلیکراو ده پیویت، یان نا؟ نه م جورهش له راستیی پشت به هه ئسه نگاندنی شاره زایان و پسرپورانی بواری په روه دهیی و دهرونی و کومه لایه تیی ده به ستیت. تویژر دوای نه وهی به شیوهیهکی سه رهتایی، بهو شیوهیهی که له سه ره وه دا ناماژه بییکراوه، فۆرمیکی پیوهری دهرونی ناماده کرد، پاشان به مه به ستی هه ئسه نگاندن و گونجان و نه گونجانی برکه کان و ههر تیبینی و سه رنجیک که هه بیت، بو نه م مه به ستی فۆرمی پیوهره کهی خسته به رده ستی (۱۵) پسرپور و شاره زا له بواری دهرونیایی و په روه دهیی و ریکه کانی وانه وتنه وه و دروستیی دهرونی و که سایه تیی، هه روهک له پاشکوی ژماره (۴) روونکراوه ته وه، بویه باشتترین ریکه بو دنیابوون له دروستیی روانه تی پیوه، پیشاندانی برکه کانه به کومه لیک شاره زا بو بریاردان له سه ر دروستیی برکه کان، که نایا هه مان بابته تی باسلیکراو ده پیویت؟ دوای کوکردنه وهی فۆرمه کان، به پیی بوچوونی شاره زایان نهو برگانه مانه وه، که پزهی ریکه وتن له سه ر مانه وه بیان (۸۶%) بوو، بهم شیوهیه سه رجه م برکه کانی پیوهره که مانه وه، بهم جورهش ژماره ی برکه کان (۴۴) برکه بوون هه روهک له پاشکوی ژماره (۵) روونکراوه ته وه.

بۆ دەرختنی راستیی پیوهری تووژینهوهکه، سهبارت به پیوهری ئاستی خواست، له بهر روشنایی سه رنج و رینماییهکانی پسپۆراندنا (۲۸) برگه له لایهن ههر (۱۵) پسپۆرهکهوه په سه ندران و ریزهی (۱۰۰٪) یان به دهستهینا و به بن هیج دهستکارییهک وهکو خویان مانهوه، (۱۴) برگه ییش ریزهی (۹۳٪) و (۲) برگه ییش ریزهی (۸۶٪) یان به دهستهینا و به هه ندیک دهستکارییهوه مانهوه. وهکو له خشته ی ژماره (۹) خراوه ته روو.

خشته ی ژماره (۹)

ریزه ی سه دیی برگه کان به پیتی بۆچوونی شاره زایان سه باره ت به ئاستی خواست

دهرئه نجام	ریزه ی سه دیی	رای شاره زایان		ژماره ی برگه کان	زنجیره ی برگه کان
		په سه ند نه کراو	په سه ند کراو		
مایه وه	۱۰۰٪	۰	۱۵	۲۸	۲، ۴، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۱، ۳۳، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳
مایه وه	۹۳٪	۱	۱۴	۱۴	۱، ۳، ۸، ۱۷، ۲۱، ۲۵، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹
مایه وه	۸۶٪	۲	۱۳	۲	۳۴، ۴۴

۳-۲-۴-۲ راستگویی وه رگیپان (Trancelate validity):

به مه بهستی دیاریکردنی راستگویی وه رگیپان، پیوانه که درا به چه ند شاره زایه کی زمانه وانایی، به جوړیک پیوانه که (به جیا) درا به دوو شاره زای زمانی عه ره بیی و کوردیی، که هه ردووکیان به باشیی زمانی کوردیی و عه ره بیی ده زانن، بۆ ئه وه ی پیوانه که وه رگیپانه سه ر زمانی کوردیی، پاشان پیوانه کوردیی که درا به شاره زایه کی

زمانی عه‌ره‌بیی که کوردیی به باشیی ده‌زانیّت بۆ ئه‌وه‌ی وه‌ریب‌گی‌ریتته‌سه‌ر زمانی عه‌ره‌بیی، دواتر پی‌وانه عه‌ره‌بییه (ئه‌سه‌لییه‌که) له‌گه‌ڵ پی‌وانه عه‌ره‌بییه (وه‌ر‌گی‌ر‌دراوه‌که) به‌که‌سیکی تری شاره‌زا درا له‌ زمانی عه‌ره‌بیی، بۆ ئه‌وه‌ی راده‌ی له‌یه‌ک‌چوونی بر‌گه‌کان ده‌ست‌نیشان‌بکات بۆ دنیابوون له‌ راست‌گویی وه‌ر‌گی‌رانه‌که.

۳-۲-۴-۳ شیکردنه‌وه‌ی ئاماری بۆ بر‌گه‌کانی پی‌وه‌ری ناستی خواست:

به‌مه‌به‌ستی دنیابوون له‌بوونی مه‌رجه‌کانی راست‌گویی و جیگیری و توانای جیاکاری له‌ نیوان بر‌گه‌کانی پی‌وانه‌ی وینه‌ی خود، توێژه‌ر شیکاری ئاماری بۆ سه‌رجه‌م بر‌گه‌کانی پی‌وانه‌که ئه‌نجامدا له‌ریگه‌ی ئه‌م هه‌نگاوانه‌ی خواره‌وه:

۱-۳-۲-۴-۳ هاوکۆله‌کی جیاکاری بۆ بر‌گه‌کانی پی‌وه‌ره‌که:

ئه‌م ریگه‌یه پشت به‌جیاکاری ده‌به‌ستیت له‌نیوان ئه‌و تاکانه‌ی تاییه‌تمه‌ندی پی‌وانه‌کراویان تیدا به‌دیده‌کریّت و ئه‌وانه‌ی تیاياندا به‌دیناکریّت. ئه‌م ریگه‌یه ئاماژه‌یه‌کی خیرا به‌راده‌ی راست‌گویی پی‌وانه‌که ده‌دات (عبدالرحمن، ۱۹۹۸: ۱۹۲)، توێژه‌ر هاوکۆله‌کی جیاکاری بۆ بر‌گه‌کانی پی‌وانه‌ی ناستی خواستی ده‌ره‌یناوه به‌ پشت به‌ستن به‌م هه‌نگاوانه‌ی خواره‌وه:

ث- ریزبه‌ندی کردنی ئه‌و نه‌رانه، که تاکه‌کانی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که به‌ده‌ستیان هه‌یناوه له‌ به‌رزترین نمره بۆ نزمترین نمره.

ج- دابه‌شکردنی نمره‌کانی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که بۆ دوو گروپ، گروپیک که زۆرتین نمره‌یان به‌ده‌سته‌هه‌یناوه به‌ریژه‌ی (۲۷%) که ژماره‌یان (۴۰) خویندکار بوو، وه گروپیک که که‌مترین نمره‌یان به‌ده‌سته‌هه‌یناوه به‌ریژه‌ی (۲۷%) که ژماره‌یان (۴۰) خویندکار بوو، وه دورخسته‌وه‌ی ئه‌و گروپه‌ی، که ناوه‌ندبوون.

ح- به‌کاره‌ینانی تاقیکردنه‌وه‌ی تائی بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ربه‌خۆ (Independent Sample t.test) به‌ به‌کاره‌ینانی به‌رنامه‌ی ئاماری (SPSS) بۆ هه‌ر بر‌گه‌یه‌ک، ئه‌نجامه‌کانیش به‌م جووره‌ ده‌رکه‌وت، که سه‌رجه‌م بر‌گه‌کانی پی‌وه‌ری ناستی خواست توانای جیاکاریان هه‌یه، وه‌ک له‌ خشته‌ی (۱۰) خراوه‌ته‌روو.

خشتهی (۱۰)

هاوکۆلکهی جیاکاری بۆ بره‌گه‌کانی پێوانه‌ی ئاستی خواست

نرخه‌ی تانی هه‌ژمارکراو	گروپی نمره نزمه‌کان		گروپی نمره به‌رزه‌کان		ژماره‌ی بره‌گه
	لادانی پێوه‌ری	ناوه‌ندی ژمیره‌یی	لادانی پێوه‌ری	ناوه‌ندی ژمیره‌یی	
۳.۸۰۳	۰.۵۳۹	۳.۹۰۹	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۱
۴.۴۴۳	۰.۹۳۴	۳.۴۵۴	۰.۴۰۵	۴.۸۱۸	۲
۳.۶۹۲	۰.۹۲۴	۳.۳۶۳	۰.۵۲۲	۴.۴۵۴	۳
۲.۰۳۸	۰.۸۰۹	۳.۳۶۳	۰.۶۴۶	۴.۲۷۲	۴
۲.۷۵۴	۰.۵۰۴	۴.۳۶۳	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۵
۲.۰۸۵	۰.۹۳۴	۳.۰۹۰	۱.۰۹۵	۴.۰۰۰	۶
۴.۳۷۱	۱.۰۲۶	۳.۳۶۳	۰.۴۰۴	۴.۸۱۸	۷
۲.۰۱۲	۱.۲۰۶	۳.۳۶۳	۰.۶۰۳	۴.۱۸۱	۸
۲.۴۳۵	۰.۹۳۴	۳.۴۵۴	۱.۱۳۶	۴.۰۹۰	۹
۲.۳۳۱	۰.۵۰۴	۴.۳۶۳	۰.۴۰۴	۴.۸۱۸	۱۰
۳.۶۵۱	۰.۹۰۴	۳.۷۲۷	۰.۴۰۴	۴.۸۱۸	۱۱
۲.۲۰۶	۰.۴۴۷	۴.۰۰۰	۰.۶۸۷	۴.۵۴۵	۱۲
۲.۴۷۵	۱.۴۳۳	۳.۳۶۳	۰.۹۲۴	۴.۶۳۶	۱۳
۲.۴۳۹	۰.۵۰۴	۴.۶۳۶	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۱۴
۲.۷۷۴	۰.۹۸۱	۳.۸۱۸	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۱۵
۲.۹۳۳	۱.۰۲۳	۲.۵۴۵	۱.۰۲۸	۳.۵۴۵	۱۶

۳.۲۱۳	۱.۰۲۶	۲.۳۶۳	۱.۲۲۱	۳.۹۰۹	۱۷
۴.۷۵۶	۱.۲۱۳	۲.۴۵۴	۰.۶۸۷	۴.۴۵۴	۱۸
۲.۳۰۲	۰.۰۹۳	۲.۵۴۵	۰.۰۸۹	۲.۷۲۷	۱۹
۲.۳۶۹	۰.۸۷۳	۳.۸۱۸	۰.۵۲۲	۴.۵۴۵	۲۰
۴.۱۵۱	۱.۲۲۱	۳.۰۹۰	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۲۱
۲.۸۷۵	۰.۷۸۶	۳.۷۲۷	۰.۵۲۲	۴.۵۴۵	۲۲
۳.۸۰۳	۰.۵۲۹	۳.۹۰۹	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۲۳
۲.۲۹۱	۰.۸۰۹	۴.۳۶۳	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۲۴
۲.۱۸۳	۰.۸۰۹	۳.۳۶۳	۱.۲۸۶	۴.۳۶۳	۲۵
۳.۴۳۹	۰.۵۰۴	۴.۶۳۶	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۲۶
۲.۹۳۶	۱.۲۲۱	۲.۹۰۹	۱.۴۱۲	۴.۰۰۰	۲۷
۲.۰۴۰	۰.۱۲۸	۲.۴۵۴	۰.۳۶۸	۳.۵۴۵	۲۸
۲.۶۳۲	۰.۷۸۶	۳.۷۲۷	۱.۰۲۶	۴.۳۶۳	۲۹
۲.۵۱۰	۱.۲۱۳	۳.۵۴۵	۰.۵۲۲	۴.۴۵۴	۳۰
۲.۸۴۰	۰.۹۳۴	۳.۴۵۴	۰.۵۰۴	۴.۳۶۳	۳۱
۲.۰۸۶	۱.۰۳۸	۳.۱۸۱	۱.۱۶۷	۳.۱۸۱	۳۲
۵.۹۷۶	۰.۸۰۹	۲.۳۶۳	۰.۶۰۳	۴.۱۸۱	۳۳
۲.۷۲۵	۰.۷۰۰	۴.۰۹۰	۰.۵۲۲	۴.۵۴۵	۳۴
۲.۴۶۶	۱.۱۰۳	۳.۷۲۷	۰.۹۲۴	۴.۳۶۳	۳۵
۲.۷۵۰	۰.۸۳۱	۳.۹۰۹	۰.۸۷۳	۴.۱۸۱	۳۶

۲.۷۱۴	۱.۱۰۳	۳.۰۰۰	۱.۱۰۶	۳.۳۶۳	۳۷
۲.۳۵۰	۰.۲۵۰	۲.۸۱۸	۱.۱۸۳	۳.۰۰۰	۳۸
۲.۴۲۲	۱.۰۷۸	۲.۱۸۱	۱.۳۶۸	۳.۴۵۴	۳۹
۲.۴۹۱	۱.۰۹۵	۳.۰۰۰	۱.۱۹۰	۳.۷۲۷	۴۰
۲.۷۵۰	۰.۸۰۹	۳.۳۶۳	۰.۸۹۴	۴.۰۰۰	۴۱
۴.۵۰۰	۰.۶۰۳	۴.۱۸۱	۰.۳۰۴	۵.۰۰۰	۴۲
۳.۸۳۳	۰.۹۳۴	۳.۹۰۹	۰.۵۰۸	۵.۰۰۰	۴۳
۲.۳۰۸	۱.۳۷۵	۳.۰۹۰	۱.۲۰۶	۴.۳۶۳	۴۴

۳-۴-۲-۲-۲ پیوهندی نمره‌ی هر برگه‌یهک به نمره‌ی گشتی پیوه‌ره‌که:

به‌مه‌به‌ستی دیاریکردنی پیوهندی نمره‌ی هر برگه‌یهک به نمره‌ی گشتی پیوه‌ری وینه‌ی خود، تویره‌ر به‌به‌کاره‌ینانی هه‌گبه‌ی ناماری بو زانسته کومه‌لایه‌تییه‌کان (SPSS) هاوکۆلکه‌ی پیوهندی پی‌رسۆن (Person) ی له‌نیوان برگه‌کانی پیوانه‌که به کۆی گشتی پیوانه‌که‌ی دۆزییه‌وه. نه‌نجام به‌م شیوه‌یه‌ی خواره‌وه ده‌رکه‌وت که هاوکۆلکه‌کانی برگه‌کانی پیوه‌ره‌که به‌نگه‌داری نامارییان هه‌بوو له‌سه‌ر ناستی به‌نگه‌داری (۰.۰۰۰)، وه سه‌رجه‌م برگه‌کان مانه‌وه چونکه توانای جیاکارییان هه‌بوو، پروانه‌ خشته‌ی (۱۱).

خشته‌ی (۱۱)

هاوکۆلکه‌ی پیوهندی نمره‌ی هر برگه‌یهک به کۆی گشتی نمره‌کانی پیوانه‌ی ناستی خواست

ناستی به‌نگه‌داری	به‌های پیوهندی پی‌رسۆن به‌کۆی گشتی پیوانه‌که	ژ.برگه	ناستی به‌نگه‌داری	به‌های پیوهندی پی‌رسۆن به‌کۆی گشتی پیوانه‌که	ژ.برگه
۰.۰۸۸	۰.۲۷۳	۲۳	۰.۰۸۲	۰.۹۲۹	۱
۰.۰۵۸	۰.۲۴۳	۲۴	۰.۰۰۴	۰.۴۴۹	۲

•.•16	•.379	25	•.•85	•.276	3
•.•58	•.502	26	•.•36	•.332	4
•.•70	•.603	27	•.•95	•.902	5
•.•27	•.349	28	•.•78	•.590	6
•.•38	•.880	29	•.•02	•.480	7
•.•29	•.374	30	•.•43	•.322	8
•.•06	•.432	31	•.•67	•.680	9
•.•28	•.329	32	•.•60	•.860	10
•.•24	•.256	33	•.•28	•.348	11
•.•34	•.380	34	•.•16	•.379	12
•.•74	•.520	35	•.•26	•.280	13
•.•08	•.245	36	•.•45	•320	14
•.•30	•.266	37	•.•12	•.247	15
•.•31	•.365	38	•.•67	•.690	16
•.•27	•.350	39	•.•14	•.234	17
•.•55	•.489	40	•.•29	•.380	18
•.•21	•.404	41	•.•40	•.350	19
•.•21	•.363	42	•.•22	•.249	20
•.•15	•.232	43	•.•60	•.300	21
•.•25	•.877	44	•.•18	•.372	22

۳-۴-۴-۴: جیگیری (Reliability):

جیگیری واته دروستی یان گونجانی پیورهکه، نهگه تاک هه مان نمری (یان پلهی نزیکا) ی له هه مان پیوره له گرووپه کانی هاوشیوه به دهستهینا کاتیک زیاد له جاریک دوباره یکرده وه، نهوا نهو پیوره پلهیهکی به رزی جیگیری ههیه. (ابو علام، ۲۰۰۶: ۴۶۳). تویره بۆ دهرهینانی جیگیری پیورهی ناستی خواست، پشتی بهم ریگایانه به ستووه:

۱) ریگهی دوباره تاقیکردنه وه Test_Retest method:

بۆ دهرهینانی جیگیری پیورهکه، بۆ پیورهی (ناستی خواست)، تویره ریگهی دوباره تاقیکردنه وهی به کارهینا، که بریتیبوو له (۴۰) خویندکار له کومه لگهی تویره وهکه، له ماوهی نیوان (۲۱) رۆژدا دوو جار وهلامی پرسیاره کانی پیوره که یان دایه وه له ریکه وتی (۴/۴/۲۰۲۲) بۆ ریکه وتی (۲۵/۴/۲۰۲۲). له ریگهی به کارهینانی (هاوکیشهی پیرسون Person) هوه، رادهی په یوه ستبونی ههردوو تاقیکردنه وه که دهرهوت به های جیگیری پیوره که بریتیه له (۰.۹۵۴)، واتا نامرازه که به زانستی داده نریت و ده توانریت به کار به نریت بۆ کۆکردنه وهی داتا و زانیاریه کانی تویره وه که. وهکو له خشتهی ژماره (۱۲) خراوته پروو.

خشتهی ژماره (۱۲)

هاوکۆلکهی جیگیری بۆ پیورهی ناستی خواست له نیوان جیبه جیکردنی تاقیکردنه وهی یه کهم و دووهم

جیگیری نامرازه که به پیی هاوکۆلکهی پیرسون				
به های به لگه داریی	هاوکۆلکهی پیرسون	لادانی پیورهی	ناوهندی ژمیرهی	پیورهی ناستی خواست
۰.۰۰۱	۰.۹۵۴	۱۴.۱۵۰۰۹	۱۶۸.۰۷۵۰	تاقیکردنه وهی جاری یه کهم
		۱۳.۲۹۱۳۸	۱۵۷.۱۷۵۰	تاقیکردنه وهی جاری دووهم

۲) ریگه‌ی نه‌لفاکرونباخ (Cronbachs, Alpha):

تویژر بۆ پیوانه‌ی جیگیری برکه‌کان پشتی به ریگه‌ی نه‌لفاکرونباخ به‌ستوهه، که یه‌کیکه له ریگه‌کانی دۆزینه‌وه و ده‌ستیشانکردنی گونجانندی ناوه‌کیی، به جوریک ریژهی جیگیری پیوانه‌که بۆ پیوه‌ری ئاستی خواست بریتیبوو له (۰.۸۳۵) که ئەمەیش جیگیریه‌کی په‌سه‌نده، به‌مەیش دەرده‌که‌وئیت که هاوکۆلکه‌که (جیگیری نایاب)ه، واته به شیوه‌یه‌کی گشتیی فۆرمی راپرسییه‌که به دروستیی وه‌لامدراوه‌ته‌وه.

۳-۲-۴-۵ تایبه‌ته‌ندی پیوه‌ری ئاستی خواست:

دوای دئنیابوون له راستیی و دروستیی پیوه‌ره‌کانی تویژینه‌وه‌که، تویژر پیوه‌ره‌که‌ی به‌سه‌ر نمونه‌ی تویژینه‌وه‌که‌دا جینه‌جیکرد و شیوازی (لیکیرت)ی به‌کاره‌ینا، که بریتیبه له بوونی پینج جیگره‌وه بۆ هەر برکه‌یه‌کی پیوه‌ره‌کان، جیگره‌وه‌کانیش بریتیبووون له (زۆر رازیم، رازیم، هه‌تا راده‌یه‌ک رازیم، نارازیم، زۆر نارازیم)، نمره‌ی هەر جیگره‌وه‌یه‌ک به‌م شیوه‌یه بوو: برکه‌ نه‌رینیبه‌کان: (۱، ۲، ۳، ۴، ۵). برکه‌ نه‌رینیبه‌کان: (۱، ۲، ۳، ۴، ۵). پیوه‌ره‌که به شیوه‌ی کۆتایی (۴۴) برکه‌ بوو، به جوریک (۳۵) برکه‌ی نه‌رینیی و (۱۳) برکه‌ی نه‌رینیی بوو. وه‌کو له‌خشته‌ی ژماره (۱۳) خراوه‌ته‌وو.

خشته‌ی ژماره (۱۳)

خستنه‌رووی برکه‌ نه‌رینیی و نه‌رینیبه‌کانی پیوه‌ری ئاستی خواست

ژماره	پیوه‌ر	برکه‌ نه‌رینیبه‌کان	برکه‌ نه‌رینیبه‌کان	کۆی گشتیی
۱	ئاستی خواست	<p>۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۴۱، ۴۲، ۴۳</p>	<p>۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۸، ۳۱، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۴</p>	۴۴

۴۴	۹	۳۵	کۆی گشتیی
----	---	----	-----------

۳-۴-۳ پیوهری پاریبوون له پسپوری خویندن:

تویژر بو نامادهکردنی پیوهری پاریبوون له پسپوری خویندن که بیکهاتوه له (۳۸) برگه، برگهکانی بهم شیوهیه بهدهستیینا: (۸) برگه له تویژینهوهی (حنی، ۲۰۱۴). (۷) برگه له تویژینهوهی (نسیمه، ۲۰۱۴). (۸) برگه له تویژینهوهی (میسه، ۲۰۱۳). (۷) برگه له تویژینهوهی (شافو، ۲۰۱۶). (۸) برگه له تویژینهوهی (مولاتی، ۲۰۱۹). بهم شیوهیه تویژر به شیوهیهکی سههتایی و به پیی بوارهکان، ههر (۳۸) برگهکی له فۆرمیکدا نامادهکرد.

تویژر ریکارهکانی نامادهکردنی پیوههکی به نه نجامه یاند، وهکو راستگویی و جیگیری بهم شیوهیهی خوارهوه:

۳-۴-۳-۱ راستگویی رواهت (Face Validity):

تویژر بو پیوهری پاریبوون له پسپوری خویندن (راستگویی رواهت)ی دههیناوه، که بریتیه له رادهی دهستیشانکردنی دنیایی له لایهن پسپورانهوه بو برگهکان، که ئایا نهو برگانه ههمان چهمی باسیکراو دهپییوت، یان نا؟ نهه جورهیش له راستیی پشت به هه ئسهنگاندنی شارهزیان و پسپورانی بواری پهروهدهیی و دهرونی و کۆمه لایهتی دههستیت. تویژر دوای نهوهی به شیوهیهکی سههتایی، بهو شیوهیهی که له سههوهدا ناماژهبیکراوه، فۆرمیکی پیوهری دهرونی نامادهکرد، پاشان به مههستی هه ئسهنگاندن و گونجان و نهگونجانی برگهکان و ههر تییینی و سهرنجیک که هه بیوت، بو نهه مههسته فۆرمی پیوههکی خسته بهردهستی (۱۵) پسپور و شارهزا له بواری دهروناسیی و پهروهدهیی و ریکهکانی وانهوتتهوه و دروستیی دهرونی و کهسایهتی، ههروهک له پاشکۆی ژماره (۶) روونکراوتهوه، بویه باشتترین ریکه بو دنیابوون له دروستیی رواهتی پیوه، پیشاندانی برگهکانه به کۆمه ئیک شارهزا بو بریاردان له سهه دروستیی برگهکان، که ئایا ههمان بابتهی باسیکراو دهپییوت؟ دوای کۆکردنهوهی فۆرمهکان، به پیی بوچوونی شارهزیان نهو برگانه مانهوه، که ریزهی ریکهوتن له سهه

مانه‌وه‌یان (۸۰٪) بوو، بهم شیوه‌یه سه‌رجه‌م برکه‌کانی پیوه‌ره‌که مانه‌وه، بهم جوړه‌ش ژماره‌ی برکه‌کان (۳۸) برکه بوون هه‌روه‌ک له پاشکوی ژماره (۷) روونکراوه‌ته‌وه.

بو دهرخستنی راستیی پیوه‌ری توپژینه‌وه‌که، سه‌بارت به پیوه‌ری رازیبوون له پسیپوری خویندن، له‌به‌ر روشنایی سه‌رنج و ریتماییه‌کانی پسیپوراندا (۲۲) برکه له‌لایه‌ن هه‌ر (۱۵) پسیپوره‌که‌وه په‌سه‌ندکران و ریژه‌ی (۱۰۰٪) یان به‌ده‌سته‌ئینا و به‌بی هیج ده‌ستکاریه‌ک وه‌کو خویان مانه‌وه، (۱۳) برکه‌یش ریژه‌ی (۹۳٪) و (۳) برکه‌یش ریژه‌ی (۸۰٪) یان به‌ده‌سته‌ئینا و به هه‌ندیک ده‌ستکاریه‌وه مانه‌وه. وه‌کو له خشته‌ی ژماره (۱۴) خراوه‌ته‌وو.

خشته‌ی ژماره (۱۴)

ریژه‌ی سه‌دی برکه‌کان به پپی بوچوونی شاره‌زیان سه‌بارت به رازیبوون له پسیپوری خویندن

ده‌رنه‌نجام	ریژه‌ی سه‌دی	رای شاره‌زیان		ژماره‌ی برکه‌کان	زنجیره‌ی برکه‌کان
		په‌سه‌ند نه‌کراو	په‌سه‌ند کراو		
مایه‌وه	۱۰۰٪	۰	۱۵	۲۲	۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۳۱، ۳۳
مایه‌وه	۹۳٪	۱	۱۴	۱۳	۱، ۹، ۱۲، ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۳۸
مایه‌وه	۸۰٪	۳	۱۲	۳	۷، ۳۴، ۳۵

۳-۴-۲- راستگویی وه‌رگیپان (Trancelate validity):

به مه‌به‌ستی دیاریکردنی راستگویی وه‌رگیپان، پیوانه‌که درا به چهند شاره‌زایه‌کی زمانه‌وانیی، به جوړیک پیوانه‌که (به جیا) درا به دوو شاره‌زای زمانی عه‌ره‌یی و کوردیی، که هه‌ردووکیان به باشیی زمانی کوردیی و

عه‌ره‌یی ده‌زانن، بۆ ئه‌وه‌ی پێوانه‌که‌ وه‌ر‌ب‌گ‌ی‌ر‌نه‌ سه‌ر‌ زمان‌ی کوردی، پاشان پێوانه‌ کوردییه‌که‌ درا به‌ شاره‌زایه‌کی زمان‌ی عه‌ره‌یی که‌ کوردی به‌ باشی ده‌زانیت، بۆ ئه‌وه‌ی وه‌ر‌ب‌گ‌ی‌ر‌یتته‌ سه‌ر‌ زمان‌ی عه‌ره‌یی، دواتر پێوانه‌ عه‌ره‌بییه‌ (ئه‌سه‌لییه‌که‌) له‌گه‌ڵ پێوانه‌ عه‌ره‌بییه‌ (وه‌ر‌گ‌ی‌ر‌دراوه‌که‌) به‌ که‌سیکی تری شاره‌زا درا له‌ زمان‌ی عه‌ره‌یی، بۆ ئه‌وه‌ی راده‌ی له‌یه‌که‌چوونی بر‌گه‌کان ده‌ست‌نیشان‌بکات بۆ د‌ن‌یابوون له‌ راست‌گۆیی وه‌ر‌گ‌ی‌ر‌انه‌که‌.

۳-۳-۴-۳ شیکردنه‌وه‌ی ئاماری بۆ بر‌گه‌کانی پێوه‌ری رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن:

به‌مه‌به‌ستی د‌ن‌یابوون له‌بوونی مه‌رجه‌کانی راست‌گۆیی و جیگیری و توانای جیاکاری له‌ نێوان بر‌گه‌کانی پێوانه‌ی وینه‌ی خود، توێژهر‌ شیکاری ئاماری بۆ سه‌رجه‌م بر‌گه‌کانی پێوانه‌که‌ نه‌نجامدا له‌ر‌یگه‌ی ئه‌م هه‌نگاوانه‌ی خواره‌وه‌:

۱-۳-۳-۴-۳ هاوکۆله‌کی جیاکاری بۆ بر‌گه‌کانی پێوه‌ره‌که‌:

ئه‌م ر‌یگه‌یه‌ پشت به‌ جیاکاری ده‌به‌ستیت له‌ نێوان ئه‌و تاکانه‌ی تاییه‌تمه‌ندی پێوانه‌کراویان تیدا به‌دیده‌کریت و ئه‌وانه‌ی تیاياندا به‌دیناکریت. ئه‌م ر‌یگه‌یه‌ ئاماره‌یه‌کی خیرا به‌ راده‌ی راست‌گۆیی پێوانه‌که‌ ده‌دات (عبدالرحمن، ۱۹۹۸: ۱۹۲)، توێژهر‌ هاوکۆله‌کی جیاکاری بۆ بر‌گه‌کانی پێوانه‌ی رازیبوون له‌ پسپۆری خویندنی ده‌ره‌یئاوه‌ به‌ پشت به‌ستن به‌م هه‌نگاوانه‌ی خواره‌وه‌:

خ- ر‌یزبه‌ندی کردنی ئه‌و نمرانه‌، که‌ تاکه‌کانی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ به‌ ده‌ستیان ه‌یئاوه‌ له‌ به‌رزترین نمره‌ بۆ نزمترین نمره‌.

د- دابه‌شکردنی نمره‌کانی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ بۆ دوو گروپ، گروپیک که‌ زۆرتین نمره‌یان به‌ ده‌سته‌ه‌یئاوه‌ به‌ ر‌یژه‌ی (۲۷%) که‌ ژماره‌یان (۴۰) خویندکار بوو، وه‌ گروپیک که‌ که‌مترین نمره‌یان به‌ ده‌سته‌ه‌یئاوه‌ به‌ ر‌یژه‌ی (۲۷%) که‌ ژماره‌یان (۴۰) خویندکار بوو، وه‌ دور‌خستنه‌وه‌ی ئه‌و گروپه‌ی، که‌ ناوه‌ندبوون.

ذ- به‌کاره‌ینانی تاقیکردنه‌وه‌ی تانی بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ربه‌خۆ (Independent Sample t.test) به‌ به‌کاره‌ینانی به‌رنامه‌ی ئاماری (SPSS) بۆ هه‌ر بر‌گه‌یه‌ک، نه‌نجامه‌کانیش به‌م جووره‌ ده‌رکه‌وت، که‌

سەرجهه برێگه کانی پێوهری رازیبوون له پسیپۆری خویندن توانای جیاکارییان ههیه، وهک له خشتهی (۱۵) خراوته پروو.

خشتهی (۱۵)

هاوکۆلکهی جیاکاری بۆ برێگه کانی پێوانهی رازیبوون له پسیپۆری خویندن

نرخى تائى ههژمارکراو	گروپی نمره نزمهکان		گروپی نمره بهرزهکان		ژمارهى برێگه
	لادانى پێوهری	ناوهندی ژمیرهیی	لادانى پێوهری	ناوهندی ژمیرهیی	
۵.۵۳۵	۱.۱۰۳	۲.۷۲۷	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۱
۶.۲۴۸	۰.۴۰۴	۲.۸۱۸	۰.۴۰۴	۴.۸۱۸	۲
۲.۹۲۸	۱.۰۳۵	۳.۵۴۵	۰.۶۷۴	۴.۶۳۶	۳
۵.۰۳۱	۰.۸۳۱	۲.۹۰۹	۰.۶۸۷	۴.۵۴۵	۴
۴.۴۱۹	۰.۹۴۳	۳.۰۹۰	۰.۶۷۴	۴.۶۳۶	۵
۶.۵۳۲	۰.۹۳۴	۲.۵۴۵	۰.۵۰۴	۴.۶۳۶	۶
۵.۵۶۵	۱.۲۱۳	۲.۵۴۵	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۷
۲.۶۹۹	۰.۵۳۹	۲.۰۹۰	۱.۳۴۸	۳.۲۷۲	۸
۲.۵۱۶	۰.۷۵۰	۳.۱۸۱	۰.۷۷۴	۴.۰۰۰	۹
۲.۴۱۸	۰.۱۶۷	۱.۸۱۸	۱.۶۱۸	۳.۲۷۲	۱۰
۳.۸۱۵	۱.۴۴۶	۳.۰۹۰	۰.۴۰۴	۴.۸۱۸	۱۱
۲.۶۷۷	۱.۱۸۳	۳.۰۰۰	۱.۲۰۶	۴.۳۶۳	۱۲
۵.۲۶۲	۰.۵۰۴	۳.۳۶۳	۰.۴۶۷	۴.۷۲۷	۱۳
۴.۲۵۶	۰.۲۰۵	۱.۸۱۸	۱.۰۴۴	۳.۹۰۹	۱۴

£.131	1.128	2.505	0.301	£.909	10
2.506	1.120	2.272	1.221	£.090	16
2.205	0.952	2.909	0.005	£.272	17
0.165	1.090	2.000	0.505	£.818	18
2.122	0.757	2.727	0.925	£.505	19
2.017	1.055	2.090	1.200	2.818	20
£.727	0.725	2.272	1.190	£.272	21
2.729	1.220	2.818	0.787	£.505	22
0.078	0.787	2.505	0.577	£.727	23
2.700	1.120	2.272	0.005	£.272	24
2.050	1.529	2.050	1.270	2.727	25
2.091	1.278	2.050	1.727	£.272	26
2.058	1.027	2.727	1.200	2.909	27
2.700	1.207	2.727	1.520	2.050	28
2.027	0.725	2.727	0.022	£.050	29
2.715	0.725	2.000	1.258	2.272	30
2.705	1.128	2.050	1.078	2.818	31
2.229	0.207	2.272	0.872	2.818	32
2.007	1.127	2.909	0.820	2.050	33
2.070	1.200	2.818	0.757	£.272	34

۲.۵۲۷	۱.۱۲۰	۳.۳۶۳	۱.۳۰۰	۳.۰۹۰	۳۵
۳.۷۵۴	۰.۴۶۷	۴.۲۷۲	۰.۵۰۴	۴.۳۶۳	۳۶
۳.۲۱۰	۱.۰۰۹	۳.۲۷۲	۰.۶۸۷	۴.۴۵۴	۳۷
۳.۰۵۵	۱.۲۸۶	۳.۳۶۳	۰.۵۰۴	۴.۳۶۳	۳۸

۳-۴-۳-۲-۳-۲ پیوهندی نمره هه برگه یهک به نمره گشتی پیوههکه:

بهمه بهستی دیاریکردنی پیوهندی نمره هه برگه یهک به نمره گشتی پیوهری وینهی خود، تویره به به کارهینانی هه گبهی ناماری بۆ زانسته کۆمه لایه تیههکان (SPSS) هاوکۆلکهی پیوهندی پیرسون (Person) ی له نیوان برگهکانی پیوانه که به کۆی گشتی پیوانه کهی دۆزییه وه. نهجام بهم شیوهیهی خواره وه ده رکه وت که هاوکۆلکهکانی برگهکانی پیوهه که به لگه داری نامارییان هه بوو له سه ر ناستی به لگه داری (۰.۰۵)، وه سه رجه م برگهکان مانه وه چونکه توانای جیاکارییان هه بوو، پروانه خشتهی (۱۶).

خشتهی (۱۶)

هاوکۆلکهی پیوهندی نمره هه برگه یهک به کۆی گشتی نمرهکانی پیوانه ی رازیبوون له پسپۆری خویندن

ژ.برگه	به های پیوهندی پیرسون به کۆی گشتی پیوانه که	ناستی به لگه داری	ژ.برگه	به های پیوهندی پیرسون به کۆی گشتی پیوانه که	ناستی به لگه داری
۱	۰.۹۲۰	۰.۰۹۸	۲۰	۰.۴۵۳	۰.۰۰۶
۲	۰.۷۸۵	۰.۰۰۴	۲۱	۰.۶۰۲	۰.۰۵۰
۳	۰.۶۰۸	۰.۰۰۲	۲۲	۰.۴۲۳	۰.۰۳۴
۴	۰.۵۸۷	۰.۰۰۱	۲۳	۰.۵۰۵	۰.۰۰۴
۵	۰.۵۶۷	۰.۰۰۰	۲۴	۰.۶۴۹	۰.۰۰۸

۰.۰۴۳	۰.۳۰۹	۲۵	۰.۰۰۲	۰.۶۶۰	۶
۰.۰۰۴	۰.۲۶۷	۲۶	۰.۰۰۱	۰.۷۶۷	۷
۰.۰۰۸	۰.۲۸۹	۲۷	۰.۰۴۷	۰.۳۱۷	۸
۰.۰۵۹	۰.۲۷۴	۲۸	۰.۰۷۲	۰.۲۸۷	۹
۰.۰۴۰	۰.۵۰۸	۲۹	۰.۰۴۹	۰.۳۱۴	۱۰
۰.۰۶۵	۰.۲۸۹	۳۰	۰.۰۰۰	۰.۵۵۴	۱۱
۰.۰۵۶	۰.۳۲۵	۳۱	۰.۰۰۳	۰.۴۵۹	۱۲
۰.۰۰۳	۰.۶۵۶	۳۲	۰.۰۰۰	۰.۵۵۱	۱۳
۰.۰۲۳	۰.۴۵۷	۳۳	۰.۰۰۰	۰.۶۷۵	۱۴
۰.۰۰۵	۰.۵۰۷	۳۴	۰.۰۰۵	۰.۶۸۰	۱۵
۰.۰۰۷	۰.۶۶۵	۳۵	۰.۰۶۳	۰.۲۹۷	۱۶
۰.۰۰۸	۰.۵۴۳	۳۶	۰.۰۳۱	۰.۲۴۱	۱۷
۰.۰۳۵	۰.۷۰۶	۳۷	۰.۰۰۱	۰.۵۰۱	۱۸
۰.۰۰۳	۰.۶۶۶	۳۸	۰.۰۸۷	۰.۲۷۴	۱۹

۴-۳-۴-۳ جیگیری (Reliability):

مه به ست له جیگیری هر پیوانه یهک نه وهیبه نه گهر پیوانه که به سر کومه نیک تاکدا جیبه جیکرا و چاودییری

نمره کانی هر تاکیک بکرنیت تیایدا، دوباره پیوانه که به سر تاکه کانی همان گروویدا و له همان بارودوخدا

دوباره کرایه وه همان نه نجام دهستکوت نهوا درده که ویت که پیوانه که به ته وایی جیگیره. (القصاص، ۲۰۰۷):

(۲۲۷). تویره بو دهره نانی جیگیری پیوه ری زایبون له پسپوری خونندن، پشتی بهم ریگایانه به ستوه:

(۱) ریگه دو باره تاقیکردنه وه Test_Retest method:

بۆ دهرهينانې جينگيرى پيئوههكه، بۆ پيئوهري (پازيبوون له پسيپوري خويندن)، تسيژر رينگهى دوباره تاقىكردنهوى به كارهينا، كه برىتیبوو له (۴۰) خويندكار له كومهنگهى تويژينهوهكه، له ماوى نيوان (۲۱) رۆژدا دوو جار وهلامى پرسيارهكانى پيئوههكهيان دايهوه له رينكهوتى (۴ / ۴ / ۲۰۲۲) بۆ رينكهوتى (۲۵ / ۴ / ۲۰۲۲). له رينگهى به كارهينانې (هاوكيشهى پيرسون_Person) هوه، پادهى پهيوهستبوونى ههر دوو تاقىكردنهوهكه دهركهوت به هائى جينگيرى پيئوههكه برىتیبه له (۰.۹۷۵)، نه مهيش واتاى وايه جينگيرى له ناستىكى به رزدايه و گونجاوه بۆ جيبه جيكردن، واتا نامرازهكه به زانستى دادنهريت و دهتوانريت به كاربهيتريت بۆ كۆكردنهوى داتا و زانياريهكانى تويژينهوهكه. وهكو له خشتهى ژماره (۱۷) خراوتههروو.

خشتهى ژماره (۱۷)

هاوكۆلكهى جينگيرى بۆ پيئوهري پازيبوون له پسيپوري خويندن له نيوان جيبه جيكردنى تاقىكردنهوى يهكهه م و

دووهم

جينگيرى نامرازهكه به پيى هاوكۆلكهى پيرسون				
پيئوهري پازيبوون له پسيپوري خويندن	ناوهندى ژميرهى	لادانى پيئوهري	هاوكۆلكهى پيرسون	به هائى به لگه دارى
تاقىكردنهوى جارى يهكهه م	۱۳۴.۹۵۰۰	۱۹.۹۶۶۵۷	۰.۹۷۵	۰.۰۰۱
تاقىكردنهوى جارى دووهم	۱۳۴.۰۵۰۰	۲۰.۰۴۰۹۲		

(۲) رينگهى نه لفاكرونباخ (Cronbachs, Alpha):

تويژر بۆ پيوانهى جينگيرى برهكان پشتى به رينگهى نه لفاكرونباخ به ستووه، كه يه كيكه له رينگهكانى دوزينهوه و دهستيشانكردنى گونجاندى ناوهكى، به جورىك ريزهى جينگيرى پيوانهكه بۆ پيئوهري ناستى خواست

بریتیبوو له (۰.۹۰۲)، که نه‌مه‌یش جیگریه‌کی په‌سه‌نده، به‌مه‌یش دهرده‌که‌ویت که هاوکۆلکه‌که (جیگریه نیاب)ه، واته به شیوه‌یه‌کی گشتی فۆرمی راپرسییه‌که به دروستی وه‌لامدراوه‌ته‌وه.

۳-۴-۳-۴ تایبه‌تمه‌ندی پیه‌وری رازیبوون له پسپۆری خویندن:

دوای دئیبووون له راستی و دروستی پیه‌وره‌کانی توێژینه‌وه‌که، توێژهر پیه‌وره‌که‌ی به‌سه‌ر نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌دا جیه‌جیگر و شیوازی (لیکیرت)ی به‌کاره‌ینا، که بریتیبه له بوونی پینج جیگره‌وه بو ههر برکه‌یه‌کی پیه‌وره‌کان، جیگره‌وه‌کانیش بریتیبووون له (زۆر رازیم، رازیم، هه‌تا راده‌یه‌ک رازیم، نارازیم، زۆر نارازیم)، نهری ههر جیگره‌وه‌یه‌ک به‌م شیوه‌یه بوو: برکه‌ نه‌رینیه‌کان: (۵، ۴، ۳، ۲، ۱). برکه‌ نه‌رینیه‌کان: (۱، ۲، ۳، ۴، ۵). پیه‌وره‌که به شیوه‌ی کۆتایی (۳۸) برکه بوو، به جۆریک (۲۸) برکه‌ی نه‌رینیی و (۱۰) برکه‌ی نه‌رینیی بوو. وه‌کو له‌خشته‌ی ژماره (۱۸) خراوه‌ته‌روو.

خشته‌ی ژماره (۱۸)

خسته‌رووی برکه‌ نه‌رینیی و نه‌رینیه‌کانی پیه‌وری رازیبوون له پسپۆری خویندن

ژماره	ته‌وه‌ره‌کانی پیه‌وری رازیبوون له پسپۆری خویندن	برکه‌ نه‌رینیه‌کان	برکه‌ نه‌رینیه‌کان	کۆی گشتی
۱	ئاره‌زوو بو پسپۆری خویندن	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۳، ۱۵، ۱۶	۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴	۱۶
۲	رازیبوون له پرۆگرامی خویندنی به‌ش	۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۷	۲۵، ۲۶، ۲۸	۱۲
۳	رازیبوون له مامۆستایانی به‌ش	۲۹، ۳۰، ۳۱	۳۲، ۳۳	۵
۴	رازیبوون له هاوڕێیانی به‌ش	۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۸	۳۵	۵
	کۆی گشتی	۲۸	۱۰	۳۸

۳-۵ نەجامدانی توئزینەوہکە بەشیوەی کۆتایی:

دوای دنیابوون لە راستیی و دروستیی پێوەرەکانی توئزینەوہکە، توئزەر پێوەرەکانی بەسەر نمونەیی توئزینەوہکەدا جیبەجیکرد، بە جۆریک نمونەیی توئزینەوہکە پیکھاتبوو لە (۶۱۰) خویندکاری کچ لە قۆناغی یەکەم و سیبەم لە بەشی باخچەیی مندالان لە زانکۆ حکومییەکانی ھەریمی کوردستان، کە پیکھاتبووون لە زانکۆکانی (سەلاحەددین_ھەولێر، سلیمانی، راپەرین، گەرمیان، ھەلەبجە)، لە ریککەوتی (۸ / ۵ / ۲۰۲۲) ھەتا ریککەوتی (۹ / ۶ / ۲۰۲۲)، پاش خستەرۆوی چۆنیەتی ئامادەکردنی پێوەرەکان و چۆنیەتی بەکارھێنانیان و دابینکردنی شیوازی وەلامدانەوہی پێویست، بە مەبەستی بەدەستھێنانی زانیاری و داتایی پێویست لەسەر نمونەیی توئزینەوہکە، توئزەر داتاکی چارەسەرکرد لە رینگەیی بەکارھێنانی پرۆگرامی ئاماری بۆ زانستە کۆمەلایەتییەکان (SPSS).

۳-۶: ئامرازە ئامارییەکان:

سوود لە پرۆگرامی (SPSS) ھەگبەیی ئاماری بۆ زانستە کۆمەلایەتییەکان قیژنی (۲۵) وەرگیراوە، ھەرۆھەا بەکارھێنانی ئەم ئامرازانەیی خوارووە کە بۆ ئامارکردن لە توئزینەوہکەدا بەکارھێنراون:

۱) ھاوکۆلکەیی پەییوەندی پیرسون (معامل الارتباط پیرسون) (Person Correlation Coefficient) بۆ نەژمارکردنی جیگیری بە رینگەیی دوبارەجیبەجیکردن و دۆزینەوہی پەییوەندی نیوان گۆراوہکان بەکارھات.

$$r = \frac{\sum XY - \frac{(\sum x)(\sum y)}{n}}{\sqrt{\left[\sum x^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}\right] * \left[\sum y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n}\right]}}$$

۲) تاقیکردنەوہی تایی یەک نمونە (one sample T-Test): تی تییستی یەک نمونەیی بۆ دەرختنی ئاستی ھەر سی گۆراوی (وینەیی خود، ئاستی خواست، رازیبوون لە پسیپۆری خویندن).

$$T. test = \frac{\bar{x} + M}{\frac{A}{\sqrt{N}}}$$

۳) تاقىکردنەۋەى تائىى بۇ دوو نمونەىى سەرىبەست (Independent Sample T-Test) بۇ دۆزىنەۋەى جىاۋازى لە نىوان قوناغى خويندن بۇ ھەرىبەك لە گۆراۋەكان، ھەروەھا بۇ دۆزىنەۋەى تواناى جىاكارى بىرگەكان لە نىوان نمرە بەرز ونزىمەكاندا.

$$T. test = \frac{X_1 + X_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)A_1^2}{n_1 + n_2 - 2} + \frac{(n_2 - 1)A_2^2}{n_1 + n_2 - 2} * \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

۴) بەكارھىنانى ھاۋكۆلكەى ئەلفاكرونباخ (Cronbachs Alpha): بۇ دۆزىنەۋەى جىگىرىى پىۋەرەكە.

$$A = \left(\frac{K}{K - 1}\right) * \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{S_t^2}\right)$$

۵) بەكارھىنانى ھاۋكىشەى ئەنۇفا (ANOVA): بۇ دەرختتى جىاۋازىى لە نىوان زانكۆكان لە سەر گۆراۋەكان.

$$SS = \sum (X - X^-)^2 = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{N}$$

(الجادري، ۲۰۰۷: ۲۸۸)

بهشی چوارهم

۱-۴ خستنه پروو و شیکردنه وهی نه نجامه کان

۲-۴ دهر نه نجامی توئژینه وه که

۳-۴ پاسپارده کان

۴-۴ پیشنیازه کان

۱-۴ خستنه پروو و شیکردنه وهی نه نجامه کان:

۱-۱-۴ نامانجی یه که م: زانینی ناستی وینهی خود له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان.

دوای کۆکردنه وهی داتا کان و به کارهینانی تاقیکردنه وهی تایی (t_test) بۆ یهک نمونه به به کارهینانی به نامه ی ناماری (SPSS)، له نه نجامدا ده رکهوت که نرخ (t) هه ژمارکراو (۲۴۷.۸۲۵) گه وره تره له نرخ (t) خشته یی که (۱.۹۶) بوو، به نمره ی نازادی (۶۰۹) له ناستی به لگه داری (۰.۰۵)، واته جیاوازی به لگه داری ناماری به دیده کریت، نه مهیش نه وه درده خات، که وینهی خود له ناستیکی به رزدايه. وهکو له خشته ی (۱۹) روئکراوته وه.

خشته ی ژماره (۱۹)

نه نجامه کان تاقیکردنه وهی تایی (یهک نمونه) بۆ پیوهی وینهی خود له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان

نموونه	ناوهندی ژمیره یی	لادانی پیوهری	ناوهندی گریمانه یی	نمره ی نازاد	به های تایی	
					هه ژمارکراو	خشته یی
۶۱۰	۱۶۴.۴۶۷۲	۱۶.۳۹۰۷۵	۱۳۸	۶۰۹	۳۹.۸۶۵	۱.۹۶

وهکو له خشته ی ژماره (۱۹) دا درده که ویت، به های (t) هه ژمارکراو یه کسانه به (۳۹.۸۶۵)، به های (t) خشته یی یه کسانه (۱.۹۶) و نمره ی نازاد یه کسانه (۶۰۹) له ناستی به لگه داری (۰.۰۵) دایه. له به رنه وهی که به های (t) هه ژمارکراو (۳۹.۸۶۵) گه وره تره له به های (۱.۹۶) خشته یی، به م جوړه درده که ویت که ناستی وینهی خود له لای خویندکارانی زانکو (نموونه ی توئزینه وه که) به شیوه یی گشتی له ناستیکی به رزدايه.

تویژەر ھۆکاری ئەم ئەنجامە بۆ ئەو دەگەرئینیتەووە نموونەى ھەئبژیردراو کە خویندکاری زانکۆن، ئەوانیش تویژنکی خویندەوار و ھۆشیارن و ئەمەیش بابەتیکى سروشتییە، بەو پێیەى وینەییەکی ئەرئینیان ھەییە دەربارەى خۆیان، ھەرۆھا ھاتنى خویندکار بۆ قوناعى زانکۆ واتە گرتگترین ئارەزووکانى ئە ژياندا بەدیھیناوە و ئەمەیش وادەکات ھەست بە خۆى و کەسایەتیی خۆى بکات، جگە ئەمەیش زانکۆ دەرفەت بۆ خویندکار دەرخسینیت بۆ ئەوہى خۆى بسەلمینیت، ئەمەیش ئە ریگەى راسپاردنى خویندکار بۆ کارى تاکەکەسیی ئە کاتى خویندن و پشتبەستن بە خۆى ئەمیانەى نوسینی راپۆرت و پشکەشکردنى سیمینار و ئەنجامدانى چالاکیی و پرۆژەى تاکەکەسیی تر. باندورا ئە سائى (۱۹۶۹) ئامازەى بەو کردووہ کە چەمکی خودى ئەرئینی یان ئەرئینی پەییوہندیی بەو ھاوسەنگییەوہ ھەییە کە تاک ئە نیوان واقعیى خۆى و ئەو نموونەییە ھەزەدەکات وەکو خۆى دروستیبکات، بە جۆریک ھەتا وینەکە نزیکبیت ئە نیوان خودى ھەستیبکراو و خودى نموونەیی ئەوا چەمکی خودى ئەرئینی دروستدەبیت، بە پشچەوانەوہ ھەتا وینەکە دووربیت ئە نیوان خودى ھەستیبکراو و خودى نموونەیی ئەوا چەمکی خودى ئەرئینی دروستدەبیت. (Bandura, 1969: 55).

ئەم ئەنجامەیش ئەگەر ئەنجامى تویژنەوہکانى (حمد، ۲۰۰۴) و (عرتول، ۲۰۰۶) و (کانبى، ۲۰۱۰) و (المیسوم، ۲۰۱۵)، یەکدەگرتەوہ کە ئامازەیان بە وینەییەکی ئەرئینی بەرز کردووہ بۆ خود ئەلای خویندکارانى زانکۆ.

۴-۱-۲ ئامانجى دووہم: زانینی ئاستى ئاستى خواست ئەلای خویندکارانى بەشى باخچەى مندالان ئە زانکۆکانى ھەریمی کوردستان.

دواى کۆکردنەوہى داتاگان و بەکارھیناننى تاقیکردنەوہى تائیبى (t-test) بۆ یەک نموونە بە بەکارھیناننى بەرنامەى ناماریی (SPSS)، ئە ئەنجامدا دەرکەوت کە نرخى (t) ھەژمارەکراو (۲۱۸.۱۵۷) گەورەترە ئە نرخى (t) خشتەیی کە (۱.۹۶) بوو بە نمرەى ئازادى (۶۰۹) ئە ئاستى بەلگەدارى (۰.۰۵)، واتە جیوازیی بەلگەدارى

ئامارىي بەدېدەكرىت، ئەمەش ئەو دەردەخات، كە ئاستى خواست ئە ئاستىكى بەرزدايە. وەكو ئە خشتەي (۲۰) روتكراوتەو.

خشتەي ژمارە (۲۰)

ئەنجامەكانى تاقىكردنەوى تائىي (يەك نمونە) بۆ پېوهرى ئاستى خواست ئەلای خویندكارانى بەشى باخچەي مندالان ئە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان

نمونه	ناوھندی ژمېرەي	لادانى پېوهرى	ناوھندی گرىمانەي	نمرى نازاد	بەھاي تائىي		ئاستى بەنگەدارى ئامارىي (۰.۰۵)
					خشتەي	ھەژماركراو	
۶۱۰	۱۵۸.۶۰۸۲	۱۷.۹۵۶۵۰	۱۳۲	۶۰۹	۳۶.۵۹۱	۱.۹۶	بەنگەدارە

وەكو ئە خشتەي ژمارە (۲۰) دا دەردەكەوئیت، بەھاي (t) ھەژماركراو يەكسانە بە (۳۶.۵۹۱)، بەھاي (t) خشتەي يەكسانە (۱.۹۶) و نمرى نازاد يەكسانە (۶۰۹) ئە ئاستى بەنگەدارى (۰.۰۵) دايە. ئەبەرئەوھى كە بەھاي (t) ھەژماركراو (۳۶.۵۹۱) گەورەترە ئە بەھاي (۱.۹۶) خشتەي، بەم جۆرە دەردەكەوئیت كە ئاستى خواست ئەلای خویندكارانى زانكۆ (نمونەي توئىزىنەوھە) بە شېوھەي كشتىي ئە ئاستىكى بەرزدايە.

توئزەر ھۆكارى ئەم ئەنجامە بۆ ئەو دەگەرىنئەوھە كە نمونەي ھەئبئىردراو كە خویندكارى زانكۆن، خواستى تايبەتيان ھەيە دەربارەي خويان و ئەو بەشەي كە لىبەدەخوئىنن، بە جۆرىك بوونى زانىبارى دەربارەي بەشەكە و ھاندانى مامۇستايان بۆ خویندكارەكان و بوونى ستافىكى پەرورەدەيى و ئەكادىمىي ئە زانكۆ، ھەرۇھە پۇلى خىزان كە كارىگەرىيەكى بەرچاوى ھەيە ئەسەر گەشەسەندنى ئاستى خواست ئەسەر تاك، پاشان ئاستى خواست ئە قۇناغىكەوھ بۆ قۇناغىكى تر زياتر رۇندەبىتەوھ، ئەمەش بە پشتبەستن بە پلەي پىگەيشتوويى و ئاستى ھۇشيارى تاك، بۆيە ئە قۇناغى زانكۆدا ئاستى خواست بە رىژەيەكى بەرچاوى بەرزەبىتەوھ، ئەمەش پشتبەستىت بە پلەي پىگەيشتوويى عەقلىي و جەستەيى و كۆمەلایەتیی و دەروئىي تاك، بۆيە ئاستى خواستى خویندكار دەوھستىتە سەر ئەزمونەكانى سەرکەوتن و شكست، بە جۆرىك ھەتا ئەزمونەكانى سەرکەوتنى زياتر

بیت، نهوا ناستی خواست بهرزدهبیتتهوه، به پیچهوانهیشهوه ههتا نهزموونهکانی شکستی زیاتر بیت نهوا ناستی خواست نزمدهبیتتهوه.

نهم نهجامهیش لهگهّل نهجامی تویتینهوهکانی (بن کریمه: ۲۰۱۴) و (خیره: ۲۰۱۴) و (أمین: ۲۰۱۷)، بهکدهگریتهوه که ناماژهیان به ناستی خواستی بهرز کردووه لهلای خویندکارانی زانکو.

۳-۱-۴ نامانجی سییهه: زانینی ناستی رازیبوون له پسیپوری لهلای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکوکانی ههریمی کوردستان.

دوای کوکردنهوهی داتاگان و بهکارهینانی تاقیکردنهوهی تایی (t-test) بو یهک نمونه به بهکارهینانی بهرنامهی ناماریی (SPSS)، له نهجامدا دهرکهوت که نرخ (t) ههژمارکراو (۲۱۴.۶۱۸) گهورهتره له نرخ (t) خشتهی که (۱.۹۶) بوو به نمرهی نازادی (۶۰۹) له ناستی بهلگه‌داری (۰.۰۵)، واته جیاوازی بهلگه‌داری ناماریی به‌دیده‌کریت، نه‌مه‌یش نهوه دهرده‌خات، که رازیبوون له پسیپوری له ناستیکی بهرزدایه. وهکو له خشتهی (۲۱) روتکراوتهوه.

خشتهی ژماره (۲۱)

نه‌جامه‌کانی تاقیکردنهوهی تایی (یهک نمونه) بو پیوه‌ری رازیبوون له پسیپوری خویندن لهلای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکوکانی ههریمی کوردستان

نمونه	ناوه‌ندی ژمیره‌یی	لادانی پیوه‌ری	ناوه‌ندی گریمانه‌یی	نمره‌ی نازاد	به‌های تایی	
					هه‌ژمارکراو	خشته‌یی
۶۱۰	۱۳۸.۶۰۳۳	۱۵.۹۵۰۴۶	۱۱۴	۶۰۹	۳۸.۱۴۴	۱.۹۶
ناوه‌ندی	ژمیره‌یی	لادانی	ناوه‌ندی	نمره‌ی	به‌های تایی	ناستی
						به‌لگه‌داری
						ناماریی
						(۰.۰۵)
						به‌لگه‌داره

وهكو له خشتهی ژماره (۲۱) دا دردهكهووت، بههای (t) ههژمارکراو یهکسانه به (۳۸.۱۴۴)، بههای (t) خشتهی یهکسانه (۱.۹۶) و نمری نازاد یهکسانه (۶۰۹) له ناستی بهنگهداری (۰.۰۵) دایه. له بهرئوهوی که بههای (t) ههژمارکراو (۳۸.۱۴۴) گهورهتره له بههای (۱.۹۶) خشتهی، بهم جوره دردهكهووت که ناستی رازیبوون له پسیوری له لای خویندکارانی زانکو (نموونهی توئزینهوهکه) به شیوهیهکی گشتی له ناستیکی بهرزدايه.

تویژهر هوکاری نهم نه نجامه بو نهوه دهگه ریئیتتهوه نموونهی هه لبرژردراو که خویندکاری زانکون، زوریینه یان به ویستی خویندکاران دهچنه بهشی باخچهی مندالان، ههروهها پسیوری خویندکاران له ناستی خواستی خویندکاران و نارهزوو و پیداوویستیبه کانیان تیردهکات و ههست به ناسودهیی و نارامیی دهکن نهم پسیورییه، به بی دهستیوهردانی خیزان یان هاورینان له هه لبرژاردنی نهم پسیورییه دا، نهمهیش هیژکی زیاتریان پیده به خشیت بو سهرکهوتن تیایدا، که نهمهیش هه ره له خووه نایهت، به لکو له میانهی پالنه ریکهوه دیت که هانیاندهدات بو پیداکریکردن له سهر به دهستیوانی سهرکهوتن، که هه موو نه مانه هاوتان له گه ل توانا و لیها تووییه کانیان. بویه هه لبرژاردنی پسیوری دروست یارمه تییدره بو دهستکهوتی نه کادیمی له ماوهی خویندن و دوی خویندن و به درژیایی ژیان له سهر پیشهی داها توویان، بهم شیوهیه رازیبوون گوزارشته له نارامیی و دروستی دهرونی خویندکار به رانبه ره به پسیورییه که ی، واته هه رکاتیک خویندکار پسیوری خویندن له ناستی خواستی خویندکاران و بتوانیت نامانجه کانی به دیهینیت تیایدا، نهوا ههست به ناسودهیی و نارامیی دهرونی دهکات، نهمهیش پالنه ریده بییت بو به رده وامبوون و سهرکهوتن له خویندکاران که یدا، به پیچه وانه یشه وه. بویه بوونی ستافی لیها تووی وانه وتنه وه و ژینگه ی دروستی خویندن و پروگرامی زانستی گونجاو، له گه ل هه ستردن به نارامیی له ناو هاویوله کانیان، هه موو نه مانه فاکتوری کاریگه رن بو رازیبوونی خویندکار له پسیوری خویندکاران که ی.

نهم نه نجامهیش له گه ل نه نجامی توئزینه وه کانی (میسه و اخرون: ۲۰۱۴) و (نسیمة: ۲۰۱۴) و (سیدهم: ۲۰۲۰)، یه کده گریته وه که ناماژیه یان به رازیبوون له پسیوری خویندن کردوه به ناستیکی بهرز له لای خویندکارانی زانکو.

۴-۱-۴ نامانجی چوارم: زانینی وینهی خود و په یوهندی به ناستی خواسته وه له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندان له زانکوانی هریمی کوردستان.

به مبهستی زانینی سروشتی په یوهندی له نیوان وینهی خود و ناستی خواست له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندان له زانکوانی هریمی کوردستان، توپژر هاوکولکهی په یوهندی پیرسونی (معامل ارتباط پیرسون) به کارهیتا، به پشتبهستن به بهرنامهی ناماری (SPSS)، به پیی ناستی به لگه داری (۰.۰۵) وهکو له خشتهی (۲۲) روتکراوته وه.

خشتهی (۲۲)

نه نجامی هاوکولکهی پیرسون بو دوزینه وهی ناستی به لگه داری له نرخی هاوکولکهی په یوهندی له نیوان وینهی خود و ناستی خواست.

گوراوه کان	ژماره ی نمونه	به های هاوکولکهی په یوهندی	به های تایی		ناستی به لگه داری ۰.۰۵
			هه ژمارکراو	خشتهی	
وینهی خود	۶۰۸	۰.۷۸۳	۱۴.۹۱۴	۱.۹۶	به لگه داره
ناستی خواست					

له م خشتهی (۲۲) دا درده که ویت، که په یوهندی له نیوان وینهی خود و ناستی خواست له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندان له زانکوانی هریمی کوردستان، به پیی هاوکولکهی پیرسون (۰.۷۸۳) ه، که واته په یوهندی کی راسته وانهی به هیز هیه له نیوانیان، نه مهیش به و واتایه دیت که هه تا وینهی خود له لای خویندکارانی به شی باخچهی مندان له زانکوانی به رزبیت، نه و ناستی خواست زیادده بیت، به پیچه وانه یشه وه.

ئەم ئەنجامە ئەو راستىيەمان بۇ دەخاتەرۈۈ ئەو كەسانەى كە خاۋەنى چەمكىكى بەرزى خودىين و وئەيەكى خودىي ئەرئىبىيان ھەيە بۇ خۇيان، گونجاون لە پرووى دەرونىي و كۆمەلایەتییەۋە، بەو پىيەى وئەنى خود فاكتەرىكى گىرنگە بۇ بونياتنانى خواستىكى بەرزى، ھەر ئەمەيشە وا لە تاك دەكات ھەولسى تەواۋ بىدات بۇ بەدەيىنانى خواستەكانى. گومانى تىدا نىيە ئەو وئەيەى كە تاك بۇ خودى خۇى دەيكتىت رۆئىكى گەۋرە و دىارى ھەيە لەسەر ئاستى خواست، بە جورىك (شارلوك) لە لىكۆلېنەۋەكەى ئەۋەى دەرخت كە ئەو بىنەنى تاك بۇ خودى خۇى دەيىتە ھۇى بونياتنانى ئاستىكى بەرزى لە خواست، بۇيە لە كاتىكدا لاۋازىي پىشېينى تاك بۇ خودى خۇى دەيىتە ھۇى ئەۋەى كە ئامانجەكانى سنووردار بىت و ھەست بە شكست و كەمتوانايى بكات و ئاستى خواستى كەمبىيەتەۋە، بۇيە ھەر كاتىك تاك تۈانى ئامانجەكانى بەدەستبەيىت، ئەوا مەمانەى بە خۇى زىاددەكات و ئاستى خواستى بەرزەدەيىتەۋە، بە پىچەۋانەيشەۋە ھەر كاتىك تاك خواستەكانى ناواقىيى بوون، ئەوا ناتوانىت بگاتە ئامانجەكانى و ئاستى خواستى كەمدەيىتەۋە. (يوسفى، ۲۰۱۶: ۳۰).

۴-۱-۵ ئامانجى پىنچەم: زانىنى وئەى خود و پەيۋەندىي بە رازىبوون لە پىپۇرىي خويندن لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان.

بە مەبەستى زانىنى سروشتى پەيۋەندىي لە ئىۋان وئەنى خود و رازىبوون پىپۇرىي خويندن لەلای خويندكارانى بەشى باخچەى مندالان لە زانكۆكانى ھەرىمى كوردستان، تۈيژەر ھاۋكۆلكەى پەيۋەندىي پىرسۈنى (مەامل ارتباط بىرسون) بەكارھىنا، بە پشتبەستن بە بەرنامەى ئامارىي (SPSS)، بە پىيى ئاستى بەلگەدارى (۰.۰۵) ۋەكو ئە خشتەى (۲۲) رۈنكراۋەتەۋە.

خشته‌ی (۲۳)

نه‌نجامی هاوکۆلکه‌ی پی‌رسۆن بۆ دۆزینه‌وی ناستی به‌لگه‌داری له‌ نرخ‌ی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی له‌ نیوان وینه‌ی خود و رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن.

گۆراوه‌کان	ژماره‌ی نمونه	به‌های هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی	به‌های تایی		ناستی به‌لگه‌دای ۰.۰۵
			هه‌ژمارکراو	خشته‌یی	
وینه‌ی خود	۶۰۸	۰.۷۰۴	۵۱.۴۷۴	۱.۹۶	به‌لگه‌داره
رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن					

له‌م خشته‌یه‌دا (۲۳) دهرده‌که‌ویت، په‌یوه‌ندی له‌ نیوان وینه‌ی خود و رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی هه‌رێمی کوردستان، به‌پێی هاوکۆلکه‌ی پی‌رسۆن (۰.۷۰۴)، که‌واته‌ په‌یوه‌ندییه‌کی راسته‌وانه‌ی به‌هێز هه‌یه‌ له‌ نیوانیان، نه‌مه‌یش به‌و واتایه‌ دیت که‌ هه‌تا وینه‌ی خود له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالانی زانکۆ به‌رزبیت، نه‌وا رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن زیادده‌بیت، به‌ پیچه‌وانه‌یشه‌وه.

له‌م نه‌نجامه‌ نه‌و راستییه‌مان بۆ روئده‌کاته‌وه‌ نه‌و که‌سانه‌ی که‌ وینه‌یه‌کی خودی نه‌رێنیان هه‌یه‌ بۆ خۆیان، له‌ رووی دهرونییه‌وه‌ ئارام و ئاسوده‌ن و باشر ده‌توانن بریاربده‌ن بۆ هه‌لبژاردنی پسپۆری خویندنیان، به‌و پێیه‌ی وینه‌ی خود فاکتهریکی گرتکه‌ بۆ هاندانی خویندکار به‌ مه‌به‌ستی رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن. بۆیه‌ تایبه‌تمه‌ندی که‌سیتی کاریگه‌ری هه‌یه‌ له‌سه‌ر رازیبوون له‌ پسپۆری خویندن، به‌ جوړیک توانا و ئاره‌زوو و خواست و لێهاتوووبه‌کانی تاک و ره‌فتار و هه‌ئسوکه‌وته‌کانی و توره‌بوون و مه‌لانیی له‌گه‌ڵ خیزان و نه‌ندامه‌کان و چۆنیه‌تی ویناکردنی بۆ چه‌مکی خودی خۆی و شکست و سه‌رکه‌وته‌کانی له‌ قوتابخانه‌ و ئاراسته‌ نه‌رێنیی و نه‌رێنییه‌کانی بۆ خویندن، کاریگه‌رن له‌سه‌ر که‌سایه‌تی تاک بۆ هه‌لبژاردنی پسپۆری و پێشه‌ی داها‌تووی،

سهره‌رای فاكتهره دهرونی و كۆمه‌لایه‌تییه‌كان كه كاربگه‌رن له‌سهر كه‌سایه‌تی تاك بۆ هه‌لبژاردنی پسیپۆری خۆیندن و رازیپوون پیتی. (عبدالهادی وأخرون، ۲۰۱۴: ۱۳۷).

۶-۱-۴ ئامانجی شه‌شم: زانینی ئاستی خواست و په‌یوه‌ندیی به‌ رازیپوون له‌ پسیپۆری خۆیندن له‌ لای خۆیندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ههریمی کوردستان.

به‌ مه‌به‌ستی زانینی سروشتی په‌یوه‌ندیی له‌ نیوان وینه‌ی خود و ئاستی خواست له‌ لای خۆیندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ههریمی کوردستان، تووێژهر هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندیی پیرسونی (معامل ارتباط بیرونی) به‌ کارهینا، به‌ پشتبه‌ستن به‌ به‌رنامه‌ی ئاماری (SPSS)، به‌ پیتی ئاستی به‌نگه‌داری (۰.۰۵) وه‌کو له‌ خشته‌ی (۲۴) روتکراوه‌ته‌وه‌.

خشته‌ی (۲۴)

ئه‌نجامی هاوکۆلکه‌ی پیرسون بۆ دۆزینه‌وه‌ی ئاستی به‌نگه‌داری له‌ نرخ‌ی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندیی له‌ نیوان ئاستی خواست و رازیپوون له‌ پسیپۆری خۆیندن.

ئاستی به‌نگه‌داری ۰.۰۵	به‌های تایی		به‌های هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندیی	ژماره‌ی نموونه	گۆراوه‌كان
	خشته‌ی	هه‌ژمارکراو			
به‌نگه‌داره	۱.۹۶	۳۸.۹۳۴	۰.۷۲۵	۶۰۸	ئاستی خواست
					رازیپوون له پسیپۆری خۆیندن

له‌م خشته‌ی (۲۴) دا درده‌که‌ویت، كه په‌یوه‌ندیی له‌ نیوان ئاستی خواست و رازیپوون له‌ پسیپۆری خۆیندن له‌ لای خۆیندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له‌ زانکۆکانی ههریمی کوردستان، به‌ پیتی هاوکۆلکه‌ی پیرسون (۰.۷۲۵) ه، که‌واته په‌یوه‌ندییه‌کی راسته‌وانه‌ی به‌هیز هه‌یه له‌ نیوانیان، ئه‌مه‌یش به‌و واتایه‌ دیت که هه‌تا ئاستی خواست

لهلای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالانی زانکو بهرزبیت، نهوا پارزیوون له پسیویری خویندن زیاددهبیت، به پیچهوانهیشهوه.

نهم نهجامه نهوه دوپاتدهکاتهوه که نهو ههستانهی پهیوهستن به بهدهستهینانی خواست و نامانجهکانی تاکهوه دهبیته هوی نهوهی که پلهیهکی بهرزی پارزیوون بهدیبهینیت له ژبانی تاکدا، به جوریک تاک ههولدهدات نامانجهکانی بهدهستهینیت لهسهر بنهمای بروابهخوبوون و نرخاندنی نهوانی تر. بویه زور جار ناستی خواست له شیوهی پلهوپایهیهکدایه و ههر کاتیک تاک گهیشته نهو ناسته نهوا ههست به نارامیی و پارزیوون دهکات. ههر بویه نهم دۆخهیش دهبیته هوی دهکوتنی نامانجی نوی و ناستی خواستی تازه که تاک بهدوای بهدهستهینانیدا دهگریت، بویه ههر کاتیک تاک نامانجیک بهدهستهینیت، یان دهگاته ناستیکی خوازراو، نهوا ههولدهکانی زیاتر دهکات بو پارزیوونی تهواو له پیشه و کارهکهی. (عکاشه، ۱۹۹۹: ۱۲۲).

۴-۱-۷ نامانجی ههوتهم: دهرخستنی جیاوازیی بو پیوهری وینهی خود به پیی گۆراوی قوناعی خویندن (یهکهه - سییهه).

بو زانینی نهم جیاوازییه توئزهر ناوهندی ژمیرهیی و لادانی پیوهیری بو نمرهکانی قوناعی خویندن (یهکهه - سییهه) لهلای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان لهسهر پیوهری وینهی خود دههینا، پاشان به بهکارهینانی تافیکردنهوهی تایی (t-test) بو دوو نمونهی سهربهخو به پشتبهستن بهبهرنامهی ناماری (SPSS)، دهکوت نرخه بههای (t) نهژمارکراو (۱.۴۶۱) به نمرهی نازاد (۶۰۸)، لهسهر ناستی بهلگهداری (۰.۰۵). وهکو لهخشتهی ژماره (۲۵) خراوهتهروو.

خشتهی (۲۵)

نهجامی تافیکردنهوهی تایی (t-test) (دوو نمونه) بو نمرهکانی خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان (نمونهی توئزینهوهکه) لهسهر پیوهری وینهی خود به پیی گۆراوی قوناعی خویندن (یهکهه - سییهه).

ناستی به لگه داری ۰.۰۵	به های تایی		نمره ی نآزاد	لادانی پیوه ری	ناوه ندی ژمیره یی	ژماره	قوناغ
	خشته یی	هه ژمارکراو					
به لگه دار نییه	۱.۹۶	۱.۴۶۱	۶۰۸	۱۷.۰۳۴۰۴	۱۶۳.۷۱۰۴	۳۳۵	یه که م
				۱۵.۶۱۴۸۴	۱۶۵.۶۶۱۸	۲۷۵	سییه م

وهکو له خشته ی ژماره (۲۵) ۱د دهرده که ویت، به های (t) نه ژمارکراو یه کسانه (۱.۴۶۱) و به های خشته یی یه کسانه (۱.۹۶) و نمره ی نآزاد یه کسانه به (۶۰۸) و له ناستی به لگه داری (۰.۰۵) دایه، له به رنه وه ی به های (t) نه ژمارکراو بچوو کتره نه به های خشته یی، به م جو ره ییش دهرده که ویت که جیاواری به لگه داری ناماری نییه له نیوان ناوه ندی ژمیره یی نمره کانی قوناغی یه که م و سییه م له لای خویندکارانی به شی باخچه ی مندالانی زانکو بو پیوه ری وینه ی خود به پیی گو راوی قوناغی خویندن، نه مه ییش واته قوناغی خویندن هیچ کاریگه ریبه کی نییه له سه ر وه لامی خویندکاران بو وینه ی خود، هو کاری نه مه ییش ده گه ریته وه بو نه وه ی که خویندکاران تیروانیان بو خودی خویمان نه ری نییه و به شیوه یه کی واقعی له خودی خویمان دهروانن، نه مه سه ره رای رولی فا کته ری خه سلته و تایبه تمه ندی خیزان و رولی کومه لایه تی، که کاریگه ری هیه له سه ر دروستکردنی وینه یه کی خودی نه ری نی که نه مه ش واده کات خویندکار زیاتر متمانه ی به خو ی بیت .

۸-۱-۴ نامانجی هه شته م: دهرخستنی جیاواری بو پیوه ری ناستی خواست به پیی گو راوی قوناغی خویندن (یه که م - سییه م).

بو زانی نی نه م جیاواریبه تویره ناوه ندی ژمیره یی و لادانی پیوه ری بو نمره کانی قوناغی خویندن (یه که م - سییه م) له لای خویندکارانی به شی باخچه ی مندالان له سه ر پیوه ری ناستی خواست دهره یینا، پاشان به به کاره یینانی تاقیکردنه وه ی تایی (T-test) بو دوو نمونه ی سه ره خو به پشتبه ستن به به رنامه ی ناماری (SPSS)،

دەرکەوت نرخی بەهەای (t) ی ئەژمارکراو (۰.۵۹۹) بە نمرەى ئازاد (۶۰۸)، ئەسەر ئاستى بەنگەدارى (۰.۰۵). وەکو ئەخستەى ژمارە (۲۶) خراوەتەرۆو.

خستەى (۲۶)

ئەنجامى تاقىکردنەهوى تائىى (t-test) (دوو نموونە) بۆ نمرەکانى خویندکارانى بەشى باخچەى مندالان (نموونەى تووژینەوهکە) ئەسەر پىوهرى ئاستى خواست بە پىى گۆراوى قوئاغى خویندن (یەکەم - سىیەم).

ئاستى بەنگەدارى ۰.۰۵	بەهەای تائىى		نمرەى ئازادى	لادانى پىوهرى	ناوهندى ژمىهرى	ژمارە	قوئاغ
	خستەى	هەژمارکراو					
بەنگەدار نىیە	۱.۹۶	۰.۵۹۹	۶۰۸	۱۸.۱۷۶۶۷	۱۵۹.۰۲۶۹	۳۳۵	یەکەم
				۱۷.۶۵۵۸۳	۱۵۸.۱۵۲۷	۲۷۵	سىیەم

وەکو ئە خستەى ژمارە (۲۶) دا دەرەکەووت، بەهەای (t) ئەژمارکراو یەکسانە (۰.۵۹۹) و بەهەای خستەى یەکسانە (۱.۹۶) و نمرەى ئازاد یەکسانە بە (۶۰۸) و ئە ئاستى بەنگەدارى (۰.۰۵) دایە، ئەبەرئەهوى بەهەای (t) ئەژمارکراو بچووکتەر ئە بەهەای خستەى، بەم جوهرىش دەرەکەووت کە جىاوازى بەنگەدارى نىیە ئە نىوان ناوهندى ژمىهرى نمرەکانى قوئاغى یەکەم و سىیەم ئەلای خویندکارانى بەشى باخچەى مندالانى زانکۆ بۆ پىوهرى ئاستى خواست بە پىى گۆراوى قوئاغى خویندن، ئەمەیش واتە قوئاغى خویندن هیچ کارىگەرئىهکى نىیە ئەسەر وەلامى خویندکاران بۆ ئاستى خواست، هۆکارى ئەمەیش دەگەرئىتەوه بۆ ئەهوى کە خویندکارانى بەشى باخچە زۆرىنەیان بە وىستى خوئان دىتە بەشى باخچە و خواستیان ئەسەر بەشەکەیه.

۹-۱-۴ ئامانجى نۆیەم: دەرخستى جىاوازى بۆ پىوهرى پارىبوون ئە پىپۆرى خویندن بە پىى گۆراوى قوئاغى خویندن (یەکەم - سىیەم).

بۆ زانىنى ئەم جىاوازىیە تووژەر ناوهندى ژمىهرى و لادانى پىوهرى بۆ نمرەکانى قوئاغى خویندن (یەکەم - سىیەم) ئەلای خویندکارانى بەشى باخچەى مندالان ئەسەر پىوهرى پارىبوون ئە پىپۆرى خویندن دەرئىتە، پاشان

به به‌کارهیتانی تاقیکردنه‌وهی تائی (t-test) بۆ دوو نمونه‌هی سه‌ربه‌خۆ به پشتبه‌ستن به به‌نامه‌ی ئاماری (SPSS)، ده‌رکه‌وت به‌های (t) ی نه‌ژمارکراو (۰.۴۰۳) به‌نمره‌ی نازاد (۶۰۸)، له‌سه‌ر ئاستی به‌نگه‌داری (۰.۰۵). وه‌کو له‌خشته‌ی ژماره (۲۷) خراوه‌ته‌روو.

خشته‌ی (۲۷)

نه‌نجامی تاقیکردنه‌وهی تائی (t-test) (دوو نمونه) بۆ نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان (نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که) له‌سه‌ر پیوه‌ری رازیبوون له‌ پسه‌پۆری خویندن به‌ پیی گۆراوی قوناعی خویندن (یه‌که‌م - سییه‌م).

قوناع	ژماره	ناوه‌ندی ژمیهری	لادانی پیوه‌ری	نمره‌ی نازادی	به‌های تائی		ئاستی به‌نگه‌داری ۰.۰۵
					هه‌ژمارکراو	خشته‌ی	
یه‌که‌م	۳۳۵	۱۳۸.۸۵۰۷	۱۶.۰۱۲۸۵	۶۰۸	۰.۴۱۲	۱.۹۶	به‌نگه‌دار نییه
سییه‌م	۲۷۵	۱۳۸.۳۲۷۳	۱۵.۸۹۰۶۶				

وه‌کو له‌خشته‌ی ژماره (۲۷) دا ده‌رده‌که‌ویت، به‌های (t) نه‌ژمارکراو یه‌کسانه (۰.۴۱۲) و به‌های خشته‌ی یه‌کسانه (۱.۹۶) و نمره‌ی نازاد یه‌کسانه به (۶۰۸) و له‌ ئاستی به‌نگه‌داری (۰.۰۵) دایه، له‌به‌رئه‌وهی به‌های (t) نه‌ژمارکراو بچووکتیه له به‌های خشته‌ی، به‌م جوهره‌یش ده‌رده‌که‌ویت که جیاوازی به‌نگه‌داری نییه له نیوان ناوه‌ندی ژمیهری نمره‌کانی قوناعی یه‌که‌م و سییه‌م له‌لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالانی زانکۆ بۆ پیوه‌ری رازیبوون له پسه‌پۆری خویندن به‌ پیی گۆراوی قوناعی خویندن، نه‌مه‌یش واته قوناعی خویندن هیچ کاریگه‌رییه‌کی نییه له‌سه‌ر وه‌لامی خویندکاران بۆ رازیبوون له پسه‌پۆری خویندن، هوکاری نه‌مه‌یش ده‌گه‌ریسته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی که خویندکارانی به‌شی باخچه له به‌شه‌که‌یان رازین و هه‌ستده‌که‌ن ئامانجه‌کانیان له‌م پسه‌پۆرییه‌دا دیته‌دی، چونکه زۆرییه‌یان هه‌ر له قوناعی یه‌که‌مه‌وه به ویستی خویان دینه ئه‌م به‌شه.

۴-۱-۱ نامانجی دهیم: دهرخستنی جیاوازیی بو پیوهری وینهی خود به پیی گۆراوی زانکو جیاوازهکان.

بو زاینی جیاوازیی نمرهکانی خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پیی گۆراوی زانکو حکومییه جیاوازهکان (سهلاحه دین_ههولیر، سلیمانی، گهرمیان، راپهرین، ههئه بجه) له سههر پیوهری وینهی خود. توئیژر شیکاری جیاوازیی یهکناراسته (تحلیل التباين الاحادی) (one way Anova) بهکارهینا. به پشتبهستن به بهرنامهی ناماریی (SPSS)، که نهجامه کهی له خشتهی ژماره (۲۸) خراوته پروو.

خشتهی (۲۸)

نهجامی شیکاری یهکناراسته (ANOVA) بو نمرهکانی خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پیی گۆراوی زانکو جیاوازهکان له سههر پیوهری وینهی خود

ناستی به لگه داری ۰.۰۵	به های فائیی F		دوو جای ناوهندی ژمیرهیی	نمره ی نازادی	کۆی ناوهندی ژمیرهیی	سه رچاوهی جیاوازیی
	خشتهیی	هه ژمارکراو				
به لگه داره	۱.۶۹	۲۳.۳۲۰	۵۴۸۶.۹۲۰	۴	۲۱۹۴۷.۶۸۲	له نیوان کۆمه ئه کاندا
			۲۳۵.۲۸۶	۶۰۵	۱۴۲۳۴۷.۸۵۹	له ناو گرووپه کاندا
				۶۰۹	۱۶۴۲۹۵.۵۴۱	کۆی گشتیی

وهکو له خشتهی ژماره (۲۸) دهرده که ویت، به های فائیی (F) هه ژمارکراو (۲۳.۳۲۰) و به های به های فائیی

(f) خشتهیی (۱.۶۹)، به نمره ی نازاد (۶۰۵) و له ناستی به لگه داری (۰.۰۵) دایه. له بهرئه وهی به های فائیی (f)

هه ژمارکراو (۲۳.۳۲۰) گه وره تره له به های به های فائیی (F) خشتهیی (۱.۶۹)، بهم جو رهیش دهرده که ویت

جیاوازیی به لگه داری ههیه له نیوان ناوهندی ژمیرهیی بو نمرهکانی خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پیی

گۆراوی زانکو جیاوازهکان له سههر پیوهری وینهی خود. بو دیاریکردنی نهه جیاوازییه بو نمرهکانی خویندکارانی

بهشی باخچهی مندالان به پیی گۆراوی زانکو جیاوازهکان له سههر پیوهری وینهی خود له نیوان زانکۆی سلیمانیی و

زانکۆکانی تر، توئیژر پشتی به تافیکردنه وهی (LSD) به ستووه، وهکو له خشتهی (۲۹) دهرکه ویت.

خشته‌ی (۲۹)

تاقیکردنه‌وی (LSD)

تاقیکردنه‌وی (LSD) بۆ وینه‌ی خود					
ناستی به‌نگه‌داری (۰.۰۵)	به‌های به‌نگه‌داری	لادانی پیوه‌ری	ناوه‌نده ژمی‌ری جیاوازی (I-J)	زانکۆکان (J)	(I) زانکۆکان
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۹۰۳۹۸	-۱۲.۸۵۳۶۳*	سه‌لا‌حه‌دین	سلیمانی
	۰.۰۰۰	۱.۹۲۵۱۵	-۷.۱۰۱۵۲*	گه‌رمیان	
به‌نگه‌دار نییه	۰.۱۳۸	۱.۹۸۱۹۸	۲.۹۴۱۲۲	را‌په‌رین	
	۰.۶۱۴	۲.۰۲۵۳۳	۱.۰۲۳۱۷	هه‌له‌بجه	
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۹۰۳۹۸	۱۲.۸۵۳۶۳*	سلیمانی	سه‌لا‌حه‌دین
	۰.۰۰۲	۱.۸۸۸۵۹	۵.۷۵۲۱۱*	گه‌رمیان	
	۰.۰۰۰	۱.۹۴۶۴۹	۱۵.۷۹۴۸۵*	را‌په‌رین	
	۰.۰۰۰	۱.۹۹۰۶۱	۱۳.۸۷۶۸۰*	هه‌له‌بجه	
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۹۲۵۱۵	۷.۱۰۱۵۲*	سلیمانی	گه‌رمیان
	۰.۰۰۲	۱.۸۸۸۵۹	-۵.۷۵۲۱۱*	سه‌لا‌حه‌دین	
	۰.۰۰۰	۱.۹۶۷۲۰	۱۰.۰۴۲۷۴*	را‌په‌رین	
	۰.۰۰۰	۲.۰۱۰۸۷	۸.۱۲۴۶۹*	هه‌له‌بجه	
به‌نگه‌دار نییه	۰.۱۳۸	۱.۹۸۱۹۸	-۲.۹۴۱۲۲	سلیمانی	را‌په‌رین
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۹۴۶۴۹	-۱۵.۷۹۴۸۵*	سه‌لا‌حه‌دین	
	۰.۰۰۰	۱.۹۶۷۲۰	-۱۰.۰۴۲۷۴*	گه‌رمیان	
به‌نگه‌دار نییه	۰.۳۵۳	۲.۰۶۵۳۴	-۱.۹۱۸۰۵	هه‌له‌بجه	هه‌له‌بجه
به‌نگه‌دار نییه	۰.۶۱۴	۲.۰۲۵۳۳	-۱.۰۲۳۱۷	سلیمانی	
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۹۹۰۶۱	-۱۳.۸۷۶۸۰*	سه‌لا‌حه‌دین	
	۰.۰۰۰	۲.۰۱۰۸۷	-۸.۱۲۴۶۹*	گه‌رمیان	
به‌نگه‌دار نییه	۰.۳۵۳	۲.۰۶۵۳۴	۱.۹۱۸۰۵	را‌په‌رین	

وه‌گو له خشته‌ی (۲۹) دا دهرده‌که‌ویتا، که خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندلان له زانکۆکانی هه‌ری می کوردستان،

جیاوازی له تیروانینیاندا هه‌یه بۆ وینه‌ی خود، که‌واته به‌نگه‌داری ناماری هه‌یه، به‌جۆریک به‌های به‌نگه‌داری

نه‌ژمارکراو بچووکتیره له به‌های خشته‌یی. رای نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که دهرباره‌ی وینه‌ی خود جیاوازه به‌گوێهری زانکۆ

جیاوازه‌کان، به جوړیک خویندکارانی به‌شی باخچہی مندالانی زانکوؤ سلیمانی تیروانینیان هاوتایه نه‌گه‌ل خویندکارانی به‌شی باخچہی مندالانی زانکوؤکانی (سه‌لاحه‌دین، گهرمیان)، که‌واته په‌یوه‌ندی ناماری له نیوانیانداهیه، به‌لام تیروانینیان جیاوازه نه‌گه‌ل خویندکارانی به‌شی باخچہی مندالانی زانکوؤکانی (راپه‌رین، هه‌له‌بجه)، واته په‌یوه‌ندی ناماری له نیوانیانداهیه. هوکاري نه‌میش ده‌گه‌رپته‌وه بو جوړی تیروانینی خویندکاران بو خودی خوین، پاشان نه‌و ژینگه‌یبه‌ی که‌ تیايدا گه‌وره‌بوون، هه‌روه‌ها روؤی خیزان و قوتابخانه و ماموستایان له‌سه‌ر که‌سایه‌تییان.

۴-۱-۱۱ نامانجی یانزه‌یه‌م: ده‌رخستنی جیاوازیی بو پیوه‌ری ناستی خواست به‌پی گؤراوی زانکوؤ جیاوازه‌کان.

بو زانینی جیاوازیی نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچہی مندالان به‌پی گؤراوی زانکوؤ حکومیبه جیاوازه‌کان (سه‌لاحه‌دین_هه‌ولیر، سلیمانی، گهرمیان، راپه‌رین، هه‌له‌بجه) له‌سه‌ر پیوه‌ری ناستی خواست. تویرژر شیکاری جیاوازیی یه‌کناراسته (تحلیل التباين الاحادی) (one way Anova) به‌کاره‌ینا. به‌پشته‌ستن به‌برنامه‌ی ناماری (SPSS)، که‌ نه‌نجامه‌که‌ی له‌خشته‌ی ژماره (۳۰) خراوه‌ته‌وو.

خشته‌ی (۳۰)

نه‌نجامی شیکاری یه‌کناراسته (ANOVA) بو نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچہی مندالان به‌پی گؤراوی زانکوؤ جیاوازه‌کان له‌سه‌ر پیوه‌ری ناستی خواست

ناستی به‌نگه‌داری ۰.۰۵	به‌های فائیی F		دوو‌جای ناوه‌ندی ژمیره‌یی	نمره‌ی نازادی	کوؤ ناوه‌ندی ژمیره‌یی	سه‌رچاوه‌ی جیاوازیی
	خشته‌یی	هه‌ژمارکراو				
به‌نگه‌داره	۱.۶۹	۳۳.۰۷۱	۸۷۸۶.۲۹۷	۴	۳۵۱۴۵.۱۸۹	له نیوان

					کۆمه له كاندا
			۲۶۵.۶۷۷	۶۰۵	۱۶۰۷۳۴.۵۵۵
				۶۰۹	۱۹۵۸۷۹.۷۴۴
					له ناو گرووپه كاندا
					كۆی گشتیی

وهكو له خشتهی ژماره (۳۰) دا دردهكهوئیت، بههای فائیی (f) ههژمارکراو (۳۳.۰۷۱) و بههای فائیی (f) خشتهی (۱.۶۹)، به نمره ی نازاد (۶۰۵) و له ئاستی بهنگهداری (۰.۰۵) دایه. له بهرئهوهی بههای فائیی (f) ههژمارکراو (۳۳.۰۷۱) گهوره تره له بههای فائیی (f) خشتهی (۱.۶۹)، بهم جو رهیش دردهكهوئیت جیاوازیی بهنگهداری ئاماریی ههیه له نیوان ناوهندی ژمیرهیی بو نمرهکانی خوئندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازهکان له سههه پیوهه ری ئاستی خواست ههه وهکو له خشتهی (۳۱) جیاوازییهکه رونهکراوه تهوه.

بو دیاریکردنی ئەم جیاوازییه بو نمرهکانی خوئندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازهکان له سههه پیوهه ری ئاستی خواست له نیوان زانکۆی سلیمانیی و زانکۆکانی تر، توئزههه پشتی به تاقیکردنهوهی (LSD) به ستووه، وهکو له خشتهی (۳۱) درهکهوئیت.

خشتهی (۳۱)

تاقیکردنهوهی (LSD)

تاقیکردنهوهی (LSD) بو ئاستی خواست					
ئاستی	بههای	لادانی پیوهه ری	ناوهنده ژمیرهیی	زانکۆکان (J)	(I) زانکۆکان
بهنگهداری (۰.۰۵)	بهنگهداری		جیاوازیی (I-J)		سلیمانیی
بهنگهداره	۰.۰۰۰	۲.۰۲۳۲۱	-۱۴.۳۰۰۷۴*	سه لاجه دین	
بهنگهدار نییه	۰.۶۳۰	۲.۰۴۵۷۱	-۰.۹۸۶۳۶	که ره میان	
بهنگهداره	۰.۰۰۱	۲.۱۰۶۱۰	۷.۰۸۳۴۸*	را په رین	
بهنگهدار نییه	۰.۰۲۴	۲.۱۵۲۱۶	۴.۸۶۴۵۳	هه له بجه	

به لگه داره	٠.٠٠٠	٢.٠٢٣٢١	١٤.٣٠٠٧٤*	سلیمانی	سه لآحه دین
	٠.٠٠٠	٢.٠٠٦٨٦	١٣.٣١٤٣٨*	گه رمیان	
	٠.٠٠٠	٢.٠٦٨٣٨	٢١.٣٨٤٢٢*	را په رین	
	٠.٠٠٠	٢.١١٥٢٧	١٩.١٦٥٢٧*	هه له بجه	
به لگه دار نییه	٠.٦٣٠	٢.٠٤٥٧١	٠.٩٨٦٣٦	سلیمانی	گه رمیان
به لگه داره	٠.٠٠٠	٢.٠٠٦٨٦	-١٣.٣١٤٣٨*	سه لآحه دین	
	٠.٠٠٠	٢.٠٩٠٣٩	٨.٠٦٩٨٣*	را په رین	
	٠.٠٠٦	٢.١٣٦٨٠	٥.٨٥٠٨٨*	هه له بجه	
به لگه داره	٠.٠٠١	٢.١٠٦١٠	-٧.٠٨٣٤٨*	سلیمانی	را په رین
	٠.٠٠٠	٢.٠٦٨٣٨	-٢١.٣٨٤٢٢*	سه لآحه دین	
	٠.٠٠٠	٢.٠٩٠٣٩	-٨.٠٦٩٨٣*	گه رمیان	
به لگه دار نییه	٠.٣١٢	٢.١٩٤٦٨	-٢.٢١٨٩٥	هه له بجه	
به لگه دار نییه	٠.٠٢٤	٢.١٥٢١٦	-٤.٨٦٤٥٣*	سلیمانی	هه له بجه
به لگه داره	٠.٠٠٠	٢.١١٥٢٧	-١٩.١٦٥٢٧*	سه لآحه دین	
	٠.٠٠٦	٢.١٣٦٨٠	-٥.٨٥٠٨٨*	گه رمیان	
به لگه دار نییه	٠.٣١٢	٢.١٩٤٦٨	٢.٢١٨٩٥	را په رین	

وهكو له خشتهی (٣١) دا دهرده كه ویت، كه خویندكارانی به شی باخچهی مندالان له زانكوكانی هه ریمی كوردستان، جیاوازیی له ناستی خواستیاندا هه یه، كه واته به لگه داری ناماریی هه یه، به جوریک به های به لگه داری نه ژماركراو بچووكتره له به های خشته یی. رای نمونه ی توئزینه وه كه دهربارهی ناستی خواست جیاوازه به گویره ی زانكو جیاوازه كان، به جوریک خویندكارانی به شی باخچه ی مندالانی زانكوی سلیمانیی ناستی خواستیان هاوتایه له گه ل خویندكارانی به شی باخچه ی مندالانی زانكوكانی (سه لآحه دین و را په رین)، كه واته په یوه ندیی ناماریی له نیوانیاندا هه یه، به لام تیروانینیان جیاوازه له گه ل خویندكارانی به شی باخچه ی مندالانی زانكوكانی (گه رمیان و هه له بجه)، واته په یوه ندیی ناماریی له نیوانیاندا نییه. هوکاری نه مه ییش ده گه ریته وه بو جیاوازیی له ناستی زیره کیی و ده سكه وت، هه روه ها فاكتهری پیگه یشتن كه خواست کاریگه ره به پله ی پیگه یشتووی جه سته یی و

كۆمەلەيەتتى و دەرونىي تاك، پاشان پائەنەر و پىداوېستىيەكانى خويندكاران، ئە كۆتايىدا ئەزمونەكانى سەرکەوتن و شكست كە كارىگەرىيەكى گەورەيان ئەسەر ئاستى خواستى تاك ھەيە.

۴-۱-۱۲ ئامانجى دوانزەيەم: دەرختتى جياوازىي بۆ پىوهرى پارىبوون ئە پىسپۆرىي خويندن بە پىي گۆراوى زانكۆ جياوازەكان.

بۆ زانىنى جياوازىي نەمەكانى خويندكارانى بەشى باخچەي مندالان بە پىي گۆراوى زانكۆ حكومىيە جياوازەكان (سەلاھەدىن_ھەولېر، سىيمانى، گەرميان، راپەرېن، ھەئەبجە) ئەسەر پىوهرى پارىبوون ئە پىسپۆرىي خويندن. تويژەر شىكارى جياوازىي يەكناراستە (تحليل التباين الاحادي) (one way Anova) بەكارھىتلا. بە پشتبەستن بە بەرنامەي ئامارىي (spss)، كە ئەنجامەكەي ئە خشتەي ژمارە (۳۲) خراوئەتەرۈۈ.

خشتەي (۳۲)

ئەنجامى شىكارى يەكناراستە (ANOVA) بۆ نەمەكانى خويندكارانى بەشى باخچەي مندالان بە پىي گۆراوى زانكۆ جياوازەكان ئەسەر پىوهرى پارىبوون ئە پىسپۆرىي خويندن

ئاستى بەلگەدارى ۰.۰۵	بەھاي فائىي F		دووجاي ناوہندى ژمىرەيى	نەمەي ئازادى	كۆي ناوہندى ژمىرەيى	سەرچاۋەي جياوازىي
	خشتەيى	ھەژماركراو				
بەلگەدارە	۱.۶۹	۳۴.۷۴۸	۷۲۳۳.۰۵۶	۴	۲۸۹۳۲.۲۲۵	ئە نيوان كۆمە ئەكاندا
			۲۰۸.۱۵۹	۶۰۵	۱۲۵۹۳۶.۲۴۲	ئە ناو گروۈپەكاندا
				۶۰۹	۱۵۴۸۶۸.۴۶۷	كۆي گشتىي

وھكو ئە خشتەي ژمارە (۳۲) دا دەرەكەويت، بەھاي فائىي (f) ھەژماركراو (۳۴.۷۴۸) و بەھاي فائىي (f)

خشتەيى (۱.۶۹)، بە نەمەي ئازاد (۶۰۵) و ئە ئاستى بەلگەدارى (۰.۰۵) دا يە. ئەبەرئەۋەي بەھاي فائىي (f)

ھەژماركراو (۳۴.۷۴۸) گەورەترە ئە بەھاي فائىي (f) خشتەيى (۱.۶۹)، بەم جۆرەيش دەرەكەويت جياوازىي

به‌نگهداری ناماریی هه‌یه له نیوان ناوه‌ندی ژمی‌ریی بو نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان به‌پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازه‌کان له‌سه‌ر پیوه‌ری رازیبوون له‌پسپۆریی خویندن. بو‌دیاریکردنی ئەم جیاوازییه‌ بو نمره‌کانی خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان به‌پیی گۆراوی زانکۆ جیاوازه‌کان له‌سه‌ر پیوه‌ری رازیبوون له‌پسپۆریی خویندن له‌ نیوان زانکۆی سلیمانیی و زانکۆکانی تر، توێژەر پشتی به‌ تاقیکردنه‌وه‌ی (LSD) به‌ستوه، وه‌کو له‌ خشته‌ی (۳۳) ده‌رکه‌وێت.

خشته‌ی (۳۳)

تاقیکردنه‌وه‌ی (LSD)

تاقیکردنه‌وه‌ی (LSD) بو‌ رازیبوون له‌ پسپۆریی خویندن					
ناستی به‌نگهداری (۰.۰۵)	به‌های به‌نگهداری	لادانی پیوه‌ری	ناوه‌نده ژمی‌ریی جیاوازیی (I-J)	زانکۆکان (J)	(I) زانکۆکان
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۷۹۰۸۶	-۱۷.۷۷۹۸۵*	سه‌لاحه‌دین	سلیمانیی
	۰.۰۰۰	۱.۸۱۰۷۸	-۱۱.۹۳۵۷۵*	گه‌رمیان	
	۰.۰۱۴	۱.۸۶۴۲۳	-۴.۵۸۰۱۷*	را‌په‌رین	
به‌نگه‌دار نییه	۰.۰۵۶	۱.۹۰۵۰۰	-۱.۲۶۷۶۲	هه‌له‌بجه	
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۷۹۰۸۶	۱۷.۷۷۹۸۵*	سلیمانیی	سه‌لاحه‌دین
	۰.۰۰۱	۱.۷۷۶۳۹	۵.۸۴۴۱۰*	گه‌رمیان	
	۰.۰۰۰	۱.۸۳۰۸۵	۱۳.۱۹۹۶۸*	را‌په‌رین	
	۰.۰۰۰	۱.۸۷۲۳۵	۱۶.۵۱۲۲۲*	هه‌له‌بجه	
به‌نگه‌داره	۰.۰۰۰	۱.۸۱۰۷۸	۱۱.۹۳۵۷۵*	سلیمانیی	گه‌رمیان
	۰.۰۰۱	۱.۷۷۶۳۹	-۵.۸۴۴۱۰*	سه‌لاحه‌دین	
	۰.۰۰۰	۱.۸۵۰۳۳	۷.۳۵۵۵۸*	را‌په‌رین	
	۰.۰۰۰	۱.۸۹۱۴۰	۱۰.۶۶۸۱۳*	هه‌له‌بجه	
به‌نگه‌داره	۰.۰۱۴	۱.۸۶۴۲۳	۴.۵۸۰۱۷*	سلیمانیی	را‌په‌رین
	۰.۰۰۰	۱.۸۳۰۸۵	-۱۳.۱۹۹۶۸*	سه‌لاحه‌دین	
	۰.۰۰۰	۱.۸۵۰۳۳	-۷.۳۵۵۵۸*	گه‌رمیان	
به‌نگه‌دار نییه	۰.۰۸۹	۱.۹۴۲۶۴	۳.۳۱۲۵۵	هه‌له‌بجه	

به لگه دار نییه	۰.۵۰۶	۱.۹۰۵۰۰	۱.۲۶۷۶۲	سیلمانی	هه له بجه
به لگه داره	۰.۰۰۰	۱.۸۷۲۳۵	-۱۶.۵۱۲۲۳*	سه لاهه دین	
	۰.۰۰۰	۱.۸۹۱۴۰	-۱۰.۶۶۸۱۳*	گه رمیان	
به لگه دار نییه	۰.۰۸۹	۱.۹۴۲۶۴	-۳.۳۱۲۵۵	راپه رین	

وهکو له خشتهی (۳۳) دا درده که ویست، که خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکۆکانی هه ریسی کوردستان، جیاوازی له رازیبوون له پسیوری خویندنیاندا هه یه، که واته به لگه داری ئاماری هه یه، به جوړیک به های به لگه داری ئه ژمارکراو بچوو کتره له به های خشته یی. رای نمونه ی تووژینه وه که دربارهی رازیبوون له پسیوری خویندن جیاوازه به گویره ی زانکۆ جیاوازه کان، به جوړیک خویندکارانی بهشی باخچه ی مندالانی زانکۆی سیلمانی راده ی رازیبوون له پسیوری خویندنیان هاوتایه له گه ل خویندکارانی بهشی باخچه ی مندالانی زانکۆکانی (سه لاهه دین، گه رمیان، راپه رین)، که واته په یوه ندیی ئاماری له نیوانیاندا هه یه، به لام تیروانینیان جیاوازه له گه ل خویندکارانی بهشی باخچه ی مندالانی زانکۆی (هه له بجه)، واته په یوه ندیی ئاماری له نیوانیاندا نییه. هوکاری ئه مه ییش ده گه ریته وه بو تایبه تمه ندیی که سیتی خویندکار و پانهر و خواستی خویندکار بو پسیوری به که ی، ئه مه سه ره رای بوونی ستافیکی ئه کادیمی و زانستی له بهشی باخچه ی مندالان، هه روه ها رازیبوون له ریگه ی وانه وتنه وه و رازیبوون له شیوازی هه لسه نگاندن، پاشان تیترکردنی پنداویستی به کانی خویندکار و فه راهه مکردنی ژینگه یه کی له بار بو خویندکار.

۴-۲ دەرئەنجامى تويژىنە ۋەكە:

تويژەر لەمىيانەى ئەنجامى تويژىنە ۋەكە يەۋە، بەم دەرئەنجامانەى خوارەۋە گەيشت:

- ۱- پەيوەندىي نىۋان وىنەى خود و ئاستى خواست، پەيوەندىيەكى راستەۋانەيە.
- ۲- پەيوەندىي نىۋان وىنەى خود و رازىبوون ئە پىپۇرىي خويئندن، پەيوەندىيەكى راستەۋانەيە.
- ۳- پەيوەندىي نىۋان ئاستى خواست و رازىبوون ئە پىپۇرىي خويئندن، پەيوەندىيەكى راستەۋانەيە.
- ۴- گۇراۋەكانى ۋەكو (قۇناغەكانى خويئندى زانكۆيى)، كارىگەرىي نىيە ئە دەرختتى جىاۋازىي ئەسەر وىنەى خود.
- ۵- گۇراۋەكانى ۋەكو (قۇناغەكانى خويئندى زانكۆيى)، كارىگەرىي نىيە ئە دەرختتى جىاۋازىي ئەسەر ئاستى خواست.
- ۶- گۇراۋەكانى ۋەكو (قۇناغەكانى خويئندى زانكۆيى)، كارىگەرىي نىيە ئە دەرختتى جىاۋازىي ئەسەر رازىبوون ئە پىپۇرىي خويئندن.
- ۷- گۇراۋەكانى ۋەكو (زانكۆ جىاۋازەكان)، كارىگەرىي ھەيە ئە دەرختتى جىاۋازىي ئەسەر وىنەى خود.
- ۸- گۇراۋەكانى ۋەكو (زانكۆ جىاۋازەكان)، كارىگەرىي ھەيە ئە دەرختتى جىاۋازىي ئەسەر ئاستى خواست.
- ۹- گۇراۋەكانى ۋەكو (زانكۆ جىاۋازەكان)، كارىگەرىي ھەيە ئە دەرختتى جىاۋازىي ئەسەر رازىبوون ئە پىپۇرىي خويئندن.

۴-۳ راسپاردەکان:

لەبەر رۆشنایی دەرنەنجامەکانی تووژینەوهکەدا، تووژەر ئەم راسپاردانەى خوارەوه دەخاتەرۆو:
۱- بە لەبەرچاوغرتتی ئەو ئەنجامانەى کە تووژینەوهکە پینگەشتوو، دەریخستوو ئەو کەسانەى کە وینەیهکی نەرتییان هەیه بۆ خودی خۆیان، ئاستی خواستیان بەرزە و رازین ئە پىپۆری خۆیندیان، بە بەراورد ئەگەڵ ئەو کەسانەى کە وینەیهکی نەرتییان هەیه، بۆیە تووژەر پيشیازی ئەو دەکات کە پینویستە بابەتی دەروناسیی و کەسایەتیی بۆ هەموو قوناغەکانی خۆیندن، وەکو بابەتیی سەرپەخۆ بخۆیندریت، هەر ئە قوناغی سەرەتاییەوه هەتا قوناغی زانکۆ.

۲- کردنەوه و چالاکردنی رۆلی رابوژکاری و هۆبەى رینمایى دەرونی ئەناو زانکۆکاندا ئە رینگەى داينکردنی پىپۆری دەرونی و پەرەردەییەوه، بە مەبەستی هاوکاریکردنی قوتابییان بۆ چۆنیەتیی مامەتەکردن ئەگەڵ کیشەکانیان و دۆزینەوهى چارهسەرى گونجاو بۆیان.

۳- هۆشیارکردنەوهى دایکان و باوکان و خیزانەکان ئە رینگەى دامەزراوه پەرەردەییەکان و کەنالهکانی رانگەیاننەوه، بە مەبەستی هاندانی مندالهکانیان بۆ زیاتر پشتبەستن بە خودی خۆیان و سەرپەستییپیدانیان بۆ خستەرۆوی ئامانج و خواستەکانیان و هەلبژاردنی پىپۆری دلخوازی خۆیان، بۆ ئەوهى بتوانن سەرکەوتن بەدەستبەینن.

۴- بەکارهینانی تەکنەلۆژیای سەردەم و ئامرازەکانی وانەوتنەوه ئە بەشى باخچەى مندالان ئە زانکۆ حکومییەکانی هەریەى کوردستان، هەرۆها داينکردنی ژینگەیهکی لەبارى زانستیی بۆ خۆیندن و ئەنجامدانى چالاکیى زانستیی کرداریى بە ئامانجى زیاترهاندانى خۆیندکاران بە مەبەستی بەدییهینانی خواستەکانیان و رازیبوون ئە پىپۆری خۆیندیان.

۴-۴ پيشنيازهكان:

به گوتيرهی نه نجامه كانی توپژينه وه كه، توپژهر پيشنيازی نه نجامدانی چهند توپژينه وه بيهك ده خاته پروو:

۱- نه نجامدانی توپژينه وه بيهك و بيهكه وه گريدانی گؤراوی وینهی خود به گؤراوه كانی تری وهكو (برياردان، پرؤسه عه قتييه كانی وهكو: زيره كیی و بيهكردنه وه، گونجانی دهرونی و كؤمه لایه تیی، مامه له كردن له گه ل فشاری دهرونی، نه وانی تر...).

۲- نه نجامدانی توپژينه وه بيهك به نامانجی پيوانه كردنی وینهی خود له لای تاكه كانی گرووپه كؤمه لایه تيبه كانی تری وهكو (مامؤستا، فه رمانبه ر، پزیشك، نه ندادزیار).

۳- نه نجامدانی توپژينه وه بيهك به نامانجی ناشكراكردنی سروشتی په يوه ندیی نیوان وینهی خود و گؤراوه ديمؤگرافيبه كانی تری وهكو (تمهن، ره گه ز، باری كؤمه لایه تیی، باری دارایی).

۴- به كارهينانی پيوه ره كانی ناستی خواست و پارزيبوون له پسپؤری خويندن كه لهم توپژينه وه بيهك ده خاونه ته پروو، بؤ نه و كه سانهی كه ده يانه ویت لهم بواره دا توپژينه وهی تر نه نجامبدن.

سەرچاوهكان

یهكهم: كتیب

دووهم: تیژی دکتورا و ماسته رنامه

سییهم: گوڤاری زانستی

سەرچاوه كان:

یه که م / کتیب:

۱. به زمانی کوردیی:

- بۆکانی، سایبر به کر (۲۰۱۶)، میتۆدی توئیننه وهی زانستی، خانه ی چاپ و بلاوکردنه وهی چوارچرا، سلیمانی.
- بۆکانی، سایبر به کر مسته فا (۲۰۲۰)، ئینسایکلۆپیلدیای زانسته دهروونییه کان، خانه ی چاپ و بلاوکردنه وهی چوارچرا، سلیمانی.
- سائح، نازاد عه لی (۲۰۲۱)، گه شه پیدانی خود، ناوهندی ئاویر بۆ چاپ و بلاوکردنه وه، هه ولییر.
- عزیز، عمر ابراهیم و عزالدین أحمد عزیز (۲۰۲۱)، تیوره کانی فیربوون، ناوهندی فیربوون بۆ چاپ و بلاوکردنه وه، هه ولییر.
- قه ره چه تانی، که ریم شه ریف (۲۰۱۸)، پیتوان وهه ئسه نگاندن له بواری په روه رده و دهروونزانی، چاپخانه ی زبانی صلح، ته هران_ ئیران.
- مصطفى، یوسف همه صالح (۲۰۱۹)، که سایه تیی و سروشتی مروفا، بلاوکه راهی نه کادیمیای کوردی، ژماره (۳۹)، چاپخانه ی زانکۆی سه لاهه ددین _ هه ولییر.

۲. به زمانی عه ره بیی:

- ابراهیم، مروان عبده المجید (۲۰۰۰)، أسس البعث العلمی لإعداد الرسائل الجامعیة، مؤسسة الوراق للنشر والتوزیع، عمان.
- أبوزید، ابراهیم (۱۹۸۷)، سیکولوجیة الذات والتوافق، دار المعرفه الجامعیة، القاهرة.
- ابو علام، رجاء محمود (۲۰۰۶)، مناهج البعث فی العلوم النفسیة والتربویة، دار النشر للجامعات، مصر.

- انجلر، باربرا (١٩٩١)، مدخل الى نظريات الشخصية، ترجمة: فهد بن عبدالله بن دليم، دار الحارثي للطباعة والنشر، القاهرة.
- الاحمد، ردينة عثمان، حذام عثمان يوسف (٢٠٠٥)، طرائق التدريس (منهج اسلوب وسيلة)، الطبعة الثاني، دار المناهج للنشر والتوزيع، عمان.
- الامارة، أسعد شريف (٢٠١٤)، سيكولوجية الشخصية، دار صفاء للنشر والتوزيع، عمان.
- البطش، محمد وليد وفريد كامل أبوزينة (٢٠٠٧)، مناهج البحث العلمي: تصميم البحث والتحليل الاحصائي، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان.
- البياتي، عبدالجبار توفيق و زكريا زكي اثناسيوس (١٩٧٧): الاحصاء الوصفي و الاستدلالي، جامعة المستنصرية، الطبعة الأولى، بغداد.
- الحنفي، عبد المنعم (١٩٩٤)، موسوعة علم النفس و التحليل النفسي، الطبعة الرابعة، مطبعة أطلس، القاهرة.
- الجادري، عدنان حسين (٢٠٠٧)، الاحصاء الوصفي في العلوم التربوية، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان.
- الزيني، محمود محمد (١٩٧٤)، سيكولوجية الشخصية بين النظرية والتطبيق، دار المعارف، مصر.
- الزويبي، عبدالجيل ابراهيم ومحمد احمد غنام (١٩٨١)، مناهج البحث في التربية، الجزء الأول، بغداد.
- الظاهر، قحطان أحمد (٢٠١٠)، مفهوم الذات بين النظرية والتطبيق، الطبعة الثانية، دار وائل للنشر، عمان.
- بدران، عمرو حسن أحمد (٢٠١٤)، الشخصية الطموحة، مكتبة جزيرة الورد بالمنصورة، مصر.
- برفين، لورانس أ (٢٠١٠)، علم الشخصية، ترجمة: عبدالحليم محمود السيد وأيمن محمد عامر ومحمد يحيى الرخاوي، المركز القومي للترجمة، القاهرة.

- دافيدوف، لندال (١٩٨٨)، مدخل إلى علم النفس، الطبعة الثالثة، ترجمه: سيد الطوب و محمد عمر و نجيب خزام و فؤاد أبو حطب، دار ماكجروهيل للنشر، القاهرة.
- داود، عزيز (٢٠٠٦)، مناهج البحث العلمي، دار أسامة للنشر والتوزيع، الأردن_عمان.
- راجح، أحمد عزت (١٩٧٣)، أصول علم النفس، الطبعة السابعة، دار الكتاب العربي للطباعة والنشر، القاهرة.
- حمزه، مختار (١٩٧٩)، سيكولوجية ذوي العاهات والمرضى، الطبعة الرابعة، دار المعارف، مصر.
- جابر، جودة (٢٠٠٤): علم النفس الاجتماعي، مكتبه دار للثقافة للنشر والتوزيع، عمان.
- زهران، حامد عبدالسلام (١٩٨٤)، التوجيه والارشاد النفسي، الطبعة الثانية، عالم كتب، القاهرة.
- زهران، حامد عبدالسلام (١٩٨٦)، علم نفس النمو الطفولة والمراهقة، دار المعارف، القاهرة.
- زهران، حامد عبدالسلام (١٩٨٨)، علم النفس الاجتماعي، الطبعة الخامسة، عالم كتب، القاهرة.
- زهران، حامد عبدالسلام (٢٠٠٥)، الصحة النفسية وعلاج النفسي، الطبعة الرابعة، عالم كتب، القاهرة.
- سيدخليل، محمد و اخرون (٢٠٠٤)، صورة الذات و الأخر، دراسات في تفاعل الاجتماعي، الجزء الثاني، دار التحرير للطباعة، قاهره - مصر.
- سليمان، سناء محمد (٢٠٠٥)، تحسين مفهوم الذات، عالم الكتب، القاهرة.
- سليم، عبدالعزيز إبراهيم (٢٠١٣)، علم النفس المهني، دار الزهراء_الرياض، المملكة العربية السعودية.
- سايمنتن، دين كيث (١٩٩٣)، العبقرية والإبداع والقيادة، ترجمة: شاكرا عبدالحميد، مراجعة: محمد عصفور، سلسلة عالم المعرفة، الكويت.
- شكور، جليل وديع (١٩٩٧)، تأثير الأهل في مستقبل أبنائهم على صيد التوجيه الدراسي و المهني، الطبعة الأولى، مؤسسة المعارف للطباعة والنشر، بيروت - عمان.
- شكور، جليل وديع (١٩٨٩)، أبحاث علم النفس الاجتماعي، دار الشمال للطباعة والنشر، عمان.
- شلتز، دوان (١٩٨٣)، نظريات الشخصية، ترجمة الكربوني والقيسي، مطبعة جامعة بغداد.

- صالح، قاسم حسين (١٩٨٨)، الشخصية بين التنظير والقياس، مكتبة الجيل جديد، صنعاء.
- صبري، عزام عبدالرحمن (٢٠٠٦)، الاحصاء الوصفي ونظام SPSS، جدار للكتاب العالي، مسقط.
- طه، فرج عبدالقادر و آخرون (١٩٨٩)، علم النفس والتحليل النفسي، دار النهضة العربية للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت.
- طه، فرج عبدالقادر (١٩٨٩)، علم النفس الصناعي والتنظيمي، الطبعة السادسة، دار النهضة العربية للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت.
- عاقل، فاخر (١٩٨٤)، علم النفس دراسة في التكيف البشري، الطبعة التاسعة، دار العلم للملايين، بيروت.
- عكاشة، محمود فتحي (١٩٩٩)، علم النفس الصناعي، مطبعة الجمهورية، مصر.
- عبدالرحمن، سعد (١٩٧٧)، السلوك الانساني، مكتبة الفلاح، الكويت.
- عبدالهادي، جودت عزت وسعيد حسني العزة (٢٠١٤)، التوجيه المهني ونظرياته، الطبعة الثالثة، دار الثقافة للنشر والتوزيع، عمان.
- عبدالفتاح، كاميليا ابراهيم (١٩٨٤)، مستوى الطموح والشخصية، دار النهضة العربية للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت.
- عبدالفتاح، كاميليا ابراهيم (١٩٩٠)، دراسات سيكولوجية في مستوى الطموح والشخصية، مكتبة القاهرة الحديثة، مصر.
- عبدالفتاح دويرار (٢٠٠٤)، سيكولوجية العلاقة بين مفهوم الذات والاتجاهات، دار النهضة العربية، بيروت.
- عدس، عبدالرحمن (١٩٩٩)، علم النفس التربوي: نظرة معاصرة، الطبعة الثانية، دار الفكر، عمان.
- عوض، عباس محمود (١٩٨٥)، دراسات في علم النفس الصناعي والمهني، الطبعة الرابعة، دار المعرفة الجامعية_الإسكندرية، مصر.
- عمر، عصام عبدالطيف (٢٠١٥)، الرضا الوظيفي و مهارات إدارة ضغوط العمل، مكتبة نيو لينك للنشر والتدريب، القاهرة.

- علام، صلاح الدين محمد (٢٠٠٢)، القياس والتقييم التربوي والنفسي اساسياته وتطبيقاته وتوجيهاته المعاصرة، دار الفكر العربي، القاهرة.
- العيسوي، عبدالرحمن (٢٠٠٤)، الوجيه في علم النفس العام والقدرات العقلية، دار المعرفة الجامعية.
- غنيم، سيد محمد (١٩٧٢)، سيكولوجية الشخصية محدداتها، قياسها، نظرياتها، دار النهضة العربية، القاهرة.
- القصاص، مهدي محمد (٢٠٠٧)، مبادئ الاحصاء والقياس الاجتماعي، دار العرفية الجامعية، الاسكندرية.
- قرني، عزت (٢٠٠١)، الذات ونظرية الفعل، دار قباء للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة.
- محمد، على عودة (٢٠١٢): مناهج البحث في التربية وعلم النفس، مكتبة عدنان، بغداد.
- ملحم، سامي محمد (٢٠٠٧)، مناهج البحث في التربية وعلم النفس، الطبعة الخامسة، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان.
- مجموعة باحثين (٢٠٠٣)، موسوعة علم النفس والتربية، الجزء الثاني، بيروت، لبنان.
- المشعان، عويد سلطان (١٩٩٤)، علم النفس الصناعي، مكتبة الفلاح للنشر والتوزيع، القاهرة.
- نشواتي، عبدالمجيد (٢٠٠٣)، علم النفس التربوي، الطبعة الرابعة، دار الفرقان للنشر والتوزيع، عمان.
- واطسن، روبرت و هنرى كلاى ليندجرين (٢٠٠٤)، سيكولوجية الطفل و المراهق، تقديم: فرج أحمد فرج، ترجمة: داليا عزت مؤمن، مراجعة: محمد عزت مؤمن، مكتبة مديولى، ط١، القاهرة.
- وينتج، أرنوف (١٩٧٧)، مقدمه فى علم النفس، ترجمة: عادل عزالدين الأشواق وأخرون، دار ماكجروهيل للنشر، القاهرة.

۳. بەزمانى ئېنگلىزى:

- Allport, G.W. 1955, **Becoming Basic Considerations for psychology of Personality**, New Haven. London Yale University press.
- Allport, G.W, (1961): **pattern and Growth in Personality**. Harvard Printed in New York.
- Bandura, A. (1969): **Principles of Behavior Modification**, Holt, Rinehart, and Winston, New York.
- Bisch of, L.J. 1970. **Interpreting personality theories**, copyright bleed ford J.Bisch of.
- Boeree, G. 1998. **Personality theories**, New York.
- Cloninger, S. C. 1993, **theories of personality** Prentice Hall, Englewood prentice Hall- Inc.
- Dimbleby, J. & Burton, R (1985) :**More than Words**. Printed in the state America.
- Erikson, E, 1963, **Childhood and Society** 2nd ed. NY: Norton.
- L'Ecuyer (R), **Le concept de soy**, Paris, PUF, 1978.
- Newcomb, T.M. Turner, R.H.Co.hverse, P.E. 1965. **Psychology**, the study of Human Interaction, Printed in the United States of America.

- Rogers, CR, (1959) **A theory of Personality and Inter personal Relationship** in S.Khoch (Ed) **Psychology study of science vol.3** New York: McGraw- Hill. Books Co.
- Stagner, R. 1961. **Psychology of personality**, copyright by the McGraw Hill book company Inc.
- Sartain, A.Q. North, A.J. Strange, J.R. Chapman. H.M. (1972): **Psychology, Understanding human behavior**. McGraw-Hill Book Company, Printed in New York.
- Sillamy, Norbert, (1999), **dictionaries de psychologies**, Larousse, Paris, edition, France losers.
- Willard, F. B. 1971, **Humanistic Psychology**, company Ohio.

دووم / تيزى دكتورا و ماسته رنامه:

١. تيزى دكتورا:

- الجبوري، سيف محمد رديف (٢٠٠٩)، **صورة الذات وعلاقتها بالاضطرابات النفسية (الاكتاب، والقلق من الموت، والافكار الوسواسية لدى كبار السن)**، اطروحة دكتوراه (غير منشورة)، كلية الاداب، جامعة المستنصرية، بغداد.
- دغيش، جميلة (٢٠١٧)، **المسار الوظيفي وعلاقته بفاعليه الذات ومستوى الطموح**، أطروحة دكتوراه، جامعة محمد خضيرة بسكرة، الجزائر.

- المشيخي، غالب بن محمد علي (٢٠٠٩)، قلق المستقبل و علاقتة بكل من فاعلية الذات و مستوى الطموح لدى عينة من طلاب جامعة الطائف، اطروحة دكتوراه، جامعة أم القرى، المملكة العربية السعودية.
- منيره، زلوف (٢٠٠٨)، علاقتة صورة الذات و مستوى القلق بالتحصيل الدراسي لدى المراهقات المصابات بداء السكري المرتبط بالأنسولين، اطروحة دكتوراه في علم النفس العيادي، قسم علم النفس، جامعة الجزائر٢.
- يوسف، دلال (٢٠١٦)، قياس فاعلية برنامج إرشادي مقترح لتنمية مستوى الطموح الأكاديمي لدى التلاميذ المرحلة الثانوية، أطروحة دكتوراه، جامعة محمد خضيرة بسكرة، الجزائر.

٢. ماستهرنامه:

- أبو غيث، براء ايمن جدوع (٢٠١٧)، الرضا الوظيفي وعلاقته بمستوى الطموح لدى المستشارين التربويين المدارس العربية في النقب، رسالة ماجستير، جامعة الخليل، فلسطين.
- أبو راس، لبنى أحمد (٢٠١٨)، مفهوم الذات و مستوى الطموح وعلاقتها بالميول المهنية لدى طلبة الصف العاشر الأساسي في المدارس الحكومية في محافظة نابلس، رسالة ماجستير، جامعة النجاح الوطنية في نابلس، فلسطين.
- أبو عمرة، عبدالمجيد عواد مرزق (٢٠١٢)، الأمن النفسي و علاقته بمستوى الطموح و التحصيل الدراسي لدى طلبة الثانوية العامة، رسالة ماجستير، جامعة الأزهر_غزة، فلسطين.
- إبراهيم، نضال سمير نايف (٢٠٠٢)، الأمن الوظيفي و علاقته بمستوى الطموح لدى المدراء العاملين في مقرات وزارات السلطة الوطنية الفلسطينية و أثر بعض المتغيرات الديمغرافية عليهما، رسالة ماجستير في الادارة التربوية، جامعة النجاح الوطنية في نابلس، فلسطين.
- أمين، تجيني محمد (٢٠١٧)، مستوى الطموح وعلاقته بالرضا عن التخصص لدى طلبة جامعة دراسة ميدانية ببعض كليات جامعة سعيدة، رسالة ماجستير، جامعة د. الطاهر مولاي سعيدة، الجزائر.

- أونيسي، زينب (٢٠١٩)، الذكاء الإنفعالي وعلاقته بمستوى الطموح لدى أساتذة قسم العلوم الإجتماعية بجامعة _ أم البواقي، رسالة ماجستير، جامعة العربي بن مهيدي - أم البواقي، الجزائر.
- بن كريمة، مريم (٢٠١٤)، علاقة تقدير الذات بمستوى الطموح و التحصيل الدراسي لدى الطلبة المعيدين في شهادة البكالوريا، رسالة ماجستير، جامعة قاصدي مرباح - ورقلة، الجزائر.
- بركيبة، أسيا (٢٠١٨)، مستوى الطموح والاتزان الانفعالي كمنبئات بجودة الحياة لدى طلبة الإرشاد، رسالة ماجستير، جامعة قاصدي مرباح - ورقلة، الجزائر.
- الغالي وحسن، نسرین علي صالح، فاطمة عبدالقادر (٢٠٢٠)، مستوى الطموح وعلاقته بالصحة النفسية لدى طلاب المرحلة الثانوية بمدينة سبها، رسالة ماجستير، جامعة سبها، دولة ليبيا.
- سهام، بهرام (٢٠١٤)، صورة الذات لدى المرأة المشوهة ذات الشخصية النرجسية، رسالة ماجستير، كلية العلوم الإجتماعية والإنسانية، جامعة د. مولاي الطاهر - سعيدة، الجزائر.
- سعاد، بنون (٢٠٢٠)، الرضا عن التخصص الجامعي وعلاقته بالدافعية الإنجاز لدى عينة من طلبة السنة أولى جامعي بجامعة محمد الصديق بن محمد يحيى - جيجل، رسالة ماجستير في تخصص علم النفس التربوي، جامعة العربي بن مهيدي - أم البواقي، الجزائر.
- سيدهم، يمينة (٢٠٢٠)، الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقته بالدافعية للإنجاز لدى عينة من طلبة السنة الأولى ليسانس بجامعة ادرار، رسالة ماجستير، جامعة احمد دراية ادرار، الجزائر.
- الشرافي، ماهر موسى مصطفى (٢٠١٣)، الإنهاك النفسي وعلاقته بكل من قلق المستقبل و مستوى الطموح لدى العاملين في الإنفاق، رسالة ماجستير، كلية التربية، جامعة الإسلامية - غزة.
- شبير، توفيق محمد توفيق (٢٠٠٥)، دراسة لمستوى الطموح وعلاقته ببعض المتغيرات في ضوء الثقافة السائدة لدى طلبة الجامعة الاسلامية بغزة، رسالة ماجستير، جامعة الازهر، غزة - فلسطين.
- شافو، انوار و صفا خلفاوي (٢٠١٧)، الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقته بتقدير الذات لدى طلبة سنة أولى علوم اجتماعية، رسالة ماجستير، جامعة الشهيد حمه لخضر بالواي، الجزائر.

- شعبان، عبد ربه على (٢٠١٠)، الخجل وعلاقته بتقدير الذات ومستوى الطموح لدى المعاقين بصريا، رسالة ماجستير، الجامعة الإسلامية-غزة، فلسطين.
- شيبوط، اسماء و نهلة شتوان، وناسة مروك وكريمة يسعد (٢٠٢٠)، الرضا عن التخصص الجامعي وعلاقته بالدافعية للتعلم لدى طلبة الجامعة، شهادة ليسانس في علم النفس التربوي، جامعة محمد الصديق بن يحيى_جيجل، الجزائر.
- حاج، شتوان (٢٠١٤)، علاقة التوافق النفسي الإجتماعي و مستوى الطموح الدراسي بالإنجاز الأكاديمي، رسالة ماجستير، كلية العلوم الإجتماعية، جامعة وهران، الجزائر.
- حمد، نادرة جميل (٢٠٠٤)، صورة الذات وعلاقتها بالتفاعل الاجتماعي، رسالة ماجستير (غير منشورة)، كلية الاداب، جامعة بغداد.
- حني، خديجة (٢٠١٥)، جودة الحياة وعلاقتها بالرضا عن التخصص الدراسي لدى طابغ الجامعي، رسالة ماجستير، جامعة الشهيد حمه لخضر بالوادي، الجزائر.
- حكيمه، نيس (٢٠١٠)، الحاجات الإرشادية وعلاقتها بالتوافق النفسي والرضا عن دراسة لدى تلاميذ السنة الأولى من التعليم الثانوي، رسالة ماجستير في علم النفس التربوي، جامعة الجزائر٢، الجزائر.
- خياطة، هبة الله (٢٠١٤)، الميول المهنية ومستوى الطموح في ضوء بعض المتغيرات دراسة ميدانية على عينة من طلبة الثنويات المهنية في مدينة حلب، رسالة ماجستير، جامعة حلب، سوريا.
- خيرة، بن التواتي (٢٠١٤)، الاتزان الإنفعالي وعلاقته بمستوى الطموح لدى الطابغ الجامعي، رسالة ماجستير، جامعة قاصدي مرباح_ورقلة، الجزائر.
- راجعي، ثلجة (٢٠١٦)، تقنين مقياس مستوى الطموح، رسالة ماجستير، جامعة محمد بوضياف – المسيلة، الجزائر.
- رقيق، خليصة (٢٠١٨)، مستوى الطموح وعلاقته ببعض القيم الدينية (الصدق، التواضع، الايثار) لدى طابغ الجامعي دراسة ميدانية بجامعة المسيلة، رسالة ماجستير، جامعة محمد بوضياف- المسيلة، الجزائر.

- رقية، بالمين (٢٠١٩)، تقدير الذات وعلاقته بمستوى الطموح الأكاديمي لدى الطالاب الجامعي، رسالة ماجستير، جامعة أحمد دراية – ولاية أدرار، الجزائر.
- زكية، عبديش إيمان (٢٠١٢)، أثر الصدمة النفسية على صورة الذات عند المراهقة المفتصبة، رسالة ماجستير، كلية العلوم الإجتماعية والإنسانية، جامعة د. مولاي الطاهر، الجزائر.
- زقاو، إكرام (٢٠١٩)، مستوى الطموح الأكاديمي لدى الطالاب الجامعي المعاق الحركيا، رسالة ماجستير، جامعة محمد خيضر – بسكرة، الجزائر.
- الزهراني، سعيد إبراهيم بن أحمد (٢٠١٢)، الرضا عن العمل الإرشادي وعلاقته بمستوى الطموح لدى المرشدين الطلابيين بمحافظة جدة، رسالة ماجستير، جامعة الملك عبد العزيز، المملكة العربية السعودية.
- الزهراني، نجمة بن عبدالله (٢٠٠٥)، النمو النفسي الاجتماعي وفق نظرية اريكسون وعلاقته بالتوافق والتحصيل الدراسي لدى عينة من طلاب وطالبات المرحلة الثانوية بمدينة الطائف، رسالة ماجستير، جامعة أم القرى، المملكة العربية السعودية.
- عبدالحميد، بلقاسم و سلامى أيمن (٢٠١٨)، الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقته بمستوى الطموح لدى طلبة معهد علوم وتقنيات النشاطات البدنية والرياضية، رسالة ماجستير، جامعة أكمي محند أولحاج البويرة، الجزائر.
- عبابة، يونس و عبدالكامل كانش (٢٠١٩)، تقدير الذات وعلاقتة بطموح الأكاديمي لدى تلاميذ السنة الثالثة ثانوي، رسالة ماجستير، جامعة الشهيد حمه لخضر بالوادي، الجزائر.
- عياد، وائل محمود (٢٠١١)، الميول المهنية والقيم وعلاقتها بتصورات المستقبل لدى طلبة كلية مجتمع غزة ووكالة الفوث الدولية، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة الازهر، غزة – فلسطين.
- عطية، محمد (٢٠٠٨)، التلكؤ الاكاديمي وعلاقته بالداهفية للانجاز والرضا عن الدراسة لدى طلاب الجامعة، رسالة ماجستير، قسم الصحة النفسية، كلية التربية جامعة الزقازيق.

- عثمان، داليا عبدالخالق يوسف (٢٠٠٨)، معنى الحياة وعلاقته بالدافعية للانجاز والرضا عن الدراسة لدى طلاب الجامعة، رسالة ماجستير، جامعة الزقازيق.
- عبدالله، نبوية لطفي (٢٠٠٠)، مفهوم الذات لدى الأطفال المحرومين من الأم دراسة مقارنة، رسالة ماجستير (غير منشورة)، قسم الدراسات النفسية والاجتماعية، جامعة عين شمس، القاهرة.
- عرطول، علاء أديب (٢٠٠٦)، صورة الذات لدى عينة من طلبة البرنامج الدولي الدارسين في الجامعات الأردنية، رسالة ماجستير، جامعة الأردنية، الأردن.
- القطناني، علاء سمير موسى (٢٠١١)، الحاجات النفسية ومفهوم الذات وعلاقتها بمستوى الطموح لدى طلبة جامعة الازهر بغزة في ضوء نظرية محددات الذات، رسالة ماجستير، جامعة الازهر، غزة - فلسطين.
- كانبى، ميراودهل أحمد (٢٠١٠)، صورة الذات وعلاقتها بسلوك المساعدة لدى طلبة الجامعة، رسالة ماجستير، كلية التربية، جامعة صلاح الدين_أربيل.
- الميسوم، بكة (٢٠١٥)، صورة الذات لدى الفتاة في العائلة في ضوء بعض المتغيرات نوع العائلة، المستوى التعليمي للوالدين، رسالة ماجستير، كلية العلوم الإجتماعية، جامعة وهران، الجزائر.
- محمد، بابكر الصادق (٢٠١٦)، مستوى الطموح وعلاقته بالتحصيل الدراسي لدى طلاب المرحلة الثانية بمدينة بحري، رسالة ماجستير، جامعة السودان للعلوم والتكنولوجيا، ولاية الخرطوم، السودان.
- مصطفى، يوسف حمه صالح (١٩٩٠)، معاملة الوالدين وعلاقتها بتقدير الذات لدى المراهقين من أبناء الشهداء وأقرانهم الاخرين، رسالة ماجستير (غير منشورة)، كلية الاداب، جامعة بغداد.
- ميسة، فاطمة و فضيلة ميسة (٢٠١٤)، الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقته بمستوى الطموح لدى الطالب الجامعي، رسالة ماجستير، جامعة الوادي، الجزائر.
- مسعوديه، هاجر (٢٠١٨)، صورة الذات عند المرأة المنفعة والديا، رسالة ماجستير، جامعة العربي بن مهيدي - أم البواقي، الجزائر.

- مجناح، زينة و هاجر خامسة بن صوشة (٢٠١٩)، صورة الذات لدى المراهقات ضحايا الطلاق عبر إختبار رسم العائلة، شهادة اليسانس في علم النفس، كلية العلوم الانسانية والاجتماعية، جامعة محمد بوضياف المسيلة، الجزائر.
- معروف، جيهاد (٢٠١٧)، الرضا عن التوجيه الجامعي وعلاقته بالدافعية الإنجاز الأكاديمي، رسالة ماجستير، جامعة العربي بن مهيدي_ أم البواقي، الجزائر.
- مولاتي، وليد (٢٠١٩)، مستوى الرضا عن التخصص الدراسي وعلاقته بالدافعية الإنجاز الأكاديمي، رسالة ماجستير، جامعة قاصدي مرباح ورقلة، الجزائر.
- المصري، نيفين عبدالرحمن (٢٠١٠)، قلق المستقبل وعلاقته بكل من فاعلية الذات ومستوى الطموح الأكاديمي لدى عينة من طلبة جامعة الأزهر بغزة، رسالة ماجستير، جامعة الأزهر- بغزة، فلسطين.
- نسيم، بن مبارك (٢٠١٤)، الرضا عن الدراسي وعلاقته بالدافعية للإنجاز و مستوى الطموح لدى الطلبة الجامعيين، رسالة ماجستير غير منشورة، كلية العلوم الانسانية والاجتماعية والعلوم الاسلامية، جامعة الحاج لخضر_باتنة، الجزائر.
- نوال، بن عطية و عيدة إيمان (٢٠١٦)، جودة الحياة وعلاقتها بالرضا عن التخصص الدراسي لدى الطلبة العلوم الإجتماعية، رسالة ماجستير في علم النفس التربوي، جامعة زيان عاشور الجلقة، الجزائر.
- هاجر، شطاح (٢٠١٠)، أثر سوء المعاملة الوالدين على صورة الذات عند الطفل، رسالة ماجستير، كلية العلوم الإنسانية والعلوم الاجتماعية، جامعة منتوري - قسنطينة، الجزائر.
- هاجر، شعبان (٢٠١٣)، دراسة لبعض المتغيرات النفسية والمعرفية للتلاميذ الموجبين إلى شعبة تقني رياضي" مستوى الطموح_قلق الدراسة_دافعية الإنجاز"، رسالة ماجستير، جامعة الحاج لخضر باتنة، الجزائر.
- هناء، صالح (٢٠١٢)، علاقته الضغط النفسي بمستوى الطموح لدى طلبة الجامعة المقيمين بجامعة ورقلة، رسالة ماجستير، جامعة قاصدي مرباح ورقلة، الجزائر.

سبيهم: گوڤارى زانستى:

١. به زمانى عه ره بيبى:

- أميطوش، م (٢٠١٧)، مستوى الرضا عن تخصص التكوين المهني دراسة ميدانية على عينة من المترشحين في التكوين المهني، مجلة البحوث التربوية والتعليمية، المجلد ٦، العدد ١١، ص ٧٧_٩٦.
- بكير، مليكة (٢٠١٥)، الرضا عن الدراسة وعلاقته بالدافع المعرفي لدى التلاميذ السنة الثانية من التعليم الثانوي (دراسة مقارنة بين المتفوقين وغير المتفوقين)، المجلة الجزائرية لطفولة والتربية، المجلد ٢، العدد (١)، ص ٢٠١_٢٣٧.
- الحمداني، خالد خيرالدين (٢٠٠٧)، التوافق الاكاديمي بين التخصص المهني والنمط الشخصي. مجلة التربية والعلم، المجلد ١٤، العدد (٤)، ص ٢٥٥_٢٠٣.
- الذواد، الجوهرة عبدالله (٢٠٠٢)، وجهة الضبط وعلاقتها بمستوى الطموح لدى بعض طالبات الجامعة السعودية والمصريات "دراسة عبر ثقافية". مجلة دراسات عربية، القاهرة جمهورية مصر العربية، المجلد (٣)، ص ١١٩_١٥٦.
- الرشيدى، سميجان بن ناصر (٢٠١٨)، الرضا عن التخصص الدراسي لدى طلبة قسم التربية الخاصة بجامعة الملك فيصل في ضوء بعض المتغيرات. مجلة التربية الخاصة و التاهيل. المجلد (٦)، العدد ٢٢، ص ٢٦_٦٢.
- الرغبى، أحمد محمد (٢٠١٣)، الرضا عن التخطيط الدراسي عند الطلاب جامعة أم القرى وعلاقته بالتوافق النفسي الإجتماعي، مجلة اتحاد الجامعات العربية للتربية وعلم النفس، المجلد الحادي عشر _ العدد الثالث، ص ١٨١_٢٠٣.
- السعيد، محمد مجيد (١٩٩٨)، اسهام الجامعات العربية في محو الأمية وتعليم الكبار، مجلة اتحاد جامعات العالم الاسلامي، الرباط، العدد (١)، السنة الاولى، ص ٧٢_٩٨.

- الشرعه ولبابة، ناصر إبراهيم، أحمد حسن(٢٠١٤)، الرضا عن الدراسة الجامعية من وجهة النظر طالبات الكلية إربد الجامعية وعلاقته ببعض المتغيرات، مجلة جامعة الخليل للبحوث-ب، المجلد(٩)، العدد(١)، ص ١٩_٣٨.
- شهبو، ساميه مختار محمد (٢٠١٨)، مفهوم الذات لدى عينة من أطفال الروضة في ضوء بعض السمات الشخصية لأمهاتهم، مجلة الطفولة، جامعة الزقازيق، العدد الثامن والعشرون، ص ١٨٥_٢٢٩.
- جبر، حسين عبيد(٢٠١٢)، المناخ الدراسي وعلاقته بمستوى الطموح لدى طلبة كلية الفنون الجميلة في جامعة بابل، مجلة مركز بابل للدراسات الحضارية والتاريخية، مجلد(٢) العدد(٢) ص ١٨٨.
- زهران، محمد حامد وسناء حامد (٢٠٠٦)، مفهوم الذات الاكاديمي ومستوى الطموح لدى طلاب و طالبات الجامعات الحكومية والجامعات الخاصة، مركز الارشاد النفسي، المؤتمر السنوى الثالث عشر، جامعة عين الشمس، ص ٧٢_١١٠.
- سرحان، نظمية (١٩٩٣)، العلاقة بين مستوى الطموح والرضا المهني للاخصائين الاجتماعيين، مجلة علم النفس، السنة السابعة، العدد الثامن والعشرون.
- حبيب، نيث حازم (٢٠١٠)، بناء مقياس صورة الذات لدى التلاميذ صفوف التربية خاصة في محافظة نينوى، مجلة أبحاث كلية التربية الأساسية، المجلد(٩)، العدد٤، ص ٢٤_٨٨.
- صيفور، سليم (٢٠٢٠)، الرضا عن التخصص الدراسي الجامعي وعلاقته بالدافعية للإنجاز لدى طلبة جامعيين: دراسة ميدانية بجامعة تاسوست جيجل. مجلة العلوم الانسانية. (٣١)، ٣١٧_٣٣٤.
- العمرات، محمد سالم وأحمد محمود الثوابية (٢٠١١)، بناء أداة لقياس درجة رضا الطلبة عن الدراسة في جامعة الطفلية التقنية، مجلة العلوم التربوية والنفسية لجامعة البحرين، المجلد(١٢)، العدد(٣)، البحرين.
- على، بشرى حسين و وجدان عناد صاحب (٢٠١٠)، أساليب التفكير وعلاقتها بمستوى الطموح لدى الطالبات قسم رياض الاطفال كلية التربية الأساسية، المجلة كلية التربية الأساسية لجامعة المستنصرية، العدد٦٣، ص ٢٧٩ — ٣٣٠.

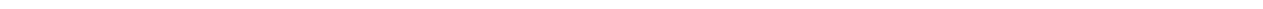
- قطاف، محمد (٢٠٢١)، الرضا عن التخصص الدراسي وعند طلاب الجامعة وعلاقته ببعض المتغيرات الشخصية والأكاديمية لديهم، مجلة العلوم الإنسانية لجامعة أم البواقي، المجلد ٨ ، العدد ١، ص٥١٩_٥٣٤.
- لزعر واخرون، خيرة و حيكمة نيس (٢٠١٦)، الحاجات الإرشادية وعلاقتها بالرضا عن الدراسة في مرحلة التعليم الثانوي، مجلة الدراسات والبحوث الاجتماعية، جامعة الوادي، العدد السابع، ص ٩٥_١١١.
- لموزة، أشواق سامي (٢٠٢٠)، دافعية الإنجاز الأكاديمي وعلاقته بالرضا عن الدراسة لدى طالبات قسم الاقتصاد المنزلي/جامعة بغداد_كلية التربية للبنات، مركز البحوث النفسية، المجلد(٣١)، العدد١، ص٦٣٥_٦٦٢.
- مشري، سلاف و آخرون (٢٠١٢)، الاختيار الدراسي كمصدر للضغط النفسي لدى الطلبة الحاصلين على شهادة البكالوريا في ظل التوجيه الجامعي في الجزائر، مجلة العلوم الانسانية والاجتماعية، العدد(٨)، ص٢٨٠_٢٥٣.

٢. به زمانى نينگليزى:

- Alsalkhi, M. (2018). Satisfaction of Academic Specialization among Students of the Department of Educational Sciences and Its Relation to Self-Esteem. International Journal of Instruction, 11(4), p 107-122.
- Elena, Lupua. & Andreea, L. P. (2012): A study regarding teenagers' self-image and the importance of physical activities in its formation. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 33, pp. 870 – 874.
- Epstein, S. (1973): The self-concept revisited: Or atherory of atherory. American psychology, Vol.28.

- Frhana, S (2011) **Anxiety as Predictor of Aspiration among Academic Achievers**, the Online Journal of New Horizons in Education, Volume 3, Issue 4, 12-23.
- Leary – M.R. and Kowalski, R, 1990. **Impression Management: A literual review and two components model**, Psychological Bulletin, Vo1 (107) No. (10).
- Weerasinghe, I., & Fernando, R. L. (2018). **Critical factors affecting students'satisfaction with higher education in Sri Lanka**. Quality Assurance in Education; Vol. 26 No. 1, pp. 115-130.

پاشکۆکان

پاشكۆى ژماره (۱)

ليستى ناوى شارهزايان

ژماره	ناو	پسپورى	پلهى زانستى	شوينى كار
۱	د. صابر بكر مصطفى	دەروونزانى پەروردهيى	پروفيسور	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۲	د. جواد نعمت حسين	رېگەكانى وائەوتنەوہى ھونەر	پروفيسور	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۳	د. رشدى على ميرزا جاف	دەروونزانى كلينيكى	پروفيسور	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۴	د. سۇلاف فائق محمد على	رېگاكانى وائەوتنەوہى زانست	پروفيسور	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۵	د. نيمان نامق صابر	فەلسەفەى پەرورده	پروفيسور	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۶	د. عمر ابراهيم عزيز	دەروونزانى پەروردهيى	پروفيسور	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى ئاداب
۷	د. مۇيد اسماعيل جرجيس	درووستى دەروونى	پروفيسور	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى پەرورده
۸	د. ريزان على ابراهيم	دەروونزانى پەروردهيى	پروفيسور	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى ئاداب
۹	د. محمد محى الدين صادق	پيوانە و ھەئسەنگاندىن	پروفيسورى يارىدەدەر	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى پەرورده
۱۰	د. وەليد خاليد عبدالكريم	پيوانە و ھەئسەنگاندىن	پروفيسورى يارىدەدەر	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى پەرورده
۱۱	د. سلوى احمد امين	پيوانە و ھەئسەنگاندىن	پروفيسورى يارىدەدەر	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۱۲	د. اراز حكيم رضا	دەروونزانى پەروردهيى	پروفيسورى يارىدەدەر	زانكۆى سەلاھەددىن كۆليجى پەرورده
۱۳	د. ايناس احمد عزيز	دەروونزانى كلينيكى	پروفيسورى يارىدەدەر	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۱۴	د. گيلاس عبدالله اسماعيل	دەروونزانى پەروردهيى	مامۇستا	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت
۱۵	د. نزيه صالح محمد	پەروردهى تايبەت	مامۇستا	زانكۆى سليمانى كۆليجى پەروردهى بنەرەت

پاشكۆى ژماره (۲)

ناوى پسپورانى راستگۆيى وەرگىپران

ژماره	ناو	پلهى زانستى	پسپورى	شوينى كارکردن	وەرگىپران
۱	د. نزار شكور شاکر	پروفيسور	ئەدەبى عەرەبىيى	زانكۆى سليمانىيى	ئە كوردىيەوہ بۇ عەرەبىيى
۲	د. محمد أمين عبدالله تاتانى	پروفيسور	ئەدەبى كوردىيى	زانكۆى سليمانىيى	ئە عەرەبىيەوہ بۇ كوردىيى

پاشکۆی ژماره (۳)

نهجامدانی راستگویی رواله‌تی بو پيوانه‌ی وینه‌ی خود

زانکۆی سلیمانی

کۆلیجی په‌روه‌ده‌ی بنه‌ره‌ت

به‌شی باخچه‌ی مندا لان

خویندنی بالا _ ماسته‌ر

فۆرمی پيوه‌ری (وینه‌ی خود) بو پسيپوران

مامۆستای به‌ريز:

سلاو و ريز:

تويژهر تويژينه‌وه‌يه‌کي زانستیی نه‌جامده‌دات به ناو‌نیشانی (وینه‌ی خود و په‌يه‌وه‌نیشی به ناستی خواست و پارزيپوون له پسيپوري خویندن له‌لای خوینلکارانی به‌شی باخچه‌ی مندا لان له زانکۆکانی هه‌ريه‌ی کوردستان)، تويژهر به مه‌به‌ستی پيوانه‌کردنی وینه‌ی خود پيوه‌ری (حمد، ۲۰۰۴) به‌کاره‌یناوه له تويژينه‌وه‌که‌یدا وه‌کو پيوه‌ريک بو پيوانی وینه‌ی خود له‌گه‌ل نمونه‌ی تويژينه‌وه‌که‌یدا، شيوازی وه‌لامدانه‌وه‌ی برگه‌ نه‌ريئيه‌کان به‌م شيوه‌یه ده‌بيت (زۆر پاريزم=۵، پاريزم=۴، هه‌تا راده‌يه‌ک پاريزم=۳، نارازيم=۲، زۆر نارازيم=۱) به پيچه‌وانه‌يشه‌وه بو برگه نه‌ريئيه‌کان، به جوړیک وه‌لامده‌ر ئه‌و جيگره‌وانه هه‌لده‌بژيريت که بو هه‌ر برگه‌يه‌ک له برگه‌کان به گونجاوی ده‌زانيت.

تويژهر بو پيناسه‌کردنی (وینه‌ی خود) پشتی به پيناسه‌ی (حمد، ۲۰۰۴) به‌ستوه، که ئه‌ویش بریتيه له: چۆنيه‌تیی درک‌کردنی تاک بو خودی خۆی به پيی هه‌سته‌کانی که به دريژایی کات پيکیانه‌یناوه، به‌گوێه‌ی هيو و خه‌ونه‌کانی تاک و ئه‌وه‌ی بيريلنده‌کاته‌وه و هه‌ستپينده‌کات و ئه‌وه‌ی ده‌يه‌ويت نه‌جاميبدات له ماوه‌ی ژيانیدا، بۆيه ئه‌م خودبيننه ئيجابيه واده‌کات که تاک متمانه‌ی به که‌سييتی خۆی و بيرۆکه‌کان و چالاکیه‌کانی هه‌بيت و دنياييت له توانا و بيرۆکه‌کانی.

به‌و پييه‌ی به‌ريزتان خاوه‌نی پسيپوري و پروانه‌ی زانستیی به‌رزن له‌و بواره‌دا، ده‌خوازين که به پيی ئه‌و شاره‌زاييه‌ی هه‌تانه رای خۆتان له‌سه‌ر برگه‌کانی ئه‌م پيوه‌ره‌ ده‌ربهرن، ئه‌ویش به دانانی هيمای (√) له‌به‌رده‌م وشه‌ی (گونجاوه) نه‌گه‌ر پيتانوايه برگه‌يه‌کی گونجاوه، به هه‌مان شيوه‌یش بو ئه‌و برگانه‌ی که (نه‌گونجاون)، له‌گه‌ل راستکردنه‌وه و چاک‌کردنی هه‌ر برگه‌يه‌ک که پيويستبکات، يان خسته‌ه‌رووی هه‌ر بۆچوون و پيشنيازیک که له‌و باره‌يه‌وه هه‌تانه.

سوپاس بو هاوکاريتان، له‌گه‌ل ريزدا...

ناوی سيانی و ناسناوی زانستیی

پسيپوري

خویندکاری ماسته‌ر

بلال محمود عبدالقادر

به سه‌ره‌پرشتیی:

پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد

پېټوهری وینهی خود

ژ	برگه‌کان	گونجاوه	نه‌گونجاوه	تیبینی
۱	له‌ناو خیزانه‌که‌مدا هیج به‌هایه‌کم نییه.			
۲	کاتیک که خۆم له‌گه‌ن هاوریکانم و نزیکه‌کانم به‌راوردده‌که‌م، جیاوازییه‌کی زۆر نابینم.			
۳	له‌نیوان خود و ره‌فتاره دیاره‌کانمدا گونجان نییه.			
۴	ئامانجی سه‌خت بۆ خۆم داده‌نیتم، به‌لام دنیام له‌ توانای به‌دیه‌تانیان.			
۵	وای ده‌بینم که خودی خۆم به‌ هه‌موو لایه‌نه جیاوازه‌کانیه‌وه ئه‌رینییه.			
۶	له‌ پاش پروابه‌خۆبوونیکى ته‌واو بریاره‌کانم ده‌دم.			
۷	له‌ شوینه جه‌نجاه‌کان ده‌ترسم.			
۸	هه‌ستده‌که‌م ژیان خۆشه.			
۹	ته‌نانه‌ت له‌ناو هاوریکانیشمدا هه‌ست به‌ دئه‌راوکێ ده‌که‌م.			
۱۰	پا‌بردوو به‌سه‌ر زۆریه‌ی بێرکردنه‌وه‌کانمدا زاله.			
۱۱	خۆشیی و ناخۆشییه‌کانم به‌و راده‌یه پیشانده‌دم که له‌ ناخمدان.			
۱۲	ده‌شیت پوژیک له‌ پوژان هه‌مووان وازمیلیه‌ینن.			
۱۳	هه‌ستده‌که‌م ژیان هیچی پینه‌به‌خشیوم.			
۱۴	خه‌لک به‌ شیوه‌یه‌ک لێمده‌روانن هاوشیوه‌ی تیروانینی خۆمه‌ بۆ خۆم.			
۱۵	له‌ هه‌موو شوینی‌ک په‌سه‌ندیی و ریز به‌ده‌ستده‌هینم.			
۱۶	هه‌ستده‌که‌م ژیان شایسته‌ی ئه‌وه‌یه که تیبیدا بژییت.			
۱۷	بۆ هینانه‌دی هیج ئامانجیک تیناکۆشم.			
۱۸	به‌ شیوه‌یه‌کی گشتیی هه‌ست به‌ دنیایی ده‌که‌م.			
۱۹	بیره‌وه‌رییه بیزارکه‌ره‌کان کارمیتیناکه‌ن.			
۲۰	ره‌خنه له‌ هه‌نه‌کانم ده‌گرم و به‌ بێر خۆمیان ده‌هینمه‌وه.			
۲۱	هه‌ستده‌که‌م هه‌مووان به‌ چاویکی ئه‌رینییه‌وه سه‌یرمه‌ده‌که‌ن.			
۲۲	سوورم له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی سوود له‌ هه‌موو هه‌ل و ده‌رفه‌تیک بیینم.			
۲۳	وایده‌بینم که من شایه‌نی پینگه‌یه‌کی کۆمه‌لایه‌تی به‌رزم.			
۲۴	به‌لامه‌وه سه‌خته له‌ خه‌لکی ببورم و خراپه‌کانیان له‌بیربکه‌م.			

۲۵	دهتوانم له زۆربهی بوارهکانی ژياندا سه‌ربکه‌وم.		
۲۶	ئامانجیکى زۆرم هه‌یه له ژياندا.		
۲۷	له هه‌لۆیسته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا به‌ شیوه‌یه‌ک هه‌ل‌سوکه‌وتده‌که‌م که‌ ره‌زانه‌ندی و په‌سه‌ندی ئه‌وانی تر به‌ده‌ستبه‌ینم.		
۲۸	له هه‌ر گۆرانکارییه‌ک ده‌ترسم که‌ به‌سه‌ر ژياندا بێت.		
۲۹	هه‌سته‌که‌م که‌ بارگرانی ژيان له‌سه‌ر شانی منه.		
۳۰	له‌ خودی خۆم رازیم به‌ هه‌موو چاکیی و خراپییه‌کانیه‌وه.		
۳۱	خه‌مبارده‌بم که‌ له‌ تاقیکردنه‌وه‌ ده‌رناچم.		
۳۲	له‌ به‌رانبه‌ر ئه‌وانی تر دا دان به‌ هه‌له‌کاندا ده‌نێم.		
۳۳	رقمیلییه‌ که‌ خه‌لکانیک وه‌سفنده‌که‌ن به‌و خه‌سه‌له‌تانه‌ی که‌ له‌ که‌سایه‌تییه‌دا نییه‌.		
۳۴	په‌یره‌وی رێنمایی و یاساکی ته‌ندروستییه‌ ده‌که‌م.		
۳۵	به‌ شیوه‌یه‌کی دروست و بابه‌تییه‌یه‌ خۆم ده‌نرخێنم.		
۳۶	سه‌رکه‌وتتم له‌ هه‌ر کاریکدا ته‌نها په‌یوه‌ندی به‌ توانای خودی خۆمه‌وه‌ هه‌بووه‌.		
۳۷	هه‌میشه‌ هه‌ست به‌ تاوان ده‌که‌م.		
۳۸	له‌ پیری ده‌ترسم.		
۳۹	هه‌ر شتی که‌ له‌ گه‌ڵ بانه‌ماکانم گونجانه‌ بێت فه‌رامۆشیده‌که‌م.		
۴۰	به‌ شیوه‌یه‌کی واقعییه‌یه‌ له‌ خودی خۆم ناروانم.		
۴۱	له‌ به‌رانبه‌ر خۆمدا دان به‌ هه‌له‌کاندا ده‌نێم.		
۴۲	ئه‌و بیروکانه‌ په‌سه‌ندناکه‌م که‌ له‌ گه‌ڵ بیکردنه‌وه‌ی خۆم ناگونییه‌م.		
۴۳	ئه‌گه‌ر کاریک به‌ شیوه‌یه‌کی باش نه‌جانه‌ده‌م که‌ واته‌ کردنی بێسووده‌.		
۴۴	وه‌کو ئه‌وه‌ی هه‌م، له‌ خودی خۆم رازیم.		
۴۵	خۆم له‌و ره‌فتارانه‌ به‌ دوورده‌گرم که‌ ئه‌وانی تر بیزارده‌کات.		
۴۶	ئه‌زمونه‌ نه‌رینی و نه‌رینه‌ییه‌کانی خۆیندنم ده‌بێته‌ هۆی زیادکردنی زانیارییه‌م.		
۴۷	گرنگیی به‌ شیوه‌ی ده‌ره‌وه‌م ده‌ده‌م.		

پاشکۆی ژماره (٤)

پیتوانه‌ی وینه‌ی خود دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی لای پسرپوران

ژ	برگه	ریشه %	مانه‌وه ولا‌بردن	برگه
١	له‌ناو خیزانه‌که‌مدا هیچ به‌هایه‌کم نیه.	٩٣%	گۆرانتکاری	له‌ناو خیزانه‌که‌مدا به‌هام نییه.
٢	کاتیک که خۆم له‌گه‌ل هاوریکانم و نزیکه‌کانم به‌راورد ده‌که‌م، جیاوازییه‌کی زۆر نابینم.	١٠٠%	وهک خۆی	کاتیک که خۆم له‌گه‌ل هاوریکانم و نزیکه‌کانم به‌راورد ده‌که‌م، جیاوازییه‌کی زۆر نابینم.
٣	له‌نیوان خود و ره‌فتاره دیاره‌کانمدا گونجان نییه.	١٠٠%	وهک خۆی	له‌نیوان خود و ره‌فتاره دیاره‌کانمدا گونجان نییه.
٤	ئامانجی سه‌خت بۆ خۆم داده‌نیتم، به‌لام دنیام له‌ توانای به‌دییه‌تانیان.	٩٣%	گۆرانتکاری	ئامانجی سه‌خت بۆ خۆم داده‌نیتم، دنیام له‌ توانای به‌دییه‌تانیان.
٥	وای ده‌بینم که خودی خۆم به‌ هه‌موو لایه‌نه جیاوازه‌کانیه‌وه ئه‌رینییه.	١٠٠%	وهک خۆی	وای ده‌بینم که خودی خۆم به‌ هه‌موو لایه‌نه جیاوازه‌کانیه‌وه ئه‌رینییه.
٦	له‌پاش بروابه‌خۆبونیکی ته‌واو بریاره‌کانم ده‌ده‌م.	١٠٠%	وهک خۆی	له‌پاش بروابه‌خۆبونیکی ته‌واو بریاره‌کانم ده‌ده‌م.
٧	له‌ شوینه قه‌ره‌بال‌خه‌کان ده‌ترسم.	٩٣%	گۆرانتکاری	له‌ شوینه جه‌نجاله‌کان ده‌ترسم.
٨	هه‌ست ده‌که‌م ژیان زۆر خۆشه.	٩٣%	گۆرانتکاری	هه‌ست ده‌که‌م ژیان جوانه.
٩	ته‌نانه‌ت له‌ نیو هاوریکانیشمدا هه‌ست به‌ نادنیایی ده‌که‌م.	٩٣%	گۆرانتکاری	ته‌نانه‌ت له‌ نیو هاوریکانیشمدا هه‌ست به‌ دئه‌راوکی ده‌که‌م.
١٠	رابردوو به‌سه‌ر زۆربه‌ی بیرکردنه‌وه‌کانمدا زانه.	٨٦%	گۆرانتکاری	به‌شیوه‌یه‌کی فراوان له‌ رابردوودا ده‌ژیم.
١١	خۆشی و ناخۆشیه‌کانم به‌و پاده‌یه نیشان ده‌ده‌م که له‌ ناخمدان.	٩٣%	گۆرانتکاری	خۆشیه‌کانم به‌و پاده‌یه نیشان ده‌ده‌م که له‌ ناخمدان.
١٢	ده‌گونجی رۆژیک له‌ رۆژان هه‌مووان وازم له‌ بینن.	٩٣%	گۆرانتکاری	ده‌شی رۆژیک له‌ رۆژان هه‌مووان وازم له‌ بینن.
١٣	هه‌ست ده‌که‌م ژیان هیچی پینه‌به‌خشیوم.	١٠٠%	وهک خۆی	هه‌ست ده‌که‌م ژیان هیچی پینه‌به‌خشیوم.
١٤	خه‌لک به‌شیوه‌یه‌ک لیمده‌پروانن هاوشیوه‌ی تیروانینی خۆمه بۆ خۆم.	٨٦%	گۆرانتکاری	ئه‌وانی تر به‌هه‌مان شیوه‌ی تیروانینم له‌ خۆم سه‌یرم ده‌که‌ن.
١٥	له‌ هه‌موو شوینیکی په‌سه‌ندی و ریز به‌ده‌ست ده‌هینم.	١٠٠%	وهک خۆی	له‌ هه‌موو شوینیکی په‌سه‌ندی و ریز به‌ده‌ست ده‌هینم.

١٦	ههست دهكهم ژيان شايستهى نهوهيه كه تتييدا بژيت.	١٠٠%	وهك خوى	ههست دهكهم ژيان شايستهى نهوهيه تتييدا بژيت.
١٧	بو هيئانهدى هيچ نامانجيك تيناكوشم.	٩٣%	گورانكارى	ههولى به دههيتانى هيچ نامانجيك نادم
١٨	به شيوهيهكى گشتى ههست به دنيايى دهكهم.	١٠٠%	وهك خوى	به شيوهيهكى گشتى ههست به دنيايى دهكهم.
١٩	بيروههويه بيزاركه رهكان كارم تيناكهن.	١٠٠%	وهك خوى	بيروههويه بيزاركه رهكان كارم تيناكهن.
٢٠	رهخنه له هه له كانم دهگرم و بهبير خويمان دههينمهوه.	١٠٠%	وهك خوى	رهخنه له هه له كانم دهگرم و بهبير خويمان دههينمهوه.
٢١	ههست دهكهم هه مووان به چاويكى نه ريئيهوه سهيرم دهكهن.	١٠٠%	وهك خوى	ههست دهكهم هه مووان به چاويكى نه ريئيهوه سهيرم دهكهن.
٢٢	سورم له سهه نهوهى سوود له هه موو هه ل و دهرفه تيك ببينم.	١٠٠%	وهك خوى	سورم له سهه نهوهى سوود له هه موو هه ل و دهرفه تيك ببينم.
٢٣	وايدهبينم كه من شايه نى پيگه يهكى كومه لايه تى به رزم.	١٠٠%	وهك خوى	وايدهبينم من شايه نى پيگه يهكى كومه لايه تى به رزم.
٢٤	به لامه وه قورسه له خه لكى ببورم و خرا په كانيان له بير بكهم.	٩٣%	گورانكارى	به لامه وه سهخته له خه لكى ببورم و خرا په كانيان له بير بكهم.
٢٥	دهتوانم له زوره يى بواره كانى ژياندا سهه ركه وتوو بم.	١٠٠%	وهك خوى	دهتوانم له زوره يى بواره كانى ژياندا سهه ركه وتوو بم.
٢٦	نامانجيكى زورم هه يه له ژياندا.	٩٣%	گورانكارى	نامانجى به هيزم هه يه له ژياندا.
٢٧	له هه لوئسته كومه لايه تيه كاندا به شيوهيهك هه لسوكه وت دهكهم كه رهزامه ندى و په سه ندى نهوانى تر به دهست بهينم.	١٠٠%	وهك خوى	له هه لوئسته كومه لايه تيه كاندا به شيوهيهك هه لسوكه وت دهكهم كه رهزامه ندى و دهستخوشيى نهوانى تر به دهست بهينم.
٢٨	له هه ر گورانكاريهك دهترسم كه به سهه ژياندا بيت.	١٠٠%	وهك خوى	له هه ر گورانكاريهك دهترسم كه به سهه ژياندا بيت.
٢٩	ههست دهكهم كه بارگرانى ژيان له سهه شانى منه.	١٠٠%	وهك خوى	ههست دهكهم بارگرانى جيهان له سهه شانى منه.
٣٠	له خودى خوم رازيم به هه موو چاكى وخرا پيه كانيبه وه.	١٠٠%	وهك خوى	له خودى خوم رازيم به هه موو چاكى وخرا پيه كانيبه وه.
٣١	زور خه ميار دهيم كه له تافيكردنه وه دهرناچم.	٩٣%	گورانكارى	كاتيك له تافيكردنه وه دا دهرناچم، زور خه ميار دهيم.

۳۲	له به رامبه ر ئه وانی تردا دان به هه ئه کانمدا ده ئیم.	وهک خۆی	له به ردهم ئه وانی تردا دان به هه ئه کانمدا ده ئیم.	۱۰۰%
۳۳	حه زم ئینیه که خه ئکانیک وه سفم ده که ن به و خه سه تانه ی که له که سایه تیمدا نیه.	گۆرانتکاری	پیم ناخۆشه ئه وانی تر خه سه تیکم بده نه پال، که له که سایه تیمدا نیه.	۸۶%
۳۴	په پیره و ی بنه ما و یاساکانی ته ندروستی ده که م.	گۆرانتکاری	په پیره و ی رینمای و یاساکانی ته ندروستی ده که م.	۹۳%
۳۵	به شیوه یه کی دروست و بابه تیانه خۆم ده نر خینم.	وهک خۆی	به شیوه یه کی دروست و بابه تیانه خۆم ده نر خینم.	۱۰۰%
۳۶	سه رکه وتتم له هه ر کاریکدا ته نها په یوه ندی به توانای خودی خۆمه وه هه بووه.	وهک خۆی	سه رکه وتتم له هه ر کاریکدا ته نها په یوه ندی به توانای خودی خۆمه وه هه یه	۱۰۰%
۳۷	هه میشه هه ست به تاوان ده که م.	گۆرانتکاری	به ده ست هه ستردن به تاوانه وه ده نائینم.	۸۶%
۳۸	زۆر له پیری ده ترسم.	گۆرانتکاری	له پیری ده ترسم.	۸۶%
۳۹	هه ر شتیک له گه ئ بنه ماکانم گونجاو نه بیته پشتگویی ده خه م.	گۆرانتکاری	هه ر شتیک له گه ئ بنه ماکانمدا نه گونجیت، فه رامۆشی ده که م.	۹۳%
۴۰	به شیوه یه کی واقیعیانه له خودی خۆم ناپروانم.	وهک خۆی	به شیوه یه کی واقیعیانه له خودی خۆم ناپروانم.	۱۰۰%
۴۱	له به رامبه ر خۆمدا دان به هه ئه کانمدا ده ئیم.	وهک خۆی	له به رامبه ر خۆمدا دان به هه ئه کانمدا ده ئیم.	۱۰۰%
۴۲	ئه و بیره وکانه په سه ند ناکه م که له گه ئ بیره کردنه و ی خۆم ناگونجینم.	گۆرانتکاری	ئه و بیره وکانه په سه ند ناکه م، که له گه ئ بیره کردنه وه مدا ناگونجین	۹۳%
۴۳	ئه گه ر ئیشیک به شیوه یه کی باش نه نجام نه ده م که واته کردنی بی سووده.	گۆرانتکاری	ئه گه ر نه توانم به شیوه یه کی باش شتیک نه نجام بده م، ئه و نه نجامدانی هه یج سویدیکی نییه.	۸۶%
۴۴	وهک ئه وه ی هه م، له خودی خۆم رازیم.	لابرا		۵۳%
۴۵	خۆم له و په فتارانه به دوور ده گرم که ئه وانی تر بیزارده کات.	گۆرانتکاری	خۆم لاده ده م له ئه نجامدانی ئه و کارانه، که ئه وانیتر پیمان ناخۆشه.	۸۶%
۴۶	ئه زموونه ئه رینی و نه رینه بییه کانی خویندنم ده بیته هۆی زیاده کردنی زانیاریم.	گۆرانتکاری	ئه زموونه ئه رینه بییه کانی خویندنم، زۆر شتیان فیره کردووم.	۸۶%
۴۷	گرنگی به شیوه ی ده ره وه م ده ده م.	وهک خۆی	گرنگی به شیوه ی ده ره وه م ده ده م.	۱۰۰%

پاشکوی ژماره (۵)

نهجامدانی راستگویی رواهتی بو پيوانه‌ی ناستی خواست

زانکۆی سلیمانی

کۆلیجی په‌روه‌ده‌ی بنه‌ره‌ت

به‌شی باخچه‌ی مندالان

خویندنی بالآ _ ماسته‌ر

فۆرمی پيوه‌ری (ناستی خواست) بو پسيپۆران

مامۆستای به‌ريز:

سلاو و ريز:

تويژهر تويژينه‌وه‌يه‌کي زانستیی نه‌جامده‌دات به ناو‌نیشانی (وينه‌ی خود و په‌يوه‌نیشی به ناستی خواست و پارزيپوون له پسيپۆری خویندن له‌لای خوینلکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان له زانکۆکانی هه‌ريه‌می کوردستان)، تويژهر به مه‌به‌ستی پيوانه‌کردنی وينه‌ی خود پيوه‌ری (حمد، ۲۰۰۴) به‌کاره‌یناوه له تويژينه‌وه‌که‌یدا وه‌کو پيوه‌ریک بو پيوانی وينه‌ی خود له‌گه‌ل نمونه‌ی تويژينه‌وه‌که‌یدا، شيوازی وه‌لامدانه‌وه‌ی برگه‌ نه‌ريئيه‌کان به‌م شيوه‌ی ده‌بيت (زۆر پاريزم=۵، پاريزم=۴، هه‌تا راده‌يه‌ک پاريزم=۳، نارازيم=۲، زۆر نارازيم=۱) به‌پيچه‌وانه‌يشه‌وه بو برگه نه‌ريئيه‌کان، به جوړیک وه‌لامده‌ر نه‌و جيگه‌روانه هه‌لده‌بژيريت که بو هه‌ر برگه‌يه‌ک له برگه‌کان به گونجاوی ده‌زانيت.

تويژهر بو پيناسه‌کردنی (ناستی خواست) پشتی به پيناسه‌ی (شريف، ۲۰۰۱) به‌ستوه، که نه‌ویش بریتيه له: پرۆسه‌ی پلان‌دانانی تاک بو گه‌يشتن به ئامانجه‌ نزيک و دووره‌کان له‌سه‌ر بنه‌مای شاره‌زایی و چوارچيوه‌ بالاکانی، به مه‌به‌ستی به‌رزکردنه‌وه‌ی ناست و توانا نه‌کاديمييه‌کانی که ده‌يه‌ويت له داها‌توودا به‌ده‌ستيه‌يئيت. به‌و پينيه‌ی به‌ريزتان خاوه‌نی پسيپۆری و پروانه‌ی زانستیی به‌رزن له‌و بو‌اره‌دا، ده‌خوازين که به‌پیی نه‌و شاره‌زاییه‌ی هه‌تانه‌ رای خۆتان له‌سه‌ر برگه‌کانی نه‌م پيوه‌ره‌ ده‌ربهرن، نه‌ویش به دانانی هي‌مای (√) له‌به‌رده‌م وشه‌ی (گونجاوه) نه‌گه‌ر پيتانوايه‌ برگه‌يه‌کی گونجاوه، به هه‌مان شيوه‌يش بو نه‌و برگانه‌ی که (نه‌گونجاون)، له‌گه‌ل راستکردنه‌وه و چاککردنی هه‌ر برگه‌يه‌ک که پيويستبکات، يان خستنه‌رووی هه‌ر بوچوون و پيشنيازیک که له‌و باره‌يه‌وه هه‌تانه.

سوپاس بو هاوکارييتان، له‌گه‌ل ريزدا...

ناوی سيانی و ناسناوی زانستیی

پسيپۆری

خویندکاری ماسته‌ر

بلال محمود عبدالقادر

به سه‌ره‌پرشتیی:

پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد

پیتوهی ئاستی خواست

ژ	برگه‌کان	گونجاوه	نه‌گونجاوه	تیینی
۱	هه‌وڵده‌دهم ئه‌و ئامانجانە بە‌ده‌ست به‌ینم که دامان.			
۲	متمانەم بە تواناکانم هه‌یه‌ بۆ به‌دییه‌نانی ئامانجه‌کانم.			
۳	پازیم له‌ ئاست و شیوازی ژیانم به‌شیوه‌یه‌کی گشتی.			
۴	ده‌توانم به‌سه‌ر ئه‌و به‌ریه‌ستانه‌دا زال بم که رووبه‌رووم ده‌بنه‌وه.			
۵	چاوه‌روانی پیشه‌یه‌کی باش و کاریکی شیوا ده‌که‌م.			
۶	خواسته‌کانم له‌ ئاست تواناکانم‌دایه.			
۷	گرنگی به‌ زیادکردنی زانیارییه‌کانم ده‌دهم له‌ بوازی پسپۆری خۆم.			
۸	چاره‌سه‌ره‌ جیگروه‌وه‌کان بۆ گه‌یشتن به‌ ئامانجه‌کانی داهاتووم داده‌نییم.			
۹	تیده‌کو‌شم بۆ ئه‌وه‌ی بيم به‌ که‌سیکی دیاری کۆمه‌نگا.			
۱۰	به‌دوای باشتريه‌کانی ژیانم‌دا ده‌گه‌ریم.			
۱۱	کارده‌که‌م بۆ داهاتووم به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ خۆم ده‌مه‌ویت.			
۱۲	گرنگی به‌ باشتکردنی خويندنه‌که‌م ده‌دهم.			
۱۳	به‌ گه‌شبینیه‌کی زۆروه‌ سه‌یری داهاتووم ده‌که‌م .			
۱۴	سه‌رسامم به‌ که‌سی سه‌رکه‌وتوو له‌ ژيانی زانستیدا.			
۱۵	به‌ده‌سته‌یه‌نانی خواسته‌کانم یه‌کیکه‌ له‌ ئامانجه‌ گرنگه‌کانی ژیانم.			
۱۶	زانکۆ باشتريه‌ شوینه‌ بۆ به‌دییه‌نانی بیروکه‌کانی داهاتووم.			
۱۷	توانام زۆرم نیه‌ بۆ به‌ده‌سته‌یه‌نانی خواسته‌کانم.			
۱۸	ئاره‌زووم هه‌یه‌ بۆ به‌شداریکردن له‌ پیشبرکێی زانستی.			
۱۹	هه‌ست به‌ بیزاری ده‌که‌م له‌ کاتی شکستدا.			
۲۰	ده‌توانم به‌ به‌رپرسیاریتیه‌وه‌ پلان بۆ کاره‌که‌م دا‌برێژم.			
۲۱	هه‌ست به‌ گه‌شبینی ناکه‌م به‌رامبه‌ر به‌ پیشه‌یی داهاتووم.			
۲۲	پلان داده‌نییم بۆ داهاتووم به‌مه‌به‌ستی به‌دییه‌نانی ئامانجه‌کانم.			
۲۳	هه‌وڵده‌دهم سوود له‌ نه‌زموونی که‌سانی تر وه‌رگیرم.			

۲۴	سەرزەنشەتتى خۆم دەكەم كاتىك كارىك بە كەمتەرخەمى ئەنجامىدەم.
۲۵	بەھىزىم و خۆم رادەستى شىكست و سەرنەكەوتن ناكەم.
۲۶	ھەست بە ئاسودەيى دەكەم كاتىك ئەركەكانى رۆژانە جىبەجى دەكەم.
۲۷	پىسپۇرى خويندەنم ئە ئاست خواستى خۆمدايە.
۲۸	شىكستى من ئە تاقىكىردنەوھەكان خواستەكانى خويندەنم كەمدەكاتەوھ.
۲۹	بىروام بە تواناكانم ھەيە بۇ بەرەو پىشبردىنى كۆمەنگاكەم بە شىئوھەيەكى باشتىر.
۳۰	سوپاسى مامۇستاكانم ئە خويندەندا يارمەتيم دەدات بەردەوامىم ئە تىكۆشان.
۳۱	ئە توانامدايە كە ئامانجەكانم بە پىي بارودۇخەكان پىكېخەمەوھ.
۳۲	بەدەستەينانى نەركەكان بەتەنھا بەسە بۇ سەركەوتنم.
۳۳	بەزەھمەت دەتوانم پلان بۇ چالاكېيەكانم دابنىم.
۳۴	ئارەزووم ھەيە كە بەردەوامىم ئەگەن گۆرانكارىيەكانى ژياندا.
۳۵	سوود ئە كەسانى تر وەردەگرم، كاتىك رەخنە ئە بىرۆكەكانم دەگرن.
۳۶	ھەمىشە ھەولەدەدەم بۇ ئەوھى ئە ھەموو بابەتەكاندا سەرىكەوم.
۳۷	بىر ئە رابردوو دەكەمەوھ بە ھەموو كىشەكانىيەوھ.
۳۸	بەردەوامم ئە خويندەنم بەبى ھەست كەردن بەماندوو بوون.
۳۹	نەبوونى كەسىك كە يارمەتيم بەدات بۇ خويندەنم، ئىرادەم كەمدەكاتەوھ.
۴۰	ئەو بەشەي لىي دەخوينم خواستەكانم ناھىيىتەدى.
۴۱	گرنكى بە ئەنجامى پىشبرىكى و تاقىكىردنەوھەكان دەدەم.
۴۲	ھەمىشە دەمەوئىت بگەم بە ئاستىكى ناياب ئە ژياندا.
۴۳	ھەولەكانم بەمەبەستى بەدەستەينانى ئامانجە گەورەكانمە.
۴۴	ھىچ خواستىكم نىە بۇ خويندەنم ئەم بەشەدا.

پاشکۆی ژماره (٦)

پښوانه ی ناستی خواست دواى گه رانه ووی لای پسرپوران

ژ	برگه	رپژره %	مانه وه ولا بردن	برگه
١	هه وئده دم نه و نامانجاننه به ده ست بهیتم که دامناون.	٩٣%	گورانکاری	هه وئى به ديهيټنایی نه و نامانجاننه دم، که دامناون.
٢	متمانهم به تواناکانم هه یه بو به ديهيټنایی نامانجه کانم.	٨٦%	گورانکاری	له به ديهيټنایی نامانجه کانم دنایم.
٣	رازیم له شیوازی ژیانم به شیوه یه کی گشتی.	٩٣%	گورانکاری	به شیوه یه کی گشتی چه زم له ژیانم.
٤	ده توانم به سهر نه و به ربه ستانه دا زال بم که رووبه رووم ده بنه وه.	١٠٠%	وهک خوئی	ده توانم به سهر نه و به ربه ستانه دا زال بم، که رووبه رووم ده بنه وه.
٥	چاوه روانی پیشه یه کی باش و کاریکی ده که م.	١٠٠%	وهک خوئی	چاوه روانی پیشه یه کی باش و کاریکی شیوا ده که م.
٦	خواسته کانم له ناست تواناکانم دایه.	١٠٠%	وهک خوئی	خواسته کانم له ناستی تواناکانم دان.
٧	گرنگی به زیادکردنی زانیارییه کانم له بواری پسرپوری خو م.	١٠٠%	وهک خوئی	گرنگی به زیادکردنی زانیارییه کانم ده دم له بواری پسرپویه که م دا.
٨	هه میسه چاره سهره جیگره وه کان بو که یشتن به نامانجه کانی داهاتووم داده نیم.	٨٦%	گورانکاری	چاره سهری جیگره وه بو به ديهيټنایی نامانجه کانی داهاتووم داده نیم.
٩	تینده گوشم بو نه ووی بيم به که سیکی دیاری کومه نگا.	٩٣%	گورانکاری	ناواته خوازم بيمه که سیکی گرنگ له کومه نگه دا.
١٠	به دواى باشتیرینه کانی ژیانم دا ده که ریم.	٨٦%	گورانکاری	چه زده که م ژیانم به رز بکه مه وه بو ناستیکی زور باشتیر.
١١	کارده که م بو داهاتووم به و شیوه یه کی که خو م ده مه ویت.	٩٣%	گورانکاری	به و شیوه یه کی خو م ده مه ویت، کار بو داهاتووم ده که م.
١٢	گرنگی به باشتیرکردنی خویندنه که م ده دم.	١٠٠%	وهک خوئی	گرنگی به باشتیرکردنی خویندنه که م ده دم.
١٣	به گه شیبینییه کی زوره وه سهیری داهاتووم ده که م .	١٠٠%	وهک خوئی	به گه شیبینییه کی زوره وه سهیری داهاتووم ده که م .
١٤	سه رسامم به که سی سه رکه وتوو له ژیانم زانستیدا.	١٠٠%	وهک خوئی	سه رسامم به که سی سه رکه وتوو له ژیانم زانستیدا.
١٥	به ده سته یټنایی خواسته کانم یه کی که له	٩٣%	گورانکاری	به ده سته یټنایی خواسته کانم یه کی که له

			ئامانجە گرنجەكانى ژيانم.
گرنجترين ئامانجەكانى ژيانم.			
زانكۆ باشترين شوينه بۇ بەديهينانى بىرۆكەكانى داھاتووم.	۱۰۰%	۱۰۰%	زانكۆ باشترين شوينه بۇ بەديهينانى بىرۆكەكانى داھاتووم.
تواناكانم ناگەنە ئاستى بەديهينانى خواستەكانم.	۹۳%	۹۳%	توانام زۆرم نيه بۇ بەدەستەينانى خواستەكانم.
گرنجى دەدەم بە بەشداريكردن لە پيشبركيى زانستيدا	۹۳%	۹۳%	نارەزووم ھەيە بۇ بەشداريكردن لە پيشبركيى زانستى.
لە كاتى شكستدا ھەست بە بيزارى دەكەم.	۹۳%	۹۳%	ھەست بە بيزارى دەكەم لە كاتى شكستدا.
دەتوانم بە بەرپرسياريتتەوھ پلان بۇ كارەكەم دابريژم.	۱۰۰%	۱۰۰%	دەتوانم بە بەرپرسياريتتەوھ پلان بۇ كارەكەم دابريژم.
ھەست بە رەشبينى دەكەم بەرامبەر بە پيشەي داھاتووم.	۹۳%	۹۳%	ھەست بە گەشبينى ناكەم بەرامبەر بە پيشەي داھاتووم.
لە پيناو بەديهينانى ئامانجەكانمدا پلان بۇ داھاتووم دادەنيم.	۸۶%	۸۶%	پلان دادەنيم بۇ داھاتووم بەمەبەستى بەديهينانى ئامانجەكانم.
ھەولدەدەم سوود لە ئەزموونى كەسانى تر وەرپگرم.	۱۰۰%	۱۰۰%	ھەولدەدەم سوود لە ئەزموونى كەسانى تر وەرپگرم.
كاتىك بە كەمتەرخەمىيەوھ كاريك ئەنجام دەدەم، سەرزنشتى خۆم دەكەم	۸۶%	۸۶%	سەرزنشتى خۆم دەكەم كاتىك كاريك بە كەمتەرخەمى ئەنجامبەدەم.
كۆننادەم و ملكەچى شكست نابم.	۸۶%	۸۶%	بەھيزم و خۆم رادەستى شكست و سەرنەكەوتن ناكەم.
ھەست بە ئاسودەيى دەكەم كاتىك ئەركەكانى رۆژانە جيپەجى دەكەم.	۱۰۰%	۱۰۰%	ھەست بە ئاسودەيى دەكەم كاتىك ئەركەكانى رۆژانە جيپەجى دەكەم.
پسپورى خويندەكەم لە گەل خواستەكانمدا دەگونجيت.	۸۶%	۸۶%	پسپورى خويندەم لە ئاست خواستى خۆمدايە.
كەوتنم لە تاقىكردەوھدا خواستى خويندەم كەمدەكاتەوھ.	۸۰%	۸۰%	شكستى من لە تاقىكردەوھەكان خواستەكانى خويندەم كەمدەكاتەوھ.
باوهرم بە تواناكانم ھەيە بۇ بۇ باشتكردى كۆمەنگاكەم	۸۰%	۸۰%	بروای تەواوم بە تواناكانم ھەيە بۇ بەرەوپيشبردنى كۆمەنگاكەم بەشيوەيەكى باشتىر.
سوپاسكردەم لە لايەن مامۆستاكانمەوھ	۸۰%	۸۰%	زۆرجار سوپاسى مامۆستاكانم لە خويندەمدا

			يارمه تيم دهدات به رده و امبم له تيكوشان.
له زانكو، يارمه تيم دهدات بو به رده و امبون له تيكوشان.			
ده توانم به پيى بارودوخه كان نامانجه كانم بگورم.	گورانكارى	۸۰%	له توانامدايه نامانجه كانم به پيى بارودوخه كان ريكيخه مه وه.
به ده ستهينانى نمره به ته نها به سه بو سه ركه وتتم.	گورانكارى	۹۳%	به ده ستهينانى نمره كان به ته نيا به سه بو سه ركه وتتم.
به زحمه ت ده توانم پلان بو چالاكييه كانم دابنييم.	گورانكارى	۱۰۰%	به زحمه ت ده توانم پلان بو چالاكييه كانم دابنييم.
له گه ل گورانكارى به كانى ژياندا ده گونجيم.	گورانكارى	۸۰%	ناره زووم هه يه كه به رده و امبم له گه ل گورانكارى به كانى ژياندا.
ره خنه ي كه سانى تر له بيروكه كانم، سو دم پى ده گه يه ني ت	وهك خوى	۱۰۰%	سوود له كه سانى تر و رده گرم، كاتيك ره خنه له بيروكه كانم ده گرن.
هه ميشه هه و ل ده دم له هه موو باب ته كاندا سه ركه وتوو بم.	گورانكارى	۹۳%	هه ميشه هه و ل ده دم بو نه وه ي له هه موو باب ته كاندا سه ركه وم.
بي ر له رابردوو ده كه مه وه به هه موو كي شه كانيه وه.	گورانكارى	۹۳%	هه ميشه بي ر له رابردوو ده كه مه وه به هه موو كي شه كانيه وه.
به يى ماندوو بوون له خو يند نه كه م به رده و ام ده بم.	گورانكارى	۸۰%	به رده و ام له سه ر خو يندن به يى هه ست كردن به ماندوو بوون.
نه بوونى كه سيك، كه له خو يندندا يارمه تيم بدات، توشى نا ئوم يديم ده كات.	گورانكارى	۸۰%	نه بوونى كه سيك كه يارمه تيم بدات بو خو يندن، ئيراهم كه مده كاته وه.
نه و به شه ي لى ي ده خو ينم خواسته كانم ناهي ني ته دى.	وهك خوى	۱۰۰%	نه و به شه ي لى ي ده خو ينم خواسته كانم ناهي ني ته دى.
گرنگى به نه نجامى هه لسه نگاندن و قي كردنه وه كان ده دم.	وهك خوى	۱۰۰%	گرنگى به نه نجامى پيش بركى و تاقيردنه وه كان ده دم.
ده مه وي ت بگه م به ناستيكي به رز له ژياندا.	وهك خوى	۱۰۰%	هه ميشه ده مه وي ت بگه م به ناستيكي ناياب له ژياندا.
هه و ل ده كانم بو به دي هينانى نامانجه گه وره كانمه.	گورانكارى	۹۳%	هه و ل ده كانم به مه به ستي به ده ستهينانى نامانجه گه وره كانمه.
هيچ خواستيكم نيه بو خو يندن له م به شه دا.	گورانكارى	۸۶%	هيچ خواستيكم نيه بو خو يندن له م به شه دا.

پاشکۆی ژماره (۷)

نهجامدانی راستگویی پوښتني بۇ پيوانه‌ي رازيبوون له پسيپوري خويندن

زانکۆي سلیماني

کۆليجي په‌روه‌ده‌ي بنه‌ره‌ت

به‌شي باخچه‌ي مندالان

خويندني بالا _ ماسته‌ر

زانکۆي سلیماني

قۆمي پيوه‌ري (رازيبوون له پسيپوري خويندن) بۇ پسيپوران

مامۆستاي به‌ريژ:

سلاو و ريژ:

تويژهر تويژينه‌وه‌يه‌كي زانستتي نه‌جامده‌دات به‌ ناو‌نيشاني (ويته‌ي خود و په‌يوه‌نيسي به‌ ناستي خواست و رازيبوون له پسيپوري خويندن له‌لای خويندکاراني به‌شي باخچه‌ي مندالان له زانکۆکاني هه‌ريمي کوردستان)، تويژهر به‌ مه‌به‌ستي پيوانه‌کردني ويته‌ي خود پيوه‌ري (حمد، ۲۰۰۴) به‌کاره‌يتاوه‌ له تويژينه‌وه‌که‌يدا وه‌کو پيوه‌ريک بۇ پيواني ويته‌ي خود له‌گه‌ل نمونه‌ي تويژينه‌وه‌که‌يدا، شيوازي وه‌لامدانه‌وه‌ي برگه‌ نه‌ريتييه‌کان به‌م شيويه‌ ده‌بيت (زۆر رازيم=۵، رازيم=۴، هه‌تا راده‌يه‌ک رازيم=۳، نارازيم=۲، زۆر نارازيم=۱) به‌ پيچه‌وانه‌يشه‌وه‌ بۇ برگه‌ نه‌ريتييه‌کان، به‌ جوړيک وه‌لامده‌ر نه‌و جيگه‌روانه‌ هه‌لده‌بژيړيت که بۇ هه‌ر برگه‌يه‌ک له برگه‌کان به‌ گونجاوي ده‌زانيت.

تويژهر بۇ پيوانه‌کردني (رازيبوون له پسيپوري خويندن) پشتي به‌ پيوانه‌ي (الرشيد، ۲۰۱۸) به‌ستوه، که نه‌ويش بريتييه‌ له: حاله‌تيكي ده‌روني که گوزارشت له راده‌ي په‌سه‌ندکردن و ناسوده‌بووني خويندکاري زانکۆ ده‌کات له پسيپوري خويندن، له‌ميانه‌ي رازيبووني به‌ پروگرام و برياره‌کاني خويندن، ده‌سته‌ي وانه‌بيژان و تيروانيني کۆمه‌لايه‌تي بۇ پسيپوريه‌که‌ي له پيشه‌ي داها‌توي.

به‌و پييه‌ي به‌ريژتان خاوه‌ني پسيپوري و بروانامه‌ي زانستتي به‌رزن له‌و بواره‌دا، ده‌خوازين که به‌ پيي نه‌و شاره‌زاييه‌ي هه‌تانه‌ راي خوتان له‌سه‌ر برگه‌کاني نه‌م پيوه‌ره‌ ده‌ربهرن، نه‌ويش به‌ داناني هيماي (√) له‌به‌رده‌م وشه‌ي (گونجاوه) نه‌گه‌ر پيواناويه‌ برگه‌يه‌کي گونجاوه، به‌ هه‌مان شيويه‌يش بۇ نه‌و برگانه‌ي که (نه‌گونجاون)، له‌گه‌ل راستکردنه‌وه‌ و چاککردني هه‌ر برگه‌يه‌ک که پيويستبکات، يان خستنه‌رووي هه‌ر بۆچوون و پيشنيازينک که له‌و باره‌يه‌وه‌ هه‌تانه‌.

سوپاس بۇ هاوکاريتان، له‌گه‌ل ريژدا...

ناوي سياني و ناسناوي زانستتي

پسيپوري

خويندکاري ماسته‌ر

بلال محمود عبدالقادر

به‌ سه‌ره‌رشتي:

پ. ي. د. عبدالصمد أحمد محمد

پۆھرى رازىبوون ئە پىپۇرىي خويندن

تەھەرى يەكەم: ئارەزوو بۇ پىپۇرىي خويندن.

ژ	بىرگەكان	گونجاوه	نەگونجاوه	تېيىنى
۱	پىپۇرىيەكەم خۇش دەۋىت.			
۲	شانازى بە ھەئىژاردنى پىپۇرىيەكەمەۋە دەكەم.			
۳	رازىبوونم بە ھەئىژاردنى پىپۇرىيەكەم بۇ سوۋدى كۆمە ئگايە.			
۴	ھەزم ئە بەدوۋادچوونى زانستى ھەيە ئە بواری پىپۇرىيەكەمدا.			
۵	ھەئىژاردنى پىپۇرىيەكەم گونجاوه ئەگەن تۈانا و ئامادەباشىيەكانم.			
۶	پىپۇرىي خويندنى زانكۆيىم ئە ئاستى خواستەكانمدايە.			
۷	ئەگەر دوبارە دەرفە تىكى ترم ھەيىت كە ئە زانكۆ خۆم تۆماربەكەم، ھەمان پىپۇرىي ھەئەئىژىرم.			
۸	زانيارى پىشۋوم دەربارەى سروشتى ئەم پىپۇرىيە وايلىكردم كە ئەم بەشە بخوينم.			
۹	پىپۇرىيەكەم دەرفەتم پىندەبەخىشەت كە شارەزاي پىشەيى پىۋىست بەدەستەيىنم بە پىي پىۋىستى بازارى كار.			
۱۰	بەھۇى نەمەكەمەۋە ئەم پىپۇرىيە ۋەرگىراوم، نەك بە ويستى خۆم.			
۱۱	ھەست بە نىگەرانىي دەكەم كاتىك بىر ئە داھاتۋى پىشەكەم دەكەمەۋە ئە ماۋەى خويندنىم ئەم پىپۇرىيەدا.			
۱۲	ھەندىك جار ھەست بە نارەھەتىي دەكەم كاتىك تىدەكۆشم بۇ بابەتى پىپۇرىيەكەم.			
۱۳	خويندنىم ئەم پىپۇرىيەدا ۋاملىدەكات خۆم ئامادەبەكەم بۇ پىشەى داھاتۋوم.			
۱۴	بىروام ۋايە ئاسودەتر دەبووم ئەگەر ئە پىپۇرىيەكى تر بەخويندبايە.			
۱۵	ھەستدەكەم داھاتۋوم پوونە ئەم پىپۇرىيەدا.			
۱۶	ئە پىپۇرىيەكەم رازىم چونكە ھاۋكارىيەدەكات ئە زانين و ئاشكراردنى تۈاناكانمدا.			

تهوهري دووم: رازيبوون له پرؤگرامي خويندني به شه كه م.

ژ	بركه كان	گونجاوه	نه گونجاوه	تیبینی
۱۷	بابه ته كانی په یوه ست به پسرپویه كه م سوودی زانستیان هه یه.			
۱۸	گرنگیبه ده م به هه موو شتیکی نویی په یوه ست به پسرپوی خويندنه كه م هه وه.			
۱۹	رنگه كانی وانه وتنه وهی به شه كه م یارمه تیمده ده ن كه پشت به خوم ببه ستم بو ته واو كردنی كاره كانم و سر كه وتن تیا یاندا.			
۲۰	شیوازه كانی وانه وتنه وه له به شه كه مدا سه رده مییه و هه موو ئامرازه كانی وه كو (بینین و بیستن) ی تیندا به كارده هیئیریت.			
۲۱	شیوازه كانی هه ئسه نگاندن هه مه جورن له پسرپویه كه مدا و هه لی سر كه وتتم پینده به خشن وه كو (كاری رینیشاندەر، پیشكه شكردن، تاقی كردنه وه كان).			
۲۲	پسرپویه كه م پیکه وه به سترای لایه نی تیوری و پراکتیکیه.			
۲۳	هه وئده ده م سه رچاوهی به سوود ده ستمخه م له بواری پسرپوی خوم.			
۲۴	به ئاسانی تینده گه م له بابه ته كانی خويندنی پسرپویه كه م.			
۲۵	رنگه كانی پیشكه شكردن توئزینه وه روتینی و بیزاركه ره.			
۲۶	شیوازه كانی هه ئسه نگاندن به شه كه م لاوازن و پائنه ر نیین بو خويندن.			
۲۷	بابه ته كانی خويندنی به شه كه م هانده رن بو زیاتر رازیبوونم له پسرپویه كه م.			
۲۸	گرفته كانی قوناغی خويندنی كار یگه ریبان هه یه له سه ر ئاره زووی خويندنی له م پسرپویه دا.			

تهووری سیئهم: رازیوون له مامۆستاكانم.

ژ	برگه‌کان	گونجاوه	نه‌گونجاوه	تیئینی
٢٩	بروای ته‌واوم به توانای مامۆستاكانم هه‌یه له بواری پسرۆرییه‌که‌مدا.			
٣٠	بروای ته‌واوم به دابه‌شکردنی نمره‌کان هه‌یه له لایهن مامۆستای باب‌ته‌که‌مه‌وه به شیوه‌یه‌کی یه‌کسان.			
٣١	هه‌ست به رازیوون ده‌که‌م له شیوازی مامه‌ته‌ی مامۆستاكانی به‌شه‌که‌م.			
٣٢	ئاگاییم په‌رتده‌بیت له کاتی پیشکه‌شکردنی وانه‌کاندا.			
٣٣	هه‌ست به گرانی تیگه‌یشتن ده‌که‌م له باب‌ته‌کانی خوندنی پسرۆرییه‌که‌م.			

تهووری چوارهم: رازیوون له هاورێانی به‌شه‌که‌م.

ژ	برگه‌کان	گونجاوه	نه‌گونجاوه	تیئینی
٣٤	بروام وایه خوندکاره‌کانی هاو‌پیشه‌م به‌شداریه‌کی کارایان هه‌یه له چالاکییه‌کانی فێرکردندا.			
٣٥	بروام وایه هه‌ندیک له هاو‌پیشه‌کانم خۆیانم ئیبه‌دوورده‌گرن.			
٣٦	هاوکاری هاو‌پیشه‌کانم ده‌که‌م نه‌گه‌ر داوای یارمه‌تییم ئیبه‌کن.			
٣٧	هه‌ست به به‌خته‌وه‌ری ده‌که‌م که له‌گه‌ن خوندکاره‌کانی هاو‌پیشه‌م ده‌خوینم.			
٣٨	هه‌ست به خۆشی و ئارامی ده‌که‌م له کاتی به‌شداریکردن له چالاکییه‌کان له‌گه‌ن هاو‌پیشه‌کانم.			

پاشکۆی ژماره (۸)

پیتوانه‌ی رازیبوون له پسرپوری خویندن دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی لای پسرپوران

ته‌وه‌ری یه‌که‌م: ئاره‌زوو بو پسرپوری خویندن.

ژ	برگه	ریژه %	مانه‌وه ولا‌بردن	برگه
۱	پسرپوریه‌که‌م خۆشه‌ویت.	۹۳%	گۆرانکاری	حه‌زم له پسرپوری خویندنه‌که‌مه.
۲	شانازی ده‌که‌م به‌هه‌نباردنی پسرپوریه‌که‌مه‌وه.	۸۶%	گۆرانکاری	شانازی ده‌که‌م، که‌نهم پسرپوریه‌م هه‌نباردوووه.
۳	رازیبوونم به‌هه‌نباردنی پسرپوریه‌که‌م بو سوودی کۆمه‌نگایه.	۸۶%	گۆرانکاری	وایده‌بینم خویندنی پسرپوریه‌که‌م سوود به‌کۆمه‌نگه‌یه‌نیت.
۴	حه‌زم له‌به‌دواداچوونی زانستی هه‌یه‌له‌ بواری پسرپوریه‌که‌مدا.	۱۰۰%	وه‌ک خۆی	حه‌زم له‌به‌دواداچوونی زانستییه‌له‌ بواری پسرپوریه‌که‌مدا.
۵	هه‌نباردنی پسرپوریه‌که‌م گونجاوه‌له‌گه‌ن توانا و ئاماده‌باشیه‌کانم.	۹۳%	گۆرانکاری	هه‌نباردنی پسرپوریه‌که‌م له‌گه‌ن توانا و ئاماده‌گییه‌کانمدا گونجاوه.
۶	پسرپوری خویندنی زانکۆییم له‌ناستی خواسته‌کانمدایه.	۱۰۰%	وه‌ک خۆی	پسرپوری خویندنی زانکۆییم له‌ناستی خواسته‌کانمدایه.
۷	ئه‌گه‌ر دووباره‌دەرفه‌تییکی ترم هه‌بیته‌که‌ له‌زانکۆ خۆم تۆمار بکه‌م، هه‌مان پسرپوری هه‌نده‌بژێرم.	۸۰%	گۆرانکاری	هیچ په‌شیمان نیه‌م له‌هه‌نباردنی پسرپوریه‌که‌م.
۸	زانباری پیشووم ده‌رباره‌ی سروشتی ئهم پسرپوریه‌ی وای لیکردم که‌نهم به‌شه‌بخوینم.	۱۰۰%	وه‌ک خۆی	زانباریه‌کانی پیشووم ده‌رباره‌ی سروشتی ئهم پسرپوریه‌ی وای لیکردم که‌نهم به‌شه‌بخوینم.
۹	پسرپوریه‌که‌م ده‌رفه‌تم پێده‌به‌خشیته‌که‌ شاره‌زایی پیشه‌یی پێویست به‌ده‌ستبه‌یێنم به‌پێی پێویستی بازاری کار.	۱۰۰%	وه‌ک خۆی	پسرپوریه‌که‌م ده‌رفه‌تم پێده‌به‌خشیته‌که‌ شاره‌زایی پیشه‌یی پێویست به‌ده‌ستبه‌یێنم به‌پێی پێویستی بازاری کار.
۱۰	به‌هۆی نهمه‌که‌مه‌وه‌له‌م پسرپوریه‌ وه‌رگیراوم، نه‌ک به‌ویستی خۆم.	۱۰۰%	وه‌ک خۆی	به‌هۆی نهمه‌که‌مه‌وه‌له‌م پسرپوریه‌ وه‌رگیراوم، نه‌ک به‌ویستی خۆم.
۱۱	هه‌ست به‌نیگه‌رانی ده‌که‌م کاتیکی بیه‌ر له‌ داها‌تووی پیشه‌که‌م ده‌که‌مه‌وه‌له‌ماوه‌ی	۹۳%	گۆرانکاری	له‌کاتی خویندنم له‌م پسرپوریه‌دا، که‌ بیه‌ر له‌داها‌تووی ژبانی پیشه‌ییم

خویندنم لهه پسرپوریه دا.			دهکه مه وه، ههست به نیگه رانی دهکه م.
۱۲ هه ندیگ جار ههست به نارچه تی دهکه م کاتیگ تیده کوشم بو بابه تی پسرپوریه که م.	۹۳%	گورانکاری	هه ندیگ جار ههست به نارچه تی دهکه م له به رده وامبوون له سه ر خویندنم لهه پسرپوریه.
۱۳ خویندنم لهه پسرپوریه دا وام ئیده کات خوم ناماده بکه م بو پیشه ی داها تووم.	۹۳%	گورانکاری	خویندنم لهه پسرپوریه دا ناماده م دهکات بو پیشه ی داها تووم.
۱۴ بروام وایه ناسوده تر ده بووم نه گه ر له پسرپوریه کی تر بم خویند بایه.	۱۰۰%	وهک خوی	بروام وایه ناسوده تر ده بم نه گه ر له پسرپوریه کی تر دا بم خویند بایه.
۱۵ ههست دهکه م داها تووم روونه لهه پسرپوریه دا.	۱۰۰%	وهک خوی	ههست دهکه م لهه پسرپوریه دا داها تووم روونه.
۱۶ لهه پسرپوریه که م رازیم چونکه هاوکاریم دهکات له زانین و ناشکرا کردنی توانا کاندما.	۱۰۰%	وهک خوی	لهه پسرپوریه که م رازیم، چونکه هاوکاریم دهکات له زانین و دوزینه وه ی توانا کاندما.

ته وه ری دووم: رازی بوون لهه پروگرامی خویندنم به شه که م.

ژ	برگه	ریژه %	مانه وه ولا بردن	برگه
۱۷	بابه ته کانی په یوهست به پسرپوریه که م سوودی زانستی بیان هه یه.	۸۶%	گورانکاری	وایده بینم نهو بابه تانه ی دهیا نخوینم سودی زانستی بیان هه یه.
۱۸	گرنگی دهدهم به هه موو شتیکی نویی په یوهست به پسرپوری خویندنه که مه وه.	۸۶%	گورانکاری	به گرنگی وه به دوادا چون دهکه م بو هه موو شتیکی نویی په یوهست به پسرپوری خویندنه که مه وه.
۱۹	ریگاکانی وانه وتنه وه ی به شه که م یارمه تیمده دن که پشت به خوم به ستم بو ته واو کردنی کاره کانم و سه رکه وتن تیایاندا.	۱۰۰%	وهک خوی	ریگاکانی وانه وتنه وه ی به شه که م یارمه تیمده دن که پشت به خوم به ستم بو ته واو کردنی کاره که م و سه رکه وتن تیایاندا.
۲۰	شیوازه کانی وانه وتنه وه له به شه که مدا سه رده مییه و هه موو نامرازه کانی وهک (بینین و بیستن) ی تیدا به کارده هیتریت.	۱۰۰%	وهک خوی	شیوازه کانی وانه وتنه وه له به شه که مدا نوییه و هه موو نامرازه کانی تیدا به کارده هیتریت.
۲۱	شیوازه کانی هه له سه نگاندن هه مه جورن له	۱۰۰%	وهک خوی	لهه پسرپوریه که مدا شیوازه کانی

پسپورییه که مدا و هه ئی سه رکه وتتم پینده به خشن وهک (کاری رینیشاندەر، پیشکه شکردن، تاقیکردنه وهکان).				هه ئسه نگاندن هه مه جورن و هه ئی سه رکه وتتم پینده به خشن وهک (کاری رینیشاندەر، پیشکه شکردن، تاقیکردنه وهکان).
پسپورییه کهم پیکه وه به سترای لایه نی تیوری و پراکتیکیه.	گۆرانتکاری	۹۳%	۲۲	پسپورییه کهم تییکه ئه یه که له لایه نی تیوری و پراکتیکی.
هه وئده دم سه رچاوه ی به سود ده ستبخه م له بواری پسپوری خۆم.	وهک خۆی	۱۰۰%	۲۳	هه وئده دم ، له بواری پسپورییه که مدا سه رچاوه ی به سود بدۆز مه وه.
به ئاسانی تیده گه م له بابه ته کانی خویندی پسپورییه کهم.	وهک خۆی	۱۰۰%	۲۴	به ئاسانی له بابه ته کانی پسپورییه کهم تیده گه م.
رینگاکانی پیشکه شکردنی توئزینه وه رۆتینی و بیزارکه ره.	وهک خۆی	۱۰۰%	۲۵	رینگاکانی پیشکه شکردنی توئزینه وه رۆتینی و بیزارکه رن.
شیوازه کانی هه ئسه نگاندنی به شه که م لاوازن و پائنه رنین بۆ خویندن.	وهک خۆی	۱۰۰%	۲۶	شیوازه کانی هه ئسه نگاندنی به شه که م لاوازن و پائنه رنین بۆ خویندن.
بابه ته کانی خویندی به شه که م هاندهرن بۆ زیاتر رازیبوونم له پسپورییه کهم.	گۆرانتکاری	۹۳%	۲۷	بابه ته کانی خویندی به شه که م هانم ده دن زیاتر له پسپورییه که م رازیبم.
گرفته کانی قوناغی خویندنم کاریگه رییان هه یه له سه ر ئاره زووی خویندنم له م پسپورییه دا.	گۆرانتکاری	۸۶%	۲۸	گرفته ئه کادیمییه کانم کاریان کردووه ته سه ر ئاره زووی خویندنم له م پسپورییه دا.

ته وه ری سییه م: رازیبوون له مامۆستاکانم.

ژ	برگه	رێژه %	مانه وه ولا بێردن	برگه
۲۹	بروای ته واوم به توانای مامۆستاکانم هه یه له بواری پسپورییه که مدا.	۹۳%	گۆرانتکاری	له و بروایه دام مامۆستاکانم له بواری پسپورییه که مدا توانای باشیان هه یه.
۳۰	بروای ته واوم به دابه شکردنی نمره کان هه یه له لایه ن مامۆستای بابه ته کانه وه به شیوه یه کی یه گسان.	۹۳%	گۆرانتکاری	له و بروایه دام دابه شکردنی نمره کان له لایه ن مامۆستای بابه ته کانه وه داد په روه رانه یه.
۳۱	هه ست به رازیبوون ده که م له شیوازی مامه ئه ی مامۆستاکانی به شه که م.	۱۰۰%	وهک خۆی	هه ست به رازیبوون ده که م له شیوازی مامه ئه ی مامۆستاکانی به شه که م.

۳۲	ئاگاييم پهرت دهبيت له کاتي پيشکه شکردنی وانه کاندای.	۸۶%	گۆرانتکاری	له کاتي وانه کاندای ئاگام له بابه ته که نامينيت.
۳۳	ههست به گرانی تيگه يشتن دهکهم له بابه ته کانی خوندينی پسپورييه کهم.	۸۰%	گۆرانتکاری	به ئاسانی له بابه ته کانی پسپورييه کهم تيناگهم.

تهوهري چوارهم: رازيبوون له هاورينانی به شه کهم.

ژ	برگه	ريژه %	مانه وه ولا بردن	برگه
۳۴	بروام وايه خونديکاره کانی هاو پيشه م به شداريبه کی کارايان هه يه له چالاكيبه کانی فيرکردندا.	۸۶%	گۆرانتکاری	بروام وايه هاو پوله کانم چالاكانه به شداري له چالاكيبه کانی وانه وتنه وه دا ده کهن.
۳۵	بروام وايه هه نديک له هاو پيشه کانم خويانم ئی به دوور ده گرن.	۹۳%	گۆرانتکاری	بروام وايه هه نديک له هاو پوله کانم خويانم ئی به دوور ده گرن.
۳۶	هاوکاری هاو پيشه کانم ده کهم نه گهر داوای يارمه تيم ئی بکه ن.	۸۶%	گۆرانتکاری	نه گهر هاو پوله کانم داوای يارمه تيم ئی بکه ن، هاريکاريبان ده کهم.
۳۷	ههست به به خته وهري ده کهم که نه گه ئ خونديکاره کانی هاو پيشه م ده خوينتم.	۸۶%	گۆرانتکاری	ههست ده کهم من به خته وهرم، که نه گه ئ خونديکاری وهک هاو پوله کانم دا ده خوينتم.
۳۸	ههست به خوشی و نارامی ده کهم له کاتي به شداري کردن له چالاكيبه کان له گه ئ هاو پيشه کانم.	۸۰%	گۆرانتکاری	ههست به خوشی و نارامی ده کهم کاتيک له گه ئ هاورينکانم دا به شداري ده کهم له پيشکه شکردنی بابه ته کاندای.

پاشکۆی ژماره (۹)

فۆرمی پېوهری وینهی خود به شپوهی کۆتایی

زانکۆی سلیمانی

کۆلیجی پهروهردی بنهردت

بهشی باخچهی مندالان

خویندنی بالا _ ماستهر

سلاو خویندکاری نازیز...

تویژهر تویژینهوهیهکی زانستی نهجامدهدات، نهه پېوانانهی لهبهردهستتدایه له چوارچپوهی نامهیهکی ماستهره به ناویشانی (وینهی خود و پهپوهندی به ناستی خواست و رازیبوون له پسپوری خویندن له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان)، که تیایدا تویژهر پېوانهکانی نامادهکردوه ههتا ناراستهی بهریتان بکات بۆ وهلامدانهوه، بۆ نهه مهبهسته داوا له بهریتان دهکهین نیشانه (✓) بهرانبهه نهو بژاردانه دابنیز که گوزارشت له بیروبوچوونی بهریتان دهکات، نهه فۆرمه بۆ مهبهستی زانستی بهکاردیته، بویه پنیوست به ناووسین ناکات، هاوکاریبیتان خزمهتکردنه به زانست و زانستخوازان.

زانکۆ:

قوناعی خویندن:

سوپاس بۆ هاوکاریبیتان، نهگه ن پیزدا...

خویندکاری ماستهر

بلال محمود عبدالقادر

به سههه رشتی:

پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد

پېټوهری وینه‌ی خود

ژ	برگه‌کان	زور رازیم	رازیم	تاراده‌یه ک رازیم	نارازیم	زور نارازیم
۱	له‌ناو خیزانه‌که‌مدا به‌هام نییه.					
۲	کاتیک خوم له‌گه‌ل هاورې و نزیکه‌کانم به‌راورد ده‌کهم، جیاوازییه‌کی زور نابینم.					
۳	له‌نیوان خود و ره‌فتاره دیاره‌کانمدا گونجان نییه.					
۴	ئامانجی سه‌خت بو خوم داده‌نییم، دل‌نیام له توانای به‌دییه‌نیان.					
۵	وای ده‌بینم که خودی خوم به هموو لایه‌نه جیاوازه‌کانییه‌وه نه‌رینییه.					
۶	له‌پاش بروابه‌خوبونیکي ته‌واو بریاره‌کانم ده‌دهم.					
۷	له‌شوینه جه‌نجاله‌کان ده‌ترسم.					
۸	هه‌ست ده‌کهم ژیان جوانه.					
۹	ته‌نانه‌ت له‌نیو هاوریکانیشمدا هه‌ست به‌دل‌ه‌راوکی ده‌کهم.					
۱۰	به‌شیوه‌یه‌کی فراوان له‌رابردودا ده‌ژیم.					
۱۱	خوشیه‌کانم به‌و راده‌یه نیشان ده‌دهم که له‌ناخمدان.					
۱۲	ده‌شی‌روژیک له‌روژان هه‌مووان وازم له‌بینن.					
۱۳	هه‌ست ده‌کهم ژیان هیچی پینه‌به‌خشیوم.					
۱۴	ئه‌وانی تر به‌هه‌مان شیوه‌ی تیروانینم له‌خوم سه‌یرم ده‌کهن.					
۱۵	له‌هموو شوینیک په‌سه‌ندی و ریز به‌ده‌ست ده‌هینم.					
۱۶	هه‌ست ده‌کهم ژیان شایسته‌ی نه‌وه‌یه تییدا بژیت.					
۱۷	هه‌ولئ به‌دییه‌نیانی هیچ ئامانجیک نادم					

					١٨ به شیوهیهکی گشتی ههست به دنیایی دهکهم.
					١٩ بیرهوهرییه بیزارکه رهکان کارم تیناکهن.
					٢٠ رهخنه له هه له کانم دهگرم و بهردهوام بهبیر خومیان دههینمهوه.
					٢١ ههست دهکهم هه مووان به چاویکی نه رینیهوه سهیرم دهکهن.
					٢٢ سورم له سهر نهوهی سوود له هه موو هه ل و دهرفه تیک بیینم.
					٢٣ وایده بیینم من شایه نی پیگه یهکی کومه لایه تی به رزم.
					٢٤ به لاهوه سهخته له خه لگی ببورم و خرا په کانیا ن لهبیر بکه م.
					٢٥ ده توانم له زوره ی بواره کانی ژیاندا سهرکه وتوو بهم
					٢٦ نامانجی به هیزم هه یه له ژیاندا.
					٢٧ له هه لویسته کومه لایه تیه کاندای به شیوه یه ک هه ل سوکه وت دهکهم که ره زامه ندی و ده ستخوشیی نهوانی تر به ده ست بهینم.
					٢٨ له هه ر گورانکارییه ک ده ترسم که به سهر ژیاندا بیت.
					٢٩ ههست دهکهم بارگرانی جیهان له سهر شانی منه.
					٣٠ له خودی خوم رازیم به هه موو چاکی و خرا پییه کانیه وه.
					٣١ کاتییک له تاقیکردنه وه دای ده رناچم، زور غه مبار ده بم.
					٣٢ له بهردهم نهوانی تر دای دان به هه له کاندای ده نیم.
					٣٣ پییم ناخوشه نهوانی تر خه سه ل تیکم بده نه پال، که له که سایه تیمدا نییه.
					٣٤ پهیرهوی رینماییی و یاساکانی ته ندروستی دهکهم.

					٣٥	به شيوه يه كي دروست و بابه تيانه خوم دهنرخينم.
					٣٦	سهر كه وتتم له ههر كار يكد ا ته نها په يوه نديي به تواناي خودي خومه وه هه يه
					٣٧	به ده ست هه ستر كرن به تاوانه وه دهنائينم.
					٣٨	ههر شتيك له گه ل بنه ماكاندا نه گونجيت، فه راموشي ده كه م.
					٣٩	به شيوه يه كي واقعياننه له خودي خوم ناروانم.
					٤٠	له به رامبه ر خومدا دان به هه له كاندا دهنينم.
					٤١	نه و بيروكانه په سهند ناكه م، كه له گه ل بيركردنه وه مدا ناگونجين
					٤٢	نه گه ر نه توانم به شيوه يه كي باش شتيك نه نجام بده م، نه وا نه نجامداني هيچ سوديكي نييه.
					٤٣	له پيري ده ترسم.
					٤٤	خوم لاده دم له نه نجامداني نه و كارانه، كه نه وانيتر پييان ناخوشه.
					٤٥	نه زموونه نه رينه ييه كاني خويندنه، زور شتيان فيركردووم.
					٤٦	كرنگي به شيوه ي ده ره وه م دده م.

پاشکۆی ژماره (۱۰)
فۆرمی پېوهری ناستی خواست به شېوهی کۆتایی

زانکۆی سلیمانی
کۆلیجی پهروهردی بنهردت
بهشی باخچهی مندالان
خویندنی بالآ _ ماستهر

سلاو خویندکاری نازیز...

تویژهر تویژینهوهیهکی زانستی نهجامدهدات، ئەم پېوانانەي له بهردهستتدایه له چوارچېوهی نامهیهکی ماستهه به ناویشانی (وینەي خود و پهیوهندی به ناستی خواست و رازیبوون له پسرپۆری خویندن له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان)، که تیایدا تویژهر پېوانهکانی نامادهکردوو ههتا ئاراستهی بهریتان بکات بۆ وهلامدانهوه، بۆ ئەم مه بهسته داوا له بهریتان دهکەین نیشانه (✓) بهرانبهه رهو بژاردانه دابننن که گوزارشت له بیروبوچوونی بهریتان دهکات، ئەم فۆرمه بۆ مه بهستی زانستی بهکار دیت، بۆیه پویست به ناوسین ناکات، هاوکارپیتان خزمهتکردنه به زانست و زانستخوازان.

زانکۆ:

قوناعی خویندن:

سوپاس بۆ هاوکارپیتان، له گهه ن ریزدا...

خویندکاری ماستهه
بلال محمود عبدالقادر

به سه رهشتی:
پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد

پیتوهی ناستی خواست

ژ	برگه‌کان	زور پاریم	پاریم	تاراده‌یه‌ک پاریم	نارپاریم	زور نارپاریم
۱	هه‌وئی به‌دیپینانی نه‌و نامانجانهم ددهم، که دامناون.					
۲	له به‌دیپینانی نامانجه‌کانم دنیام.					
۳	به‌شیوه‌یه‌کی گشتی جه‌زم له ژیانه.					
۴	ده‌توانم به‌سه‌ر نه‌و به‌ریه‌ستانه‌دا زال بم، که رووبه‌رووم ده‌بنه‌وه.					
۵	چاوه‌روانی پیشه‌یه‌کی باش و کاریکی شیوا ده‌که‌م.					
۶	خواست‌ه‌کانم له ناستی توانا‌کانمدان.					
۷	گرتگی به زیادکردنی زانیاریه‌کانم ددهم له بواری پسپوریه‌که‌مدا.					
۸	چاره‌سه‌ری جیگره‌وه بو به‌دیپینانی نامانجه‌کانی داهاتووم داده‌نییم.					
۹	ئاواته‌خوازم ببه‌ که‌سینگی گرتگی له کومه‌نگه‌دا.					
۱۰	جه‌زده‌که‌م ژیانم به‌رز بکه‌مه‌وه بو ناستیکی زور باشتر.					
۱۱	به‌و شیوه‌یه‌ی خوم دمه‌ویت، کار بو داهاتووم ده‌که‌م.					
۱۲	گرتگی به باشترکردنی خویندنه‌که‌م ددهم.					
۱۳	به‌گه‌شبینیه‌کی زوره‌وه سه‌یری داهاتوو ده‌که‌م .					
۱۴	سه‌رسامم به‌که‌سی سه‌رکه‌وتوو له ژیانی زانستیدا.					
۱۵	به‌ده‌سته‌پینانی خواسته‌کانم یه‌کیکه‌ له گرتگترین نامانجه‌کانی ژیانم.					
۱۶	زانکو باشترین شوینه بو به‌دیپینانی بیروکه‌کانی داهاتووم.					
۱۷	توانا‌کانم ناگه‌نه ناستی به‌دیپینانی خواسته‌کانم.					
۱۸	گرتگی ددهم به به‌شداریکردن له پیشبرکیی					

					زانستیدا	
					له کاتی شکستدا ههست به بیزاری دهکهم.	۱۹
					دهتوانم به بهرپرسیارنیهوه پلان بۆ کارهکهم دابریژم.	۲۰
					ههست به رهشیینی دهکهم بهرامبهه به پیشهی داهاتووم.	۲۱
					له پیناو بهدیتهانی نامانجهکانمدا پلان بۆ داهاتووم دادهئیم.	۲۲
					ههولدهدهم سوود له نه زموونی کهسانی تر وهربگرم.	۲۳
					کاتییک به کهمته رخمیهوه کاریک نه نجام ددهم، سهرزهنشتی خۆم دهکهم	۲۴
					کۆنادهم و ملکه چی شکست نابم.	۲۵
					ههست به ناسودهیی دهکهم کاتییک نه رکهکانی رۆژانه جیهه چی دهکهم.	۲۶
					پسپۆری خۆیندنه کهم له گه ن خواسته کانمدا دهگونجیت.	۲۷
					کهوتنم له تاقیکردنه وهدا خواستی خۆیندنم کهمه دکاتهوه.	۲۸
					باوهرم به تواناکانم ههیه بۆ بۆ باشترکردنی کۆمه لگاکهم	۲۹
					سو پاسکردنم له لایه ن مامۆستا کانمه وه له زانکۆ، یارمه تیم ده دات بۆ بهرده و امبوون له تیکۆشان.	۳۰
					دهتوانم به پیی بارودوخه کان نامانجه کانم بگۆرم.	۳۱
					به دهستهینانی نهره به ته نها به سه بۆ سه رکه و تنم.	۳۲
					به زحمه ت دهتوانم پلان بۆ چالاکییه کانم دابنیم.	۳۳
					له گه ن گۆرانکارییه کانی ژياندا دهگونجیم.	۳۴
					ره خندی کهسانی تر له بیروکه کانم، سووم پی دهگه یه نییت	۳۵
					هه میشه ههول ددهم له هه موو بابته ته کاندا	۳۶

					سه ركه وتوو بهم.
					بیر له رابردوو دهكه مه وه به هه موو كیشه كانیه وه.
					به بچ ماندوو بوون له خویندنه كه م بهرده وام ده بم.
					نه بوونی كه سیکا، كه له خویندندا یارمه تیم بدات، توشی ئاومییدیم دهكات.
					ئهو به شه ی لپی ده خوینم خواسته كانم ناهینیتته دی.
					كرنگی به نه نجامی هه ئسه نگاندن و قیكردنه وه كان ددهم.
					دهمه ویت بگه م به ئاستیكى به رز له ژیانمدا.
					هه وئه كانم بو به دیهینانی ئامانجه گه وره كانمه.
					هیچ خواستیکم نییه بو خویندن لهم به شه دا.

پاشکۆی ژماره (۱۱)

قۆرمی پټوهری رازیبوون له پسیپوری خویندن به شیوهی کۆتایی

زانکۆی سلیمانی

کۆلیجی پهروهردی بنههت

بهشی باخچهی مندالان

خویندنی بالا _ ماستهر

سلاو خویندکاری نازیز...

تویژهر تویژینهوهیهکی زانستی نهجامدهدات، ئەم پێوانانە ی له بهردهستتدایه له چوارچێوهی نامهیهکی ماستهره به ناویشانی (وینە ی خود و په یوهندی به ناستی خواست و رازیبوون له پسیپوری خویندن له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان)، که تیایدا تویژهر پێوانهکانی ناماده کردوو ههتا ناسته ی به ریزتان بکات بۆ وهلامدانوه، بۆ ئەم مه بهسته داوا له به ریزتان دهکەین نیشانه (✓) به رانههه نهو بژاردانه دابنن که گوزارشت له بیروبوچوونی به ریزتان دهکات، ئەم قۆرمه بۆ مه بهستی زانستی به کاردیت، بۆیه پتیست به ناوسین ناکات، هاوکارییتان خزمه نکرده به زانست و زانستخوازان.

زانکۆ:

قوناغی خویندن:

سوپاس بۆ هاوکارییتان، له گهه ریزدا...

خویندکاری ماستهر

بلال محمود عبدالقادر

به سه ره پهرشتی:

پ. ی. د. عبدالصمد أحمد محمد

پۆھۆرى رازىبوون ئە پىپۆرى خۆئىندن

تەھۆرى يەكەم: ئارەزوو بۆ پىپۆرى خۆئىندن.

ژ	برگەكان	زۆر رازىم	رازىم	تارادەيە ك رازىم	نارازىم	زۆر نارازىم
۱	ھەزم ئە پىپۆرى خۆئىندنەكەمە.					
۲	شانازى دەكەم، كە ئەم پىپۆرىيەم ھەئىژاردووھ.					
۳	وايدەيىنم خۆئىندنى پىپۆرىيەكەم سوود بە كۆمەنگە دەگەيەنيت					
۴	ھەزم ئە بەدواداچوونى زانستىيە ئە بواری پىپۆرىيەكەمدا.					
۵	ھەئىژاردنى پىپۆرىيەكەم ئەگەل تانا و ئامادەگىيەكانمدا گونجاوھ.					
۶	پىپۆرى خۆئىندنى زانكۆيىم ئە ئاستى خواستەكانمدايە.					
۷	ھىچ پەشيمان نىم ئە ھەئىژاردنى پىپۆرىيەكەم.					
۸	زانيارىيەكانى پىشوووم دەربارەى سروشتى ئەم پىپۆرىيە وای ئىكردم ئەم بەشە بخۆئىنم.					
۹	پىپۆرىيەكەم دەرفەتم پىندەبەخشىت كە شارەزايى پىشەيى پىيوست بەدەستبەئىنم بە پىي پىيوستى بازارى كار.					
۱۰	بەھۆى نەركەمەوھ ئەم پىپۆرىيە وەرگىراوم، نەك بە ويستى خۆم.					
۱۱	ئە كاتى خۆئىندىم ئەم پىپۆرىيەدا، كە بىر ئە داھاتووى ژيانى پىشەيىم دەكەمەوھ، ھەست بەنىگەرانى دەكەم.					
۱۲	ھەندىك جار ھەست بە ئارەھەتى دەكەم ئە بەردەوامبوون ئەسەر خۆئىندنى ئەم پىپۆرىيە.					
۱۳	خۆئىندن ئەم پىپۆرىيەدا ئامادەم دەكات بۆ پىشەى داھاتووم.					
۱۴	بىروام وايە ئاسودەتر دەبم ئەگەر ئە پىپۆرىيەكى تردا بىم خۆئىندىبايە.					

					۱۵	ههست دهكهم لهه م پىپۆرييه دا داها تووم روونه
					۱۶	له پىپۆرييه كهه م رازيم، چونكه هاوكاريم دهكات له زانين و دۆزينه وهى تواناكانمدا.

تهوههري دووم: رازيبوون له پرۆگرامى خوئندنى به شه كهه م.

ژ	بركه كان	زۆر رازيم	رازيم	تارادهيه ك رازيم	نا رازيم	زۆر نا رازيم
۱۷	وايده بينم نه و بابه تانهى دهيانخوينم سوده زانستيبان ههيه.					
۱۸	به گرنگيه وه به دوا داچوون ده كهه م بۆ هه موو شتيكى نوئى په يوه ست به پىپۆري خوئندنه كه مه وه.					
۱۹	ريگاكانى وانه وتنه وهى به شه كهه م يارمه تيمده دن كه پشت به خۆم بيه ستم بۆ ته واو كردنى كاره كهه م و سه ركه وتن تيايدا.					
۲۰	شيوازه كانى وانه وتنه وه له به شه كهه مدا نوئيه وه هه موو ئامرازه كانى تيدا به كارده هينريت.					
۲۱	له پىپۆرييه كهه مدا شيوازه كانى هه ئسه تگاندىن هه مه جوړن و هه ئى سه ركه وتنم پيئده به خشن وهك (كارى رينيشانده ر، پيشكه شكردىن، تاقى كرده وه كان).					
۲۲	پىپۆرييه كهه م تيكه ئه يه كه له لايه ئى تيورى و پراكتيكى.					
۲۳	هه وئده دم، له بوارى پىپۆرييه كهه مدا سه رچاوهى به سود بدۆز مه وه.					
۲۴	به ئاسانى له بابه ته كانى پىپۆرييه كهه م تيمده كهه م					
۲۵	ريگاكانى پيشكه شكردىن توئينه وه روئينى و بيزار كه رن.					
۲۶	شيوازه كانى هه ئسه تگاندىن به شه كهه م لاوازن و پالنه رين بۆ خوئندن.					
۲۷	بابه ته كانى خوئندنى به شه كهه م هانم ده دن زياتر له پىپۆرييه كهه م رازيم.					

					گرفته ئەكادىمىيەكانم كاريان كروووتە سەر ئارەزووى خويندەنم ئەم پىسپۆرىيەدا.	۲۸
--	--	--	--	--	--	----

تەوهرى سىيەم: پارزىبوون ئە مامۆستاكانم.

ژ	بەرگەكان	زۆر پارزىم	پارزىم	تارادەيە ك پارزىم	نارپارزىم	زۆر نارپارزىم
۲۹	ئەو بېروايەدام مامۆستاكانم ئە بواری پىسپۆرىيەكەمدا توانای باشيان هەيە					
۳۰	ئەو بېروايەدام دابەشكردنى نمرەكان ئەلايەن مامۆستاي بابەتەكانەو دادپەرورەرانەيە.					
۳۱	هەست بە پارزىبوون دەكەم ئە شىپوازي مامەئەي مامۆستاكانى بەشەكەم.					
۳۲	ئە كاتى وانەكاندا ئاگام ئە بابەتەكە نامىنيت					
۳۳	بە ئاسانى ئە بابەتەكانى پىسپۆرىيەكەم تىناگەم					

تەوهرى چوارەم: پارزىبوون ئە ھاورىيىانى بەشەكەم.

ژ	بەرگەكان	زۆر پارزىم	پارزىم	تارادەيە ك پارزىم	نارپارزىم	زۆر نارپارزىم
۳۴	بېروام وايە ھاوپۆلەكانم چالاكانە بەشدارى ئە چالاكىيەكانى وانەوتنەوودا دەكەن					
۳۵	بېروام وايە ھەندىك ئە ھاوپۆلەكانم خويانم ئى بەدوور دەگرن.					
۳۶	ئەگەر ھاوپۆلەكانم داواي يارمەتيم ئى بکەن، ھارىكارىيان دەكەم.					
۳۷	هەست دەكەم مەن بەختەوهرم، كە ئەگەن خويندكارى وەك ھاوپۆلەكانمدا دەخوينم					
۳۸	هەست بە خۆشى و ئارامى دەكەم كاتىك ئەگەن ھاورىكانمدا بەشدارى دەكەم ئە پىشكەشكردنى بابەتەكاندا.					

ب- نوسراوی سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی بۆ زانکۆی سه‌لاحه‌ددین

KURDISTAN REGIONAL GOVERNMENT-IRAQ
Council Of Ministers
Ministry of Higher Education & Scientific Research
University of Sulaimani Presidency
H. R. Office

زانکۆی سلیمانی
سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
به‌رێوه‌بهرایه‌تی سه‌رچاوه‌مرۆبیه‌کان

حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستان - عیراق
سه‌رۆکایه‌تی ئه‌نجوومه‌نی وه‌زیران
وه‌زاره‌تی خوێندنی با‌لا و توێژینه‌وه‌ی زانستی

ژماره: ٩٧٧ / ٤٤٤
پێکهوت: ٣ / ٢٠٢٢ زایینی
٢٧٢٢ / ١٧ کوردی

بۆ / زانکۆی صلاح الدین / هه‌ولێر / کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌رته

سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
[ده‌رچوو]
ڕماوه /
روز /
٢٠٢٢ / ١٧
جوانترین سلاوی زانکۆ..

ب / پشتگیری

پشتگیری به‌رێز (بیلال محمود عبدالقادر) به‌ ناوێشانی (ی . توێژه‌ر) خوێندکاری خوێندنی با‌لی ماسته‌ر له‌ به‌شی
باخچه‌ی مندالان له‌ کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌رته له‌ زانکۆمان بکه‌ن , تکایه‌ هاوکاری ناوبراو بکریته‌ به‌ پیدانی داتا و
زانیاری بۆ ئه‌نجامدانی توێژینه‌وه‌ی زانستی خوێندنه‌که‌ی .
هاوکاریتان جیگای پێز و سوپاسه .

له‌گه‌ڵ رێزدا.

پ . ی . د . کاوه محمد جمال رشید
ی . سه‌رۆکی زانکۆ

وێنه‌یه‌ك بۆ:

- کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌رته / هۆبه‌ی کارگێپی و خۆیی / نوسراوتان ژماره (٩٩١/٢٩/٧ له ٢٠٢٢/٣/٣٠) .
- به‌رێوه‌بهرایه‌تی سه‌رچاوه‌ مرۆبیه‌کان .
- هۆبه‌ی دۆسیه‌ی که‌سیه‌تی .
- دۆسیه‌ی نوسراوی ده‌رچوو .

ت- نوسراوی سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی بۆ زانکۆی گهرمیان

KURDISTAN REGIONAL GOVERNMENT-IRAQ
Council Of Ministers
Ministry of Higher Education & Scientific Research
University of Sulaimani Presidency
H. R. Office

زانکۆی سلیمانی
سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
به‌رێوه‌بهرایه‌تی سه‌رچاوه‌مرۆبیه‌کان

حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستان - عیراق
سه‌رۆکایه‌تی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران
وه‌زاره‌تی خوێندنی باڵا و توێژینه‌وه‌ی زانستی
ژماره: ٨٤٤٨ / ١١ / ١٤
پێکهوت: ٢٠٢٢ / ٣ / ١٤
کوردی ٢٧٢٢ / ١٤ / ١٤

بۆ/ زانکۆی گهرمیان/ کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بئه‌رته

ب/ پشته‌گیرى

سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
[ده‌چوو]
ژماره / /
روز / /

جوانترین سلأوی زانکۆ..

پشته‌گیرى به‌رێز (بیلال محمود عبدالقادر) به‌ ناوێشانى (ی . توێژه‌ر) خوێندکاری خوێندنی باڵای ماسته‌ر له‌به‌شى
باخچه‌ی مندالان له‌ کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بئه‌رته له‌ زانکۆمان بکه‌ن , تکایه‌ هاوکاری ناوێراو بکریته‌ به‌ پێدانی داتا و
زانبارى بۆ ئه‌نجامدانی توێژینه‌وه‌ی زانستی خوێندنه‌که‌ی .
هاوکاریتان جێگای پێز و سوپاسه .

له‌گه‌ڵ رێزدا.

پ . ی . د . کاوه محمد جمال رشید
ی . سه‌رۆکی زانکۆ

وێنه‌یه‌ك بۆ:

- کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بئه‌رته/ هۆبه‌ی کارگیرى و خوێنى / نوسراوتان ژماره (٩٩١/٢٩٧) له (٢٠٢٢/٢/٢٠) .
- به‌رێوه‌بهرایه‌تی سه‌رچاوه‌ مرۆبیه‌کان .
- هۆبه‌ی دۆسیه‌ی که‌سیه‌تی .
- دۆسیه‌ی نوسراوی ده‌رچوو .

٨- نوسراوی سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی بۆ زانکۆی راپه‌رین

KURDISTAN REGIONAL GOVERNMENT-IRAQ
Council Of Ministers
Ministry of Higher Education & Scientific Research
University of Sulaimani Presidency
H. R. Office

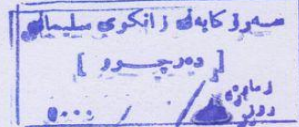
زانکۆی سلیمانی
سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
به‌رێوه‌رایه‌تی سه‌رچاوه‌مرۆبیه‌کان

حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستان - عیراق
سه‌رۆکایه‌تی نه‌نجوومه‌نی وه‌زیران
وه‌زاره‌تی خوێندنی باڵا و توێژینه‌وه‌ی زانستی

ژماره: ٤٤٣ / ١٩١ / ٧
پێکهوت: ٢٠٢٢ / ٤ / ١
کوردی: ٢٧٧٢ / ١ / ٧

بۆ / زانکۆی راپه‌رین / کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بانه‌په‌ت

ب / پشتگێری

جوانترین سلاوی زانکۆ..

پشتگێری به‌رێز (بیلال محمود عبدالقادر) به‌ ناوێشان (ی . توێژه‌ر) خوێندکاری خوێندنی باڵای ماسته‌ر له‌به‌شی
باخچه‌ی مندالان له‌ کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بانه‌په‌ت له‌ زانکۆمان بکه‌ن , تکایه‌ هاوکاری ناوبراو بکریه‌ت به‌ پێدانی داتا و
زانباری بۆ نه‌جامدانی توێژینه‌وه‌ی زانستی خوێندنه‌که‌ی .
هاوکاریتان چێگای رێز و سوپاسه .

له‌گه‌ڵ رێزدا.

پ . ی . د . کاوه محمد جمال رشید
ی . سه‌رۆکی زانکۆ

وێنه‌یه‌ک بۆ:

- کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بانه‌په‌ت / هۆبه‌ی کارگێری و خۆیی / نوسراوتان ژماره (٩٩١/٢٩/٧ له ٢٠٢٢/٣/٣٠).
- به‌رێوه‌رایه‌تی سه‌رچاوه‌ مرۆبیه‌کان .
- هۆبه‌ی دۆسیه‌ی که‌سه‌تی .
- دۆسیه‌ی نوسراوی ده‌رچوو .

ج - نوسراوی سەرۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی بۆ زانکۆی هه‌له‌بجه

KURDISTAN REGIONAL GOVERNMENT-IRAQ
Council Of Ministers
Ministry of Higher Education & Scientific Research
University of Sulaimani Presidency
H. R. Office

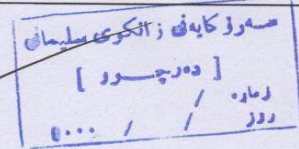

زانکۆی سلیمانی
سەرۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
به‌رێوه‌رایه‌تی سەرچاوه‌مرۆییه‌کان

حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستان - عێراق
سەرۆکایه‌تی هه‌نجوومه‌نی وه‌زیران
وه‌زاره‌تی خوێندنی با‌لا و توێژینه‌وه‌ی زانستی
ژماره: ٧ / ١٤ / ٤٤٣٩
پێکه‌وت: ٦ / ٤ / ٢٠٢٢ زایینی
کوردی ٢٧٢٢ / ١ / ١٧

بۆ / زانکۆی هه‌له‌بجه / کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی شاره‌زوور

ب / پشتگیری

جوانترین س‌لاوی زانکۆ..

پشتگیری به‌رێز (بیلال محمود عبدالقادر) به‌ ناو‌نیشانی (ی . توێژه‌ر) خوێندکاری خوێندنی با‌لی ماسته‌ر له‌به‌شی
باخچه‌ی مندالان له‌ کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌رته‌ له‌ زانکۆمان ده‌که‌ین , تکایه‌ هاوکاری ناوبراو بکریته‌ به‌ پێدانی داتا و
زانباری بۆ ئه‌نجامدانی توێژینه‌وه‌ی زانستی خوێندنه‌که‌ی .
هاوکاریتان چیگای رێز و سوپاسه .

له‌گه‌ڵ رێزدا.

پ . ی . د . کاوه محمد جمال رشید
ی . سەرۆکی زانکۆ

وێنه‌یه‌ك بۆ:

- کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌رته‌ / هۆبه‌ی کارگێڕی و خۆیی / نوسراوتان ژماره (٩٩١/٢٩/٧ له ٢٠٢٢/٢/٣٠) .
- به‌رێوه‌رایه‌تی سەرچاوه‌ مرۆییه‌کان .
- هۆبه‌ی دۆسیه‌ی که‌سیه‌تی .
- دۆسیه‌ی نوسراوی ده‌رچوو .

حكومة إقليم كردستان _ العراق
وزارة التعليم العالي والبحث العلمي
جامعة السليمانية
كلية التربية الاساسية
قسم رياض الاطفال

صورة الذات وعلاقتها بمستوى الطموح والرضا عن التخصص الدراسي لدى طلبة قسم رياض الاطفال في جامعات إقليم كردستان

رسالة ماجستير

مقدمة الى مجلس كلية التربية الاساسية في جامعة السليمانية وهي جزء من متطلبات نيل درجة الماجستير في
قسم رياض الاطفال/ تخصص علم النفس التربوي

من قبل

بلال محمود عبدالقادر

باشراف

ا. م. د. عبدالصمد احمد محمد

الملخص

صورة الذات جزء مهم من السلوك الإنساني وأساس لتوجيه السلوك الفردي سواء كان طبيعياً أو ممتعا، وهذا مرتبط بالتجربة والتجربة والصراعات التي مر بها الأفراد، لأن هذه صورة يرون أنفسهم صوراً إيجابية ومقبولة، خاصة بالنسبة لأولئك الذين يؤمنون بقدراتهم وفهمهم، أو سلباً لمن لا يوافقون على أفعالهم ويشككون في قدراتهم.

مستوى الطموح، وهو بعد أساسي من أبعاد الصياغة، له تأثير مباشر على السلوك الفردي، وقد يرجع العديد من إنجازات الفرد وتطوره المجتمعي إلى المستوى المناسب من الطموح. وفي هذا السياق، يعد رضا الطلاب عن تخصص الدراسي عاملاً فعالاً في نجاح خبراتهم ومستقبلهم المهني، بهدف تحقيق أهدافهم وهواياتهم وتطلعاتهم في حياتهم المهنية.

تهدف الدراسة إلى معرفة مستوى الصورة الذاتية ومستوى الطموح و الرضا عن تخصص الدراسي لدى الطلبة في قسم رياض الأطفال في جامعات إقليم كردستان، فضلاً عن إيجاد علاقة بين التغيرات الثلاثة من حيث التغيير: الجامعات المختلفة، ومرحلة الدراسة.

ويعد البحث من الجامعات الإقليمية الكردستانية للعام الدراسي (٢٠٢٢-٢٠٢١)، ومن الأمثلة على الدراسة طلاب من قسم رياض الأطفال في جامعات إقليم كردستان، الصف الأول والثالث، ويبلغ عددهم (٦١٠) طلاب لجنس أنثى.

ولتحقيق أهداف هذه الدراسة، اعتمد الباحث على مقياس حمد لعام ٢٠٠٤ لصورته الخاصة، التي تكونت من ٦١ فقرة، ثم راجعها وفقاً للمدى المناسب لأقسام المقياس مع عينة الدراسة، بناءً على اقتراح الخبير، وكان المعيار ٤٦ فقرة، ثم قام الباحث، مستفيداً من المصادر والبحوث العلمية السابقة، بإعداد كلا المعيارين لمستوى

الطموح و الرضا عن تخصص الدراسي، وفقا للخطوات المتخذة لإعداد المعايير العلمية، ومن ثم استخراج الصدق والثبات لكل منهما مقياس.

وخلصت الدراسة عموما إلى أن الصورة نفسها، ومستوى الطموح و الرضا عن تخصص الدراسي، على مستوى عال، ومن ثم هناك علاقة مباشرة قوية بين التغيرات الثلاثة، مع وجود أدلة إحصائية. لديهم، والتغيرات الديموغرافية مثل المرحلتين الأولى والثالثة من الدراسة ليس لها أي تأثير على إحداث اختلافات في التغيرات، ولكن التغيرات الديموغرافية مثل الجامعات المختلفة لها تأثير على التغيرات في صورتها ومستوى الطموح و الرضا عن تخصص الدراسي، وفقا للأدلة الإحصائية.

ABSTRACT

Self-image is an important part of human personality and it is basic for directing individual behavior, whether it is normal or pleasant, and this is related to skills, experience, and conflict that individuals have gone through, because they detect images as a positive and acceptable images, especially for those who believe in their abilities and understanding, or negatively for those who have unacceptable are them not confident.

Then the level of ambition, which is a fundamental dimension of the formulation dimension, has a direct impact on individual behavior, and many of the individual's achievements and community development may be due to the appropriate level of ambition. In this context, student satisfaction with their education is an effective factor in the success of their expertise and future careers, with the aim of achieving their goals, hobbies and aspirations in their professional life.

The aim of the research is to find out the level of self-image and the level of ambition and acceptance of education expertise by students of kindergarten department in Kurdistan region Universities, as well as to find a relationship between the three variables in terms of: different universities, and the stage of studying.

The research limited to the Kurdistan regional universities for the academic year (2021-2022), The sample of the research are (610) students from the 1st and 3rd stage kindergarten department at Kurdistan universities.

To achieve the aims of this research, the researcher relied on the hammed Scale, (2004) for self image, which consisted of (61) paragraphs, then after reviewed it according to the appropriate extent of the suitable with the sample of the research, on the expert's suggestion. The selected (46) paragraph, after that

the researcher made use of previous scientific sources to, prepare two scales for the level of ambition and acceptance of the acceptance of education expertise, according to the steps taken to prepare the scientific criteria, and then made validity and reliability for each of the Scales.

The research generally concluded that the self-image, the level of ambition and acceptance of education expertise, is in a high level, and then there is a strong direct relationship between the three changes, with evidence of statistical evidence. They have, and demographic changes such as the first and third stages of studying have not effected on making differences on changes, but demographic changes such as different universities have an impact on the changes in their self-image and the level of ambition and acceptance of education expertise, according to statistical evidence.

Kurdistan Region Government-Iraq
Ministry of High Education & Scientific Research
University of Sulaimani
college of Basic Education
Department of kindergarten

Self-image and relation to the level of ambition and acceptance of education expertise by students of kindergarten department at Kurdistan Region Universities

A Thesis

Submitted to the Council of the college of Basic Education, University of Sulaimani as a Partial Fulfillment for the Requirements of the Master Degree in kindergarten department / Educational psychology

By

Bilal Mahmud Abdulqadir

Supervised By

Assist. Prof. Dr. Samad Ahmad Muhamad

2722 Kurdi

2022 AD

1444 Hijri